דבר

הסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, ט״ז באדר תשמ״ח, 4 במרץ 1988 ● גליון 19361

היום 68 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 1.80 ש״ח (כולל מע״מ), באילת 1.57 ש״ח

היום בדבר

זהר סמילנסקי, יצחק בן־נר, חנה זמר, חגי אשד בין שטחים לשולץ. חיים גורי, דני רובינשטיין, שמעון וייס, יוני להב בין נורמה לחריגים. אמנון דנקנר בשבוע אמריקאי. דרור שרביט על שנת הבנקים. שמשון ארד על זכרונות דיפלומט. ג'ראלד קאופמן, ראיון. אריכה פורת, דיוקן. יקיר צור על ועידת הנשיאים. נתן רועי על סיירת מפכ״ל. תרבות/ שלמה גינוסר, ורדה צימרמן, א. שמי, מושיק, אקונומיסט. „משא" לתרבות ולאמנות. „דבר השבוע".

ב.ה.ק.
ציוד מטבחים מוסדיים בע״מ
רח' הבונים 50 בת־ים
03-5510432 5519355.70
ייצור תנורים וציוד מטבחים:
מחבתות ● קונבקטומטים ● כיריים גז
ציפסרים ● שולחנות חימום וקירור וכו'

שולץ בא אופטימי מפגישתו עם חוסיין ● הערכה: אם יגיש מסמך – משבר ממשלתי

פותח הבוקר הסיבוב השני בישראל ● ייצא אחר־כך לירדן, מצרים וסוריה ● לא ייפגש עם פלשתינים

מאת יוסי מלמן, עליזה ולך, דליה שחורי, אמיר רוזנבליט ודן אבידן, סופרי „דבר"

לקראת פגישותיו הבוקר בירושלים של שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ עם ראש הממשלה וממלא מקומו, מעריך שר הבטחון יצחק רבין כי עתיד התהליך המדיני והמשך קיומה של ממשלת האחדות הלאומית תלוי בשאלה האם יגיש השר שולץ מסמך עמדה מעוצב.

בישיבה שלשום של שרי מפלגת העבודה התבטא השר רבין כי אם יציג השר האמריקאי מסמך שיפרט את עמדות ארה״ב בהסתמך על סיבוב שיחותיו במזרח התיכון ושיחותיו בלונדון עם המלך חוסיין, „תידרש ישראל להשיב בבירור, ופירוש הדבר משבר ממשלתי ואולי פירוק הממשלה". לפי שעה, עדיין לא ברור אם אכן יעז השר האמריקאי למהלך כזה או יסתפק בהבהרת עמדתו בעל־פה וידחה את הצגת המסמך לעוד עשרה ימים, כאשר ראש הממשלה יצחק שמיר יבקר בוואשינגטון וייפגש עם הנשיא רייגן. לעומת זאת, ראש הממשלה יצחק שמיר סבור, כי „אין להתרגש מביקורו של שולץ".

מטרת סיבוב השיחות השני של השר שולץ במזרח התיכון היא לגשש ולצמצם עוד יותר את הפער בין עמדות ראש הממשלה לבין אלו של חוסיין מלך ירדן.

השר יעקב צור הדגיש באותה ישיבה כי עד כה נמנעה ארה״ב מלהציג צעדים שעלולים היו להשפיע על המצב הפנימי בישראל.

שולץ: „אני מחייך"

שולץ וחוסיין, בלונדון, אתמול (צילום: אי.פי.)

אריה ארד, סופר „דבר" מוסר כי שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ הגיע אמש סמוך לחצות לישראל בשנית, אולם סרב לומר דבר לעיתונאים. הוא נופף להם בידו לשלום, נכנס למכוניתו, ויצא לירושלים.

מטוסו של שולץ נחת בגשם שוטף בנמל בן־גוריון. ליד כבש המטוס המתינו לו שר החוץ שמעון פרס והשגרירים תומאס פיקרינג ומשה ארד. שניות ספורות בלבד לאחר שהמטוס נעצר נכנסו השרים שולץ ופרס ללימוזינה השחורה שהמתינה להם ויצאו בדרכם לירושלים בלי לומר דבר.

פקידים במשרד ראש הממשלה ובמשרד החוץ עוקבים בעניין גם אחר כוונת השר שולץ לצאת לשיחות גם בדמשק. הם מעריכים כי מטרת נסיעה זו, שלא היתה מתוכננת מלכתחילה, היא להפיג את פחדיו של חוסיין מעמדותיה של דמשק, וכן מאמץ אמריקאי להוכיח לסורים כי וואשינגטון מתייחסת אליהם ברצינות ורואה בהם שותף לכל מהלך מדיני ומשא־ומתן על עתיד המזרח התיכון.

לפנות אל העם

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס אמר אתמול, כי שובו של מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ מעורר תקוות, שכן משמעותו שהתהליך המדיני עדיין נמשך. „אם ביקורו של שולץ יסתיים ללא תוצאות, צריך יהיה לפנות אל העם, או שהממשלה תמצא בתוכה רוב למען דעה אחת או אחרת. אם

(המשך בעמוד 2)

לשמיר כבר תוכננו פגישות תכופות עם שולץ בוואשינגטון

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה״ב

ראש הממשלה יצחק שמיר יחלק את עיקר זמנו בביקורו בארה״ב בין פגישות תכופות עם מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ, לבין פגישות עם חברי בית הנבחרים והסנאט. שמיר ייפגש עם הנשיא רייגן לשעתיים וייפגש גם עם שרי ההגנה והאוצר ועם סגן הנשיא בוש.

ראש הממשלה, שההכנות לביקורו בכנס עתה להילוך גבוה, יגיע לוואשינגטון ביום ב', ה־14 במארס, ויפגוש את ג'ורג' שולץ ואת קארלוצ'י. למחרת, ייפגש שוב עם שולץ ועם סנאטורים וחברי בית הנבחרים. ביום ד' יסעד בצהריים עם רייגן ובערב עם בוש. למחרת ייפגש שוב עם שולץ. לשמיר נועדו חמש פגישות בגבעת הקפיטול, מתוך מאמץ לשכנע בעמדתו לגבי יוזמת שולץ את מנהיגי הקונגרס ואת חברי ועדות החוץ של שני הבתים. אחת הפגישות היא עם חברי קונגרס שחורים.

- מת הכנר הנריק שרינג / עמ' 3
- תוצרת ישראלית חוזרת למדפים בדנמרק / עמ' 3
- אלמונים שחטו בגרזנים מאות תרנגולות / עמ' 3
- ארה״ב מטילה סנקציות כלכליות על פנמה / עמ' 4
- מחריפה מלחמת הטילים בין איראן לעיראק / עמ' 4
- המלכה שונאת את תאצ'ר / „אנשים", עמ' 5
- „תנובה" תעסיק פורטוגאלים וקפריסאים בקטיף / עמ' 12

הפער ששולץ מנסה לצמצם

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

מאמציו הדיפלומאטיים של שר החוץ של ארה״ב ג'ורג' שולץ מכוונים לצמצם את הפער בעמדות שבין ראש הממשלה יצחק שמיר לבין חוסיין מלך ירדן. פער זה בא לידי ביטוי בחילוקי דעות על שלושה נושאים עיקריים:

א. ועידה בינלאומית: חוסיין מלך ירדן דורש כינוס של ועידה בינלאומית שתוזמן על־ידי מזכיר האו״ם בהשתתפות חמש החברות הקבועות של מועצת הבטחון ואשר תעקוב בלי להתפזר אחר המשא־ומתן.

יצחק שמיר מוכן רק לכינוס חד־פעמי של ועידה, בהשתתפות נציגי ברה״מ וארה״ב בלבד, ואשר תתפזר מיד לאחר טקס הפתיחה.

ב. „נעילה משותפת" או „אינטרלוקי" בין המו״מ על הסדר הביניים להסדר הקבע: חוסיין מלך ירדן תובע שעוד לפני שיחל המו״מ על הסדר הקבע ייקבע מועד מוגדר ובסמיכות של חודשים לתחילת המשא־ומתן על הסדר הקבע. הוא מעוניין בקשר שינעל את שתי צורות המו״מ, מחשש שישראל תתעוד לבסס הסדר ביניים ולהנציחו, ותתחמק מדיון על מעמדם הסופי של השטחים.

ראש הממשלה מתנגד לקשר כזה ותובע תקופה של שלוש שנים, כעולה מהסכמי קמפ דייוויד, מסיום המו״מ על הסדר הביניים ועד שייפתח משא־ומתן להסדר קבע.

ג. החלטה 242: מלך ירדן תובע במפגיע שישראל תכריז חד־משמעית, שמוסכם עליה כי החלטת האו״ם 242 חלה גם על הגדה המערבית.

ראש הממשלה יצחק שמיר מסרב להצהיר על כך, וגורס כי בנסיגת ישראל מסיני היא ביצעה כבר את ההחלטה הזו.

הרצוג קצב עונשו של בן־שימול ל־22 שנה

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

נשיא המדינה חיים הרצוג קצב אתמול את עונשו של דוד בן־שימול ל־22 שנה. דובר לשכת הנשיא עמי גלוסקא אישר פרטים אלו בתשובה לשאלת „דבר".

בן־שימול נידון למאסר־עולם, לאחר שנמצא אשם בירי טיל לעבר אוטובוס ערבי. כתוצאה מכך נהרג אחד הנוסעים. הדבר היה לפני 4 שנים. בן־שימול נתפס מיד לאחר המעשה והודה במיוחס לו.

סופרת „דבר" מציינת כי שר המשפטים אברהם שריר חתם על קיצוב העונש כבר לפני חודשיים, אולם הנשיא עיכב את החלטתו.

בין השיקולים לקיצוב העונש על־ידי הנשיא היתה עובדת היותו של בן־שימול בן 18 כאשר ביצע את המעשה. לנגד עיני הנשיא עמדו גם אירועים טרגיים שקדמו למעשהו של בן־שימול: חברתו נהרגה בפיגוע בקו 18 בשכונת בית הכרם. מפקדו של בן־שימול נהרג לנגד עיניו במלחמת לבנון והוא עצמו נפצע בעת פעולה אולם, למרות זאת, חזר מיד לשרת ביחידתו.

„המלך חסן ובנו נפצעו בניסיון התנקשות"

מאת גדעון קיץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס, מיוחד ל„דבר". – חסן מלך מרוקו נפצע בתחילת החודש שעבר בניסיון להתנקש בחייו, ובנו, מולי ראשיד, נפצע אף הוא. כך מסרה אתמול הרשת החמישית של הטלוויזיה הצרפתית.

שגריר מרוקו בפאריס, יוסף בן־עבאס, הכחיש את הידיעה ואמר כי מדובר ב„שמועות שמפיצים אנשי אופוזיציה גולים".

על־פי הידיעה עמד מאחורי נסיון ההתנקשות גנרל בחיל האוויר, שביקש להביא לעלייתו לשלטון של בנו בכורו של המלך סידי מוחמד. הצעד כוון נגד אישיותו של חסן עצמו ולא נגד המלוכה. אחד משומרי ראשו של חסן ירה לעברו כששהה בארמון בפאס, אך נהרג בידי נאמני המלך. הגנרל, ששמו לא נמסר, „נעלם" מאז. בפאריס מאושפזים עתה בבית־חולים ראש המשטר המלכותי ואחד משומרי ראשו של המלך, מסרה הרשת הצרפתית, הטוענת כי הידיעה מהימנה.

דובר „גוש אמונים", נעם ארנון, התחפש אתמול לאיש „שלום עכשיו" (צילום: אוריאל בר־עמי)

העדלאידע, אתמול בת״א (צילום: נאוה שמש) ראה עמ' 3

אגודת הסופרים הפלשתינים לראשונה: מוכנים לדיאלוג

מאת סופרת „דבר" לענייני תרבות

בטקס הראשונה הבריזה אגודת הסופרים הפלשתיניים בגדה המערבית על נכונותה לפתוח בדיאלוג עם סופרים ישראלים באמצעות הסניף הישראלי של פא״ן (איגוד הסופרים הבין לאומי) למען „מאבק משותף לשלום צודק".

במשך שנים הוזמנו אנשי רוח פלשתיניים כל מגע רשמי עם עמיתיהם הישראלים. אמנם איש מנציגיהם לא טרח להיענות להזמנת סניף פא״ן הישראלי להשתתף בכינוס שנערך אמש בבית הסופר לרגל יום השלום הבין לאומי, אך האגודה שלחה איגרת רשמית. סלמן נטור, משורר ערבי־ישראלי וחבר מערכת העתון „אל איתיחאד" קרא את האיגרת מטעם אגודת הסופרים הפלשתינים בגדה. היתה בו התנצלות על שנבצר מנציגי האגודה להשתתף בכינוס „מפאת סיבות שלא בשליטתנו" וכאמור נכונות לפתוח במאבק משותף למען שלום צודק.

אגודת הסופרים הפלשתינים מחתה על דיכוי זכויות האדם בגדה ועל התנכלות לסופרים ולעיתונאים. אל האיגרת צורפה רשימת שמות של משוררים, סופרים ועיתונאים, נפגעי מדיניותה של ישראל בגדה.

את באי הכינוס ברכו משה דור, נשיא פא״ן הישראלי, יעקב אורלנד, יו״ר אגודת הסופרים, דוד סגן יו״ר התאחדות הסופרים העברים ויורם קניוק שתיאר את דרכי הפעולה של ועד פא״ן, שנבחר לא מכבר.

רוב גדול בקיבוץ יפעת בעד החזרת שטחים לידי הערבים

חיים גבתי: תוצאות המשאל די משקפות את הלך הרוח בתק״ם

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

עלון קיבוץ יפעת מפרסם השבוע, במקום מוצנע למדי ובלשון לאקונית, תוצאות מפתיעות ומעוררות מחשבה של משאל שנערך בסוף פברואר בקיבוץ ובו התבקשו החברים להשיב על שתי שאלות שנוסחו בחדות ובבהירות, בנושאים המדיניים המרכזיים העומדים כיום על הפרק.

במשאל, שהוגדר כוולונטרי, ולא חייב את השתתפותם של כל חברי הקיבוץ, לקחו חלק 257 איש ואשה, חברים, מועמדים, חברי גרעינים ותלמידי י״ב, העומדים לפני גיוס לצה״ל, המהווים מעל 60% מכלל האוכלוסיה הבוגרת של יפעת.

להצהרה „ישראל תהיה מוכנה למסור, במסגרת הסכמי שלום, שטחים ביש״ע המאוכלסים ערבים

(המשך בעמוד 2)

הורי חיילים באיגרת לממשלה: חלצו ילדינו ממצב בלתי־אפשרי

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

הורים של חיילים המשרתים בגדה המערבית וברצועת עזה פנו באיגרת אל ממשלת ישראל בדרישה להסכים להסדר על בסיס של שטחים תמורת שלום.

בפניה נרגשת של ההורים מתומכי תנועת „שלום עכשיו" הם אומרים, כי ילדיהם מוצבים עם אלות, רימוני גז וכדורי גומי בשטחים, וכי לא ביצעו כל פעולה חריגה, אך הם קוראים לחלצם מן המצב הבלתי־אפשרי בו הם נמצאים. „הלכך גידלנו וחינכנו את ילדינו?" שואלים ההורים באיגרתם.

דובר התנועה אומר, כי ברעת התנועה לתת גיבוי להורי החיילים המשרתים בשטחים בשאיפה ללחוץ על הממשלה להגיע לפשרה גם על מנת לחלץ את ישראל וצה״ל מן המצב הבלתי־אפשרי שהאחזקה בשטחים יוצרת. האיגרת תתפרסם בימים הקרובים בכל העתונים ותקרא להורי החיילים המשרתים בשטחים להצטרף לקריאה שבאיגרת.

כ־400 אנשי ציבור מארה״ב התארגנו להביע תמיכה בתנועת „יש גבול".

אהרון פרץ בן 16 נדקר ליד בית־הדסה בחברון:

„הרגשתי כאב חד, הסתובבתי וראיתי ערבי בן 20 עם סכין"

כוחות צה״ל בכוננות מחשש תושבי בית־הדסה

מאת יורם לוי, ואריאל בר־עמי, סופרי „דבר"

„הרגשתי כאב חד בגב, כשהסתובבתי ראיתי בחור ערבי כבן 20 עם סכין", כך שיחזר אתמול אהרון פרץ בן 16, תושב חברון, שנדקר בגבו שעה שהלך לקנות „תרסיס שלגי" לפורים. מצבו קל ולמזלו לא נפגעו אברים פנימיים. אחיו טוביה פרץ נדקר לפני תשעה חודשים באותו אזור.

„הלכתי עם אחי הקטן יהודה בן ה־12 לחנות צעצועים כמאתיים מטרים מבית הדסה כדי לקנות ספריי שלג לכבוד פורים", סיפר אתמול אהרון בעת ששכב בחדר המיון של ביה״ח שערי צדק בירושלים. „התרחקנו 50 מ' ופתאום הרגשתי כאב חד בגב כשהסתובבתי ראיתי בחור ערבי בן 20 עם סכין מתקפלת בצבע שחור, הבנתי שדקר אותי, הוא היה חזק ובריא, הוא רץ מהר ודחף את האנשים". אהרון רדף אחריו והצליח לזרוק על התוקף את מיכל הספריי ואף לפגוע בעורפו, אולם לאחר כשלושים מטרים התעייף והחליט לחזור בכוחות עצמו לבית הדסה.

אחיו הקטן רץ בינתיים להזעיק עזרה. למרדף הצטרפו גם תושבים וחיילים ונורו מספר יריות, אולם התוקף נבלע תוך שהוא קופץ על מכוניות ודוחף אנשים.

אהרון פרץ, תלמיד כיתה י״א בישיבת קבר יוסף בשכם, קיבל טיפול רפואי מרופא ומאמן שהיא אחות במקצועה והובהל באמבולנס לביה״ח שערי צדק בירושלים.

(המשך בעמוד 2)

אהרון פרץ בדרך לביה״ח (צילום: יצחק הררי)

„אחד המתנחלים תפש את המצלמה שלי והחל להכות אותי בראש ובגב"

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

מיד לאחר דקירתו של הנער אהרון פרץ פרצה באיזור בית הדסה מהומה, שבמהלכה פצעו מתנחלים את הצלמת רינה קסטלנובו בראשה והיכו צלמים נוספים.

רינה קסטלנובו, בת 35, הגיעה לחברון לצלם עבור השבועון „ניוזוויק" יחד עם בעלה, ג'ים הולנדר, הצלם הראשי של סוכנות „רויטר". כוונתה היתה לצלם ילדים מתחפשים.

מיד לאחר שנדקר הנער פרצה במקום מהומה. „פתאום החלו המתנחלים להכות את הצלמים", סיפרה אתמול הצלמת. „רציתי לצלם בין שניים. אחד מהם תפש את המצלמה שלי והיכה אותי בראש ואחר בגב". רינה קסטלנובו איבדה את הכרתה ונפלה על הכביש כשמצלמתה שותתת דם. גם בעלה הוכה ומשקפיו נשברו, וכמו כן הוכה צלם „ידיעות אחרונות", אלי הרשקוביץ.

רינה פונתה באמבולנס, יחד עם הנער הדקור ל„שערי צדק", והיא נזקקה לחמישה תפרים. בעלה הגיש תלונה למשטרת חברון. „במשך שלושה חודשים הייתי אמורה להיפגע מאבנים של ערבים אבל לא על־ידי מתנחלים", אמרה הצלמת. „אני יודעת ששונאים אותנו והם רואים בנו גורם לכל המהומות. אני בטוחה שיהיו עוד שיחטפו מן המתנחלים".

רינה קסטלנובו מקבלת טיפול (צילום: יצחק הררי)

בקלטת שצילם צוות „סי.בי.אס.":

ארבעים דקות של מכות בשכם

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

ארבעה חיילי צה״ל, הנאשמים בפרשת ההכאות בשכם, התנהגו במשך מספר דקות והנחיתו מכותיהם בשני הצעירים הערביים בעזרת הקסדות ובשלב מסויים אף בעזרת אבן, שבה היכה חייל על זרועותיהם והתופים של השניים.

תמונות אלה ואחרות כלולות בקלטת הווידיאו שצולמה על־ידי צלם רשת הטלוויזיה האמריקאית סי.בי.אס. אתמול צפה סופר „דבר" בסרט הווידיאו והוא מתאר את מהלכו.

המצלמה מגיעה אל ירכתי הגבעה. צילום קרוב של קבוצת מיידי האבנים שבה בולט הצעיר המיועד בחולצה הירוקה, מכנסי הג'ינס והכאפיה בשחור־לבן שעוטפת את ראשו, כדרכם של מנהיגי הרחוב בשכם. תוך שניות מתפזרים כולם והצעיר נשאר לבדו בלב התמונה, מפגין את גופו רחב הממדים ומניף את ידיו לצדדים. ידו האחת אוחזת באבן בגודל אגרוף וידו השניה מסמנת „V". הבנה למצלמה.

אז מגיע כוח החיילים בפיקודו של הסמג״ד, סרן יוסי הוד. החיילים חבושים קסדות וחמושים בכלי נשק ובאו מרמיע, מתקרבים במהירות אל ריכוז המתפרעים. אלה מתפזרים בשולי הגבעה, בין הבתים שבאיזור.

המצלמה מתמקדת בנעשה למרגלות הגבעה בשכם. עשרות ילדים וצעירים, וקצת מבוגרים, מפוזרים בין הסלעים. ניכר בהם שאינם יודעים בדיוק לאן פניהם מועדות. הם בורחים. החיילים למטה נמצאים בעמדת המתנה. אחרי כמה דקות ניתנת ההסתערות על הגבעה במטרה ללכוד את מי שאפשר.

(המשך בעמוד 2)

בעלי גלריות מחיפה ומצפת זייפו אלפי חתימות ציירים וגנבו מבתי ציירים

כך עולה מכתב אישום בפרשת ההונאה האמנותית הגדולה ביותר בישראל

מאת יוסי ליבוביץ'

פרשת זיופים והונאה אמנותית, הגדולה ביותר שנתגלתה אי־פעם בישראל, נחשפה אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה, כאשר הוגשו שלושה כתבי אישום נגד שמונה אנשים, ביניהם גם בעלי גלריות בצפת ובחיפה.

החוקרים, אשר בדקו במשך שבועות רבים את ממדי הזיופים וההונאה, מניחים כי עשרות אנשים נפלו בפח מבלי לדעת כלל כי הציורים, הליטוגרפיות והרפרודוקציות שקנו אינם אורגינאליים. ממדי ההונאה המדהימים נחשפו לראשונה בקריית האמנים בצפת על־ידי היחידה הארצית לחקירות הונאה. מתברר, כי זוייפו אלפי ציורים של גדולי הציירים בישראל, בכללם: מרסל ינקו, נחום גוטמן, משה קסטל, הולצמן, פרגל, שלום מוסקוביץ', הידוע בכינויו „הזייגרמאכר", ציונה תג'ר ואחרים. היקף הרמאויות מוערך במאות־אלפי דולרים.

בין הנאשמים, בעליה של גלריה „יהודית" בצפת, אלברט שרה, בן 58, ובנו ראובן, בן 30. התגבשה, ע"י ריילי קרופר־גוטמן, טוענת כי יחד עם מומחה האמנות, דוד תמרין, בן 43 מרעננה, הם זייפו אלפי חתימות של „הזייגרמאכר" מצפת על ליטוגרפיות ורפרודוקציות. כמו־כן, הם זייפו תעודות, המאשרות כי הליטוגרפיות מקוריות ואותנטיות.

מכתב אישום אחר התברר, כי חלק מהנאשמים ביצעו התפרצויות לבתי ציירים, על־מנת להשיג ציורים מקוריים.

שולץ בא אופטימי מפגישתו עם חוסיין

(המשך מעמוד 1)

לא יימצא רוב, נלך לבחירות. מה שלא הייתי רוצה הוא שנלך לבחירות כאשר התהליך עדיין נמצא בגישושים", אמר פרס.

פרס סייר אתמול במגזר הבדווי בנגב, והשיב לשאלות תלמידים בבית הספר המקיף „עמל" בעיירה תל־שבע, שמדרום לבאר־שבע. תלמיד כתה י"ב בבית הספר, מתארב רג'ילאת, ביקש מפרס להתייחס לעמדותיו של שר הבטחון, יצחק רבין, בקשר לדיכוי המהומות בשטחים, שעל לדבריו, קרובות מאד לעמדות ראש הממשלה ומנהיג הליכוד, יצחק שמיר. „איך לדעתך הדבר ישפיע על מעמד מפלגת העבודה בקרב ערביי השטחים?" בשאל פרס. הוא השיב: „יצחק רבין, כמוני, מאמין שפתרון אפשר למצוא לא במקלות ובאבנים, אלא במשא־ומתן". „כל העם מאוחד בצורך להפסיק את המהומות, ובכלל אנו מאוחדים סביב צה"ל וצרכי הבטחון. ההבדל בין הליכוד לבין המערך, הוא לא בצורך להפסיק את ידויי האבנים, אלא בדרך למנוע את ידויים. צריך להבדיל בין האבן, לסיבה שבגללה היא מושלכת".

פרס הגיב על התבטאותו של שר המשפטים והתיירות אברהם שריר בביקורו בארה"ב, שצוטט בעתונות כאומר: „הערבים שקרנים מלידה". פרס אמר: „אם אכן נאמרו הדברים, אני מתבייש באמירה הזאת. כשם שאני מתנגד לאנטישמיות נגד יהודים, אני מתנגד לאנטישמיות נגד ערבים. להאשים עם שלם שהוא שקרן, זה מנוגד בתכלית להשקפה שלנו. אני מקווה מאד שהשר לא אמר זאת ואם הדברים אכן נאמרו, זה חמור מאוד ואני מגנה את הדברים בכל תוקף".

אומרי ה„קו" שווים לאומרי ה„לאו"

שמעון פרס בירך אתמול על בואו של שר החוץ ג'ורג' שולץ, לסיבוב שיחות נוסף, מכיוון שהוא „השביל היחיד שנותר בתוך שדה מוקשים אדיר".

פרס היה אתמול אורחו של „מועדון העתונות" ודוב השאלות שהופנו אליו התמקדו, מטבע הדברים, בתהליך המדיני. „עד עכשיו כולם נוהגו שלא לומר „לא" מפורש", אמר פרס. „הקולקציה של אי־אמירת „לא" כמעט שווה לקולקציה של אי־אמירת „כן"". כוונתו של פרס היתה שכל אחד מהצדדים המעורבים בתהליך המדיני נוהר לא להיות מואשם בכך, שהוא זה שסתם את הגולל על מאמץ הדיפלומטיה האמור להביא לפתיחתו של משא־ומתן.

לדברי פרס, יש בתוכנית האמריקאית תשובות לשני נושאים — איך פותחים במשא־ומתן, ומהו סדר־היום ולוח הזמנים של המשא־ומתן — ואין בה עדיין עמדה אמריקאית לגבי הנושא השלישי, שהוא תכני המשא־ומתן. לדעתו, ייתכן שמבחינת האינטרס הישראלי צריך היה להתחיל מהדיון על הסדר הקבע ולעשותו בשלבים, כמו במתכונת המשא־ומתן לשלום עם מצרים.

שר החוץ התפלמס גם עם דוברי הליכוד למיניהם ועם העמדות שהציגו. בהתרסה כלפי אלה הקוראים לו לתמוך ללא סייג בהסכם קמפ־דייוויד השיב: „בגין שאני אצטרף לשמיר האוחז האומר „בסוד, קמפ־דייוויד". האם ייצא מזה פרטנר ערבי? האם יש בכך סיכוי לשלום?"

בתשובה לשאלה מה היה עושה אילו היה ראש הממשלה ושר החוץ של ממשלתו פועל בעצמאות השיב פרס: „אילו הייתי ראש הממשלה והיה לי רוב ושר החוץ היה פועל בעצמאות, הייתי מפטר אותו. אולם, השאלה היא האם יש לראש הממשלה היום רוב, והתשובה היא שאין לו רוב. אנחנו בנינו קבינט, המושתת על שוויון בין שתי המפלגות. כאן מדובר על מבנה פוליטי ולא על בעלי תפקידים".

פרס הזכיר את הסכלנות שגילה הוא כלפי העמדות המצוטטות שהציג שמיר בתקופה הראשונה של כהונת הממשלה לגבי נושאים שונים. „כשהייתי ראש הממשלה היה לי שר חוץ שהתנגד לטאבה ואכלתי תצע ללא סוף", אמר. „גם בעניין היציאה מלבנון התנגד שמיר והוא לא עשה את זה בסוד".

לדעתו של פרס, הקדמת הבחירות מוכרחה להיעשות בתיאום עם מפלגת העבודה, שכן פירושה הפרת ההסכם הקואליציוני, בו מדובר על כהונה של 50 חודשים לממשלה הזאת. „צריך לשאול מהו הקווס־בלי להקדמת הבחירות?" הדגיש פרס. „כדי לשבור את תהליך השלום יש לשמיר ולליכוד רשות לשבור הסכם?"

בהתייחסו לתוצאות הבחירות ולאפשרויות של הקמת ממשלת אחדות לאומית גם לאחריהן הדגיש פרס כי „הליכוד הורס כל סיכוי להקים ממשלת אחדות לאומית בעתיד. עשיתי חשבון שיש ימים שמפרסמים נגדי 12 הודעות מכפישות. אני יודע שלא מתווכחים אתי, אלא משמיצים אותי".

מקור במשלחת האמריקאית: ג'ורג' שולץ לא יוועד היום בקאהיר עם נציגים פלשתינאים ששמותיהם נבחרו מתוך רשימה שאושרה על־ידי ערפאת, זאת אמרו אמש מקורות מצריים. לדבריהם, הפגישה לא תצא לפועל מסיבות מהותיות וכן משום שלשולץ לא יהיה מספיק זמן להיפגש עם נציגות פלשתינית.

שולץ יגיע לקאהיר בשמונה ושלושים הערב, ייצא משדה התעופה ישירות לשיחה עם הנשיא מובארק, ובעשר ושלושים יעזוב את קאהיר — דברי המקורות המצריים. יחד עם זאת, ציינו אותם המקורות, שכבר עתה מתקיימים מגעים לצורך קיום פגישה בעתיד בין פקידים אמריקאים רמי דרג לנציגים פלשתינים. ארגוני הסיוע הפלשתיניים ההזרו אתמול את תבא סניורה ופאיז אבו רחמה, השניים עתה בחו"ל, וכל פלשתיני אחר מלהיוועד עם ג'ורג' שולץ במהלך ביקורו הנוכחי באיזור.

אמצעי ההסברה בקאהיר הפנו בינתיים אצבע מאשימה כלפי ראש הממשלה שמיר, כמי שמערים עתה את עיקר המכשולים בפני הצלחת שליחותו של „ג'ורג'" שולץ. פרשן מצרי ידוע קרא בהקשר זה למוכיר המדינה האמריקאי ללחוץ על שמיר לתת את הסכמתו לכינוס ועידה בין־לאומית „ממשית" ולעקרון השגת שלום כולל באיזור תמורת החזרת השטחים שנכבשו ב־1967 לריבונות ערבית. פקיד ירדני בכיר אמר באותו נושא „האמריקאים גילו הבנה לעמדה הערבית הקולקטיבית ... המכשול העיקרי בפני שליחות שולץ הן עמדותיו הקיצוניות של יצחק שמיר".

מההודעה שפורסמה אתמול ברבת עמון בתום פגישת שולץ — חוסיין בלונדון עולה כי מזכיר המדינה האמריקאי מתכוון לבקר פעם נוספת גם בירדן.

מקור דיפלומטי אמריקאי ברבת עמון ציין בתוך כך ששולץ השתכנע משיחותיו עם המנהיגים הערבים בדבר הצורך בכינוס ועידה בין־לאומית בהשתתפות כל הצדדים הנוגעים לסכסוך וחמש המעצמות הקבועות במועצת הבטחון — חרף התנגדותו של ראש הממשלה שמיר לרעיון. המקור הוסיף ואמר שבספר שלאחר שובו של ג'ורג' שולץ לוואשינגטון ולקראת הגעת ראש הממשלה שמיר לביקור בארה"ב במחצית החודש, יפרסם המימשל האמריקאי תוכנית מפורטת להשכנת הסדר כולל במזה"ת.

מקורות אמריקאיים בדמשק אמרו בינתיים שג'ורג' שולץ יפקוד היום גם את הבירה הסורית ויוועד, פעם נוספת, עם הנשיא אסד. לקראת הגעתו של שולץ לדמשק אמרו מקורות סוריים מדיניים שסוריה מוכנה להאזין לרעיונות האמריקאיים בכל עת, אולם דמשק לא תעשה שום ויתורים או שינויים בעמדותיה המדיניות. אמצעי ההסברה הסוריים המשיכו לתקוף את היוזמה המדינית האמריקאית. העתון „אל־בעת" כתב אתמול: „שובו של שולץ לאיזור אינו מעניין יותר איש, מאחר ומטרת משא הדילוגים שלו נועדה. לשים קץ להתקוממות הפלשתינים בשטחים ולא לפתור את המשבר המזרח תיכוני".

בינתיים צוברת תנופה היוזמה האלג'ירית לכינוס פיסגה ערבית, כדי לדון בהתקוממות הפלשתינית בשטחים. אתמול הביעו תמיכה ביוזמה זו כווית, דרום תימן, ירדן, מארוקו ומדינות ערביות נוספות. יורש העצר הירדני, הנסיך חסן, אמור לצאת בתוך כמה ימים לאלג'יריה כדי לדון עם מנהיגיה בעניין זה. כמו כן נמסר כי בקרוב אמורה לצאת משלחת מטעם הליגה הערבית, ובה נציג אש"ף, לסיור במדינות החברות הקבועות במועצת הבטחון ובמדינות מערב אירופה, כדי לגייס תמיכה מדינית בהתקוממות הפלשתינית בשטחים.

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — שר החוץ האמריקאי, ג'ורג' שולץ יצא „אופטימי" משיחה בת שעה שניהל אתמול עם המלך חוסיין. הוא ענה לעתונאים ששאלוהו בצאתו מן המלך האם הושגה התקדמות: „אני מחייך". האמריקאים הודיעו לעתונאים, כי לא ימסרו להם כל מידע עד סוף המסע למזרח התיכון. בניגוד לפעם הקודמת, לא פרסמו הירדנים הודעה לעתונות.

שולץ הזה בשיחתו עם המלך חוסיין, השניה בשבוע זה, סבב נוסף של שיחות במזרח התיכון, בהוראת הנשיא רייגן. לפני צאתו את בריסל ללונדון אמר שולץ לעתונאים, כי אין שינוי במדיניות ארצו שנקבעה בשנת 1975 האומרת, כי ארה"ב לא תדבר עם אש"ף. הוא אמר כי היה רוצה לדבר עם מנהיגים פלשתינים, אך כרגע הדבר קשה ומסובך.

בשיחתו הקודמת עם המלך, ביום שלישי, שנמשכה 3 שעות, דחה חוסיין את הצעותיו של שולץ, אך השאיר את הדלת פתוחה להצעות מתוקנות. דיפלומטים סברו כי חוסיין התכוון לנוסחה שתקרב את ברה"מ בתהליך. המלך אמר לשולץ, כי ארה"ב צריכה לתאם עם ברה"מ ועידה בין־לאומית בהשתתפות 5 החברות הקבועות של מועצת הבטחון, ובהשתתפות אש"ף.

תת שר החוץ הבריטי דיוויד מלור אמר אתמול בפרלמנט כי ממשלת בריטניה, כמו האדמיניסטרציה של ארה"ב, אינה מוכנה לפגוש נציגים של אש"ף עד שיבהירו כי נטשו את פעולות הטרור אותן נקטו בעבר. הוא אמר כי בריטניה עודדה לשולץ ותומכת בשליחותו.

מכות בשכם

(המשך מעמוד 1)

קלי הרגלים מבין המתפרעים כבר נמצאים בפסגה של הגבעה, משקיפים על הנעשה וממשיכים כל העת ליידות אבנים. חיילים המטפסים, ברקע נשמעות היטב קריאות הגנאי של המתפרעים: „ארבח אל יהוד". המצלמה מתמקדת לסירוגין בחיילים העולים במעלה הגבעה ובמתפרעים הבורחים, נעצרים, מיידים אבנים וממשיכים.

העייפות התישה את המתפרע בחולצת הטריקו הירוקה, והוא צונח על אחד הסלעים. תוך שניות מגיעים אליו כמה מהחיילים. רובם עוטים לידו ומעניקים לו „ליקוי" הגון וממשיכים הלאה במרדף. יוסי, הסמג"ד, מתעכב ליד הערבי ומעניק לו טיפול יסודי יותר. הערבי צונח כמעט אחרי כל מכה ונשכב, ספק מאפיסת כוחות, ספק מעוצמת המכה.

אחר־כך מגיעים שני חיילים מהכוח והסמג"ד מצווה לפנותו. מתברר שיש עיכובים בהגעת רכב הפינוי הצעיר. הערבי מועבר לנקודה אחרת בצלע ההר. החיילים מלווים אותו תוך כדי חבטות ומושיבים אותו ליד אחד הסלעים. עליפי ההוראה חובשים את ראשו בחולצה כחולה וגם זו הזדמנות להכביס בו כמה חבטות.

שניות ספורות אחרי שמתיישב המתפרע בירוק על האדמה, עושים החיילים מאמץ, לא בלי מכות, בעיטות ודחיפות למשוך את ידיו לאחור, אף שאינם מצויידים באזיקי פלסטיק. המצלמה נעה כלפי מעלה ומציגה את המתפרע השני, רזה, בחולצה לבנה ובג'ינס, גם הוא תשוש, מובל למקום שבו הושב חברו. כאן, ובמשך מספר דקות, ללא הפוגה, מתגודדים ארבעת החיילים סביב שני הערבים ומפליאים בהם את מכותיהם. פעם מכה בעזרת הקסדה, פעם או יותר בעיטה בחלקי גוף שונים ופעם אוחז אחד החיילים באבן ומכה על זרועותיהם וכתפיהם של השניים.

הקטע הזה, בלי ספק, הוא הקשה ביותר לצפיה.

עינת המצלמה עוברת אל רכס הגבעה ומשקיפה על המתרחש שם. חיילים אחרים ממשיכים במרדף אחרי מיידי האבנים המוקניים. המצלמה חוזרת אל הארבעה, הממשיכים ברדישה האלים עם שני הערבים. אחרי מספר דקות, בעקבות הוראה שקיבלו, ככל הנראה, אוספים החיילים את ציודם, מקימים את שני הערבים ובוחה אחד זה מורידים אותם אל הכביש שלרגלי הגבעה. החייל שגיא מוביל את הצעיר בחולצה הלבנה וחיילים ששן ומועלם מובילים את הצעיר בטריקו הירוקה. מדי פעם מכניסים להם מכה או בעיטה, כדי לזרז אותם ולמנוע מהם תנועות בלתי מבוקרות. אחד החיילים נראה בבירור אוחז בכאפיה של הערבי השמן. עוד צוים תוצה את השביל שבו מוליכים את השניים. בצילום מקרוב נראה הערבי בחולצה הלבנה זב דם מפניו ושניהם מודים אל הקומנדקר שמוביל אותם למעצר. קשה שלא להתרשם ממבע פניהם הזועם והנוקשה של החיילים.

התייעצות

בפרקליטות הצבאית של פיקוד המרכז נמשכות עדיין ההתייעצויות סביב העמדתם לדין של ארבעת החיילים, שצולמו כשהם מכים שני ערבים בשכם, לפני שבוע. טרם גובשה החלטה סופית אם בכלל להעמיד את הארבעה לדין. ההחלטה תתקבל, ככל הנראה, בשבוע הבא.

תומר החקירה של הארבעה הועבר כבר בתחילת השבוע לפרקליטות הצבאית. יצויין, כי ארבעת החיילים נמצאים עדיין בבתי הוריהם, לאחר ששוחררו ממעצרם. הם עתידים לשוב ליחידתם בימים הקרובים. שני הערבים שנראו בצילומים מוכים, שבו ונעצרו שלושה על־ידי צה"ל.

גם אתמול הוסיפו מכתבי איום ונאצה להגיע אל צלם הטלוויזיה של רשת סי.בי.אס. שצילם את ארבעת החיילים כשהם מכים את שני המתפרעים. גם אל קיבוץ אפיקים, מקום מגוריו של הצלם, הגיעו שיחות טלפון ומכתבים מאיימים ממקורות אנונימיים. בצד מכתבים אלה, קיבל הצלם גם מכתבים מאוהדים שזיהו עצמם וקבלו על שצילם את המכות. בשלב זה החליט הצלם שלא להגיב לאיומים שהצבה עליו תמשך גם בימים הקרובים.

רוב גדול

(המשך מעמוד 1)

בצפיפות, לידיים „ערביות" הסכימו במשאל 242 משיבים והתנגדו 19.

להצהרה „מדינת ישראל תהיה מוכנה להיכנס למו"מ לשלום, ללא תנאים מוקדמים, עם כל גורם ערבי המוכן לכך, כולל אש"ף" — הסכימו 203 והתנגדו 54 משיבים.

את המשאל יזם, וערך ראובן שהם, איש יפעת, המשמש מרצה לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטת חיפה ומרכז המחלקה ההומניסטית בסמינר הקיבוצים „אורנים". „אני לא איש פוליטי", אמר אתמול ל„דבר" ראובן שהם, „אבל מצבנו כל כך מסובך, מביך, מעיק ומתסכל, שכל אחד חש צורך עמוק לעשות איזה שהוא מעשה — ולכן יזמתי את המשאל. מה שהקפיץ אותי, למעשה, היו ההודעות הדיפלומטיות, הן של „העבודה" והן של התק"ם בנושאים המדיניים, הבוערים, לגבי הנעשה בשטחים".

„תוצאות המשאל שערכתי", אומר ראובן, „אינן מייצגות את קיבוץ יפעת, אלא את עמדותיהם של משתתפי המשאל הוולונטרי. אבל, אנחנו נדרוש מכל מי שרוצה להיבחר, מטעם התק"ם, לכנסת, למשל, לבוא ולהודיע ברורות, היכן הוא עומד בשאלות אלה. אין לנו כל כוונה להצביע בעד מישהו, רק בגלל שהוא איש התק"ם, או בגלל העיניים היפות שלו," אומר שהם, „אנחנו צריכים עתה מעין אלכנסדר מוקדון משלנו, שיעיז להניף את החרב ולהתוך את הקשר הגורדי. לא פתרון כמו שגרס שרון במלחמת של"ג, אלא פתרון אמיץ ואמיתי, לשבת למו"מ לשלום עם כל מי שמוכן לדבר איתנו — כולל אש"ף".

חיים גבתי: „אני מצטרף לניסוח השאלות שבמשאל, ותומך בדעת הרוב"

„רק במקרה לא השתתפתי במשאל שנערך אצלנו ביוזמת ראובן שהם: אם הייתי משתתף הייתי עונה ב„כן" על שתי השאלות", כך אמר אתמול ל„דבר" חיים גבתי, ממייסדי יפעת, מדמויותיה הבולטות של תנועת העבודה ושר החקלאות לשעבר. „אני תומך גם בהצעה שמשאלים דומים ייערכו בכל התנועה הקיבוצית, ואפילו במגזרים אחרים. אני גם מאמין שתוצאות המשאל די משקפות את הלך הרוח בתק"ם".

אהרון ידלין, מזכ"ל התק"ם: „מו"מ עם אש"ף יוביל להקמת מדינה פלשתינית"

„לתק"ם יש עמדות ברורות מאד בנושאים אליהם התייחס המשאל ביפעת", אמר אתמול ל„דבר" אהרון ידלין, מזכ"ל התנועה הקיבוצית המאוחדת. „לסכסוך הישראלי ערבי אין פתרון אחר, אלא פתרון מדיני. במצב הקיים יש להעדיף הסדר שיושג עם ממלכת ירדן, במו"מ עם משלחת ירדנית בה יקחו חלק נציגים פלשתינים, תושבי השטחים. אנחנו לא נבדוק בציציותיהם. לדעתי, אם נקצין את עמדותינו, נאבד את הקולות הצפים, אלה שבין המערך והליכוד. עמדות ברורות זה דבר חשוב, אך לא פחות חשובה השאלה איך משיגים רוב בעם הזה, בקלפי", סבור מזכ"ל התק"ם.

פרס בסיור במגזר הבדווי בנגב, אתמול (צילום: חנניה הרמן)

אש"ף מתכנן להטיס פוליטיקאים למחנות

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

פעילי אש"ף מתכננים מבצע חדש שנועד להביך את שלטונות ישראל ולקצור הישגים בדעת הקהל. במבצע יוטסו לשטחים עשרות ראשי עיריות וחברי פרלמנט ממדינות מערב־אירופה, והם ישהו ימים אחדים במחנות הפליטים של רצועת עזה והגדה המערבית.

את המבצע מתכננים מובארק עוואד־ מסמזרח־ירושלים, שתוקף אשרת השהייה שלו בארץ פג, ונציג אש"ף בפאריס אברהים סוס.

פקיד במשרד החוץ בירושלים הביע ספק אם אכן יצליחו הנציגים הפלשתינים לארגן את המשלחת הגדולה ואמר בתגובה כי „לישראל יש מידע על כוונה זו, אך החלטות יתקבלו רק כאשר יתברר כי המבצע אכן יצא אל הפועל".

פרס ב„עבודה": להגיב ביתר־תקיפות נגד שמיר

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס זועם על השרים וחברי הכנסת ממפלגתו על שאינם „תוקפניים" דיים מול התקפות הליכוד, והוא תובע מהם להגיב ביתר תקיפות נגד ראש הממשלה יצחק שמיר.

בישיבה של שרי מפלגת העבודה שלשום טען שמעון פרס, כי בעוד חברי הליכוד תוקפים אותו אישית, מפלגת העבודה אינה מגיבה כראוי. שר החוץ כעס על העדר התגובה של שרים, של חברי סיעת המערך בכנסת ושל צמרת המפלגה. הוא קרא להם להפגין יתר „תוקפנות" כלפי עמדות הליכוד ועמדות ראש הממשלה יצחק שמיר. כאשר כמה שרים, ובראשם שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו, ניסו להגן על עמיתיהם, דחה שר החוץ את דבריהם.

דיון ראשון במשׂ' הבטחון על ממצאי ועדת מרידור

מאת מלי זלינגר, הכתבת הצבאית של „דבר"

שר הבטחון קיים אתמול בלשכתו דיון על דו"ח „ועדת מרידור", שבדקה את היבטים של תפיסת הבטחון של ישראל ושורה הקרב העתידי.

לראשונה מאז השלם, לפני למעלה מחצי שנה, הדו"ח של תת־ועדה לעינייני מודיעין של ועדת החוץ והבטחון בנושא אסטרטגיית הבטחון של ישראל, הוליפו אתמול אנשי מערכת הבטחון וצה"ל דברים ועמדות עם חברי הכנסת שחיברו את הדו"ח, ובראשם דן מרידור. לדיון הוקצו ארבע שעות והשתתפו בו גם הרמטכ"ל, רב־אלוף דן שומרון, והאלופים ברק, שחק ויתום. חברי הכנסת שמעו את עמדת מערכת הבטחון וצה"ל לגבי חלק מן הנושאים שהועלו כהצעות לביצוע בדו"ח, שרובו לא הותר לפרסום. ההצעות מתייחסות למבנה צה"ל, היקפו וחימושו.

עם חיבור הדו"ח הגשתו לעיון מערכת הבטחון בקיץ שעבר, נשמעה במערכת הבטחון ביקורת על חלק ממסקנותיו ועל מה שכונה „התמקות מסוגיות מרכזיות", כמו עניין ה„לביא". חברי הוועדה מצידם, עשו כל מאמץ לחבר מסמך ראשון מסוגו, לאחר ששמעו עשרות קצינים בכירים בשירות ובמילואים, אנשי בטחון ואנשי כלכלה. חברי כנסת מן הוועדה הביעו בעבר פליאה ואכזבה על מה שנראה בעיניהם כ„התייחסות לארדצינית" של מערכת הבטחון לנסיון חשוב וחסר תקדים להגדיר ולגבש אסטרטגיה לאומית.

לדיון מאתמול לא יהיה, ככל הנראה, כל המשך.

לקראת הבחירות

פירון — גובר העבודה אולמרט — גובר הליכוד

מאת עליזה ולך, מופרת „דבר" לענייני מפלגות

שני עורכי־דין ידועים ישמשו במערכת הבחירות גוברים של מטות הבחירות של מפלגותיהם.

גובר מטה הבחירות של מפלגת העבודה יהיה עו"ד מיכאל פירון, הנחשב לאחד האנשים המקורבים ביותר לשמעון פרס. גובר מטה הבחירות של הליכוד יהיה חבר הכנסת, עו"ד אהוד אולמרט.

מהיום — מפקד בדרגת תא"ל לאיזור יהודה ושומרון

מאת מלי זלינגר, הכתבת הצבאית של „דבר"

היום נכנס לתפקידו מפקד צבאי חדש לאיזור יהודה ושומרון, תא"ל ג'. בכך שונה מעמד המסגרת הצבאית הקבועה ליהודה ושומרון, ומפקדה, שהיה עד בה אלוף־משנה הוחלף בקצין בדרגת תת־אלוף.

המפקד הקודם, שהיה במעמד מפקד חטיבה בדרגת אל"ם, שובץ בתפקיד אחר בפיקוד המרכז.

מפקד גיזרה ביהודה ושומרון אומר כי „מדיניות המכות הוכיחה את עצמה וכוח הרתעה של צה"ל שריר וקיים". מפקד בגיזרה טוען, כי בין התושבים המקומיים קיים „פחד גדול יותר מחיילי גולני מאשר משוטרי משמר הגבול".

דור ההמשך ב„עבודה" בחר מועמדיו לכנסת

מאת עליזה ולך, מופרת „דבר" לענייני מפלגות

חוג „דור ההמשך" של מפלגת העבודה בחר השבוע את מועמדיו לרשימת המפלגה לכנסת באמצעות ועדת בחירות.

המועמדים שיתמודדו על מקום ברשימה בסבב הבחירות במרכז המפלגה הם, על־פי הסדר: משה כהן, יו"ר החוג, מיכה גולדמן, ראש מועצת כפר־תבור ורענן כהן, יו"ר אגף הבחירות של מפלגת העבודה. סלאח טריף הוא מועמד „דור ההמשך" למשבצת השריון למיגזר הדרוזי.

מלבד המועמדים שיתמודדו במרכז יתמודדו גם כמה מחברי החוג במחוזותיהם: יצחק אליישיב, ראש המועצה המקומית אזור, יתמודד במחוז דן־דרום, יוסי כץ במחוז חיפה, שלום בדילי במחוז שומרון, ג'ונני דניאל בתנועת המושבים, שמעון שבס ואלי גולדשמיט בתק"ם.

בשלב זה ידוע כי ב„משבצת" הצעירים, שמשוריינים להם שני מקומות בסבב הבחירות במרכז, יתמודדו חמישה מועמדים: אפרים זינגר (זיגי), מזכיר המשמרת הצעירה, אימיק לוי, יוסי שפרלינג, ירון רן או רפי אלול (כנציג חוג „תפנית"), וככל הנראה גם אברהם בורג.

הרגשתי כאב

(המשך מעמוד 1)

דובר ביה"ח רמי פרץ מסר, כי הוא נדקר בשכמה השמאלית באורח קל. מן הצילומים נראה כי הסכין לא פגעה באברים פנימיים אלא גרמה רק לחתך עמוק. הוא נחבש ואח"כ אושפז להמשך השגחה ונראה כי ישוחרר היום.

אולם נסיון הרצח לא ריפה את רוחו של אהרון: „זה לא ירתיע אותנו מלהמשיך להסתובב, זו בושה למדינת ישראל אם יהודי לא יכול להסתובב בכל מקום בלי פחד".

לאהרון פרץ טענות קשות נגד עתונאים וצלמים אשר לדבריו הפריעו לכוחות הבטחון לרדוף אחר התוקף. לפני תשעה חודשים בתג השבועות נדקר באותו איזור באורח קל בבטנו אחיו טוביה בן 15.

למשפחת פרץ 8 ילדים. לביה"ח הגיע אתמול גם האב מאיר פרץ כשהוא נרגש מאד. „אנחנו מרגישים שכל יהודי מהווה מטרה, הילדים לא מבינים, הם מתידדים עם הערבים ופתאום אותו ערבי דוקר אותך".

מאיר פרץ גר עשרים שנה בחברון. לדעתו הבעיה העיקרית שלא מטפלים ולא מענישים את האשמים. להערכתו רוב האוכלוסיה רוצה להיות בשלום ולכן צריך להעניש רק את מי שאשם.

„וכיצד מרגיש אב ששני בניו נדקרו ונצלו בנס?" נשאל האב.

„זו הרגשה קשה מאד", השיב מאיר פרץ, „אבל השם יודע, כנראה שהיו לנו היום זכויות בגלל פדיים הכל יעבור בשלום".

כוחות צה"ל נערכו אתמול בכוננות מחשש לפעולות־נקם של תושבי בית־הדסה.

ניצב שלמה חרון, מפקד המחוז הצפוני בפגישה עם ראשי ישובים בוואדי ערה:

כביש ואדי ערה יהיה פתוח בכל עת למכוניות

מאת מוחמד חלילה, מופר „דבר"

כביש ואדי ערה יהיה פתוח בפני תנועת הרכב הישראלי בכל שעות היום והלילה והמשטרה תגיב בחומרה על כל ניסיון של חסימת הכביש, יידוי אבנים וזריקת בקבוקי תבערה.

כך הודיע אתמול מפקד המחוז הצפוני של המשטרה ניצב שלמה חרון בפגישה שקיים ביוזמתו בתחנת המשטרה של עירון עם ראשי העיריות, המועצות המקומיות, מנהלי בתי הספר וראשי הציבור הערבי בכפרי ואדי ערה.

בישיבה השתתף מפקד מרחב העמקים ניצב משנה דני סביב. ניצב חרון העמיד את ראשי הציבור הערבי על חומרת הארועים האחרונים שהיו בוואדי ערה והסביר, שהמשטרה נחושה בדעתה לא לאפשר פגיעה כלשהי בציר התנועה הארצי ואדי ערה. כן הסביר מפקד המחוז לראשי הישובים הערביים באזור שהמעשים האחרונים פגעו במירקם היחסים בין התושבים היהודים והערבים ועליהם, כפרנסי ציבור, ליטול יוזמה ולפעול בתוקף כדי למנוע פגיעות והתפרעויות למיניהן.

סופר „דבר" מוסר שכל הנוכחים הנוכחים בפגישה מקרב ראשי הציבור הערבי, ללא יוצא מן הכלל, לרבות אנשי „הרש" גינו בפני מפקד המחוז את הפרות הסדר והפעולות העוינות שנעשו לדעתם, על ידי בודדים בלתי אחראים. הם הדגישו שהם ישתפו פעולה עם המשטרה וכוחות הבטחון, כדי להיות שותפים בהבטחת הסדר הציבורי באיזור ולא לאפשר פעולות ומעשים בלתי חוקיים. הם אמרו גם, שהם ערים לעובדה שאמנם מירקם היחסים בין שתי האוכלוסיות באיזור נפגע, ועל כן יומו לפני שבוע מפגש יהודי ערבי של ראשי הציבור בשני הצדדים, והחליטו לעודד מפגשים בין תלמידים ובני נוער וגם לצאת בהסברה מקיפה, בקרב תלמידי בתי הספר ובתי הנוער.

ראשי הציבור הערבי באיזור ואדי ערה הודיעו שהם החליטו על מבצע אירוח פתוח של יהודים בישוביהם. מהמשטרה נמסר, שכביש ואדי ערה פתוח בכל שעות היום והלילה והנסיעה בכביש אינה מסוכנת בכלל.

העיצומים בבתיה"ח יימשכו

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

רופאי בתי־החולים הממשלתיים ישביתו ביום ראשון הבא את מכון הלב בבית־החולים „איכילוב" בתל־אביב, חולי „הניתוח" בבית־החולים „רוקח" בתל־אביב ואת מכון הרנטגן ומכון האיזוטופים בבית־החולים „וולפסון" בחולון.

הרופאים הוטרינרים ישביתו ביום ראשון את חדרי הניתוח בבתי־החולים „גולפסון" בחולון, „השרון" בפתח־תקוה, „ברזילי" באשקלון, „הדסה" עין־כרם בירושלים.

היום יושבתו למשך 24 שעות נסיעת המעבדות בבתי־החולים הממשלתיים על־ידי המיקרוביולוגים והביוכימאים המתוכננת ליום ראשון. עובדים אלה העלו כ־20 דרישות לשיפור תנאי השכר.

שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, תיפגש היום עם מזכיר ההסתדרות המיקרוביולוגים והביוכימאים, אשר גולדשלגר, כדי למצוא פתרון לסכסוך. עובדי המעבדות דוחים את הצעתה של שרת הבריאות, כי צוות חיצוני יערוך בדיקה נוספת של הפרמיות הנדרשות ההגנות לבנייה.

גם עובדי המעבדות בבתי־החולים ובמרפאות של קופת־חולים מאיימים לנקוט עיצומים, בדרישה שהנהלת קופ"ח תיישם את שכר העידוד כפי שהוסכם בוועדת החוזה העליונה.

כינוס בין־לאומי לרגל 950 שנה להולדת רש"י

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

נשיא המועצה המחוקקת בפרלמנט הצרפתי ז'ובר באוריגנר, שר המשפטים הצרפתי לשעבר, יהיה אורח הכבוד בכינוס הבין־לאומי ראשון מסוגו, שיערך ב־7 במארס 1988, במלאת 950 שנה להולדתו של הפרשן היהודי־צרפתי, רבי שלמה יצחקי, רש"י.

מושב הפתיחה החגיגי של הכינוס יערך ב־7 במארס 1988 במשכן נשיאי ישראל והדיונים יתקיימו באוניברסיטת בר־אילן. במושב הפתיחה ישאו דברים נשיא המדינה חיים הרצוג, סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון ונשיא אוניברסיטת בר־אילן מיכאל אלבק. יו"ר הכינוס הוא פרופ' יעקב מירון, מראשי האגודה — לידידות ישראל־צרפת. הארוע יימשך שלושה ימים ברציפות והדיונים יהיו פתוחים לקהל הרחב.

פרופסור מירון מציין כי בעת האחרונה גוברת התעניינות של חוקרים בצרפת בפרשנותו של רש"י, שחי בצרפת במאה הי"א.

דבר של היום הוא דבר חדש

תערוכת סמלי הסנה בסגנון ארט־נובו

מוזיאון לאמנות ישראלית רמת־גן.
רח' אבא הלל סילבר 144, רמת־גן.
שעות ביקור
א'-ה' 09:00-24:00
ו' 09:00-14:00
שבת 09:00-24:00

לחנה וינון עזרוני
תנחומינו על פטירת
האם
הנהלת „אליאנס" ובית „כור"

דבר DAVAR
מאוחד עם „למרחב"
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון ברנזי
המו"ל — „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מ. 33104

פורים אחר

דני קרמן, שהשתתף בתכנון בובות הענק לעדלאידע, שלמה ניצן ואמיר גרבוז, חברי צוות „דבר אחר", היו אתמול בין משתתפי התהלוכה הססגונית ברחובות תל־אביב.
(צילום: ורד פאר)

מצעד בובות הענק ריתק מאות אלפים בתל־אביב

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

לעדלאידע־1988 בתל־אביב הגיעו אתמול מאות־אלפי אורחים מכל רחבי הארץ שצפו בבובות־הענק שלא נראו כמותן בעיר מעולם.

הטור החל לנוע בסביבות השעה 10.00 מאיזור צפון העיר (משולש ידמיהו) כשבראשו אחשוורוש – „שמן" – איש חברת „ארגונית", שהטיל לעבר תושביה הצעירים של העיר חצי טון סוכריות. מאחוריו נע שובל של 70 תמונות, בובות ענק ססיריות, שעוצבו על־ידי דני קרמן ומשה עמר, וסוסי פוני גררו עגלות ועליהן ילדים ובני נוער. גמלים אילתיים נעו בכבדות כשבראשם גמל ממושקי במשקפי־פורים. טורים ענקיים של ילדים ובני נוער צפו בקצאה בלתי־מוסתרת באלף חמש מאות בני נוער שזכו להשתתף בתהלוכה. חברת „הסנה" הציגה מיצג „תאונת דרכים" ענקי, בובת־להט הוצגה במלוא הדרה. אחרי ככלות הכל, הוא שישלם את החשבון – כמליון שקלים לפחות.

בעיר ניכרו פקקי ענק של כלי רכב שנתקעו בלי לזוז. המשטרה שיגרה ל„שטח" 650 שוטרים שגויסו במיוחד למבצע־העדלאידע. בשעות הבוקר, לאחר שהתמוטטה קומה שניה של בית כבן 100 שנים ברחוב אילת 49 סגרה המשטרה את צומת הרחובות דרך פתח־תקוה וכיכר המושבות. פרט לכך לא היו ארועים משטרתיים ראויים לציון אולי ארוע אחד, בעצם: אורח אחד בלבד התלונן אתמול על כך שכייסו אותו בעת שצפה בעדלאידע. קרה.

היו מי שניצלו את הארוע, פרט לכייסי תל־אביב. צעירי תנועת „התחיה" ערכו „מיצג מתאה". הם התחפשו לערבים שמשליכים אבנים על חיילי צה"ל. „לקחו אותנו למשטרת מרחב הירקון", אמרה אתמול עינת ריזן. מן המשטרה נמסר, כי המשטרה ביקשה מהמפגינים לעזוב כדי שלא להלהיט את הרוחות.

סופר „דבר", יורם לוי, מוסר כי במהלך חגיגות הפורים בירושלים החרימה המשטרה עשרות מכלים להתזת קצף מידיהם של רוכלים וסתם אורחים שקנו אותם בתמימות. הסיבה לכך היתה שהקצף מסוכן לעיניים.

באוניברסיטת חיפה:

„מה בוער לגורל" – על מכונית ראש העיריה שהתחפש לכבאי

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

תהלוכת האדלאידע־חיפורה המסורתית בחיפה, שאוניברסלית היו השנה צילה הידידי מנוסי נערכה אתמול אתהיב ברחובות הראשיים של העיר הצפר בה אלפים מאורחי העיר ותיירים מצפון הארץ.

בראש התהלוכה הססגונית שכללה עשרות במות ניידות על כלי רכב מקושטים הובלות על נושאים אקטואליים נסע בראשה את ראש העיר אריה גוראל במכונית כיבוי בבגדי כבאי. על הכבאית התנוססה הכתובת „מה בוער לגוראל? – דבר לא בוער לגוראל מלבד עוד קדנציה שרק תישאר". אחריו על גבי פלטפורמה הוצגה בובת ענק בדמותו של גוראל מסתובבת כמו סיבוקה, שנועדה לסמל את „הולשנר" של ראש העיר למיזוקות. נושאים אקטואליים אחרים שהוצגו בתהלוכה היו בעיות זיהום האוויר בעיר, זונת שלום הניצלית על גולים, ארנונה ועוד.

אמנים באו לשמח ב„שיבא" ילדים המרותקים למיטות

מאת אבי שובים

קבוצת נערים ממועדון „עוז" בנוה־שרת פקדה אמש את מחלקת הילדים בבית החולים ע"ש שיבא בתל־השומר וערכה לילדים המאושפזים במחלקה מסיבת פורים עליזה.

מראה משובב נפש נגלה אמש לעיני המבקרים במחלקת הילדים בבית החולים ע"ש שיבא בתל־השומר. אולם הכניסה למחלקה שינה פניו בן־רגע. עשרות הנערים שהגיעו ממועדון „עוז" קישטו תוך דקות ספורות את האולם וריכזו בו את כל הילדים שלא היו מרותקים למיטותיהם, למסיבת הפתעה שארכה כשעה.

במהלך המסיבה הציגו הנערים בפני הילדים קטעי הומור וריקוד וערכו שירה בציבור. שמחה רבה נגלתה על פני הילדים, החולים ובני משפחותיהם. בסיום ההופעות חילקו הנערים חבילות שי לילדים החולים, וגם לאלה שהיו מרותקים למיטותיהם. מנהל המועדון אברום כהן אמר, כי היוזמה צמחה מתוך כוונה לשמח ילדים, שנבצר מהם להגיע למוקדי השמחה בשל אישפוזם בבית החולים. חבילות השי נתרמו על ידי „עלית", בנק דיסקונט והכיבוד – תרומתה של רשת מלונות „דן".

המסיבה אורגנה על ידי זהר בן־יוסף, מדריך במועדון „עוז", בשיתוף עם המחלקה לקידום נוער בעיריית תל־אביב.

סעודיה מסרבת להתיר כניסת מוסלמים ישראלים

מאת מחמוד חלילה, סופר „דבר" בנצרת

ערב הסעודית מעריכה מבשלים בפני יציאתם של 68 ערבים מוסלמים מישראל שקיבלו אישור לעלות לסעודיה כדי לקיים את מצוות אל־עומרה. גורמים ידועי דבר מהמועצה המוסלמית העליונה במזרח ירושלים אמרו בשיחה עם סופר „דבר" שהסעודים מתנגדים שמוסלמים מישראל יעלו לסעודיה בתקופה הנוכחית.

עילת הסעודים להתנגדותם היא המאורעות בשטחים. העולים הישראלים שהשיגו אישורי עליה ממשרד הפנים וירדן בידיעתם של הסעודים היו אמורים לנסוע לסעודיה שלשום, אך ברגע האחרון קיבלו הודעה באמצעות המועצה המוסלמית העליונה במזרח ירושלים שהנסיעה נדחית לזמן בלתי ידוע.

במועצה המוסלמית במזרח ירושלים אומרים שהם קיבלו את ההודעה על דחיית הנסיעה באמצעות גורמי הדתות בשגרירות הירדנית בקפריסין.

לסופר „דבר" נודע מגורמים בכירים במועצה המוסלמית במזרח ירושלים שהסעודים לא מתלהבים בכלל לאפשר למוסלמים ישראלים להיות בסעודיה בתקופה הנוכחית. לא מן הנמנע, אמרו גורמים אלה, שהסעודים יתנגדו השנה לעלייתם לרגל למכה של אלפי מוסלמים ישראלים הם עושים זאת כבר עשר שנים.

סופר „דבר" מוסר שדחיית הנסיעה והחשש לבטלה בכלל נתקבל במרירות ובעם על ידי העולים שאספו כבר את חפציהם והיו מוכנים לטיסה משדה התעופה ברבת עמון לסעודיה. יש לציין כי משרד הפנים אישר לעולים לאל־עומרה לשהות בסעודיה שלושה שבועות ובירדן עשרה ימים. יו"ר אגודת עולי הרגל למכה חוסין אבו עלו יצא אתמול בקריאה לשר הדתות הירדני להשפיע על הסעודים, כי יגלו גמישות כלפי המוסלמים הישראלים ויתייחסו אליהם כפי שהם מתייחסים לאחיהם המוסלמים בכל העולם.

פושע נאצי מבוקש יוסגר מדנמרק לגרמניה המערבית

מאת עלי כהן, סופר „דבר" בדנמרק

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר"). – שר המשפטים הדני אריק נין הנסן, החליט להיענות לבקשת מערב גרמניה ולאפשר הסגרתו של נאצי המתגורר בדנמרק והמבוקש על ידה.

המדובר הוא בטיאס כריסטופסן, שפירסם את הספר „השקר של אושוויץ", לפיו לא היו כלל 6 מיליון קרבנות בשואה. כריסטופסן, נאצי פעיל ששרת במחנה הריכוז אושוויץ במלחמת העולם השניה ב„בילוגי", קיבל אשרת שהייה ועבודה בדנמרק לפני כשנה וחצי בתוקף „היותו אזרח באמת ממדינות השוק". בדנמרק עסק במו"לות בהפצת ספרות נאצית.

הפרשה החלה להתגלגל לפני זמן לא רב כאשר שמעון ויזנטל ראש המכון לדוקומנטציה בווינה הפנה אצבע מאשימה לעבר דנמרק המאפשרת לנאצי כריסטופסן להתגורר בה. בגרמניה מצפה לכריסטופסן משפט על הסתה גזענית. כמו כן יש „לזכותו" גם גזר־דין למאסר. כריסטופסן נמצא בימים אלה בקנדה. שר המשפטים הדני הודיע כי לרשותו של כריסטופסן שלושה ימים להגשת ערעור.

עובדי חברת „חירות" שב„סולל בונה" יתכנסו לאסיפות

„סולל בונה" לא תעניק שי פסח לעובדיה

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

עובדי חברת „חירות" השייכת ל„סולל בונה", יקיימו אסיפות מחאה ביום ב' או ג' בשבוע הבא, בדרישה להחיל עליהם את הסכם השכר החדש בענף הבניה, המבטיח תוספת שכר בשיעור של 10 אחוזים.

הנהלת „סולל בונה" מסרבת לבצע את הסכם השכר במפעליה, בנימוק שהיא מחויבת להקפאת שכר עד סוף השנה, בתוקף התחייבויותיה לבנקים שסייעו לה בפריסת חובותיה.

יו"ר הוועד הארצי של עובדי „חירות", יגאל גרינשטיין, מסר כי בראשית פברואר דרש הוועד מהאגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות כי יאשר הכרזה על סכסוך עבודה בחברה אך לא נענה. הוא הוסיף כי ועדי העובדים ב„סולל בונה" הסכימו לפיטורים ומגירת סניפים בהנהלה „שראתה כי טוב" מתנגדת להעלאת השכר ואף ביטלה את מתן השי לפסח לעובדים.

שלושה נפצעו בשטחים ו־18 נעצרו אתמול

אלמונים כילו זעמם בלולים של נחושה: הרגו מאות תרנגולות

מאת אוריאל בן־עמי, דני צדקוני, חנה מאר ומחמוד חלילה, סופרי „דבר"

תושבי הכפר עידנא בהרים הר חברון העלו אתמול באש אוטובוס „אגד" שהגיע למקום להפיע פועלים. במקום החלה התפרעות ובעקבותיה נכנס לכפר כוח של משמר הגבול. תושבי עידנא רגמו את החיילים באבנים ואנשי מג"ב פצעו שניים מהם בידיות. בכפר ביתא שבקרבת שכם אירעה גם כן התפרעות כאשר חיילי צה"ל נרגמו באבנים על־ידי תושבי הכפר. בהתפרעות נפצע צעיר ערבי מירי חיילי צה"ל. בקבטייה שליד ג'נין עצרו אתמול כוחות צה"ל 18 תושבים ערביים החשודים בלינץ' במשתף הפעולה עם כוחות צה"ל. בזכור, ערכו תושבי קבאטיה לינץ' בתושב המקום בשבוע שעבר, וכשהגיעו כוחות צה"ל למקום, מצאוהו חיילי צה"ל תלוי על עמוד חשמל. פרט לארועים אלה שרר אתמול שקט ביהודה ושומרון. שביתת המסחר נמשכה גם אתמול ברחבי האזור. העוצר נמשך במחנה הפליטים אל־עורוב מצפון לחברון ובמחנה בני־נעים מדרום לחברון. הסגר נמשך בכפרים קבטייה בנפת ג'נין והתאבלה ליד אלסי־מנשה.

חבלה בלולי מושב נחושה

אלמונים חיבלו אור ליום אתמול בלולים, בחממות ובגנרטור של מושב נחושה שבחבל עדולם. קרוב לוודאי שהם באו מאחד הכפרים השכנים שמעבר לקו הירוק.

בחיפושים וסריקות שנערכו בסביבה התגלו עקבות של מספר אנשים שהובילו לכיוון מזרח ושאחר כך באו במקומם עקבות חמורים שכנראה הסתלקו על גבם. המחבלים שפרצו לשני לולים גדולים בגרעינים הרגו מאות תרנגולות בהכאות גרזן ובחוכמות. העלו באש את הגנרטור שבין שניהם ופגעו במערכות ההאבסה והשתיה של הלולים ובציוד אחר. כן השחיתו חממות ועקרו מאות שתילים של גיבסנית שהיו בהם. האיזור המשקי המרוחק כמה מאות מטרים מבתי המושב, בו מתגוררות 24 משפחות אינו מגודר ומואר והוא פרוץ מכל עבריו. המתיישבים טענו אתמול כי לאחר מה שקרה יש להעניק לישובם סיווג של ישוב עימות מבחינה בטחונית.

בפגיעה הבחינה לראשונה אחת החברות שיצאה בשעה 9.30 בערב מבית הכנסת, שם נערך טקס קריאת המגילה. היא הזעיקה את החברים שמיהרו למקום ועסקו בכיבוי השריפה. למקום הגיעו שוטרי משמר הגבול וכן מכבי אש מבית שמש.

ביום חמישי בשעה 12.20 אירע פיצוץ בסמוך לתחנת „אגד" לאריאל. המצאות מול התחנה המרכזית בכפר סבא. הפיצוץ אירע בתוך כלי רכב שחנה בסמוך לתחנה.

רשת החנויות ‚אירמה' בדנמרק מחדשת שיווק תוצרת ישראלית

מאת עלי כהן, סופר של „דבר" בדנמרק

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר"). – רשת החנויות הענקית „אירמה" שראשית, התלימו בתחילת השבוע להפסיק לאלתר מכירת תוצרת ישראלית חזרה בה במפתיע מן ההחלטה.

כזכור, התפרעו צעירים בצורה מאורגנת ביום שבת האחרון במספר סופרמרקטים השייכים לרשת זו. הם גרמו נזקים בשיעור של קרוב ל־15,000 ש"ח, הפכו דוכנים, שפכו צבע והומצה על הסחורה ונעלמו לפני שהמשטרה הגיעה.

ההחלטה הפתאומית של ראשי „אירמה" להפסיק את שיווק התוצרת הישראלית, ש„אירמה" היא אחת מצרכניה הגדולות ביותר, נפלה כרעם ביום בהיר ועוררה מרירות מחד ושמחה לאיד מאידך. „אירמה" נימקה את הצעד המכאיב בכך שחלה ירידה משמעותית בשבועות האחרונים בצריכת תוצרת ישראלית, כנראה כתוצאה מהמצב בשטחים.

„אירמה" הודיעה שהירידה היתה בשיעור של 10 אחוזים לשבוע. הם גם הודיעו שהאספקה האחרונה אינה סדירה ובנימוק שלישי מסרו כי עובדים חוששים להימצא בקרבת תוצרת ישראלית.

ההודעה המפתיעה של מנהל „אירמה", מר אולה מולר, אתמול, כי הצרכנים יוכלו להמשיך ולקנות מתוצרתה של ישראל בחנויות נומקה ב„החזרת המצב לקדמותו לאחר ההתפרעויות של שבת", הנימוק בדבר אספקה בלתי סדירה גם אינו מתאים יותר למציאות החדשה. „האספקה יציבה" – בישר אולה מולר.

מולר ידע גם לספר, כי על פירות מישראל הודבקו „מדבקות מסתוריות" בגנות ישראל. ניסיונות סופר „דבר" בדנמרק ליצור קשר עם מר מולר ולשמוע את אשר בפיו עלו בתוהו – במשרדו נמסר כי הוא „בישיבה" ורק הוא מוסמך לענות לשאלות כתבים.

בכינוס „שלום עכשיו" בפאריס:

יהודים בצרפת התעניינו: מה נוכל אנו לעשות למען השלום בישראל

מאת גדעון קרץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר") – אולם המרכז היהודי על שם רשיי בפאריס שבו אלף מקומות היה צר לאתמול מלהכיל את המשתתפים בפגישה עם משלחת תנועת „שלום עכשיו", הפרופסורים זאב שטרנהל ואמרי אמלן. המארגנים שחששו מפגיעות לא אישרו בגלל הדוחק כניסת עיתונאים במשך חלק ניכר מן הערב והיא לא זכתה לכיסוי בעיתונות הצרפתית.

יחד עם זאת, הרבה זאב שטרנהל להתראיין לאמצעי תקשורת צרפתיים. הוא אמר, כי „שלום עכשיו" מרכז את מאמציו על הקהילה היהודית ועל דעת הקהל הצרפתית באמצעות אמצעי התקשורת. הוא קרא ליהודי צרפת לפרסם מסמך שיתמוך בעמדות „שלום עכשיו" ולהשתמש „בכל התמושות: עצומות, נאומים, ביקורים בארץ", וכדומה. עם זאת, ביקש מן העתונות להימנע מהגזמות שאינן מועילות לעניין השלום.

צרפת היא המדינה השניה אחרי ארצות־הברית שבה מפעילה „שלום עכשיו" לובי מאורגן באמצעות משלחת רשמית. בעצרת במרכז רש"י השתתפו אנשי ציבור ורוח יהודים בולטים כמו הסוציולוגית אליזבט בדנטר, רעייתו של נשיא מועצת החוקה, מרי קלר מנדס־פרנס, אלמנת ראש הממשלה, הפרופסור אלכסנדר מינקובסקי ועורך „לה נובל אובזרווטר", ז'אן דניאל. באולם שררה התרגשות רבה ולמרצים הופנו שאלות רבות על הפתרון ועל אפשרויות פעולתם של יהודי צרפת.

מרבית הנוכחים תמכו ומחאו כף לעמדות שהוצגו על הבמה. „כציוני – תמיכתי בישראל פרושה תמיכה בשוחרי השלום שבה", אמר סגן נשיא הארגונים היהודיים אנרי בולבקי. מיעוטם קראו קריאות גנאי ותבעו להימנע מלבקר את מדיניות ממשלת ישראל. בכניסה לאולם התנהלה בסדר מופתי החתמה על שתי עצומות מנוגדות של שני המחנות. אחת – לתמיכה בעמדות „שלום עכשיו" ושניה – לתמיכה ללא תנאי בממשלת ישראל.

מאת: הורה של חייל בגדה
אל: ממשלת ישראל

הבן שלי לא ביצע (עד היום) שום פעולה חריגה.
הבן שלי הוא המבצע את „מדיניות" ישראל בגדה.
הבן שלי כבר חודשיים עם אלה, כדורי גומי ורימוני עשן.

האם זהו היעוד של בני?
האם לכך גידלנו וחינכנו אותו?
להיות כובש?

גם למען ילדינו חובה להגיע להסדר, חובה לוותר על השטחים תמורת שלום.
למען ילדינו עלינו ליצור מציאות של חיים ביחד במקום מציאות של כובש/נכבש, מכה/מוכה, משפיל/מושפל.

למען ילדינו!

הורים תומכי שלום עכשיו

גזור ושלח לת.ד. 24288, ירושלים
☐ אני החי״מ, מצרף(ת) את קולי לקול ההורים.
שם ________ כתובת ________ טל: ________
☐ אני החי״מ, מצרף(ת) שיק על סך ______ לפקודת שלום עכשיו לסייע בהמשך הפעולה.

שלום עכשיו

ת״ד 24288 ירושלים, חשבון בנק 105-925950, הבנק הבינלאומי הראשון, סניף ראשי ירושלים

מת הכנר הנריק שרינג

מאת ישראל רלוות, סופר „דבר"

הכנר היהודי הנודע הנריק שרינג, מגדולי הכנרים בזמננו, מת אתמול בגיל 69, מהתקף־לב פתאומי, בעת שהותו בעיר קאסל במערב גרמניה, במהלך סיור קונצרטים.

שרינג נולד בפולין בכפר הולדתו של שופן בקרבת וארשה. כילד ניגן לפני ברוניסלב הוברמן ובהמלצתו הוסמה התקבל כתלמיד אצל הכנר קרל פלש. כנער הרבה להופיע בקונצרטים. לאחר נפילת פולין ב־1939 התנדב שרינג כמתורגמן רשמי בשירות הממשלה הפולנית הגולה. בו בזמן ניגן לפני חיילי בעלות הברית.

לאחר המלחמה השתקע והתאזרח במקסיקו ועסק בעיקר בהוראה. ב־1954 פגש אותו הפסנתרן ארתור רובינשטיין והאזין לנגינתו במקסיקו סיטי. רובינשטיין עודדו להתמסר לקריירה בין־לאומית. מאז היה שרינג מקובל כאחד הכנרים המבוקשים ביותר וסייר בעולם, עם דרכון דיפלומטי, כשגריר תרבותי של מקסיקו.

שרינג ביקר פעמים רבות בישראל וניגן עם הפילהרמונית הישראלית והתזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור. במלחמת ששת הימים הופיע בהתנדבות בקונצרטים מיוחדים באה"ב למען ישראל.

שרינג היה כנר בעל טכניקה נפלאה עם דייקנות וכושר עיצוב עילאיים. הוא גם הצטיין בהקלטת קונצ'רטות מפורסמים ומוסיקה קאמרית.

עתירה לבג"ץ נגד ראש עיריית ת"א

צ'יץ' לא מתיר למכור פלאפל בצפון העיר

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

משה שלמה, בעליו של דוכן פלאפל ברחוב אבן גבירול 160 בתל־אביב, עתר אתמול לבית הדין הגבוה לצדק וביקש להוציא צו על תנאי נגד ראש עיריית תל־אביב שלמה להט שאינו מתיר פתיחת דוכן פלאפל בצפון העיר.

באמצעות עורך הדין אבי מאור בתל־אביב עתר בעל הדוכן הפלאפל וטען, כי ב־27 בינואר 1988 אושרה בקשת הרשיון שלו, אך העירייה אסרה עליו למכור בדוכן פלאפל וזאת בהסתמך על תוכנית המתאר החדשה לשימושים מסחריים. לטענת משה שלמה, ראש העיריה שלמה להט מפלה בהוראה זו את תושבי האיזור וחורג מהסמכות המוקנית לו בחוק רישוי העסקים.

שחל נפגש עם א־שאווה בעזה

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

שר האנרגיה והתקשורת, משה שחל, נפגש אתמול בבית המימשל בעזה עם ראש עיריית עזה לשעבר, ראשד א־שאווה ואחרים. בביקורו באיזור דן גם השר שחל בעניינים הנוגעים למשרדו ונפגש עם נציגי המתיישבים.

עזה היתה אתמול שקטה כמו בימים האחרונים, אך החנויות בה היו סגורות כי על פתיחתן וסגירתן מתנהל מאבק יוקרה בין השלטונות ובין גורמי ההתנגדות מי יקבע מתי הן תהיינה פתוחות. לכן, כשהסוחרים פותחים אותן ללא תיאום עם המימשל ולפי תנאיו מורה זה על סגירתן. תלמידי ישיבות של חב"ד, רבים מהם בגיל הגיוס חילקו אתמול, כשחלקם מחופשים, בשמו של הרבי מלובביץ', חבילות שי לחיילים המשרתים ברצועה.

מצרים – לשיחות בדרג גבוה עם ברה"מ

מאת דליה שחין, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – מובארק הסכים לקיים מגעים בדרג גבוה עם מוסקבה ולהידוק היחסים אחרי שמוסקוה הציעה לאפשר למצרים להחזיר את חובותיה לברה"מ, בסך 2 מיליארד דולר במשך 25 שנים, החל משנת 1994.

שר החוץ המצרי, אסמט מאגיד, יסע בקרוב לשיחות למוסקווה. הקשרים הדיפלומטיים בין שתי הארצות התהדקו בינואר, כאשר קרן ברוטנס, יועצו של גורבצ'וב, היה בביקור בקהיר. בינואר חתמו שתי הארצות הסכם להגדיל את הסחר בין שתי הארצות בחמישים אחוז והסכם נוסף בקשר לעזרה טכנית רוסית למצרים בתכנית החומש שלה, הכוללת את שיפור סכר אסואן. ב־17 בפברואר ביקר בקאהיר ולדימיר פוליאקוב, ראש המחלקה למזרח התיכון במשרד החוץ הסובייטי.

מקורות מודיעין בלונדון מוסרים, כי לאחרונה שלח גורבצ'וב אגרות אישיות למלך פאהד, למלך חוסיין ולנשיא אסד.

ערפאת למוסקווה במארס

רבת עמון, (עי"ב) – מנהיג אש"ף יאסר עראפאת יערוך ביקור במוסקווה ב־15 למרס לפי הזמנת המנהיגים הסובייטיים, על כך נמסר ממקורות פלשתינאים מהימנים ברבת עמון.

יהיה זה הביקור הרשמי הראשון של עראפאת בברה"מ מזה שלוש שנים. בחודש אוקטובר 1987 הוא יצא לביקור בלתי רשמי לבירה הסובייטית במסגרת החגיגות לציון יום השנה ה־70 למהפיכה הבולשביקית.

מחווה לאש"ף בפאריס:

קדומי יפגש היום עם שר החוץ הצרפתי

מאת גדעון קרץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – ראש הלשכה המדינית של אש"ף, פארוק קדומי, יוועד היום בפאריס עם שר החוץ הצרפתי ז'אן ברנאר רמון. בשיחה יעלו שליחות שולץ והמצב בשטחים. בפאריס רואים את הפגישה כמחווה כלפי אש"ף, לאחר הצהרתו של ראש הממשלה שיראק כי לא יכיר בארגון כבנציגם היחיד של הפלשתינים.

ראש עיריית וילרבן ושר ההגנה הסוציאליסטי לשעבר שרל הרנו מחה על מכתבו של נציג אש"ף בצרפת איברהים סוס לראשי הערים שבהם ביקש מהם לחתום על עצומה המגנה את הדיכוי הצבאי הישראלי בשטחים. הרנו אמר, כי אין זה מתפקידם של ראשי ערים לחתום על עצומות מדיניות. כמו כן אמר כי אי אפשר לדבר על דיכוי צבאי כשמדובר בבעיה מדינית.

איטליה שחררה האוניה שנעצרה בחשד הברחת נשק סובייטי לעבריינים

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

שלטונות איטליה שחררו אתמול את אניית הסוחר הישראלית „הימה", אשר נעצרה בחשד של העברת רובי קלצ'ניקוב מתוצרת סובייטית לגורמים פליליים. קברניט האוניה טען מלכתחילה כי הנשק מיועד להגנה עצמית של הצוות.

האוניה „הימה" היא בבעלות חברת „צים" ומופעלת על־ידי החברה לספנות „אחים עופר". האוניה הפליגה לנמל „פורטו אמבדוקלה" בדרום־סיציליה עם מטען פוספטים.

מנהל חברת הספנות „אחים עופר" אהוד אנג'ל מסר, כי כל הפרשה היא תוצאה של אי־הבנה משום שפיקוד האוניה הודיע על הימצאות נשק להגנה עצמית באוניה לשלטונות המכס האיטלקים, כפי שנדרש על־פי החוק.

מכון לבון (handwritten stamp)

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ

„מלחמת הערים" ממשיכה: טילים על טהראן ובגדאד

ניקוסיה (רויטר). – טילים נפלו אתמול על טהראן ובגדאד ביום הרביעי ברציפות, וזאת למרות הודעתה של איראן כי היא מוכנה לשים קץ ל„מלחמת הערים", אם עיראק תיתן מצידה הבטחות מקבילות.

שתי המדינות הצהירו אתמול, כי ימשיכו את התקפות הטילים עם ריכוזי אוכלוסיה כדי לנקום על הנפגעים והאזרחיים שלהם. מאז יום א' ירו שני הצדדים 35 טילים זו אל שטחה של זו.

בבגדאד אמרה סוכנות הידיעות הרשמית, כי יש לאלץ את איראן להסכים לשלום. עלון משרד ההגנה מסר, כי עיראק תמשיך בהתקפותיה „עד שתובהק להלוטין את הערים האיראניות מעל פני האדמה".

דובר צבאי איראני הבטיח לנקום בעיראק וטען, שבגדאד מנהלת מלחמה פסיכולוגית נגד העם האיראני בכך שהיא פוגעת במתכוון בבתי חולים. בהודעה איראנית נמסר כי אחד משלושת הטילים העיראקים פגע בבית חולים בטהראן וגרם לפציעת 20 איש. בהתקפה אווירית אחרת נהרגו 13 איש ויותר מ־40 נפצעו בעיר שיראז' שבדרום איראן.

עיראק מסרה לעומת זאת כי שני טילים איראניים פגעו באזורים צפופי אוכלוסיה בבגדאד, ועדי ראיה ראו אמבולנסים הממהרים לאזור הפגיעה לאחר נחיתת הטיל השני. בתגובה ירתה כאבור עיראק שלושה טילים, שניים לעבר טהראן ואחד לעבר העיר הקדושה קום.

ממלא מקום נציג איראן באו"ם אמר אתמול למזכ"ל האו"ם פרז דה קוויאר כי ממשלתו מוכנה לשים קץ ל„מלחמת הערים", אם בגדאד תיתן הבטחה שתפסיק מצידה את ההתקפות.

מזכיר האו"ם פנה שלשום בקריאה לשתי המדינות להפסיק התקפות „הרסניות" אלה. כמה שעות לאחר מכן פרסמה גם מועצת הבטחון פנייה דומה.

חטוף מערב גרמני שוחרר בלבנון – "בעסקה עם בון"

ביירות (רויטר). – כוחות סוריים ליוו אתמול את בן הערובה המערב גרמני ראלף שראי לדמשק, לאחר שחוטפיו הלבנונים שחררו אותו כלחץ על שלטונות בון לשחרר שני שיעים לבנונים העומדים למשפט במערב גרמניה.

מקורות סורים אמרו, כי שראי, בן לאם לבנונית ולאב גרמני, שוחרר אתמול עם שחר במערב ביירות המוסלמית ונמסר לידי הכוחות הסורים שם. שר החוץ הסורי פארוק אל־שרע אמר, כי שראי נמצא בבריאות טובה וכי יועבר לשגרירות מערב גרמניה בדמשק.

ארגון „לוחמי החירות" הודיע שלשום, כי ישחרר את שראי, שנחטף בביירות ב־27 בינואר השנה, לאחר מאמציו האישיים של נשיא סוריה חפז אל־אסד, מאמצים שהסתיימו „בהבטחות וערבויות".

הארגון, המחזיק בידיו עדיין את בן הערובה הגרמני רודולף קורדס, תובע מממשלת מערב גרמניה לשחרר את מוחמד עלי המאדי ואת אחיו עבאס עלי, העומדים למשפטים במדינה זו. מקורות מוסלמים בביירות אמרו, כי מאחורי שחרורו של שראי עמד את נוסף במשפחה, עבדל האני.

לדבריהם, שראי הוחזק בביתו של עבדל האני, פעיל צבאי בכיר בארגון השיעי „חזבאללה". הם טענו, כי השחרור בא גם עקב הלחץ של המיליציה השיעית היריבה „אמל", העושה מאמצים רבים להביא לשחרורו של הקולונל האמריקאי ויליאם היגנס.

הימין הקיצוני בדרא"פ: אנו נקים את הממשלה החדשה

המפלגה השמרנית ניצחה בבחירות־משנה בשני אזורים ודורשת מהממשלה להקשיח את הקו נגד השחורים ולחזק את האפרטהייד

יוהנסבורג, (רויטר). – מפלגת הימין הקיצוני בדרום אפריקה, הלוחמת לשמירת שיטת האפרטהייד, נחלה נצחונות גדולים בשתי בחירות־משנה לפרלמנט והודיעה, כי היא בדרך להרכיב את הממשלה הבאה במדינה.

המפלגה השמרנית, אריכתה מימין של המפלגה הלאומית שבשלטון, הגדילה את הרוב שהיה לה בשני אזורי בחירה בחבל טראנסוואל, סטאנדרטון ושוויצר־רנקה. התוצאות אישרו מגמה שהסתמנה בבחירות בחודש מאי אשתקד, אז זכה הימין הקיצוני להשגים מרשימים.

מנהיג המפלגה השמרנית, אנדריס טרויניכט, אמר כי ההצבעה האחרונה הוכיחה שחמשת מיליון הלבנים דוחים את הרפורמות החלקיות, של הנשיא פ.ו. בותה ודורשים מהממשלה לנקוט קו אפרטהייד נוקשה.

הוא אמר כי המפלגה השמרנית צופה נצחונות נוספים בבחירות המוניציפליות הקרובות והכריז כי המפלגה מכינה בסיס כוח כדי לקחת לידיה את השלטון בבחירות הכלליות הבאות.

הנשיא בותה הגיב על הבחירות באומרו כי התוצאות הן „אכזבה זמנית" והאשים בכך את התערבותם של גורמים זרים וקיצונים שחורים שרחפו את הבוחרים הלבנים לזרועות הימין.

ברומזו לדיכוי נוסף של האופוזיציה השחורה, אמר בותה כי „יש לתקן" את המצב שגרם למפלה. כזכור בשבוע שעבר אסרה הממשלה על פעילותם של 17 ארגוני אופוזיציה, והטילה מגבלות נוספות על פעילות מתנגדי האפרטהייד.

תורכיה זימנה מיופה הכוח הישראלי

אנקרה (ע"צ). – מיופה הכוח הישראלי, יהודה מילוא, זומן אתמול למשרד החוץ התורכי ושם הובעה בפניו „דאגתה של אנקרה בקשר עם ההתרחשויות בשטחים הערביים הכבושים, שגרמו למותם של כמה אנשים" – על כך מסר דובר משרד החוץ איכאל באטו.

„תורכיה מוחה נגד הדרך שבה מגיבים הכוחות הישראלים לעצור את ההתרחשויות במהלך שלושת החודשים האחרונים, ומביעה את התקווה שישראל תכבד את זכויות האדם ותפעל בהתאם לאמנות הבין־לאומיות", אמר באטו [illegible] לדיפלומט הישראלי.

ארבעת מטוסי המיג הלובים חזרו לארצם

ביירות (רויטר וע"צ) – לוב הודיעה אתמול כי ארבעה טייסים, שהטיסו את המטוסים שלהם מתוצרת בריה"מ למצרים, שם הם נחקרו, שבו לארצם.

סוכנות הידיעות הלובית הרשמית ציטטה דובר חיל האוויר, שאמר „מטוסים אלה יחד עם הטייסים נמצאים בדרך חזרה לרפובליקה הגדולה (לוב)".

מקורות מצריים אישרו, כי ארבעת טייסי ה„מיג 23" אכן המריאו חזרה לארצם. לוב הסבירה, כי הארבעה נחתו במצרים בגלל קשיי מזג־אוויר, לאחר שהדלק במכליהם – אזל.

האחים הינדאווי פעלו בשיטות זהות: שלחו את חברותיהם כפצצות־חיות

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר").– אחיו של נזאר הינדאווי, כי שלשה את חברתו כפצצה חיה למטוס אל־על בנמל התעופה היתרו, השתמש בשיטה דומה לשיטתו של אחיו.

משטרת גרמניה משוכנעת עתה, כי הפצצה בדיסקוטק האמריקאי להבל בברלין, באפריל 1986, שאחמד חזי הינדאווי הואשם במעורבות בהנחתה, הונחה על־ידי זונה גרמניה בת 28 בשליחות הינדאווי, שהיה ספק ההרואין שלה. הוא עצמו קיבל את חומר הנפץ במזרח גרמניה מדיפלומאט סורי.

ה„טיימס" המספר על כך אומר, כי אחרי שמשטרת גרמניה לא הצליחה למצוא הוכחות נגד הינדאווי, המרצה עתה עונש מאסר על הנחת פצצה במועדון הידידות הגרמני־ערבי, הם פנו אל הסקוטלנד יארד, שהציע לבדוק האם האחים השתמשו בשיטות דומות.

יהודי מרוקו מודאגים מהמצב „המצער" בשטחים

ראבאט (ע"צ).– מועצת הקהילות היהודיות במרוקו פירסמה אתמול הודעה שבה נאמר, כי 15,000 היהודים הגרים במדינה מודאגים „נוכח ההתרחשויות המצערות" בארץ הקודש.

ההודעה, ובה קטע המתייחס למתרחש בשטחים, מביעה נאמנות למלך חסן השני לרגל יום השנה ה־27 לעלייתו לכס המלכות, שנחוג אתמול.

בהודעה, שהופצה על־ידי סוכנות הידיעות המרוקאית, כותב סרז' ברדוגו, המזכיר הכללי של מועצת הקהילות היהודיות במרוקו, כי „יהודי מרוקו, החיים זה מאות בשנים בדו קיום של אחווה בין הקהילות הדתיות", מודאגים נוכח ההתרחשויות המצערות בארץ הקודש.

רעשי הבית ממוטטים את מערכת העצבים של יושבי הערים

מאת מיכל פלג, סופרת „דבר" באיטליה

רומא (מיוחד ל„דבר"). – גם המקרר הצטרף לרשימת אויביו של האדם המודרני. בכנס בינלאומי לזיהום אקוסטי שנערך השבוע במודנה שבאיטליה, הגיעו המומחים למסקנות מפתיעות: הרעשים שאנו מקיפים עצמנו בהם בתוך הבית הם המסוכנים ביותר לעצביו של שוכן העיר.

המנהג המגונה להגביר את עוצמת מקלטי הטלוויזיה, זמזום המקררים, רעשי השכנים שמבעד לקירות דקים מדי, מערכות הסטריאו, אזעקות נגד פורצים, וכל ההמולה התמידית המלווה אותנו בבית, בעבודה וברחוב – כל אלה, קובעים המומחים, לא רק מחלישים את השמיעה, אלא ממוטטים בהתמדה את מערכת העצבים ומהווים גורם להתקפי לב, הפרעות פסיכולוגיות ופסיכוסומטיות.

ארה"ב מטילה עיצומים כלכליים על פנמה כדי לכפות התפטרות נורייגה

תוקפנות אמריקאית נגד ארצנו הקטנה – הגדיר האיש החזק אנטוניו נורייגה את הצעדים ● הפגנות בפנמה סיטי בתמיכה בנשיא המודח ארתורו דלווייה

מפגינים בבירת פנמה מסמנים לאות נצחון בהפגנה נגד האיש החזק במדינה אנטוניו נורייגה (צילום: א.פ.)

ואשינגטון (רויטר א.פ.). – ארה"ב הגבירה את לחצה על האיש החזק בפנמה אנטוניו נורייגה, על ידי מניעת העברת תשלומים להפעלת תעלת פנמה. ואשינגטון גם שוקלת להקפיא את הנכסים הפנמיים בארה"ב, כדי לאלץ את נורייגה להתפטר.

נורייגה עצמו טען, כי מעשים אלה מהווים „תוקפנות" נגד ארצו והוא אמר, כי המערכה האמריקאית נגדו נועדה להבטיח את המשך השליטה האמריקאית בתעלת פנמה אחרי שנת 2,000, אז עתיד לפוג הסכם התעלה בין שתי המדינות.

לפי בקשתו של ארתורו דלווייה, שהודח מתפקידו כנשיא על ידי האסיפה הלאומית הפנמית בשבוע שעבר, ביטלה ואשינגטון את כתבי האמנה של 17 דיפלומאטים פנמים בארה"ב, הממשיכים לשמור אמונים לנורייגה. ואשינגטון גם אישרה רשמית, כי דלווייה ובעלי בריתו הם הנציגים הלגיטימיים של ממשלת פנמה.

ארה"ב חייבת להעביר לפנמה דמי מעבר בסכום של 80 מיליון דולאר בשנת 1988 תמורת השימוש בתעלה. זמן הפירעון של 7 מיליון דולאר מתוך סכום זה חל ב־15 במאהם, רינעך. יועץ הנשיא רייגן למרכז אמריקה, אליוט אברהמס, אמר כי סכום זה לא יועבר על פי בקשתו של דלווייה.

בבריסל אמר שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ, כי הקפאת הנכסים הפנמיים בארה"ב היא אחת האפשרויות הנשקלות על ידי הנשיא רייגן. „ברור לנו כי נורייגה הוא חדשות רעות בשביל פנמה, חדשות רעות לאיזור כולו", אמר שולץ. „הוא הורשע בסחר בסמים", הוסיף.

במסיבת עתונאים בפנמה אמר בינתיים הגנרל נורייגה, כי עיכוב העברת הכספים „הוא הוכחה נוספת לתוקפנות האמריקאית נגד מדינה קטנה וחלשה כפנמה". הוא תיאר את ארצו כידידה של ארה"ב וטען, כי צעדים אלה נעשים בהשראתו של אליוט אברהמס.

הנשיא החדש של פנמה, מנואל פאלמה, שמונה בתמיכתו של נורייגה, שלל את האפשרות, שארצו תסגור את התעלה בפני ספינות אמריקאיות בתגובה. „אני מאמין שהתעלה שלנו עומדת לשירות העולם כולו", אמר.

בינתיים התנהלה אתמול בפנמה סיטי שביתה בחסות ארגוני האופוזיציה. ארגונים אלה טענו, כי 85 אחוז מהכלכלה הפנמית שותקו עקב השביתה, שהוכרזה בתמיכה בדלווייה המודח. השביתה אמורה להימשך גם היום.

נאט"ו תחזק מצבור הנשק הגרעיני חרף בקשת ברה"מ לבטלו עד 2000

בריסל (ע"צ וא.פ.). – מנהיגי ברית נאט"ו הדגישו אתמול את תמיכתם בעמדת רייגן בשאלת פירוק הנשק הגרעיני והצליחו לגשר על חילוקי הדעות ביניהם בשאלה כיצד ומתי להביא למודרניזאציה בכלי הנשק הגרעיניים של הברית.

בסיום פיסגה בת יומיים בבריסל קראו המנהיגים לחזק את הכוח הגרעיני של נאט"ו, „היכן שנחוץ", ולשמור על הכוחות הקונבנציונאלים של הברית לנוכח העוצמה הצבאית הסובייטית, ההורגת לדבריהם מצרכי ההגנה של מוסקווה.

ההודעה דחתה כפי הנראה את פנייתו של המנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב להבטחת עולם חופשי מנשק גרעיני עד שנת 2000. מנהיגי הברית קראו למוסקווה לצמצם את האיום הצבאי הסובייטי נגד המערב.

עם זאת הסכימו מנהיגי הברית להצעה לקצץ בחצי את הטילים לטווח ארוך ובכך חיזקו את ידיו של הנשיא רייגן לקראת ועידת הפסגה שיקיים עם גורבאצ'וב במוסקווה בחודש מאי השנה.

בשאלה השנויה במחלוקת, המודרניזציה של הנשק הגרעיני לטווח קצר באירופה, הסכימו ראשי הברית על נוסחת פשרה, הנודעת כי בעתיד הנראה לעין אין תחליף לאסטרטגיית ההרתעה הנוכחית של נאט"ו. מערב גרמניה מתנגדת למודרניזציה זו ואילו בריטניה תומכת בה.

בתגובה על החלטת נאט"ו דחתה אתמול ברה"מ את הדרישה לקצץ בכוחות הקונבנציונאלים של הגוש המזרחי באופן בלתי מאוזן. בהודעה נאמר כי בברית המערבית יש חילוקי דעות לגבי הנשק הגרעיני.

סוכנות הידיעות הסובייטית ציינה כי ראש ממשלת יוון קרא בבריסל לפירוק נשק גרעיני נרחב, ואילו ראש ממשלת איטליה הביע את החשש, שהסכם ארה"ב עלול לחבל במבני [illegible] ליצירת אמון בין שני המחנות.

תאצ'ר: הבעיה של נאט"ו היא גורבצ'וב

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר").– „הבעיה העיקרית של נאט"ו היום היא סגנון מנהיגותו החדש של גורבצ'וב", הזהירה ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר את 16 ראשי מדינות הברית המערבית בוועידת הפסגה בבריסל.

„היה קל יותר לטפל בדוב הרוסי, כאשר הוא נראה באמת כמו דוב", אמרה תאצ'ר. „מדיניות החוץ של גורבצ'וב יותר גמישה עתה מאשר בעבר, אך המטרות נשארו כבעבר – החלשת מערך ההגנה של מערב אירופה והשגת יתרון ברור של [illegible]".

אתה!!!
משוחרר צה"ל, בוגר תיכון או השכלה גבוהה, בריאותך תקינה וגילך בין 23 ל־32 - מקומך עימנו

עימנו למען ביטחוננו!

התנדב
למשימות בעלות אתגר ועניין רב להן דרושה יוזמה, תושיה, חשיבה ותחכום.

מועמדים מתאימים יהנו בתום תקופת הכשרה אשר מקנה שפה, מתנאי שכר טובים, רכב צמוד ומסגרת חברתית צעירה ותוססת.
בתום תקופה של עבודת שטח יוצעו למתאימים תפקידים בחו"ל ואפשרויות קידום כולל לימודים אקדמאיים.
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61331), עבור מ.ל. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון)
— פונים מתאימים יענו —

החברה לשרותי כח אדם בע"מ

למחלקה הטכנית
■ ברטמים/חרטים קונבנציונליים או C.N.C. בכל הרמות לעבודות מגוונות בייצור, אחזקה ופיתוח. 5 ימי עבודה בשבוע. ארוחות והסעות מכל אזורי הארץ.
■ מסגרים קוראי תוכניות. נסיון שנתיים לפחות לעבודות ייצור ואחזקה.
■ מכונאי ימי בעל נסיון במשאבות, מדחסים, קיטור וטורבינות לעבודה באזור אשדוד.
■ מפעילי מכונות, בוגרי בתי ספר מקצועיים. 3 שנות נסיון לעבודה באשדוד.
■ מחסנאי לניהול מחסן חומרי בנין. לעבודה באשדוד.
■ לבורנטים/יות תעשייתיים/יות. אפשרי גם ללא נסיון. לעבודה באזור רחובות.
■ מחסנאי למחסן אלקטרוניקה ממוחשב. לעבודה באזור רחובות.

למחלקה המשרדית
■ מעבדת תמלילים עברית/אנגלית לתוכנת חוג/וורדסטאר/א־ב. אנגלית ברמה גבוהה. למשרה מלאה באזור ראשל"צ. 5 ימי עבודה בשבוע.
■ מעבדת תמלילים וורדמיל 4.18 עברית ו/או אנגלית לעבודה קבועה בת"א - נסיון קודם הכרחי.
■ מעבדות תמלילים מנוסות לעבודה זמנית לפי שעות, באזור תל אביב - נסיון קודם הכרחי.
■ כתבניות עברית ו/או אנגלית לעבודה מיידית באזור ת"א. שעות עבודה גמישות.

משרות קבועות, שכר הוגן, תנאים סוציאליים כחוק.

■ תל־אביב: גורדון 88, (ליד עירית ת"א), טל. 222266, 240878, 245541, 245531
■ רחובות: הרצל 187, 08-455904.
■ אשדוד: רוגוזין 8, 533644, 08-532221.

מיל"א
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים
מזכירת חברה
כישורים נדרשים:
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
★ נסיון וידע בעיבוד תמלילים.
★ נסיון קודם בעבודה כמזכירה בכירה - הכרחי.
★ אחראית, מסורה ובעלת כושר ארגון.
מועמדות מתאימות יפנו בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 22511 תל־אביב ולציין ע"ג המעטפה שם המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המרכז: תל־אביב, רח' קהילת קיוב 15, מיקוד 69410, ת.ד. 24104, מיקוד 61240, טלפון: 497444
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי ספר לחניכים ובתי ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים
עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המחלקה הפדגוגית
לשנת הלימודים תשמ"ט דרוש/ה
מנהל/ת למכללה הטכנולוגית "עמל" א'רמלה
תאור תפקידי המנהל:
1. ייזום, תכנון, ביצוע ופיקוח על כל הפעולות החינוכיות והמינהליות של המוסד.
2. אחריות לכח אדם וניהולו.
3. אחריות לביצוע תפקיד המוסד בהתאם לחוקים ולנהלים.
4. אחריות למבנה המוסד, לציוד המקצועי ולתקינות תחזוקתם.
5. הוראה בהיקף של חצי משרה בשבוע בנוסף על תפקידי הניהול.
דרישות המשרה:
1. השכלה גבוהה ומושלמת (רצוי ברמה של M.A או M.Sc).
2. רשיון הוראה קבוע.
3. נסיון של 5 שנים לפחות בהוראה ובניהול בי"ס על יסודי.
4. כושר הדרכה בעבודה פדגוגית.
5. כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ ויחסי ציבור תקינים.
6. בקיאות בעקרונות מינהל חינוכי.
7. כושר ניהול משק של מוסד חינוכי, כולל מעבדות וסדנאות מקצועיות.
8. נסיון בפעולות של חינוך חברתי ופעילות עם ציבור ההורים.
מועמדים המעוניינים באתגר חינוכי, מתבקשים לפנות בכתב ולצרף תיאור תולדות חיים, תעודות והמלצות למנהל המחלקה הפדגוגית של "עמל", רח' קהילת קיוב 15 תל־אביב, מיקוד 61240.
המועד האחרון להגשת הצעות 20.3.88

ידע מחשבים ותוכנה בע"מ
YEDA COMPUTERS AND SOFTWARE LTD.
אנשי שיווק
אנשי השיווק בענף המחשבים מרוויחים, בממוצע, 30% יותר מחבריהם בענף. התמורה הכלכלית אינה באה על חשבון תענוג העבודה. להיפך.
שיווק מערכות מחשבים, ובמיוחד מערכות מתקדמות כמו המקינטוש, מציב בפניך אתגרים חדשים, מקצועיים, טכנולוגיים והבנת עסקיים.
אנחנו מחפשים את אותם מעטים המסוגלים להתמודד בהצלחה עם שיווק הטכנולוגיה של המקינטוש.
• בעלי נסיון מוכח בשיווק מוצרים עתירי ידע.
• בעלי כישורים להבנת יתרונות בכלכלים של טכנולוגיות מתקדמות לדרגי הניהול הבכיר.
• אקדמאים מתחומי הכלכלה וניהול עסקים.
אנחנו נעזור לכם להצליח. המועמדים יעברו שלבי מיון הכוללים בדיקה גרפולוגית, ראיונות אישיים ומבחנים פסיכומטריים. רק מועמדים בעלי כישורים מתאימים יצורפו לקורס מקצועי ברמה הגבוהה ביותר, לשיווק מערכות ממוחשבות ולהכרת עם מערכות המקינטוש, אשר יימשך כחודשיים. במשך הקורס יקבלו המשתתפים שכר. בתום הקורס יצורפו המסיימים לצוות השיווק של מערכות המקינטוש, על בסיס שכר יסוד גבוה, בתוספת אחוזים כאים ממכירות.
"ידע מחשבים ותוכנה בע"מ"
שיווק מקינטוש
רח' יגאל אלון 120, תל אביב 67443
(פניות טלפוניות לא יענו)
סודיות מובטחת
Apple Macintosh
שירה • מאיר • שוב־עמי • שקולניק

פיברוניקס
שמרנו לך מקום טוב.
דרוש/ה למנהל קניין אלקטרוניקה
תאור תפקיד: רכש רכיבים, מכלולים וחומר עזר. מו"מ מסחרי עם ספקים בארץ ובחו"ל.
דרישות: השכלה תיכונית מקצועית מלאה (על תיכונית יתרון). 3 שנים נסיון ברכש אלקטרוניקה במפעל עתיר ידע. ניסיון במו"מ ברמה גבוהה וביצוע הסכמי רכש שנתיים. נסיון ברכש ממוחשב - יתרון. שליטה מלאה באנגלית - חובה. (משרה 302)
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי ובציון מספר המשרה אל: פיברוניקס בע"מ, גיוס עובדים, סוכנות דואר מגדים, חיפה 31906. סודיות מובטחת.
פיברוניקס בע"מ
תקשורת סיבאופטית
הצטרף אלינו. שמרנו לך מקום טוב.

לסניף "תנובה" פתח־תקוה
דרושות
קופאיות
הכישורים הדרושים:
◆ ידיעה טובה בחשבון
◆ שליטה בשפה העברית
◆ היקף המשרה 6 שעות ליום
◆ העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסרוגין
מועמדות מתאימות, תושבות העיר פ"ת, או סביבתה הקרובה ביותר, מתבקשות לפנות אישית למנהל ההיפרשוק, מר טולו קונן, רחוב פיינשטיין פתח־תקוה (ליד התחנה המרכזית).
סודיות מובטחת.

לקבוצת השמירה
לסניפים באשדוד וברחובות דרושים:
שומרים עד גיל 65
מאבטחים עד גיל 35
עובדות נקיון
למשרה מלאה ולחצי משרה
תושבי אשדוד, קרית מלאכי, אשקלון והסביבה - נא לפנות לסניף אשדוד - מגדל המים הישן, מרכז א', טל. 08-561099.
תושבי רחובות, ראשל"צ, רמלה, לוד, גדרה והסביבה - נא לפנות לסניף רחובות - רח' בנימין 14. טל. 492121, 08-457292.
נא להצטייד בתעודת זהות

לחברה קבלנית לעבודות סלילת כבישים
דרושים:
מנהלי עבודה
הכשורים הדרושים:
1. נסיון של 5 שנים בסלילת כבישים.
2. ניהול צוות עובדים
לפנות בכתב לת.ד. 350 פרדס חנה או למחלקת כח אדם, טלפון 06-370555.

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש/ה
איש/אשת מכירות
לאזור המרכז
★ בעל/ת רקע ונסיון במכירות מוצרי צריכה וקידום מכירות
★ צעיר/ה דינמי/ת
★ בעל/ת השכלה תיכונית לפחות
★ בעל/ת רשיון נהיגה
★ מגורים באזור המרכז
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 2897 ת"א 61028 עבור "איש/אשת מכירות".

לרשת חנויות אופנה
דרושים/ות
מנהלי/ות חנויות
בכל רחבי הארץ
כישורים: 1. נסיון ניהולי ויכולת ניהול צוות מוכרים.
2. נסיון קודם בניהול חנות אופנה – יתרון.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 50360 ת"א עבור מנהל/ת חנות – סודיות מובטחת.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים •

המאושרים

בפרס שר החינוך והתרבות לציור ולפיסול לשנת תשמ"ח זכו הפסלים צבי גולדשטיין ומרדכי שפיצר והציירים משה גרשוני, זהרית יעקבי ותגנית ברזבה. חבר השופטים, הפסל דב פייגין, הציירת אביבה אורי ובילה בלס – מרצה באוניברסיטת תל־אביב, נתמנה על־ידי חבר האמנים בראשות האדריכל יעקב רכטר. הפרס – 10000 דולר לכל זוכה.

בלי האפיפיור

רוסיה תחגוג 1000 שנה להתנצרותה, בלי האפיפיור. במסיבת עיתונאים במוסקווה הבהיר נציג הכנסיה הרוסית־אורתודוכסית במפורש, על ביטול הזמנתו של יוחנן פאולוס השני. האפיפיור הביע כבר מספר פעמים את רצונו לבקר ברוסיה, אולם נראה שהכנסיה עדיין אינה מוכנה להפשיר עד כדי כך. בכל־זאת, הוסיף דובר הכנסיה הרוסית, הוזמנו מספר נציגים של הכס הקדוש להשתתף בחגיגות שיתקיימו בין ה־4 ל־6 ליולי, במוסקווה, קייב ולנינגרד.

מיכל פלג, דוסא

40/40

המחלקה לקשרי תרבות ומדע במשרד החוץ, הפיקה, במסגרת חגיגות ה־40, תערוכת 40 פסלים ורישומים של 40 פסלים. התערוכה תיפתח במוזיאון ברוקלין, בניו־יורק, ב־20 לאפריל, ותנדוד אחר־כך למוזיאונים נוספים בארצות־הברית ואירופה. לתערוכה יתלווה קטלוג צבע בן 100 עמודים, 2 עמודים לכל אמן. בין המשתתפים: מנחם כהן, גג, אורי קצנשטיין, מיליה רבנצר, יחזקאל שמי ומיכאל גרוס.

מונה

יגאל שפי, קצין צה"ל בדימוס, המתמחה בחקר פרשיות מודיעיניות מההיסטוריה, מונה לאחרונה לתפקיד ראש מרכז המידע ב"מרכז דיין" לחקר המזרח התיכון שבאוניברסיטת תל־אביב. אחד הפרוייקטים הגדולים האמורים להתבצע בקרוב במרכז המידע הוא קליטת ספרייתו הגדולה של משה דיין. יגאל שפי חיבר לא מכבר ספר בשם "ההונאה במערכות המודיעין הערבי במלחמת העולם השנייה", שייצא בקרוב לאור בהוצאת מערכות.

דן אבידן

מגלה סודות

ארמון בקינגהם נבוך מהידיעות על מכירת זכרונותיה של משרתת, שעבדה במעונה הפרטי של משפחת המלוכה, לפרסום. לכתב העת הפריסאי "פארי מאץ'". המשרתת סיפרה כי המלכה אינה יכולה לסבול את מבחרים חצר, וסבורה כי היא אינה "מתחשבת". ועל־כן לא שוכנה הצד בביקוריה בארמון. היא מגלה כי הנסיך אנדרו ואשתו "פרגי" שחצנים ומתנשאים ואינם מתיחסים יפה אל הנתינים תחת, בעוד שהנסיך צ'רלס ודיאנה – חביבים ומתחשבים.

דליה שחף, לונדון

0 תערוכת אוסף המסכות של יונתן מרדר ז"ל, בהחייאת מרסין פרידמן וגדעון שמר, עוברת מן המכון הצרפתי דרך אור יהודה, לערד. את התערוכה מלווה מופע ותיאטרון שהוצג בתל־אביב 34 פעמים. במוזיאון בערד ישולבו ה"פורים שפיל" של איציק מנגר והמסכות המיוחדות של יהודית גרינשפן עם חגיגות הפורים המקומיות.

צילום: עמרם גלמי

אורח צפוני

שר החוץ של שוודיה יקיים בשבוע הבא ביקור רשמי בארץ, שיימשך פחות מיומיים. השר סטן אנדרסון, (בתמונה) שהיה בעבר שר לבריאות ולעניינים סוציאליים ותפס במשך שנים רבות עמדה מרכזית במפלגה הסוציאל־דמוקרטית, יוועד כאן עם נשיא המדינה חיים הרצוג, עם ראש הממשלה יצחק שמיר, עם מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, עם יו"ר ועדת חוץ ובטחון אבא אבן ואחרים. אחרי ביקור הבזק בארץ ימשיך לעמאן. לשגריר השוודי נלווה בביקור זה האיש מספר 2 בצמרת הפקידות של המשרד מורטסן ארן, שכיהן בארץ כשגריר שוודיה בראשית שנות השמונים, ולאחר מכן היה שגריר שוודיה במוסקווה.

ש. שלמה

השתדלו

תלמידה בדואית שאלה אתמול את מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, במהלך ביקורו בנגב, מה דעתו על סגירת השטחים לאמצעי התקשורת. פרס הסביר באריכות כי בעולם קיימים שני סוגי טלוויזיה – אלה שבמדינות טוטליטאריות, כמו בברית־המועצות ואלה דוגמת מדינות חופשיות כמו ארצות הברית. "באיזה סוג של שידורים הייתם מעדיפים לצפות" שאל פרס. התלמידים הבדואים השיבו לו "בטלוויזיה הישראלית". "כך" התעקש פרס, "אבל בישראל אפשר לקלוט גם את שידורי הטלוויזיה הירדנית. מי מהן עדיפה?". התלמידים ערכו הצבעה. 4 ידיים הורמו בעד הטלוויזיה הישראלית. הרוב העדיף את השידורים מירדן.

הבזקים

עמית לירנמן, עתונאי וצלם פותח מחר תערוכת צילומים שנקראת "הבזקים". העבודות המוצגות בגלריה "עמליה ארבל", הן פרי עבודה של 7 השנים האחרונות והמכנה המשותף שלהן הוא הבזק, הבצבצות הרגע בחיי האדם.

נסיון

ליאן שלהמן בת ה־8 נבחרה לככב בתשדיר ההסברה של ה"מועצה לישראל יפה", שיוקרן בטלוויזיה החל ממחר. היא תנסה לשכנע את המבוגרים ל"תרומות הכלל" להצטרף אל "שגרירי הנקיון". נראה אם תצליח.

צילום: עמרם גלמי

בעקבותיו

צוות קולנוע סובייטי מצלם בימים אלה, במונטסומה שבניו־מכסיקו, סרט דוקומנטרי לכבוד יום ההולדת ה־90 של ארמנד המר. הצוות מלווה את איל־הכספים בבקורו בקולג' שייסד בצפון ניו־מכסיקו והנקרא "קולג' ארמנד המר לעולם המאוחד של מערב־אמריקה". הסרט ישודר ב־21 במאי בטלוויזיה הסובייטית.

זכו

בין מקבלי פרס "גרמי" השנה, להקת U2 שהצטיינה, עם קבלת הפרס: "זהו רק ההתחלה", וויטני יוסטון – זמרת הפופ הטובה ביותר, ג'וזף שאבאלה, מנהיג הלהקה הדרום־אפריקאית שליוותה את פול סיימון (בתמונה) באלבומו "גרייסלנד", והזמרת ג'ודי דיישלי (בתמונה) שבלטה דווקא בגלל הזקן.

בקע במכונית

בהתנגשות בין רנו 12 לפורד אסקורט חדשה צפונית לצומת נתניה, נפצעה אתמול אשה אחת קשות. כאן: מכונית הרנו נבקעה. בגלל התאונה נעצרה התנועה לאורך שני קילומטרים (צילום: ויקי כהן־יפפא)

תנועת הנוסעים בנתב"ג גדלה בפברואר ב־12 אחוז

חברות השכר בקו הישראלי־הצרפתי – במצוקה; בניגוד לפרסומים: התיירות מגרמניה גוברת חרף האירועים בשטחים

מאת אריה אגיד
ודוד מרשיוב
כתבי "דבר"

עלייה של 12 אחוז בתנועת הנוסעים בנתב"ג חלה בחודש שעבר. במספר התיירים חלה עלייה גדולה עוד יותר, 14 אחוז.

בפברואר עברו בנמל התעופה בשני הכיוונים 211,000 נוסעים בהשוואה ל־188,000 באותו חודש אשתקד – עלייה של 12 אחוז. עלייה של ששה אחוזים חלה בתנועת המטוסים: 1,783 בהשוואה ל־1,688 בפברואר אשתקד. מתחילת השנה חלה עלייה של 10 אחוזים בתנועת הנוסעים: 427,000 השנה בהשוואה ל־389,000 אשתקד, ושל 7.4 אחוזים בתנועת המטוסים: 3,627 השנה בהשוואה ל־3,376 בחודשי ינואר־פברואר אשתקד.

מהשוואת תנועת הנוסעים עולה כי הגידול בפברואר עולה על הגידול בינואר. כן מתברר כי חברות התעופה ניצלו עודפי קיבולת בטיסותיהן הקיימות והחליפו מטוסים קטנים בגדולים יותר כדי לעמוד בביקוש הגובר בקו הישראלי. משום כך קטנה העלייה בתנועת המטוסים מהעלייה במספר הנוסעים.

במספרם של התיירים שבאו לארץ חל גידול של 26 אחוז בינואר ושל 14 אחוז בפברואר. נתונים אלה מעידים כי ירידה במספר הישראלים שיצאו לחו"ל קיזזה את העלייה במספר התיירים. משום כך הגידול בתנועת הנוסעים בנתב"ג נופל מהגידול במספר התיירים.

בתוך כך קובלות חברות השכר על ירידה בביקוש הבאים באמצעותן מצרפת. לדברי אחד המקורות מגיעה ירידה של 20־15 אחוז בהשוואה לפברואר אשתקד. אולם מחברת התעופה הצרפתית "איר פראנס" נמסר בתשובה על שאלת סופר "דבר", כי אצלה חלה בינואר עלייה של 16 אחוז במספר נוסעי הקו הישראלי בהשוואה לאותו חודש אשתקד, ואילו בפברואר גברה מגמה זו והעלייה במספר הנוסעים הגיעה ל־19 אחוז בהשוואה לאותו החודש אשתקד.

גם ב"אל על" חלה עלייה מקבילה. על־פי נתוני משרד התיירות גדל מספר התיירים מצרפת בחודשיים האחרונים ב־33 אחוז. יש עדות נוספת לירידה במספר הנוסעים הישראלים בחודשיים האחרונים.

גורמי תעופה מסבירים את מצוקתן של חברות השכר בקו הצרפתי־הישראלי בהרחבת פעילותה של "איר פראנס" בקו זה בשנתיים האחרונות, לאחר רפיון בשנים קודמות. היא הגבירה את מאמצי השיווק וכן במקביל הגדילה את מספר טיסותיה והוזילה אותן מחיר. למשל, החודש היא קו ישיר חדש ממארסיי לנתב"ג וחזרה. כללית, 35 אחוז מנוסעי הקו הישראלי של "איר פראנס" ממשיכים איתה עכשיו לארה"ב. מעריכים, שכתוצאה מהגברת פעילותה בקו הישראלי עברו נוסעים רבים מחברות השכר לחברות הסדירות ומכאן הירידה במספר נוסעיהן בקו זה.

ביטול טיסות לשוויצריה

חברת התעופה השוויצרית "סוויסאיר" מבטלת את טיסותיה השבועיות לחרטום, בירת סודאן, בשל חוסר עניין מצד נוסעיה בקו זה. בקו הישראלי הוסיפה החברה טיסה שבועית שמינית קבועה, כך שבימי ראשון יהיו לה שתי טיסות [illegible] ישראל היא אחד היעדים הבודדים מחוץ לאירופה, הנהנית מתביעות כזאת בטיסות החברה.

מלבד הטיסות החודש שפרסמה "סוויסאיר" בימים אלה, מסתבר כי החברה מוסיפה טיסה שבועית שלישית לטוקיו בשמי הקוטב הצפוני, בלי לעבור בשמי מדינות ערב או ברה"מ. כן היא מוסיפה טיסה שבועית שנייה לשנגחאי.

על מפת הטיסות האירופית של "סוויסאיר" נוספו שלושה יעדים: בורדו, גראץ (אוסטריה) וקאטאניה (סיציליה). "סוויסאיר" טסה כעת ל־105 יעדים ב־67 מדינות.

התיירות מגרמניה

מספר ההזמנות מתיירים בגרמניה לישראל נמצא בקו עלייה, אומר נציג החברה הגרמנית הגדולה לתיירות "אונגר פלוגרייזן" בישראל נפתלי שונברג. הוא הגיב בכך בתגובה ובעקבות על פרסומים בישראל לפיהם קיימת סכנה כי החברה תפסיק טיסות השכר שלה מברלין לישראל בגלל המצב בשטחים.

לדבריו פרסומים שליליים בנושא זה בעיתונות הישראלית עלולים להזיק. החברה השקיעה חצי מיליון מארק בקו מברלין לישראל. לדבריו שוהים בארץ עיתונאים מהחשובים בכלל התקשורת בגרמניה כאמצעי לקדם את התיירות לישראל.

מנכ"ל חברת התיירות "עמיאל טורס" חזי עמיאל אמר כי נוכח הביקוש של גרמנים וישראלים לטיסות מברלין לישראל נחתם הסכם עם חברת התעופה "איר ברלין" על המשכת קו התעופה מברלין לאילת ולוד [illegible] הקיץ.

מוניטין

ה ו פ י ע

מבצע תוספר

מגאזין + ספר
חבילת ש' - 10 ש"ח
25.2.88 - 25.3.88

במבצע חסר תקדים בעתונות הישראלית יצורף לכל גליון בחודש מרץ ספר ממיטב הספרות העולמית והישראלית. ספרות יפה. ספרי מתח. ביוגרפיות. ספרי בשול ועוד

להשיג בדוכני העיתונים

60 שנה לקיבוץ המאוחד
מבט פנימי
יום־עיון ביד טבנקין – אפעל (בבית ברנר) 7–8.3.88

יד טבנקין

יום שני, 7.3.1988
15.00: כינוס וחלוקה לקבוצות

קבוצה א': הקיבוץ והלכלת הארץ
18.00–16.00 חיים ברקאי, זאב צור, יעקב זק, יעקב גולדשמיט

קבוצה ב': "החלוקי" – תנועת המבוגרים של הקבוצים
18.00–16.00 אלקנה מרגלית, א.ל. שרייר, מלכה בירנצוייג

19.30–18.30 ארוחת ערב
22.00–19.30 60 לקיבוץ המאוחד – מליאה
יצחק בית, ישראל ביטמן, יצחק בריאבדין, חיים גורי, דוד קרן, מנחם דורמן, יוספה רבינוביץ'

יום שלישי, 8.3.1988
מקהלת הבית המשותפת של הקבוצים
10.30–9.00 יהודה מר, חיים בראשי, ישראל גלר

מרות ואוטונומיה תנועתיים
10.30–9.00 הנרי ניר, אריה אופיר, חיים הדרי

משבר הקיבוץ במעבר למדינה
12.00–10.30 משה ליסק, איל כפכפי, אברהם אדרת

הקיבוץ המאוחד בכור ההיתוך
12.00–10.30 אהרון קידר, יוסי אסף, חנה אברהמי

האקטיביזם המדיני־בטחוני של הקיבוץ המאוחד
13.30–12.00 משה כרמל, מאיר פעיל, ברוך בנאי

מגוי של האדם הקיבוצי (הספרות והקיבוץ)
13.30–12.00 זיוה בן־פורת, שולה קשת, מוקי צור

14.00–13.30 ארוחת־צהריים
16.00–14.00 הקיבוץ המאוחד בסבכו רעיונות־פוליטיים – מליאה מסכמת
יוסף גורני, אהרון ירליץ, יעקב צור

ארוחות־צהריים תמורת 10 ש"ח
אוטובוסים: 35 מהתחנה המרכזית, 55 מגבעון ת"א.

40,000 דולר מזוייפים במג'דל שמס

מאת שמעון וייס
סופר "דבר" בצפון

40,000 דולר מזויפים נתפסו אתמול אצל תושב הכפר הדרוזי מג'דל שמס. המשטרה סבורה כי הכסף היה מיועד למימון עסקאות סמים עם לבנונים.

אין זו פעם ראשונה שבאיזור הגליל נתפסים דולרים מזוייפים וברוב המקרים הם היו מיועדים למימון עסקאות סמים משני צידי הגבול הצפוני. המשטרה פתחה בחקירה והיא בודקת את מקור הכסף, למי היה מיועד והאם חלק ממנו כבר הופץ במקומות שונים.

משטרת מרחב הגליל עצרה אתמול גם מנהלת חשבונות תושבת צפת, שהועסקה במזכירות מושב דלתון בגליל. האשה, בת 28, חשודה כי נהגה לשנות סכומים הכתובים בהמחאות ולשלשל את ההפרש לכיסה. עד להתפוצצות הצליחה לגנוב 12,000 שקל.

טרקטור מחץ את נהגו למוות

מאת יוסי ליבוביץ
סופר "דבר"

טרקטוריסט בן 55 מהכפר הדרוזי בית ג'אן, חמד אבו אסי, נהרג אתמול בצהריים בעת שהתהפך עם הטרקטור בו נסע על הכביש הראשי בין הכפרים סמוך לכפר יסיף.

הטרקטוריסט התדרדר לוואדי לאחר שלפתע הגיח מולו רכב. הנהג סטה לשולי הכביש, עלה על סוללה שהתמוטטה והתהפך.

★ מאות מתושבי ישראל יצאו אתמול לקיים את מצוות משלוח המנות לתושבי יהודה ושומרון ולחיילים בדרכים.

קבלת מודעות 24 שעות
נדחק?
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי ההודעות ל"הלוח הכללי"
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב' דרזוף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל' 246363 239952

תלונה רשמית נגד ואלדהיים על חשד לשותפות ברציחות

בריטניה מסרבת לפרסם דו"ח על ואלדהיים כפושע מבוקש

וינה (רויטר־עתים, ע"צ ועסט"א) – קבוצה של אזרחים אוסטריים פנתה אתמול לתובע הציבורי בוינה בתלונה נגד הנשיא קורט ואלדהיים, בציינה כי הוא חשוד במעורבות במעשי רצח במהלך מלחמת העולם השנייה.

המארגנים אמרו, כי הפנייה נחתמה על־ידי 300 אנשים, ביניהם אמנים וסופרים ידועי־שם. חברי הקבוצה אמרו, כי הם מבססים את תלונתם על דו"ח שהגישה ועדת ההיסטוריונים ועל מסמכים אחרים. "הנתונים מקום לחשד שואלדהיים היה מעורב בכמה מקרים של רצח".

מניו יורק נמסר, כי בריטניה הטילה וטו על כוונת סוכנות הביון המרכזית לשחרר דו"ח צבאי בריטי משנת 1945, שבו מוזכר שמו של קורט ואלדהיים כקצין מודיעין מבוקש של הצבא הגרמני.

מקור, שגילה עובדה זו בתנאי ששמו לא יפורסם ברבים, אמר לכתב רויטר, כי סוכנות הביון המרכזית מוכנה לפרסם את הרשימה של 200 קציני מודיעין מבוקשים, אך בריטניה לא נותנת רשות להביא רשימה זו לידיעת הציבור הרחב.

עותק של הרשימה נמסר למשרד לשירותים אסטראטגיים, גוף שקדם לסוכנות הביון המרכזית. הוא כלל את שמו של ואלדהיים יחד עם שמותיהם של קציני מודיעין גרמנים אחרים בצבא הגרמני באיזור הבלקנים.

בריטניה מעוניינת בעיקר לברר, אם מילא ואלדהיים תפקיד כלשהו בחקירתם והוצאתם להורג של ששה אנשי קומנדו בריטיים, שנפלו בשבי בקרבת האי היווני אלימינה ב־1944.

דובר של הקונגרס היהודי העולמי אמר, כי גוף זה יפנה לערכאות כדי להביא לפרסום המסמך הבריטי.

★ נציב שירות המדינה, מאיר גבאי, הודיע כי עובדי המדינה המעוניינים בכך יהיו רשאים להיעדר מעבודתם ביום ג', 8.3.88, אשר הוכרז כיום האשה הבין־לאומי. יום זה יוכל להיחשב במסגרת שני ימי הבחירה בשנה הניתנים לכל עובד מדינה קבוע.

★ כתב אישום ובקשה למעצר עד תום ההליכים המשפטיים הוגשו אתמול לבית המשפט המחוזי בתל־אביב נגד אורית ארביב, המואשמת בהחזקת אקדח גנוב ללא רשיון. היא נאשמת בניסיון להבריח אותו לחבר שלה ואבי ילדה, הרצל אביטן, אסיר עולם.

זכו בפיס

בסך 266,668 ש"ח זכה המספר: 880474. בסך 16,668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 80474. בסך 1,668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 0474. בסך 168 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 474. בסך 18 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 74.

בסך 3 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 4, 6, 9.

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י

השבוע

חישוב התודה:
המועצה המקומית שדרות תרמה לקרן לב"י 500 ש"ח.

כל הכבוד:
תודה לחבר עמותת קרן לב"י, מר ניל סחר אשר תרם 750 ש"ח, שכר מרצה באוניברסיטה העממית.

מזל־טוב:
מר גד כץ תרם 90 ש"ח (5 פעם ח"י), לכבוד יום־הולדת ה־90 של ד"ר אוה דנאליוס, מירושלים.

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רחוב ד' (ארדא) 7ג, הקריה, תל־אביב 64734

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	-3	1	שלג
אמסטרדם	0	4	מעונן
בואנוס איירס	17	25	בהיר
הלסינקי	-11	-4	שלג
הונג קונג	10	11	מעונן
וינה	-1	1	שלג
ז'נבה	3	4	בהיר
טוקיו	5	12	בהיר
טורונטו	-6	6	מעונן
יוהנסבורג	18	27	מעונן
לונדון	3	7	גשום
ליסבון	8	15	גשום
מדריד	2	12	בהיר
מונטריאול	-16	-6	שלג
ניו יורק	-4	-9	שלג
סאן פאולו	19	28	מעונן
פריס	2	6	מעונן
פרנקפורט			לא נמסר
ציריך	-2	1	מעונן
ריו דה ז'נרו	28	26	מעונן
שטוקהולם	-6	-3	בהיר
שיקגו	-7	-11	מעונן

תל־אביב: רח' מרמורק 31 [illegible] 5102625
ירושלים: רח' יפו 30, טל' 231373
חיפה: דרך הים 2, טל' 384655
נוף עבע: רח' האבות, טל' 35282

swissair

מעוף
נתיבי אויר בע"מ
צ'רטר מס' 1 בע"מ
(בפירוק)

הודעה לנושים ולמשתתפים ולבעלי כרטיסי מנויים

לבית המשפט המחוזי בתל־אביב הוגשה בקשה בהמרצה 581/88 המצורה לת.א. 3542/84 ו־3543/84 לדון בהצעת הסכם בין החברות הנ"ל ע"י מפרקיהן לבין אל־על נתיבי אויר לישראל בע"מ (להלן: אל־על) שעיקרו:

א. הסדר שיאפשר לנוסעים בעלי כרטיסי מנויים שהוצאו ע"י החברות בפרוק לממש את הכרטיסים ע"י טיסה הלוך ושוב, באל־על או באחת מחברות התעופה הבאות להלן לאחד היעדים הבאים: לונדון, פריז, ... להוציא מועדים מסוימים, תמורת תשלום מחיר $165 ארה"ב ל־$205 בהתאם ליעד ולמועד הטיסה.

ב. ויתור על כל התביעות והטענות שיש לחברות בפרוק כלפי אל־על, ... בבית המשפט הנ"ל בת.א. 1061/86.

ג. ויתור על כל התביעות והטענות שיש לאל־על כלפי החברות בפרוק ... 508/83 ...

לאחר שהמפרקים יקבלו תגובות של הנושים ובעלי כרטיסים ... יוכל בית המשפט ... לדון בבקשה ...

[illegible]

משה שליט, עו"ד — מפרק
ד"ר אריה סגל, עו"ד — מפרק

שם: ____
כתובת: ____
לכבוד
עוה"ד מ. שליט וד"ר א. סגל, רח' נחמני 23 ת"א 65794
א.נ.,

הנדון: **הסדר טיסה למנויי מעוף**

הנני להודיעכם, ללא כל התחייבות מצדי, כי לאחר שיאושר ההסדר, אשקול בחיוב ... טיסה במסגרת ההסדר.
בכבוד רב

„אני זהיר"

ספר הילדים „אני זהיר" נועד להסביר לילדים כללי התנהגות בכבישים, ממחיש עשרות מצבים מסוכנים בכביש ועשוי למנוע אסון בפתח ביתכם.

הספר מכיל ציורים וכל דף הוא פרק מחנך להתנהגות בכבישים. המעוניינים לרכוש את הספר, ישלחו צ'ק לפקודת „דבר" ויקבלו בדואר חוזר את הספר.

לכבוד
ספרית „דבר"
ת.ד. 199
תל־אביב

אני מבקש/ת לרכוש את הספר „אני זהיר". רצ"ב צ'ק ע"ס 15 ש"ח (כולל מע"מ) עבור הספר.
נא לשלוח אלי את הספר לפי הכתובת:

שם ומשפחה ____ רחוב ____ מס' ____ עיר ____ מיקוד ____

חתימה ____

כל מה שרצית לדעת על המפגשים בין ישראל לאוסטרליה

אל תבכו על הביתיות והאבודה – או, אין נביא בארצו:

ישראל הפסידה לאוסטרליה ארבע פעמים – מהם 3 משחקים בארץ

במלבורן, שם יערך המשחק מחרתיים, לא נוצחה ישראל מעולם ופעם אף ניצחה 1:3

מאת ניסן פרידמן

העובדה שנבחרת הכדורגל של ישראל תקיים את כל משחקי הטורניר הקדם־אולימפי בשדות זרים לא צריכה להדאיג. ישראל ואוסטרליה קיימו עד 13 מפגשים בינלאומיים. המאזן מראה על יתרון לאוסטרליה: 4 נצחונות להם, 3 לישראל ו־6 תיקו. שיוון בשערים: 14:14.

העובדה המעניינת: 3 מתוך 4 נצחונותיהם השיגו האוסטרלים דווקא כאן, על אדמת הקודש. מתוך 7 המשחקים שנערכו באוסטרליה השיוון מוחלט: 5 מפגשים נסתיימו בתיקו וכל נבחרת זכתה בנצחון אחד. את הנצחון שלנו, על אדמת אוסטרליה השגנו באותו איצטדיון במלבורן, בו נשחק ביום ראשון. הסיכום מעודד וצריך לחזק את ידי הבחורים שלנו.

רק 4 מתוך 13 המשחקים התקיימו במסגרת רשמית – מוקדמות גביע העולם. אך, בעוד שנצחונה של ישראל על אוסטרליה בשנת 1969 הוביל אותנו ישירות למונדיאל מקסיקו 1970, הרי שנצחונה של אוסטרליה על ישראל בשנת 1985 הוביל אותה רק צעד אחד קדימה. האוסטרלים נוצחו על־ידי הסקוטים (2:0 בגלאזגו ו־0:0 במלבורן) במשחק המכריע על הכרטיס למקסיקו 1986.

הפעם, מדובר במפגש ראשון במסגרת האולימפית. הזוכה בטורניר הזה תקבל את הכרטיס לסיאול. בעוד כשנה ותוך זמנים שב ישראל ואוסטרליה בטורניר הקדם עולמי לקראת איטליה 1990. המנצחת באוקיאניה לא תגיע ישר לרומא, אלא תיאלץ לעבור עוד מתמודדת מרחב אמריקה.

להלן כל 13 המפגשים בין ישראל לאוסטרליה:

1. ישראל – אוסטרליה 0:1. גביע העולם: 4.12.69; רמת־גן. המבקיע לישראל: שפיגל.
2. אוסטרליה – ישראל 1:1. גביע העולם: 14.12.69; סידני. שפיגלר.
3. אוסטרליה – ישראל 0:1. ידידות: 10.11.70; רמת־גן.
4. אוסטרליה – ישראל 2:2. ידידות: 12.11.71; בריסביין. לישראל: בורבה, שפיגלר.
5. אוסטרליה – ישראל 0:1. ידידות: 14.11.71; סידני.
6. ישראל – אוסטרליה 1:3. ידידות: 21.11.71; מלבורן; לישראל: רוזן, שהרבני (2).
7. ישראל – אוסטרליה 1:2. ידידות: 28.5.71; בלומפילד; לישראל: פיינבוים (2).
8. ישראל – אוסטרליה 1:1. ידידות: 3.11.76; רמת־גן. לישראל: רומי.
9. אוסטרליה – ישראל 1:1. ידידות: 12.2.77; מלבורן; לישראל: רומי.
10. אוסטרליה – ישראל 1:1. ידידות: 16.2.77; סידני; לישראל: שוויצר.
11. אוסטרליה – ישראל 0:1. ידידות: 2.12.80; באר־שבע.
12. אוסטרליה – ישראל 1:2. גביע העולם: 8.10.85; רמת־גן; לישראל: ארמלי.
13. אוסטרליה – ישראל 1:1. גביע העולם: 20.10.85; מלבורן; לישראל: מלמיליאן.

עימות לאומי – ארצי בנתניה במוקד משחקי גביע הטוטו

מאת ברוך דגון

קבוצת שמשון ת"א, אלופת המהדורות המחודשות בריצינות לגביע הטוטו, תעשה צעד נוסף לביצוע המטרה במפעל כאשר תארח בבית אף את ביתר ת"א.

השמשונים יציבו, כהרגלם, את המערך הבכיר שלהם מתוך כוונה לצבור שלוש נקודות נוספות. בית"ר תהווה יריבה שקולה רק אם תשנה את גישתה למסגרת המשחקים ותעלה בהרכב מתאים.

בית"ר ירושלים, שמפגה המפר [illegible] תמשיך לצבור נקודות.

גם במשחק החוץ מול מכבי חיפה. החיפאים יתמודדו כמה אסים, אולם הפגיעה בבית"רים בכלל הסגרה של מלמיליאן תהיה משמעותית יותר.

הפועל פ"ת תנסה לספר את מעמדה במפעל על חשבונה של בני־יהודה, אולם המאבק בין שתי נציגות אלה מבית ב' יהיה שקול.

בבית ב' צפוייה התמודדות מעניינת בין שתי המוליכות: מכבי נתניה מהלאומית והפועל ירושלים מהארצית. נתניה עולה יכולה לזכות וגם ירושלים שומרת על רציפות בהישגיה. צפוי מאבק שקול עם עדיפות מסויימת למארחים מנתניה.

הפועל באר־שבע, שתארח את מכבי ת"א, יכול להמר על קופה מלאה אלא אם יחול מפנה והראשון אצל המכבים.

הפועל ת"א תנסה את מעמדה במחוזי בית ד' מאחר שנראית לה יריבה נוחה בהפועל לוד. גם השועל כפ"ס יכול לזכור לעצמה נקודת דינוק לאחר המשחק הביתי עם הפועל חיפה.

במוקד המחזור השלישי במסגרת בית ג'.

במשחק השני בבית זה יתמודדו מכבי שעריים הפותח"ר נתניה. שתיהן עדיין ללא נקודה. היום לשתות אחת בהן תוכה בנקודות.

המוליכה בבית א', מכבי יבנה השלישית שצברה את כל הנקודות תקלים את הסיבוב הראשון בכל הנראה עם פלהו הקשה למרות שהיא יוצאת למשחק חוץ ברמת־עמידר נגד מכבי הגמוני. הבן רי"ג תשחק בחדרה נגד הפועל המקומי.

המוליכה בבית ב' מכבי יפו מבמינה לעבר שם תתארח אצל הפועל עכו לאכוחה רק נקודה אחת. הפועל בתיים תצא אף היא צעומה לעיר הכנרת כדי לשחק מול הפועל טבריה.

בארצית: יהוד – הפועל ר"ג

מאת שמואל של

[illegible]

הנוער ניצח בנתניה 1:3

מאת שמואל קליגר

נבחרת הנוער, בהדרכת שלמה שרף, גברה אתמול על ביתר נתניה מהליגה הארצית 1:3.

היה זה משחק אימון, במסגרת ההכנות של הנבחרת למשחקי קדם־אליפות העולם לנוער, שיתקיימו בסוף בארגנטינה.

צמד שערים של רני ביראון ושער נוסף של הישראי יצחק זוהר הקנו את הניצחון לנערים.

הנערים עומדים להשלים היום מחנה אימון בן שלושה ימים בשפיים.

מבחן חוץ פלסטי קשה לליברפול

מאת ג. שרון

ליברפול תתייצב מחר לאחר ממבחנים הקשים ביותר העונה כשתתארח במגרש הפלסטי של ק.פ.ר. בלונדון. משימתה העיקרית של המוליכה, לה יתרון של 14 נקודות בפיסגה, לא להפסיד ולהמשיך את המירוץ לשבירת שיאה של לידס – 29 משחקי ליגה ללא הפסד.

ליברפול לא בתנה עצמה העונה על משטח של דשא מלאכותי ומנהלה עם ראלגליש חושש מהתוצאות. אשתקד, על מגרשה של לוטון, אף הוא מכוסה דשא פלסטי, ספגה ליברפול שני הפסדים קשים מול הקבוצה המקומית. לפני שנתיים גוצחה פעמיים מול ק.פ.ר.

מנג'סטר יונייטד השניה בדירוג תשתדל לשמור על מקומה במשחק החוץ נגד נוריץ' תחשב עדיין רב תקוה להרכב של הקפטן שלה בריאן רובסון. השיבתו רבה במשחק תהיה לבלום היונייטד סטיב ברוס שרק לפני מספר חודשים שיחק עדיין במדי נוריץ'.

נוטינגהאם, השלישית בדירוג, שבשבת שעברה גילתה בסאות'המפטון תצטרך להוסיף מחר לשיגרה כשתתארח אצל שפילד־וונסדיי שנמצאת לתתארפש לאחר שלושה הפסדים רצופים.

השלושה אברזן המבוקשת לעמוד אצנית את שיונתי של מאריק יוז המתגים במדי באיירן מינכן, תארח את ליסמסל.

יתר המשחקים: קובנטרי – צ'לסי; דרבי – ויבלדון; ווטפורד – מאנצ'סטר סיטי; וסט־האם – אוקספורד; ויוויבלדון – לוטון.

בליגה הסקוטית

המוליכה הסקוטית סלטיק תוסיף קרוב לוודאי כוחות נוסף לאמתחתה כשתארח את פלקירק בהתחתית. ריינג'רס שגוצחה בגביע אירופה ברומניה תתארח אצל קבוצת תחתית אחרת דנפארמלין.

יתר המשחקים: דאנדי – מורטון; היברניאן – דאנדי־יונייטד; מאדרוול – הארטס; סנ. מירן – אברדין.

• בהולנד: לאחר הזעזוע שספגה אינדהובן בגביע הטוטו בגביע אירופה, היא תצטרך להתאושש מול ניימכברג המבוקשת במקום הרביעי ב"הדיביזיה" של האחורה. המוליכה ותחזר ברמן תארח את באייר אורדינגן וקלן את שטוטגארט.

• בגרמניה: המוליכה מנכאו תארח את קאן שעה שגאולה בוררת במקום השני תתארח אצל גאיח.

הבטיח להכל חובות ומנע השכרת האימון

מאת משה כהן

כדורסלני הפועל ת"א, המוליכה אמש, לדרות את השביתה המתוכננת לאחר שהובטח להם להסדיר את החובות הכספיות של האגודה כלפיהם.

שחקני הקבוצה הגיעו לאימון במטרה נחושה לשבות וראשי מחלקת הכדורסל כבר השלימו עם עובדה זו. אולם, הופעתו של מתוק תיק הפועל, אלי מילר שינתה את האווירה.

השחקנים כונסו לשיחה, במהלכה הבטיח מילר לשלם את המכות עד ה־9 במרץ ואת יתרת החוב עד תחילת החודש הבא. השחקנים הוליכו להענות להבטחה והם התאמנו כמתוכנן.

אחר מראשי מחלקת הכדורסל של הפועל אמר אמש: "אני מקווה שההבטחות יקויימו, אבל אני מטיל בכך ספק".

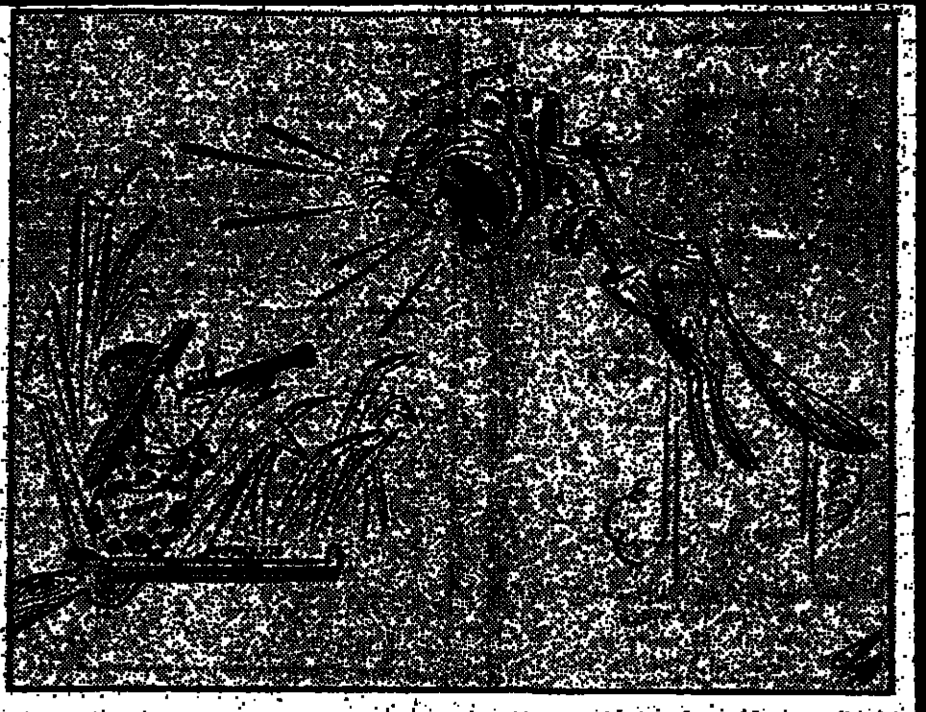

מלחמת העצבים והמתחות – שלב הכנות אחרון באוסטרליה

מלבורן (״שירות ״דבר״) כדורגלני נבחרת ישראל נאלצו להסתגל לתעתועי מזג האויר באוסטרליה. באיצטדיון ״אולימפיק פארק״ הם התאמנו שלשום בחום של 33 מעלות בצל ונאלצו לאחר מכן בגשם שוטף ובטמפרטורה של 16 מעלות. זאת ועוד: שלום תקוה נפצע שוב ונטש את האימון הקשה באמצע.

לעומתו המגן אורי מלמיליאן שיפור ירד בפציעתו והתנהג באימון ככדורגלן בריא לכל דבר. אף־על־פי־כן עדיין לא מדברים על שיתופו בהרכב הראשון, אם כי בלט מקורים בסתר ליבם שכך יהיה. מוסי איזנגר מתאמן כעת למלא את מקומו של אורי.

לכאורה היתה שם הפרת משמעת קלה מצידו של השוער בוני גינזבורג, אשר איחר לאימון, אך הנהלת הנבחרת החליטה לא לעשות מזה ענין.

מלחמת העצבים והמתחות עברה בשלב המתח של ההכנות לקראת משחק הפתיחה ישראל – אוסטרליה בבית האוקיאני של שני יוגוסלאבים, שיתקיים ביום א' 11.30 לפנה"צ. שלום ישראל את שתי הנבחרות. חוות הרשה נפתחה עם בואה של נבחרת אוסטרליה לכאן ומר פרנק ״שוקני״ ארזק פתח ברצועות לשונו.

״בבית אנחנו נבחן גם את נבחרת ברזיל והמבהרת ארגנטינה נגמא לשתות תיקו. בשבילנו ישראל – משחק ילדים. יש לנו קשיות מנסלית גבוהה. השחקנים שלנו יפותו למען בפחד״. כך פרנק ארזק המתגל את רבנין בכיבורים גסים.

[illegible]

הוא מבין פרנק ארזק למה שהוא אומר, או שזו מלחמה פסיכולוגית שבל הכליונה לערער את הבטחון בצד שלנו. מיזרי נהג לגמרי אחרת. הוא מסוגר, אינו נותן הצהרות מרעבות, מה עוד שכלי התקשורת האוסטרלים בכלל לא מגלים התעניינות בנבחרת ישראל וגם לא בנבחרות שלהם. הכדורגל באוסטרליה לא בדיוק תופס את המקום הראשון בסטודים שם.

ערב שרה אגרסיבי

התעלומה הגדולה עם אורי מלמיליאן לא/כן/אולי – ממשיכה להתבל את מיזרי וזהו עושה ״מקסיקה־ביקסט״ במצב התוקפה. התוך שלו בימה האחרונה הוא מוסי איזנגר. מיזרי מעריך מוכו שרה אגרסיבי ולכן הוליט לפתוח עם איזנגר ולא עם אביטבו עובדיה. רק אם אורי יבוא לפני המשחק ויגיד שהוא כשיר במאה אחוזים ישבץ אותו ולא את השוער.

לפי ביתמו מגאותי יהיה קרוב לוודאי הרכב נבחרת ישראל ליום א' הקרוב כזה:

גינזבורג: אבי כהן (הירושלמי), אבי כהן (ריינגרס), ניר קלינגר, ניר אלון, מנשה שמגובה, מוסי איזנגר ומלמיליאן, אלי כהן, רביאל בריילובסקי, רוני רוזנטל, אלי דריקס.

עכבה את אמונה

אין לבכות על חלב שנשפך. לא כך מיזרי. הוא עדיין מבכה את הפרונו של אלי אוחנה, ויותר מכן להוציא סכומי 25,000 דולר כדי להביא את אוחנה הנה. המאמן היוגוסלאבי שלנו אינו מוכן לקבל את העובדה שאוחנה לא מוכן לבוא. מיזרי נשאל אם שקל להחזיק את משה סיני, שפרש מהנבחרת ועל כך ענה: ״שום שחקן לפרש מנבחרת ארצו אינו יכול להביל את הנבחרת״.

רגל בפולבין

למיזרי מציקה השכנה, כי לא ראה את הנבחרת האוסטרלית הוזן לו שיש על גבורת בירוילבר. על הפרה הראשונה הוא מתבסס בעצות מאמן יוגוסלאבי שלישי ביבשת החמישית – מיוסר פאוליביץ', המאמן כאן את אחת מקבוצות הליגה הסניה. הוא הה של מיזרי ינתרו להעביר את המידע שאסף על האוסטרלים.

אחרי גבורת בירוילבר יגאל מיזרי בשתי כרונות. הוא יהיה באיצטדיון במשך מפבע הארוך כאן ויצפה 45 דקות של הראשונה הראשונה של המשחק בין נבחרות בירוילבר וסלרליונה, לפני ההתמודדות שלנו עם האוסטרלים.

צפי מרשימוני לליברפן

אתמול שלף מיזרי את השפן המקומי שלו מן הכובע, כאשר גילה כי מעולם לא היתה לו כוונה להושיק שחקן מישראל במקום הפצועים. ״העלתי אפשרות כזאת כבעור פסיכולוגי והזכרתי שמות רלונטיים. הזכרנו הזאת דירבנה את אורי מלמיליאן ושלום תקוה להחלים במהירות האפשרית״ – אמר מיזרי.

עכשיו יוכלו להירגע כל חוגי המכבי של מכבי נתניה, שהיכלנו איזו תגובה נגד מיזרי על מה שכינו ״היום שמפנים מיזרי באוסטרליה לגביע קבוצתם בנבחרת – שלום תקוה״.

„נוק־אאוט" מוחץ של בראון ומקאדו

מכבי לא עמדה מול קשישי מילנו שעשו במגרש כרצונם ● במחצית השניה עוררו המכבים רחמים למרות ששיחקו מול ה„ילדים" המקומיים

בוב מקאדו מנסה לחסום את קוין מאגי מנתחות לסל

(שירות „דבר"). זו היתה מתפיר המבוה. מכבי ת"א התגלתה באולם „פאלאטרוסארדי" במלוא מערומיה

מכבי ת"א גילתה חולשה מרהימה. משחקה היה בלתי מאורגן ושחקניה נראו לעיתים חסרי אונים

גם יתר שחקני הספסל של מכבי היו חלשים. קורנליוס היה כדורסלני חופר, בריק ומוטי ארואסטי עוד יותר.

בלקום המנוחה הוטבו ב„מלחמה". השחקנים היו לבצע עבירות ולא אחת התלהטו היצרים במגרש וביציעים. אולם, דווקא אז הגליטו המכבים להיות בתגובות המשחק ושחקני טרייסר נראו כלתי מרוכזים. עד הוקה ה־16 התנהל במגרש משחק שקול, כשמילאנו לא מצליחה לברוח. אולם, עבירה מכוונת של וולי סימס על הנברנו פרמייר הביאה לבריחה האיטלקית, שלא נעצרה עד לסיום המחצית – 42:57.

לפני העבירה של פרמייר נראה היה שמכבי מסוגלת לעלות על גל.

הורים: מילאן פחוטה

מי שקיווה למפנה במחצית השניה נאלץ להתאכזב כבר בדקות הפתיחה של אותה מחצית אומללה. ראמגוני ומקאדו לא התחדוּ ספקות מי הקבוצה הטובה. יותר ותוך דקה וחצי הם העלו את טרייסר ליתרון של 21 נקודות – 44:65.

מאותה דקה איבד המשחק את ערכו הספורטיבי. שחקני שתי הקבוצות בראו כמשלימים עם התוצאה והמאמן טרייסר, אף אפשר לכל שחקני הספסל לטעום את טעם הנצחון. מכבי עוד ניסתה במשחק לחזרה להמתיק במעט את הגלולה המרה, אבל יכולתם העלובה של השחקנים לא הותירה שום סיכוי.

בדקות הסיום המשחק נהפך לסירוס. אפילו ילדי מילאנו התעללו במכבים, שניצו בקוצר רוח לשריקת הסיום. אין ספק, כי המכבים יבוו לשכוח במהירה את הופעתם האומללה ב„פאלאטרוסארדי", אבל לאחר התבוסה בברצלונה ובסאלוניקי כבראה שמשהו מאוד רציני חורק במכונה הצהובה.

כשהוכתה ע"י זקני טרייסר מילאנו בתוצאה 113:81 (57:42).

גם אמש לעגו כוכבי טרייסר מילאנו לגילם המתקדם. מייק דאנטוני נע כבכספית על פני המגרש והמכבים נראו אומללים מולו. בוב מקאדו בן ה־36 לא נבהל משומרו הצעיר החוסן, מוטי דניאל ומשחקו מתחת לסלים היה מעולה. דינו מנגין שמר היטב על קוין מאגי העצבני והצליח להוציאו משיווי משקלו. רוברטו פרמייר גילה בפתיחה עצבנות רבה, אבל הוא ביצע את המוטל עליו ללא דופי.

אולם, כוכב המשחק היה ללא ספק ריקי בראון, ששלט ללא עוררין מתחת לסלים וקלע כרצונו. לבראון הולך מול מכבי ת"א. גם בהיכל הספורט ביד־אליהו הוא גילה יכולת מעולה ואמש הוא חזר על הצגה הגדולה.

ומבולבלים. קוין מאגי היה חלש והוא לא מצא את מקומו על המגרש. קן בארלו היה נרפה בהגנה ומשחק ההתקפה שלו היה בינוני. אומנם אוהדי טרייסר ערכו לו קבלת פנים חמה, אבל אמש הלכה שוב, כי בראון עולה עליו בכמה דרגות.

גם יתר המכבים לא היו טובים. ג'מצ'י היה חלש בהגנה ורק משחק ההתקפה שלו היה סביר. מוטי דניאל לא הצליח לעצור את צעדיו של מקאדו ווילי סימס ביצע אומנם כמה פעולות כדורסל מהנות, אבל חוסר אחריותו גרם לבריחתה של טרייסר.

רלף קליין הימר על המזיסיה מהספסל. הוא פתח עם דניאל וסימס על חשבון ליפין וברקוביץ'. ההימור לא הצליח ושני ההגבר, כי מיקי ברקוביץ' מתקשה למצוא את עצמו כשהוא קם מהספסל המחליפים.

[כוכבי ?ו:]

[illegible]
המאמנים: רלף קליין ודינו מנגין
השופטים: [illegible]
צופים: 10,000
אולם: פאלאטרוסארדי

★ טרייסר מילאנו: בראון 35, מקאדו 24, פרמייר 16, דאנטוני 14, אלדי 6, בארטה 6, מנגין ובוזרנה 2 כ"א.

★ מכבי ת"א: בארלו 25, ג'מצ'י 25, סימס 18, מאגי 10, דניאל, קורנליוס וברקוביץ' 2 כ"א.

דעה אישית אהרון להב

שלום לגביע אירופה

„גם לא פוגעים" כתבנו בכותרת את דעתנו האישית בדיוק לפני שבוע במשחקה של מכבי ת"א נגד אריס סלוניקי. העתון נפל לידי שחקני מכבי במסוס אל על, שהובילם חזרה הביתה. הביקורת הקשה לא נעמה להם במיוחד. במקום לעשות חשבון נפש מיקב, גם הצליחו להוציא את זעמם על כתבנו משה גבע, שהיה עמם במטוס, משום שהעזו לבקר את הצהובים.

[illegible] כי כדורסלני מכבי ת"א משמשים בעונה זו „בשר תותחים" לכל הקבוצות הזוקות לנקודות כדי לעלות לחצי הגמר והם מספקים את הסחורה הזאת בשפע רב. ישבנו בסיטונה נגד ברצלונה וחלב התבוסה בוכה הפסד של 20 נקודות ומשחק גרוע, מול אריס סלוניקי הוזיק מעמד מחצית אחת ובשניה באה התבוסה.

ברגע בין הגיוות לגביע אירופה, צלעו הצהובים גם במשחקי הליגה, כאשר נגד אליצור נתניה נזקק למירב המאמץ הפיזי והנפשי כדי לסיים את ההארכה בנצחון. המשחק נגד טרייסר פתח למעשה את הגולל על מכבי ת"א בעונה זאת. אין לה שום סיכוי להכנס בנקולתה האפסית לחצי הגמר. טרייסר מילנו עם בוב מקאדו הענק, מייק בראון פרימייר ודאנטוני – הנחילו לצהובים את ההפסד הקשה ביותר בגביע אירופה. 81:113 – הפרש של 32 נקודות. מה עוד אפשר להגיד שהמספרים האלה אינם אומרים. מכבי ת"א היא קבוצה הזוקקה לשיקום מידי. הפעם היא לא החזיקה מעמד רבע מחצית. האיטלקים הבילו כמעט מההתחלה. ואחרי שקוין מגי פרש לספסל עם ארבע עבירות אישיות ו„הנשק הסודי" מוטי דניאל לא יכול לעצור את בוב מקאדו – נחרץ גורלה של מכבי. כל היתר היה שאלה של זמן.

איך אמר שדר הטלוויזיה יורם ארבל: „דבר אחד אני יכול להבטיח לכם, גם המשחק הזה יגמר". ואנחנו אומרים: שלום לגביע אירופה.

אריס הפתיעה בנצחון בקלן 98:100

מאת משה כהן

אומנם למכבי יש עוד סיכוי תיאורטי להגיע בתחילת החודש הבא לעיר הבלגית גנט, אבל למעשה איבדה אמש האלופה הישראלית את סיכוייה המעשיים להגיע למעמד המכובד של משחק חצי הגמר.

התבוסה המחפירה במילאנו הרחיקה את המכבים מהמאבק על אחד מארבעת המקומות הראשונים. כעת צריכה מכבי להתפלל להפסדי בלתי צפוי של האלופה הספרדית, ברצלונה. קשה להאמין שהספרדים יפסידו בהולנד, או בבית מול טרייסר מילאנו האורחת, אבל הכל עוד יכול לקרות.

הפסדה של ברצלונה מול פרטיזן בלגראד פתח, אמנם, קצה לתקוה למכבים, אבל צריך להדגיש שהסיכוי הוא קלוש ביותר. לכך תרמה קבוצת אריס סאלוניקי שזכתה בנצחון חוץ דחוק על סאטורן קלן 98:100 (55:54).

בבלגראד התנהל מאבק שקול וחריף. שחקני ברצלונה בראשותם של נוריס 29 נקודות, סאן־אפיפניו על אחר מארבעת המקומות הראשונים. יתכן שניתן להכתיר את המאבק הזה במשחק בין המצטוכבות של בית הגמר.

טבלת בית הגמר (לאחר 11 מחזורים)

1. פרטיזן	956:1021	21
2. אריס	1044:1080	18
3. טרייסר	1025:1033	18
4. ברצלונה	1021:1094	16
5. מכבי	1057:1026	16
6. אורתז	970:972	15
7. סאטורן	1100:1095	15
8. נרבום	1164:1016	13

(25 נקודות) וסיבילין (13) ניסו להפתיע את האלופה היוגוסלאבית בביתה, אבל בראבוביץ' (29 נקודות) ופספביץ' (23) דאגו לנצחון הפתעה – 90:96 (47:52).

בשבוע הבא תארח מכבי ת"א את סאטורן קלן, שכבר יצאה מהמאבק על אחר מארבעת המקומות הראשונים. יתכן שניתן להבטיח את המאבק הזה במשחק בין המאכזבות של בית הגמר.

שני שיאי שחיה לחן בלוכסמבורג

גלעד חן שבר אתמול שני שיאי גילאי 18 בשחיה בתחרות שנערכה בבריכה האולימפית בלוכסמבורג. ב־200 מ' חזה הוא קבע 2:27.90 דקות וב־200 מ' מעורב אישי – 2:13.31 דקות.

מור יערכו בשחקי תפי־נגפ הפליי־אוף בכדורגל. ההערכה היא שהקבוצות המארחות יזכו בנצחונות קלים.

אלה הכשחקים: הפועל מכרמאר – הפועל בתים, הפועל קרית־אתא – הפועל המעפיל, הפועל כפר־סבא – הפועל שריד, הפועל רמת־אביב – מכבי פ"ת.

דרוש/ה
פקיד/ה
למחלקת ביטוח חיים
עם נסיון בביטוח חיים
לפנות למרשל
03-5430737
מנורה
חברה לביטוח בע"מ

למפעל לייצור ברזל באשדוד
דרושים:
★ מכונאים תעשייתיים
יתרון לבעלי רקע בהידראוליקה ובמסגרות
★ חשמלאים תעשייתיים
תנאים טובים
עבודה במשמרות.
נא לקביעת ראיון נא להתקשר 08-561001-2-3, או בכתב ל.מ.ר
„תעשיות" ת.ד. 6825 אשדוד.

המחלקה המשרדית
חבר
לסניפה בתל־אביב
◆ כתבניות עברית/אנגלית –
נסיון על מעבד תמלילים IBM
WORDMILL, א־ב,
אינטמיין – אפשרות לשעות גמישות
◆ כתבניות „בניד" עברית/אנגלית מנוסות
◆ מנהל/ת חשבונות סוג 2-3
– ידע בהכנת משכורות ונסיון קודם של 5 שנים
למשרה מלאה
מיידית – תנאים טובים
חברה לשרותי כח אדם
ת"א 03-5101420
ירושלים 02-234265
חיפה 04-663966
לעבוד בחבר להרגיש בבית

חברה ישראלית לקופסאות פח
למפעלנו בפ"ת
דרושים
דפסים
ועוזרי דפסים
(בדפוס אופסט)
למיכון משוכלל
העבודה ב־3 משמרות, 5 ימים בשבוע
החברה מעניקה מסלולי קידום, תנאים סוציאליים משופרים, ארוחות חינם
הדרישות:
★ יועדפו בוגרי בי"ס מקצועי בדפוס
★ רצוי נסיון מעשי קודם
מועמדים מתאימים יפנו למר רוזן, אגף כח אדם, טלפון 03-9325321

לחברה לעמילות מכס
דרושים:
פקידי רישוי
בעלי נסיון למשרד הראשי ברמת־גן ולנתב"ג
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטל. 03-7528964

למפעל־ביר אמריקאיים ישראליים בע"מ
דרושה/ה
מהנדס/ת מכונות לעבודות צלות לענף הסכבי.
נסיון של שנתיים בעבודות צנרת.

שא.ם
תברה לבנין ופיתוח
דרושה
מנהלת חשבונות
★ סוג 2
★ רצוי ידע בהפעלת מחשב
★ רצוי נסיון קודם
★ עדיפות לתושבת חולון.
לקביעת ראיון, נא לפנות בטלפון 03-886565 לאסי.

למכון רפואי ברמת־גן
דרושה
פקידה כתבנית
עברית – אנגלית
(ברמה נאותה)
הכרחי גם ידע בסיסי בהנה"ח
נא לפנות לטלפון 03-703436

למפעל מתכת בנתניה
דרושים:
★ רתכים–מסגרים.
★ מכונאי מכונות להרכבה ומערכות מכניות.
★ עובדים לא מקצועיים שיוכשרו על ידנו.
אתגר מקצועי למתאימים.
5 ימי עבודה. הסעות מאורגנות.
טל. 03-453210.

לחו"ל – אפריקה
מהנדס / הנדסאי מכונות
כמנהל שיווק/ כספים, למפעל מתכת לקונסטרוקציות, מסועים, צנרת, מכלים, ומסגרות כבדות. שליטה מלאה באנגלית.
מנהל עבודה למסגריה
60 עובדים. ידע רחב בקריאת תכניות, עיבוד שבבי, אנגלית סבירה תנאים – רווק, כל 4 חודשים ביקור בישראל.
רק בעלי נסיון מוכח יענו. לפנות ת.ד. 50 סביון.

לכפר הנופש
חוף הואי
(כנרת, ליד המושבה מגדל)
לגיבוש צוות ההפעלה
דרושים
★ מזכירה
★ טבח
★ פקידי קבלה
★ צעירים/צעירות אחרי שרות צבאי
אפשרות למגורים במקום
מועמדים מתבקשים להתקשר לטל' 06-790202

ש. שבת שרותים בע"מ
דרושים
בחורים / בחורות
מאזור הדרום
לתפקיד ביטחוני מעניין בנמל התעופה בן-גוריון
העבודה מתאימה למשרה מלאה, לתקופה של 7 חודשים, בתקופת האביב והקיץ. אפשרות להעסקה גם במשרה חלקית.
תנאי קבלה:
★ לאחר שירות צבאי
★ 12 שנות לימוד לפחות
★ דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית)
★ מצב בריאותי תקין.
★ הופעה נאה
למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר מצוינים ותוספות (הסעות, ארוחות וכו').
למועמדים בעלי הכישורים המתאימים מתקיימת ועדת קבלה ביום ב' 7.3.88 בשעה 8.30 באוניברסיטת בן-גוריון, מעונות ג', משרד ש.ע.ל.
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס ביקורת, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.
טל' 03-9711994

דרוש
מהנדס "ייצור"
בעל נסיון בטקסטיל 3 שנים לפחות (רצוי בקונפקציה)
סולוג-מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל' 824121

לסטודיו תל אביב לאמנות
דרוש/ה
מעצב/ת גרפי/ת ומביא/ה לדפוס
כפוף למנהלת המחלקה
כישורים:
לימודי עיצוב גרפי
נסיון של שנתיים לפחות בעיצוב גרפי והבאה לדפוס
התמצאות בבנית תמחירים בנושא
ידיעת עברית ואנגלית על בוריין
התמצאות באמנות
[illegible]
מועמדים בעלי כישורים מתאימים נא לפנות בכתב למחלקת כח-אדם ת.ד. 33288 תל אביב 61332.

קשת ניקוי יבש DRY CLEANING
רשת הנקוי הגדולה והוותיקה בישראל
לניהול והפעלת הסניף הנפתח בר' בת"ים
דרוש/ה עצמאי/ת
★ אין צורך בהשקעה כספית
★ אין צורך בנסיון קודם – הכשרה תנתן ע"י "קשת"
★ עדיפות לתושבי בת"ים
טל' 03-9233646

ל-**מחצ**
החברה המובילה לשיווק חומרים, ציוד לתחזוקה ונקיון
מקבוצת "השמירה" בע"מ
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
לאזור ירושלים והדרום
★ נסיון מוכח במכירות ★ מעל גיל 25
★ בעל/ת רשיון נהיגה ★ טלפון בבית
נא לפנות בכתב-יד בפרוט קורות חיים ובציון נסיון קודם במכירות לת.ד. 3101 ת"א 61030 עבור נציג/ת מכירות

האוניברסיטה העברית בירושלים
מנהל יחידת ארגון ושיטות – אגף מינהל וארגון
תאור התפקיד: נהול יחידת ארגון ושיטות העוסקת בתחומים של בדיקות וסקרים ארגוניים כולל תהליכי עבודה, נתוח וקביעה למבנים ארגוניים ביחידות האוניברסיטה. בצוע נתוח עסוקים, בדיקות תקינה. טפול בהוראות הנהלה והוראות עבודה.
דרישות התפקיד: שפות: ידיעת עברית ואנגלית.
השכלה: תואר אקדמי רצוי מהנדס תעשיה וניהול או בתחום רלוונטי אחר, ידע במערכות ממוחשבות.
נסיון: נסיון של 10 שנים בעבודות מינהל בכיר ו/או בתחומים רלוונטיים.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לאוניברסיטה העברית בירושלים, אגף כח אדם, הר הצופים מיקוד 91905 עד 13.3.88

---

hod
מלון חדש בים המלח
דרושים:
★ סו שף
★ טבחים מקצועיים
★ חשמלאי מוסמך
★ קונדיטור
לעובדים תינתן עזרה במגורים.
נא לפנות למחלקת כח אדם.
057-84644

לחברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
דרושים
בתל-אביב
★ **פקיד/ת יצוא**
נסיון הכרחי ביצוא
בנתב"ג
★ **פקיד/ת יבוא**
בעל/ת תעודת פקיד רשוי מטעם המכס, נסיון הכרחי.
טל: 03-430333

לתעשיה הצבאית
תשלובת יצחק
נצרת עלית
מהנדס מכונות
כישורים:
1. נסיון בעבודה במפעלי מתכת.
2. פרופיל 72 ומעלה.
3. לאחר שירות צבאי.
4. שליטה טובה באנגלית חובה.

מהנדס מכונות
לתפקיד מנהל ביקורת איכות מפעלי
כישורים:
1. נסיון של 5 שנים בתפקיד דומה.
2. פרופיל 72 ומעלה.
3. שליטה טובה באנגלית חובה.
על המעוניינים לפנות בכתב ת.ד. 678 נצרת עלית 17106 כח-אדם.
רק הפונים המתאימים יענו.

בית תוכנה אמריקאי מחפש
מומחים
ב-CICS/VTAM
לפיתוח מוצר תוכנה
בעלי הכשרה ותיקים מוזמנים להתקשר ל-TBS 201-4863706
53 WEST FORT LEE ROAD
BOGOTA N.J. 07603 U.S.A

למשתלת "בונסאי" בבני ציון
דרושים
עובדים/ות
תושבי האזור
השתלמות: עיצוב, גיזום וטיפול בעצי בונסאי, עבודה קבועה בשכר + פרמיות. לבחורים, אחרי צבא (שכר כ-1000 ש"ח) לחודש.
ראיונות יערכו במשתלה בימים א–ה בשעות 09.00–12.00 וטלפון 052-963396

דרושים:
סקר SEKER
מהנדסים יועצים בע"מ
לעבודה באיזור חיפה/במרכז הארץ
מהנדסי תעשיה וניהול
דרוש נסיון של 1–3 שנים בנושא או"ש ובפיתוח מודלים כמותיים.
טל' 03-494878, 491383, 482788
קורות חיים לשלוח: "סקר", סוקולוב 35 רמת-השרון ת.ד. 47236

(בית ספר) דרושים
★ משפחה דתית לקבל לטפול ושמירה 2 בנים בני 13 ו-5 בשעות בין השעות 12.30–17.30 5 ימים בשבוע תמורת תשלום.
★ למחלקת השווקים:
מקדם בשוק הסיטונאי
[illegible]
טל' 03-5610463 – 5613826

---

gotte לטקסטיל
דרושים
מודליסט/ית
★ עצמאי/ת
★ בעל/ת נסיון רב בעיצוב
★ 5 ימי עבודה
★ משרה מלאה
טל' 03-537

לחברת נדל"ן מובילה
דרוש
סוכן/ת מכירות
★ 12 שנות לימוד
★ לאחר שרות צבאי
★ תנאים מצויינים למתאימים.
טלפון 03-749862

לחברה בכלכלית גדולה בת"א
דרוש
כלכלן מנהל עסקים בכיר
תואר שני במינהל עסקים
על המעוניינים לפנות לת.ד. 36296 ת"א 61362 עבור "כלכלן"
– סודיות מובטחת –

למפעל למעילי פרוה דרוש
סוכן מנוסה
לאזור המרכז
טלפון: 03-5521343

דרוש
טכנאי למערכות הסקה
[illegible]
★ גיל 30–40
★ נסיון מוכח
★ מגורים באזור חיפה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 9775 חיפה. כל הפניות יענו. סודיות מובטחת.

למכון למחקרי שוק ודעת קהל ברמת-גן
דרוש/ה
למשרה מלאה
חוקר/ת
[illegible]
מועמדים העונים על הכישורים הנ"ל יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א
– סודיות מובטחת –

דרוש/ה
עו"ס קשישים – עובד סוציאלי
בעל יוזמה ויכולת לרכז צוות בין מקצועי.
[illegible]
בדבר פרטים יש לפנות למזכירות מחלקת הרווחה.
טלפון: 057-950620 057-957911

למוסד פיננסי גדול בת"א
דרושים
שומרים
לעבודה קבועה במשמרות
★ בני גיל 30–55
★ בעלי בריאות תקינה
★ רצוי נסיון צבאי קרבי בדרגת נגדים.
★ השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.
★ תושבי גוש דן.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים וציון טלפון לת.ד. 23136 ת"א מיקוד 61230 עבור "מס' 130".

DIMEX
[illegible]
1. מהנדס [illegible]
2. מהנדס [illegible]

מיזוג אויר לרכב
למפעלנו באזור התעשיה ב' הרצליה
דרוש/ה
פקיד/ת שרות וקבלה
התפקיד כולל: קבלת קהל
★ עריכת חשבונות ★ עבודות פקידות שונות
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית לאחר שרות צבאי
★ הופעה נאה, תקשורת בין אישית טובה
★ ידע בהפעלת מחשב – יתרון
משרה מלאה, 5 ימים בשבוע – לקביעת ראיון נא להתקשר טל' 052-553686, 052-553628

דרושה
קלדנית
למסוף מכס. נסיון הכרחי.
לפנות 03-624461 לאורית.

לחברת בניה ציבורית
דרושים
★ **מהנדס ביצוע**
★ **מנהל עבודה**
לניהול פרויקט באילת
בעלי כישורים ונסיון של 10 שנים לפחות יפנו בכתב לת.ד. 9486 ת"א 61094.

ל"מחלבות" [illegible]
דרושים
★ **מחסנאי רציני**
★ **עובדי "ייצור"**
העבודה במשמרות

דרוש
טכנאי מיזוג אוויר לעבודות אחזקה באיזור המרכז
לפרטים: חברת י.ב. אחזקת מערכות בע"מ
טל' 057-37740, 057-73244, 057-37501

דרושים
פועלי בנין מקצועיים יוצאי צבא
טפסנים, ברזלנים, יוצקי בטון, מתקיני אלקופסט מסגרים.
מקום העבודה על יד גדרה. לפנות לטלפונים 03-9345065-6 03-9345072

לחברת תיירות בת"א
דרוש
TOUR OPERATOR
בכיר/ה
בעל/ת נסיון
נא לפנות בפירוט קורות חיים לת.ד. 3016 ת"א 61030.

מלון שרתון תל אביב
מציע לצוות הבינלאומי של המטבח שלנו
אם אתה:
★ **סו שף** מקצועי ומנוסה
★ **שף דה פרטי** מקצועי
★ **שף קונדיטור** מקצועי בעל נסיון
המתאימים יתקשרו למחלקת כח אדם 286222 לקביעת ראיון.

למפעלנו בחולון
דרוש/ה
ממונה על חדר מחשב
דרישות:
★ הכרה של מחשבי דטה ג'נרל ורצוי מיני
★ ידע בקובול
★ ידע בתקשורת
★ אדם אחראי, מסור ונאמן בעל נכונות לשעות עבודה ארוכות
נא לפנות בפרוט קורות חיים ונסיון לדוד אבנר ת.ד. 5 נתניה

JM
חיא תמרוקי ישראל בע"מ
ההדריות מילר בע"מ
דרושות
יועצות יופי
לאזור תל אביב, רמת גן, ראשון לציון ורחובות. העדפה לבעלות נסיון.
נא לפנות טלפונית ל-052-21153 לבקש את אהודה.

למפעל יצואן בהרצליה
דרושה
מזכירה
בעלת נסיון
★ טיפול במזכירות
★ הדפסות עברית אנגלית
★ טיפול בדואר נכנס ויוצא
★ ידע באנגלית
להתקשר לטלפונים: 052-558627 052-558501

בכפר הנופש נואיבה הים תיכונית
מתגבש צוות העובדים לעונת הנופש 88
דרושים:
★ טבחים (נסיון במטבח קר) ★ מחסנאי
★ סדרן מנה ★ מלצריות/מלצרים
★ מנהל בר ומזנון ★ אקונומים/שף סטיוארט
★ מנהל/ת משק ★ גנן
★ איש תחזוקה ★ איש ביקורת
★ שומרים
בנוסף דרושים יוצאי צבא לתפקידים שונים. נא לפנות: 053-663113-4, 053-666397 לשרה או גדי

דרוש/ה
פקיד/ה "בוא" "יצוא"
★ נסיון מעשי ביבוא/יצוא
דוקומנטציה, הדפסה.
שליטה מלאה בעברית ואנגלית.
הכרחי: שליטה חלקית בשפה הרומנית.
ידע בהנהלת חשבונות.
שבוע עבודה בן 5 ימים
לפנות עם קורות חיים בכתב יד לת.ד. 20200 תל-אביב

מלון שרתון תל אביב
דרוש/ה
אחראי/ת לבריכה
בעל/ת תעודת מציל/ה וידיעה טובה של השפה האנגלית.
המתאימים/ות יתקשרו למחלקת כח אדם 286-222 לקביעת ראיון.

---

mid hair למכון השיער
חברה בינלאומית לתכשירי שיער
דרושים להפצה בפרפומריות/בתי מרקחת
סוכנים לכל אזורי הארץ
עם נסיון מוכח + רכב
למתאימים תינתן הדרכה מלאה.
טל' 03-9244004

לחברה תעשייתית באזור המרכז
דרוש
כלכלן צעיר
בתחום אחריותו:
★ הכנה וניתוח דוחות תקופתיים
★ בדיקות כדאיות כלכליות
★ תקציב, תמחיר ובקרה
שנתיים נסיון בתעשיה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 14217 מיקוד 61141 תל-אביב, ולציין עבור כלכלן.
סודיות מובטחת.

לחברה גדולה המפעילה חדרי אוכל ומטבחים במפעלים
דרושים
לסניף ירושלים:
★ משגיח כשרות
★ עובדי/ות נקיון
★ מחסנאי
טל' 02-535161 יהודה
לסניף תל-אביב:
★ גרילמן/ טבח סלטים
★ עובדי/ות נקיון
★ קופאית
טל' 03-263220 עדינה
לסניף רחובות:
★ טבחים
★ עוזרי טבחים
★ עובדי/ות נקיון
טל' 08-444272 אבי
פניות בכל הסניפים מיום א'.

למושב בני עטרות
דרוש **משווק פירות קיץ**
★ נסיון
פרטים לפנות למושב בני עטרות ד.נ. בני עטרות 60991

למשרד חקירות ביטוח ותיק בירושלים
דרוש
חוקר רשוי/מתמחה
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים, ניסיון וממליצים, לת.ד. 4666 ירושלים.

מלון שרתון תל אביב
דרוש/ה
סגן/ית למנהלת מחלקת המשק
הכישורים הדרושים:
★ ידע מקצועי במחלקת משק
★ נסיון וקליטה בניהול צוות
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית – שפות נוספות יתרון
★ עבודה במשמרות
המתאימים/ות יתקשרו למחלקת כח אדם 286-222 לקביעת ראיון.

בית הוצאה כתר ירושלים
דרוש/ה
פקיד/ת מכירות
★ קשר ארגון, נסיון בעבודות משרד ויחסי ציבור
לפנות למחלקת כח אדם ת.ד. 7145 ירושלים 91071 טלפון: 02-521201

קלינאיות
מקשורות למכון פרטי בת"א ובירושלים
משכורת טובה + תנאים.
02-224904
03-281223

סוין אלקטרוניקה בע"מ
למפעלנו המתמחה בייצור מערכות הספק אלקטרוניות (מערכות אל פסק, ספקי כח, מייצבי מתח)
דרוש **הנדסאי שרות**
על המועמד להיות בעל יכולת עבודה עצמאית אצל לקוחות המפעל, בעל נסיון מעשי של שנתיים לפחות בעבודות שרות או תיקון מכשירים אלקטרוניים.
תנאים לפי כישורים, 5 ימי עבודה, רכב צמוד.
על המועמד לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לסוין אלקטרוניקה בע"מ רח' הירקון 8, בני ברק 51261.

חברה [illegible]
דרוש
מנהל מחלקת יצוא
בעל נסיון בניהול מחלקת יצוא
לצרף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 13494 A.R.G. ת"א
סודיות מובטחת

למושב כפר חיים – דרושה
עובדת להנהלת החשבונות
★ עם נסיון בעבודה במושב
לפנות בטלפון: 053-23008

למפעל מגבות
דרושים אורגים
03-9232771

למוסד חרדי ציבורי
דרושים
בעלי כושר ארגון בכל רחבי הארץ
02-526140
א, ב, ג, 9.00–13.00

משטרת ישראל

מודיעה על הקמת יחידה חדשה

למשימות מיוחדות

היחידה תופעל במסגרת משמר הגבול ותעסוק בפעילות מבצעית ותפקידי שיטור מיוחדים בכל רחבי הארץ.

דרושים

- יוצאי יחידות קרביות
- עד גיל 30
- בעלי בריאות מעולה
- השכלה תיכונית
- בעלי מוטיבציה גבוהה

שכר התחלתי ב 1300 ש"ח בחודש

לקבלת פרטים נוספים נא לפנות בצירוף תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודות השכלה, ללשכות הגיוס הרשומות מטה:
תל אביב רח' הרכבת 14 03-628290
ירושלים רח' המלך ג'ורג' 8 02-244433
חיפה רח' העצמאות 82 04-661067
באר שבע רח' העצמאות 56 057-32521
רחובות רח' הרצל 206 08-487488

סודיות מובטחת!

אין לך מקצוע? יופי!

אנחנו מציעים לך עבודה, בפרוייקט מיוחד (במרכז הארץ) עם הכנסה טובה בצידה והטבות מיוחדות, כגון: הסעות (מכל הארץ) ארוחות, בינוי ו־5 ימי עבודה בשבוע.
זאת ההזדמנות שלך ל"עשות כסף" בעבודה קשה לתקופה קצרה.
עליך רק להיות יוצא/ת צבא או בעל/ת פטור, פרופיל 72 ובגיל 20 עד 35.
להביא פנקס שבי, מילואים ותעודת זהות.
בוא/י עכשיו למנפאואר

למנפאואר יש עבודה בשבילך!

ת"א, בן־יהודה 12, טל' 03-298877

סהר

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

מחפשה אחת קדימה

1. **ראש חוליה ביטוח חיים**
נסיון בתפקיד דומה
2. **מזכיר/ה**
נסיון בעבודות מזכירות כולל הדפסה עברית
3. **עובדי תיקיה**
עדיפות לבעלי נסיון
4. **פקיד/ת הנהח"ש**
ידע בסיסי בהנהח"ש
משרה מלאה 5 ימי עבודה

נא להתקשר 03-640618
פרט ליום ו'.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש/ה

חשבו(ת) שכר

★ נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
★ בקיאות במערכת שכר ממוחשבת ודיני עבודה

תנאים טובים למועמד(ת) המתאים(ה)

נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים למנהל כח אדם ת.ד. 1780 חיפה 31016

סודיות מובטחת

איתם
איתור מועמדים

עבור לקוחותינו

1. חברה תעשייתית גדולה
2. מפעל תעשייתי באיזור המרכז

עוזר/ת למזכיר החברה
★ בעל/ת נסיון בנושאי יבוא/יצוא תעשייתי.
★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית.
★ ידיעת השפה הצרפתית – יתרון.

פקיד/ת יבוא
★ אחראי/ת על יבוא של מפעל תעשייתי.
★ נסיון מוכח בתפקיד דומה.
★ שליטה מלאה בשפות עברית, אנגלית וצרפתית.
★ ידע בהפעלת טלקס.

מזכירת מחלקת יבוא/יצוא
★ הדפסה מעולה בעברית ובאנגלית.
★ רצוי בעלת נסיון בתפקיד דומה.

6 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים במיוחד למתאימים

נא להתקשר טלפונית לגב' חוה רודניק
טלפון: 052-576676
בימים א'–ה' בין השעות 10.00–15.00

רח' סוקולוב 58, הרצליה. 052-576676; 70,46380
הכתובת למזכירות בכירות

ש.א.פ

חברה לבנין ופיתוח
דרושה

מנהלת חשבונות

★ סוג 2
★ רצוי ידע בהפעלת מחשב
★ רצוי נסיון קודם
★ עדיפות לתושבת חולון.

לקביעת ראיון, נא לפנות בטלפון 03-886565 ליוסי.

לעבודה במרכז הארץ
דרושים

מבנאי מטוסים

יוצאי חיל האוויר
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות
תנאי העבודה טובים למתאימים
העבודה על בסיס הסכם מיוחד

לקביעת ראיון לפנות ביום א' 6.3.88 לטלפון: 03-5412546.

א. גולן תקשורת בע"מ, תל־אביב
לחברתנו העוסקת בשיווק והתקנת מערכות תקשורת לסוגיהן
דרושים/ות

נציגי/ות מכירות

★ נכונות לעבודה בשטח
★ נסיון במכירות
★ בעלי רכב פרטי
★ משרה מלאה, 6 ימי עבודה

לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית 03-321181 בין השעות 08.00 – 13.00.

טבע

אנשים טובים־ אצלנו זה בטבע.

דרוש/ה
ליחידה למערכות מידע

איש SYSTEM ל-HP-3000

הכישורים הדרושים:
- נסיון מעשי של שלש שנים לפחות
- הכרה טובה של HP-3000
- הכרת תקשורת NS או DS

- מגורים באזור גוש דן -

הענים לדרישות מתבקשים לפנות טלפונית 03-9267309

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ

יש עבודה בחברת החשמל

להקמת תחנת הכח "רוטנברג" באשקלון דרושים:

1. מסגרים
2. מכונאים

הכישורים הדרושים:
- בוגרי בי"ס מקצועי
- בעלי נסיון
- בריאות תקינה

הענים לדרישות הנ"ל יפנו אישית עם תעודת השכלה אל מדור כח אדם, אגף הביצוע רח' החשמל 16 קומה 12 תל־אביב

למגמת ניהול ומינהל במחלקת הדרכה ארצית
דרוש/ה

מדריך/ה - מרכז/ת קורס

תיאור התפקיד:
- הדרכה בנושא ניהול ומינהל
- בניית קורסים ומערכי שיעור
- ריכוז ואחריות בהפעלת קורסים בנצמה

כישורים נדרשים:
- השכלה אקדמאית מתאימה (רצוי בהנדסת תעשיה וניהול, מדעי ההתנהגות)
- נסיון מוכח בהדרכת מנהלים במגזר האזרחי או מפקדים במגזר הצבאי
- נסיון בניהול פיקודי מוכח
- נכונות לעבוד בשעות חריגות
- ידיעת השפה האנגלית

מקום מגורים בחיפה וסביבתה

המעוניינים יפנו בכתב אל מדור כ"א, המשרד הראשי ת.ד. 10 חיפה.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

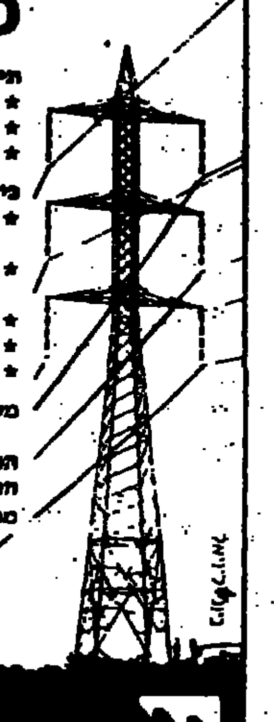

חברת החשמל לישראל בע"מ

לניהול חברה/חווה חקלאית במרכז אמריקה
דרוש:

מנהל כללי

הכישורים הדרושים:
★ נסיון בתיכנון וניהול פרוייקטים
★ הכרת מערכות הנהלת חשבונות ממוחשבות תיפעולן.
★ נסיון בניהול מערכות כספים, רכש, מלאי, שיווק וכח אדם.
★ ידיעת אנגלית/וספרדית.
★ נסיון בניהול פרוייקטים חקלאיים – יתרון.

נא לפנות בכתב לת.ד. 676 ראשל"צ 75106 עבור "חווה"

המחלקה הטכנית

חבר

עובדי ציבור שבבי
◆ חרטים/כרסמים קונבנציונליים בוגרי בתי"ס מקצועיים פרופיל 72 פלוס קריאת שרטוט חובה — לאזור השרון ת"א.
◆ מסגרים רתכים יכולת עבודה עצמאית ע"פ שרטוט בוגרי בתי"ס מקצועי פרופיל 72 פלוס.

לעבוד בחבר להרגיש בבית

חברה לשירותי כח אדם

לחברה מסחרית
דרושים/ות

מנהל חווה חקלאית

בעלת היקף גדול המתמצא בענפים הבאים:
★ בענף הבקר לחלב.
★ בענף הלול להטלה.
★ בתעשיית החלב ומכון תערובת.

כמו כן דרושים/ות
1. מנהל/ת לענף הרפת לחלב
2. מנהל/ת לענף הלול
3. מנהל/ת לתעשיית החלב.

שליטה בשפה האנגלית – הכרחית
ידיעת השפה הערבית – יתרון.

נא לפנות לטלפון 03-210195 למר יצחק ניר.

לאיקוניקו

יבואנים בלעדיים של שעוני
SUNLORD יפן
CANDINO שוויץ
דרוש

סוכן מעולה

בעל ניסיון בשיווק סיטונאי לחנויות לאזור המרכז

לפרטים טל. 03-263424

האם יש לך כח שכנוע?
הזדמנות מצויינת
למקדמות מכירה בטלפון
בחברת תקשורת גדולה

אם את בעלת כושר ביטוי ושכנוע ויש לך קול נעים וסבלנות – אנו מציעים לך משרה מלאה

כמקדמת מכירות בטלפון

עבור חברת תקשורת ותיקה ומצליחה

★ משכורת קבועה והערכה כספית מיוחדת לחשנים.
★ 5 ימי עבודה בשבוע, 8.00–17.00 באווירה נעימה בתל־אביב.
★ הכשרה מקצועית ברמה גבוהה, שכר מתחילת ההדרכה והטבות נוספות.
★ אין צורך בנסיון קודם.

לקביעת ראיון ופגישה נא לפנות
לחברת שלף יועצים
טל. 03-346914 החל מיום א' בין השעות 08.00–13.00

– סודיות מובטחת –

בני משה קרסו בע"מ
יבואני "רנו" בישראל
למחלקת מכוניות חדשות בפתח־תקוה

דרוש

איש רשוי/בוחן

לחצי משרה
רצוי פנסיונר, בעל תעודת בוחן

לפנות לתאום ראיון 03-627111 בני.

להברת קוסמטיקה בינלאומית
דרוש/ה

איש/ת מכירות למרכז הארץ

דרישות התפקיד:
★ בעל נסיון במכירות (עדיף בענף הקוסמטיקה כולל הכרת שוק הלקוחות)
★ רשיון נהיגה.
★ השכלה תיכונית ומעלה.

תנאים טובים למועמדות המתאימים/ה.
נא לשלוח קורות חיים ופירוט נסיון לת.ד. 6230 ת"א 61061
עבור "קוסמטיקה"

למגזין יוקרתי
דרושים

עורך/ת לשוני/ת
ו/או
עורך כיתוב

נסיון קודם בענף העתונות – הכרחי
לפנות בטלפון 5610455
בשעות הבוקר בלבד לנאוה

עיריית תל־אביב־יפו

דרושה בדחיפות

משפחה אומנת חמה ואוהבת

לתינוק חמוד בן ארבעה חודשים הסובל מתסמונת דאון.
המשפחה תקבל תשלום והדרכה צמודה.

נא לפנות לנעמי בדיחיים
☎ 438325, 438145, 438820.

לחברה גדולה
דרוש/ה

פקיד/ת יבוא ומלאי

למשרה מלאה

הכישורים הדרושים:
★ נסיון קודם בנהלי יבוא
★ ידע בהנהלת חשבונות
★ נסיון קודם ברישומי מלאי – יתרון

מעונינים יפנו מיום א' 6.3.88 לטל. 03-614551 למר גנן

עבודה במערב אפריקה
דרוש/ה

מודד מוסמך

בעל נסיון של 10 שנים במדידות והתוויית כבישים, ניהול ובקרה על צוותות מדידה מקומיים.
שליטה בשפה האנגלית
יציאה מיידית למשך 3 חודשים.

לפנות לטל. 03-434410, 03-434433.

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

למרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק, דרוש:

קניין - BUYER

משרה מס' 3202

תאור התפקיד:
- ניהול משא ומתן עם ספקים בארץ ובחו"ל.
- הוצאת הזמנות לספקים ומעקב אחריהן.
- עבודה ON—LINE עם מערכת ממוחשבת.
- הפעלת יחידת הרכש בחברה בארה"ב.

כישורים נדרשים:
- השכלה אקדמית (רצוי בכלכלה/מנהל עסקים)
- נסיון קודם ברכש יהווה יתרון
- שליטה באנגלית - הכרחית

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ ת.ד. 619 מגדל העמק 1056 עבור מחלקת כח אדם ולציין את מספר המשרה

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

פרסום שפי

לגמל אשדוד
דרוש

מהנדס חשמל

בעל נסיון של 3–2 שנים.
עדיפות לבעל רקע ונסיון בתחום אלקטרוניקה תעשייתית.
מקום מגורים — אשדוד או הסביבה.

המעוניינים יפנו בכתב יד למחלקת כח־אדם – גמל אשדוד ת.ד. 8001, אשדוד 77191.

למרכז הבשרה ושקום של אילין ברמת החייל
דרושים:
1. מורה למלאכה מוסמכת לניהול מחלקה:
★ נכונות לעבודה עם נכים.
★ כושר ארגון, וניהול צוות עובדים.
ש"ע 07.30–14.30
2. עובד בעל רקע טכני בתחום המתכת.
ש"ע 07.30–14.30
3. מבוגר לעבודות הרכבה, ש"ע גמישות.
לפנות: טל. 03-485111-2

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים

נהגים

הכשורים הנדרשים:
★ גילאי 24 – 35.
★ רשיון נהיגה על אוטובוס

מועמדים העומדים בכל הדרישות לעיל לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל, יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 39888 ת"א (מיקוד 61398).

פונים מתאימים יוזמנו

לסניף חיפה
דרוש

★ מפקח רכישה לביטוח חיים

להפעלת קבוצת סוכנים פעילים בעל נסיון מוכח שנתיים לפחות בענף הביטוח.

נא להתקשר לגדי קרן ☎ 03-201654 החל מיום א'.

חב' S.T.G אינטרנשיונל בע"מ
דרוש: **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**

לתפקיד מהנדס ישומים ומכירות לרכיבים אלקטרוניים.

נא לפנות בכתב בפרטים מלאים לת.ד. 1276 ת"א 61012.

לאחד מלקוחותינו דרוש

תכניתן

עם נסיון בתחום האלמנטרי ובשפת קובול

נא לפנות בכתב, בצרוף תולדות חיים, לת.ד. 4935 תל־אביב 61048.
נא לציין על גבי המעטפה "עבור מיכון".

תנועת הנוער של האחוד החקלאי מציעה עבודה בסניפים במרכז הארץ לתפקיד בעל אתגר

מדריך/ה נוער

תאור התפקיד:
– הדרכה לשכבה הבוגרת.
– ריכוז הפעילות לכל הסניף.
– טיפוח פעילות שיגרתיות ובלתי שיגרתיות.
– השתתפות פעילה בכל פעילויות התנועה.
– מעורבות חברתית בחיי הישוב.
שעות עבודה לא שיגרתיות.
המעוניינים יתקשרו לטל. 03-5331543/5 ביום א' 6/3/88 משעה 8.00–12.30, וכימי רביעי לקביעת ראיון.

לתפקיד:

איש כ"א ומשק

בחברת מחשבים בתל־אביב
דרוש בעל ניסיון וכישורים מתאימים.
אפשרויות קידום.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, בצרוף קורות חיים וניסיון, לת.ד. 20435 תל־אביב 61201

מסנדלים

03-651051
לפנות לרפי

לדפנה מוצרי מזון בע"מ
דרוש

טכנולוג מזון

לייעוץ בנושא תבלינים טל: 03-210959, 03-255980

למוסד ממלכתי בתל-אביב
דרוש
הנדסאי/טכנאי מיזוג אויר
לעבודות התקנה, אחזקה ופיקוח על יחידות בודדות, מערכות חימום ומזגנים שונים.
הכישורים הדרושים:
★ בוגר בית ספר מקצועי במגמת מיזוג אויר.
★ נסיון עבודה של 5 שנים לפחות כולל שליטה ופיקוד.
● מועמדים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170, עבור טכנאי מיזוג.
פונים מתאימים ייענו

אזורים בנין 1965 בע"מ
לבצוע בנין מגורים יוקרתי בת"א
דרוש
מנהל עבודה
מוסמך מעולה
בעל 10 שנות נסיון לפחות
נא לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 50172 ת"א עבור שרה

לחברה גדולה בחיפה העוסקת ביצור ויבוא חומרי גלם לתעשיה הכימית
דרוש
מנהל/מקדם מכירות בכיר
לקידום פעילות מסחרית
דרישות מהמועמד:
- כושר למיזוג ידע טכני למטרות יעוץ ושווק.
- כושר ונסיון במשא ומתן עם ספקי/צרכני כימיקלים ושירותים כימיים בארץ ובחו"ל.
- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין (שפה אירופאית נוספת - יתרון).
- רשיון נהיגה.
- מגורים באיזור חיפה.

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 4393 חיפה עבור מספר 2297
סודיות מובטחת

לפרויקט פרסומי ארצי
דרושים/ות
מקדמי/ות מכירות
★ נסיון במכירות הכרחי
★ מגורים מכל רחבי הארץ
★ מעל גיל 24
★ רצוי רכב
תנאים מיוחדים למתאימים/ות
בין השעות 09.00–17.00 03-642039

לקיבוץ נגר עם הרשה
גננת מוסמכת
מתחילת הקיץ
ילדים בגיל עד שנתיים או מעל 6 שנים, אפשרי גם ללא ילדים
בפרטים: נא לטלפן אחרי 16.00 לשושנה 051-809913

UMANEY TOCHNA LTD.
מברתנו עוסקת בפיתוח תוכנה למחשבי י.ב.מ. גדולים ופיתוח מסד הנתונים SAPIENS/DB1
לרגל הרחבת פעילותנו הבינלאומית דרושים:
1. משרה 4/88
תכניתן מערכות הפעלה - לצוות הפיתוח. נסיון ב-CICS בסביבה MVS והכרת הכרחיים. רקע במערכות ASSEMBLER/370 הפעלה מסוגות ובסיסי נתונים יתרון.
2. משרה 5/88
כתב טכני - לצוות התיעוד. שפת אם אנגלית. נסיון קודם בתיעוד תוכנה הכרחיים. רקע בעיבוד נתונים בסביבת מחשבי י.ב.מ. יתרון.
3. משרה 8/88
חשב נסיון של שנתיים לפחות וידע במיסוי. יכולת לנהל משא ומתן. עדיפות לרואה חשבון.
נא לפנות אל גבי דינה צורף בכתב יד בצירוף קורות חיים ומספר המשרה המבוקשת. קרית מנחם, ת.ד. 2241 רחובות
טל. 76129 08-466784

חברה לעבודות נפט
דרוש
מנהל מחלקת יצוא
בעל נסיון בניהול מחלקת יצוא (3 שנות נסיון)
לצרף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 11496, מיקוד 61114 ת"א עבור A.B.G
סודיות מובטחת

למושב בני עטרות
דרוש **משווק פירות קיץ**
+ נסיון
בפרטים לפנות למושב בני עטרות ד.נ. בני עטרות 50991

דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
סוג 3 + נסיון,
לחברה תעשייתית.
טלפון 03-338972
[illegible]

למשרד ממשלתי
דרוש/ה
עורך/ת דין
● הנתונים הדרושים
★ לאחר שרות צבאי מלא
★ עד גיל 35
★ מגורים באזור המרכז
★ נכונות לעבודה מאומצת גם מעבר לשעות העבודה המקובלות.
● אנו מציעים
★ עבודה מעניינת ובעלת אתגרים
★ קביעות בעבודה
★ רכב צמוד
מעוניינים/ות יפנו בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170
נא לציין עבור "עורך-דין"
סודיות מובטחת
פונים/ות מתאימים/ות ייענו.

מרכז רפואי צאנז
דרושים למחלקה הסיעודית "בית אברהם"
1) אח/אחות אחראי/ת בעל/ת נסיון
2) אחיות מוסמכות ומעשיות
תנאים מיוחדים למתאימים
[illegible] לפנות למנהל המחלקה בשעות העבודה טלפון 053-21776, 21641

לבי"ס תיכון בר"ג דרושים
מורים
אנגלית	מתמטיקה
ערבית	פיזיקה
ביולוגיה	מחשב
גאוגרפיה	שלח
תנך	התעמלות
עברית	

מועמדים מתאימים יפנו לטלפון 03-722109 — 03-728049

לחברת דסקאר
רכב בע"מ
"יבואני ב.מ.וו"
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם נסיון, למשרה מלאה
נא לפנות בכתב-יד, עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 36166 תל-אביב, מיקוד 61361
עבור: "מנהל חשבונות"

דרוש שף
בעל נסיון בבתי-מלון ואולמי שמחות, לניהול מטבח.
טל' 03-251995 בשעות היום: 03-727255 (בשעות הערב).

ל"פילקר" בע"מ מיזוג אויר לרכב דרושים
1. חשמלאים, מכונאים, מסגרים
2. אחראי צוות למחלקת שרות
נסיון במיזוג אויר לרכב הכרחי
03-9242049, 03-9242018
— סודיות מובטחת —

דשנים וחמרים כימיים
מקבוצת כימיקלים לישראל
דרושים
מהנדסי כימיה
צעירים/ות
לתפקידי ניהול ובקרת תהליך במתקני היצור הקיימים והחדשים
כישורים נדרשים:
● נתונים אישיים ומקצועיים מעולים.
● כושר ניהול והנעת עובדים.
● ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
בעלי השכלה וכישורים העונים לדרישות מתבקשים לפנות עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה
אל: המחלקה לגיוס וקליטת עובדים
ת.ד. 1428 חיפה 31013
פניות מתאימות בלבד תענינה.
בוא ניצור כימיה
סודיות מובטחת
המודעה מופנית לנשים וגברים כאחד.

לחברה ותיקה ובעלת מוניטין רב לשיווק בענף פרי וירק
דרוש
מנהל מכירות
בעל נסיון רב לתפקיד עצמאי ואחראי הכולל ניהול מו"מ עם לקוחות, הפעלת צוות לעובדים ואיתור שווקים חדשים לשיווק.
כושר ביצוע מעולה, חוש מסחרי מפותח ויחסי אנוש טובים – הכרחיים.
נסיון בשיווק בענף גדול פרי וירק ומגורים באזור השרון – יתרון, רכב הכרחי, אתגר רב.
תנאים טובים למתאים. התפקיד פנוי מיידי.
משדה 892 ת.ד. 6610 ת"א מקוד 61066.
פניות יענו עד 10.3.88.

יעל
תכנה ומערכות בע"מ
בית התוכנה העצמאי הגדול בישראל
לעבודה בירושלים
דרושים
מנתחי/ות מערכות מתכנתים/ות
1. I.B.M - M.F.
★ הכרת בסיסי נתונים, רצוי ADABAS + NATURAL
★ 3 שנות נסיון.
2. VAX/VMS
★ הכרת בסיסי נתונים,
★ שתי שנות נסיון.
לפנות בכתב לחברת "יעל", ל"משאבי אנוש".
רח' בן גוריון 22 גבעת שמואל
רח' בן גוריון 22, גבעת שמואל 51905

אמניה
תעשיות קלות
להקמת וניהול מפעל חדשני בנפולית
דרוש
מנהל מפעל מחזור
מנוסה ודינמי
הכישורים הדרושים: ★ נסיון בניהול צוות עובדים ★ הבנה טכנית וכלכלית ★ יכולת פיתוח תהליכים ★ נסיון מסחרי (רצוי גם בנושאים הקלאסיים).
תושב עפולה והסביבה.
סודיות מובטחת.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 142 חדרה, 38101 למחלקת כח אדם.

לחברה תעשייתית עתירת ידע באיזור התעשיה הרצליה דרושים
מנהל/ת חשבונות
★ מנוסה ועצמאי/ת בעבודה ★ לפחות סוג 3 ★ נסיון מלא בתעשיה ★ ידע ונסיון בהנהח"ש ממוחשבת ★ נסיון בעריכת דו"חות כספיים ★ שליטה באנגלית
פקיד/ת גזברות
★ השכלה תיכונית ★ סוג 3 בהנהח"ש ★ נסיון בעבודת גזברות והנהח"ש בחברה תעשייתית ★ נסיון במערכת ממוחשבת ★ שליטה באנגלית
5 ימי עבודה
נא לפנות בכתב בפרוט השכלה ונסיון בעבודה ת.ד. 1804 ת"א 61180.

מרכז רפואי ע"ש [illegible]
דרוש/ה
מומחה ומתמחה ברפואה פנימית
עם אפשרויות מחקר מבוססות לפעילות הוראתית.
נא לפנות לד"ר [illegible] טל. 03-898727/6

למכון רום — פסיכולוגיה יישומית
דרוש/ה
מאבחן/ת
בעל/ת תואר ראשון, שנה ללא סטודנטים
לקביעת ראיון טל. 03-426503, 03-417756

שופר-סל
לחברת הביקורת הפנימית דרוש
עוזר למבקר פנימי של החברה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בביקורת ★ כושר ליצירת קשר עם עובדים
★ יכולת התבטאות רהוטה בעברית
מועמדים בעלי השכלה פורמלית חשבונאית, כלכלית או משפטית, ובוגרי קורסים גבוהים לביקורת פנים, המעוניינים להשתלם ולהשתלב במסגרת חברה גדולה, דינמית ומתפתחת, והמוכנים לתפקיד בעל אתגר מקצועי רב - מתבקשים לפנות בכתב-יד למחלקת כח אדם, שופר-סל בע"מ, ת.ד. 84, פתח-תקוה 49100.

למפעל גדול בדרום
למחלקה הכלכלית
באגף כספים דרוש/ה
כלכלן/ית
כישורים נדרשים: ידע ונסיון בתחומים הבאים:
● *בדיקות כדאיות של פרויקטים*
● *תקציב תמחיר*
● *מערכות ממוחשבות*
● *שליטה בשפה האנגלית — יתרון*
● *נכונות לעבוד שעות נוספות*
● *עזרה בדירה תינתן למועמדים מחוץ לעיר*
סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים מוזמנים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 744 באר-שבע

לחברת אלקטרוניקה באזור המרכז
דרוש/ה
מנהל/ת טכני
בדרג ניהולי בכיר
המועמד/ת יהיה בעל:
★ תואר ראשון (לפחות) בהנדסת אלקטרוניקה.
★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול פרוייקטים (רצוי גם נסיון [illegible])
★ נסיון בשילוב חומרה ותוכנה. [illegible]
★ יזמה ויכולת התמודדות עם אתגרים טכנולוגיים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצרוף הוכחות התאמה לדרישות הנ"ל לת.ד. 4229 ת"א מיקוד 61041 עבור מס. 21.
סודיות מוחלטת ובלתי מתפשרת – מובטחת.
כל הפניות תועברנה לאדם אחד בלבד.
ההצעה מופנית לגברים ונשים כאחד.

יחידת האבטחה
בגבול ישראל-מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
שכר עד 1,500 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות, מענקים וטיסה לחו"ל בתום התקופה.
הכישורים הדרושים:
★ לוחמים ביחידות שדה (מסיימי קורס פיקודי/מכ"ים)
★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יתקבלו בעדשות מגע וכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).
הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.
ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן-יהודה 77, תל-אביב, קומה ג',
ביום א' (6.3.88) וביום ג' (8.3.88) בין השעות 10.00–14.00
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו-3 תמונות.

לחברת אלקטרוניקה
דרוש
איש מכירות דינמי
עדיפות לבעל רקע טכני בעל רכב פרטי ונסיון במכירות של ציוד תקשורת או בקרה.
לפנות בכתב יד לת.ד. 32129 ת"א 61321.

לקפה גן הבית בית ציוני אמריקה
דרושים
★ צעירים/ות בעלי הופעה נאה לתפקידי אירוח ומלצרות
★ קופאי
★ ברמן
★ עוזר טבח
★ עובדי נקיון, לצעירים לפני צבא
★ סטבכ/נית [illegible]
טל. 258318, 259097

למרכז תעשיות [illegible]
דרוש
מנהל רכש מודעות לעיתון
[illegible] נסיון ברכש מודעות. תנאים: משכורת טובה + תגמול של הצלחה.
טל. 03-335251, לאורן

לחברת [illegible]
דרושים
★ מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
★ בקרת ידי
★ שרטט/ת [illegible]
לפנות בטלפון: 03-5562553 לחסיה

לאיל מנופים ההצליה
דרוש
מבקר איכות בתחום המתכת
★ 5 ימי עבודה
נא לפנות לטל' 052-541111

שופר-סל
טוקן בשופר-סל
לסניפי הרשת דרושים:
1. מחסנאים
למחסן המרכזי
★ נסיון קודם בתחום המזון
2. מחסנאים
לסניפי שופרסל
★ הכשרה תינתן במקום.
3. קופאיות
להיפרכל קניון איילון, ר"ג
לשופרסל רמת אביב, רח' ברזיל 15
לשופרסל רעננה, רח' אחוזה 82
4. מנהל מחלקת ירקות
להיפרכל קניון איילון, ר"ג
★ לעבודה במשמרות ערב ולילה
5. עובדי מאפית
לשופרסל רמת אביב, רח' ברזיל 15
לשופרסל בן יהודה 79, ת"א
6. סדרני סחורה
לשופרסל קסם רח' הירדן 92, ר"ג
7. עובדי מחלקת בשר
לשופרסל קסם רח' הירדן 92, ר"ג
8. עובדי מחלקת חלב
לשופרסל ארלוזורוב 67, ת"א
9. עובדות אריזה
למפעל המזון "גידרון"
★ אפשרות משרה חלקית
★ תנאי שכר טובים
10. טבחים ועוזרי טבחים
למפעל המזון "גידרון"
11. עובדי ייצור למחלקת הבשר
למפעל המזון "גידרון"

- מועמדים למשרות 1+2 מתבקשים לפנות אישית למחלקת כח אדם - בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פתח-תקוה, ביום ראשון, 6.3.88, בין השעות 12.00-15.00.
- מועמדים למשרות 3, 4, 5, 6, 7, 8 מתבקשים לפנות למנהלי הסניפים במקום.
- מועמדים למשרות 9, 10, 11 מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון, 6.3.88, בין השעות 9.00–12.00 ל"גידרון" תעשיות מזון - רח' הכישור 10, חולון. אוטובוסים: דן מס' 1, 3; אגד מס' 4, 94, 96.

שופר-סל

תרכובות ברום
בית"ה עתירת ידע
ליח' רישוי וטוקסיקולוגיה דרוש
עובד
חרוץ, דייקן, בעל כושר שיפוט טוב, המסוגל להביע עצמו היטב בכתב ובעל פה ומשתלב היטב בעבודת צוות. אנו מציעים להצטרף ליחידה צעירה ודינמית, בתפקיד מגוון ורב ענין.
הכישורים הדרושים:
● השכלה אקדמית במדעי הסביבה, מדעי החיים או מדעי הטבע (רצוי תואר שני)
● ידיעת אנגלית על בוריה (רצוי שפת אם)
עבוד היום בטכנולוגיות המחר
סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים מוזמנים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון לעזור כח אדם ת.ד. 180 באר-שבע 84101 (נא לציין ת.ז.)
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד

ביצועיסטית בלחץ
לחץ העבודה שלנו דורש ביצועיסטית נוספת.
אם יש לך ידיים מקצועיות וראש טוב, יש לנו מה להציע לך.
לפנות לפרסום תוצאות
03-5465255
הקסם והקרה, לסקרעים ושלל הסינים

למפעל מזון גדול במרכז הארץ
דרוש
מכונאי אחזקה
בעל נסיון וידע בחרוטות ובברטום.
המעוניינים יפנו טלפונית 03-9373167 בשעות העבודה

לצה"ל דרושים

* לשירות קבע באיזור גוש"דן לעבודה מעניינת ואחראית:

1. **מהנדסי מכונות** מתחילים, רצוי קצינים משוחררים בדרגת סגן/סרן.
2. **מפקד מחנה** (תקן רס"ן) בעל נסיון קודם בנושאי משטר מחנה, טיפול בצי רכב, אחזקה ובינוי.
3. **מהנדס זרם חזק** בעל ידע ונסיון במנועים וגנרטורים בהספקים בינוניים (עד 20KV).
4. **נגר משמעות** בעל נסיון קודם (רצוי בוגר קורס נגרי משמעות).
5. **נגר** לעבודות נגרות בבניית אבי טיפוס. נדרש נסיון של 7 שנים. רצוי בעל תעודת אומן.
6. **חרט/כרסם** – לעבודה בייצור אבי טיפוס. נדרש נסיון של 5 שנים.
7. **מסגר מכני** – לעבודות מסגרות. רצוי נסיון בחיתוך אלומיניום ר-002.

* נא לפנות בצירוף קורות חיים לד.צ. 02470 עבור קצין שלישות ולציין המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה.

מהנדס אזרחי / בניה לעבודה באזור המרכז

בדבר פרטים יש לפנות: דואר צבאי 02549 – שלישות בצירוף קורות חיים + תעודות.

---

* **קצינים בדרגות סגן עד סרן** דוברי ערבית לתפקיד בלתי שגרתי ומעניין, עדיפות לבעלי תואר אקדמאי בתחום המזרחנות.

פרטים לפנות לד.צ. 01104 בציון קורות חיים ומספר אישי.

חיל האויר

מציע לנגדים וחוגרים אתגר ועניין מקצועי במגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית בתחומים הבאים:

* **נהגים** (בעלי רשיון 03 ומעלה) – בכל הארץ.
* **טבחים** – באזור המרכז והדרום.
* **חשמלאי רכב** (כולל חשמלאים כלליים בעלי רקע מתאים להסבה) – בכל הארץ.
* **נגדי משמעת** – בכל הארץ.
* חסרי מקצוע המתאימים להסבה לתחומים:

טבחות
מכונאי רכב
נגדי משמעת

הכישורים הנדרשים:
א. פרופיל רפואי – כנדרש בכל מקצוע.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר תקין.

* **לזכאים ינתן סיוע בדיור.**
* **משובצים ביחידות שדה יזוכו בתוספת שכר יחודית.**

המעוניינים יפנו בצירוף תעודת / פנקס מילואים, מס. ת.ז., שנת לידה, שנת עליה של ההורים והאישה (אין צורך בתאום מראש), לרח' אבן-גבירול 12 ת"א (קומה 26, 70 מהתחנה המרכזית בת"א) או בטלפונים 03-693801, 03-234735 בין השעות 08.00–17.00.

בצט CTS

דרושה

תעמלן/ית רפואי/ת

לעבודה באזור המרכז וירושלים

הכישורים הדרושים:
* גיל מעל 25
* השכלה: רפואית או פארה רפואית
* שליטה באנגלית – דיבור קריאה וכתיבה ברמת שפת אם
* רשיון נהיגה
* נסיון והמלצות

רק מועמדים מתאימים ייענו.

נא לפנות בכתב-יד בלבד בצירוף קורות חיים לחברת בצ"ט בע"מ ת.ד. 10 ת"א מיקוד 61000, עבור משרת "תעמלן א.ס."

סודיות מובטחת

ב.צ.ט. בע"מ ביוכימיקלים וציוד טכני 1921

לתעשיה הצבאית באיזור המרכז

ד ר ו ש י ם/ות

מהנדסי/ות כימיה

למשרות הבאות:-
א. פיתוח מוצרים חדשים
ב. עבודה במתקני ייצור במשמרות
ג. כימאי – פיסקלי
ד. מהנדס חומרים

הערה– למשרות פיתוח יכולים לפנות כימאים בעלי תואר ראשון ומעלה.

על המועמד לחתום לאחר שירות צבאי בצה"ל.

נא לפנות טלפונית למספר 052-77820 בימים א–ה בין השעות 07.00–16.00

ניתן לפנות בכתב לת.ד. 32364 תל אביב מיקוד 61320

התעשיה הצבאית

עתודות

ללקוחותנו – חברה עתירת-ידע בתחום הביוטכנולוגיה ברחובות

דרושים

1. **רוקח/ת** למפקיד בכיר במחלקת מו"פ פרמצבטי, עם נסיון בפרמקולוגיה.
2. **הנדסאי 'יצור' / תעשיה וניהול** בעל נסיון של כ-4 שנים במפעל תעשייתי עתיר תהליכים (רצוי פרמצבטי).

מועמדים מתאימים יפנו בכתב ל"עתודות" רח' בן-יהודה 77, תל-אביב 63435

סודיות מובטחת

עיריית תל-אביב-יפו

מינהל החינוך, הנוער והתרבות

דרושים

* **רכזי ספורט**

למרכזי קהילה וספורט גדולים בתל-אביב-יפו המנהלים פעולות ספורט ענפה ומגוונת לעבודה בשעות אחה"צ והערב.

כישורים נדרשים:
– בוגר ביהמ"ד למורים לחנוך גופני ו/או
– בוגר ביה"ס למאמנים
– בעל נסיון בתחום המינהל, אירגון והדרכה.

* **מדריכי ספורט**

לעבודה במרכזים הקהילתיים במקצועות: כדורסל, כדורגל, התעמלות, ג'ודו, חדרי כושר, טניס שולחן

לפרטים:
נא לפנות לאויל מיכגבר, במחלקה לספורט, קומה 11, חדר 1164, בנין עיריית ת"א-יפו, ככר מלכי ישראל בימים א' עד ה' בשעות: 09.00–12.00, טל' 438267, 438721.

בעיריה בונים עיר – בוא והיה שותף

לחברת ביטוח בתל-אביב

ד ר ו ש/ה

פקיד / ה

עם נסיון בענף האלמנטרי.

לפנות לאייר 03-430081

מיום א'.

למפעל תעשייתי באיזור תל-אביב

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

בעל/ת ידע ונסיון בתמחיר תעשייתי

* נדרש נסיון בעבודה במערכות ממוחשבות.
* הכרת דף חישוב אלקטרוני (לוטוס)
* רצוי ידע ונסיון בהכנת מאזנים.
* סוג 3 לפחות בהנהח"ש.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בפרוט קורות חיים לת.ד. 32365 ת"א מיקוד 61031

נא לציין מספר תעודת זהות.

ORS שירותי כח אדם

לאו.אר.אס. נתניה

מהנדסי תעשיה וניהול

לתחומי ארגון וניהול מערכות בארגונים גדולים.

שכר גבוה. עבודה באזור רעננה.

[illegible]

הטובים עובדים קבוע ORS

קופת חולים מאוחדת

ד ר ו ש י ם

1. **פקידה כללית**
בעלת ידע בהדפסה על מעבד תמלילים והתמקצע כולל גם עבודות משרד שוטפות והפעלת מרכזיה – שעות עבודה גמישות

2. **מזכירה רפואית**
* שנתיים נסיון לפחות
* ידיעת השפה העברית על בוריה כולל הדפסה
* ידיעת השפה האנגלית – יתרון
* 5 ימי עבודה בשבוע.

3. **פיזיותרפיסט/ית**
בעלת נסיון של שנתיים לפחות למשרה חלקית

4. **טכנאי/ת רנטגן**
בעלת נסיון למשרה חלקית בשעות הבוקר 5 ימים בשבוע

מקום עבודה לכל המשרות בתל-אביב

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף נסיון וקורות חיים לת.ד. 16161 תל-אביב עבור מחלקת כח אדם

– סודיות מובטחת –

כדאי לעבוד בקופת חולים מאוחדת

אייר-קור AIR-KOR

"יצור ושיווק מזגנים"

דרושים:

סוכני מכירות מנוסים

(בכל רחבי הארץ)

למוצר מבוקש ביותר בקיץ

דרישות: בעלי נסיון שיווקי מוכח [illegible]

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ת.ד. 50406 ת"א 61500 או בטל. 03-371086

לחברה המובילה בענף הרכב לאגף השירות

דרוש

פקיד תביעות

בעל ידע טכני ונסיון ברכב

שליטה בשפה האנגלית על בוריה

גרמנית – יתרון

מקום עבודה בת"א

לפנות בכתב בצירוף קורות-חיים לת.ד. 243 חיפה לידי אבי אורן בציון פקיד תביעות.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לקבל או לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א

בן-יהודה 12, א'-ה' 08.00-14.00

טל: 03-298877, 284128

דרושים

* **חרט קונבנציונאלי/C.N.C.** בעל נסיון של שנתיים לפחות, לעבודה במשמרות לתקופה ממושכת, באזור המרכז.
* **מלחימים/מלחימות** נסיון שנתיים לפחות, לעבודה לפי תקנים צבאיים (עדיפות לתעופתיים), לעבודה ממושכת באזור המרכז.
* **דפס** רצוי נסיון מוקדם בצילום ושיכפול, לעבודה ממושכת, באזור ת"א.
* **מהנדס אלקטרוניקה**
– נסיון בפיתוח מערכות משובצות.
– דרוש נסיון על מחשב מבוסס על רכיבים 6805 של מוטורולה.
– דרוש ידע בקוי-טלפון ותקשורת.
לעבודה ממושכת, באזור ת"א
* **שרטט מכונות** נסיון על תוכנת מיקרוויר – חובה; לתקופה ממושכת, באזור ת"א.
* **מלחימים/מלחימות** נסיון של 3 שנים לפחות, לעבודה באזור נתניה.
* **עובדי ייצור** לעבודה ממושכת באזור כפר-סבא. למתאימים מובטח שכר גבוה.

שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים — כחוק. פנו למנפאואר בהקדם — זה משתלם!

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית. המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

לאגף השיווק של חברה ותיקה ובעלת מוניטין

ד ר ו ש ה

מ ז כ י ר ה

צעירה, נמרצת, יודעת לעבוד על מחשב או מעבד תמלילים. העבודה בת"א

נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד ובפירוט נסיון קודם לת.ד. 36166, ת"א ולציין על המעטפה מזכירת שיווק.

סודיות מובטחת

דרושים:

מאבטחים

למתקנים בטחוניים בגוש-דן

1100 ש"ח נטו + נסיעות

* עד גיל 35 * פרופיל 65 ומעלה * יוצאי יחידות קרביות * אבטחה ממוגנת במשמרות * מתאים גם לסטודנטים *

מגורים: גוש-דן כפר סבא, רעננה, לוד, רמלה והסביבה

ועדות קבלה תתקיימנה בימים א, ב, ג, 6,7,8.3.88 בין השעות 10.00–16.00

"השמירה" רחוב שפירא 16 ת"א (ליד שוק הכרמל)

נא להביא פנקס מילואים, תעודת זהות, ושתי תמונות

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לקבל או לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

אוניברסיטת תל-אביב

דרושים/דרושות

1. **מהנדס/ת אלקטרוניקה – בית המלאכה, ביה"ס לכימיה.**
תואר מהנדס אלקטרוניקה; נסיון של 5 שנים לפחות בפתוח מעגלים אנאלוגיים ו/או מעגלים דיגיטליים ובמחשבים; עדיפות לבעלי ידע נרחב בטכניקות של עיבוד אותות.

2. **טכנאי/ת חוליית מיזוג אויר – אגף משק ובינוי**
בו"ס מקצועי, ידע ונסיון בעבודות מיזוג אויר, רשיון לעבודות חשמל. (משרה מלאה / חלקית).

מועמדים/ות מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור העסקות, יחידת המנגנון, אוניברסיטת ת"א, רמת-אביב, מיקוד 69978. לפרטים נוספים נא להתקשר טל' 03-5450575, 03-5450345.

מ.ש.ח. שרותי מחשב בע"מ MEHISH COMPUTER SERVICES LTD

דרוש/ה

מתכנת/ת מערכות הפעלה

בעלת ידע ונסיון של לפחות 5 שנים בסביבת MVS לעבודה רבת עניין בתחומים: JES2, MVS/X A, כלים וכו'.

לקביעת מועד לראיון נא לפנות ליהודית 03-642361 בשעות העבודה.

עתודות

ללקוחותינו – חברות עתירות-ידע בפארק המדע רחובות – נס-ציונה

דרושות

מזכירות לשכת מנכ"ל

לסיוע בעבודות המשרד

כישורים נדרשים:
* בוגרת תיכון, לאחר שרות צבאי
* שליטה מלאה בשפת עברית ואנגלית.
* הדפסה שוטפת בשתי השפות (רצוי נסיון בעיבוד תמלילים).

מועמדות מתאימות בלבד תתקשרנה לגב' א' לזמר – טל. 03-8448381/2 מיום א', או תכתובנה ל"עתודות" – ת.ד. 3101 תל-אביב 61030

תנאים טובים למתאימות.

סודיות מובטחת.

לחברה תעשייתית מובילה בתחומה

ד ר ו ש י ם:

1. **מהנדס מכונות.**
דרישות התפקיד:
* נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה.
* יכולת לנהל צוות.
* נסיון בניהול משא ומתן עם ספקים.
* שליטה מלאה באנגלית כולל יכולת לנהל משא ומתן ולכתוב רכישות, באנגלית.

2. **טכנאי מזון.**
1. דרישות התפקיד:
* השכלה של הנדסאי – טכנאי מזון.
* נסיון מוכח בעבודה בתחום המזון.

3. **פקיד/ת יבוא.**
דרישות התפקיד:
* נסיון מוכח בתחום היבוא.
* שליטה מלאה באנגלית.

4. **קניין/ית**
דרישות התפקיד:
* השכלה אקדמאית במנהל עסקים או כלכלה.
* נסיון מוכח בקניות מקומיות ואו חו"ל.
* שליטה מלאה באנגלית ויכולת לנהל משא ומתן בשפה זו.

5. **סדרן/מנהל תחבורה.**
דרישות התפקיד:
* נסיון מוכח של 3 שנים לפחות כסדרן תחבורה.
* נסיון בעבודה במשרד ממוחשב.
* יחסי אנוש טובים.
השכלה תיכונית.

כל המשרות הינן באיזור המרכז.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 20.

נא לציין ע"ג המעטפה המשרה המבוקשת.

שניר

סוכנות לביטוח בע"מ

סניפים: תל-אביב, נתניה, חיפה

מוזמנים להצטרף לעוצמה השיווקית:

1. **אנשי בטוח חיים**
2. **מועמדים לקורס בבטוח חיים**

לבניית קריירה חדשה

יתקבלו:
– בעלי השכלה תיכונית ומעלה
– גילאים 24–45
– בעלי אמביציה לקריירה עצמאית
– מימון חודשי למתאימים

מסלול קידום – אפשרות לניהול

לקביעת ראיון נא לפנות:
בתל-אביב לאיריס: 03-225201, 223830
בחיפה למיכל: 04-668743, 668173
סניף השרון לאורי: 053-348591

מנורה חברה לבטוח בע"מ

לקונצרן קלאב באזור

דרושים/ות

* **מקדמי/ות מכירות**
* **רכז/ת שיווק**

לקביעת ראיון 03-5661146/6/7

לתקליטי סי.בי.אס.

דרוש

מונטג'ר פרוצס

לפנות מיום א' לשמעון 03-9611688

עתודות

למשרד נסיעות יוקרתי בתחום התיירות היוצאת

ד ר ו ש/ה

מנהל/ת כללי/ת

כולל אפשרות לשותפות

כישורים דרושים:
* התמצאות טובה בענף * נסיון בניהול תיירות יוצאת * כושר מנהלי ובכירותי מוכח.

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית ל"עתודות" 03-5449283 או 03-5223728 או בכתב ל"עתודות" – ת.ד. 3101 תל-אביב 61030

סודיות מובטחת

CNC

ADVANCED TECHNOLOGY MARKETING LTD.

דרוש

איש שיווק

הדרישות:
* הנדסאי/הנדסאי מכונות
* בעל נסיון וידע במכונות C.N.C
* גיל 25-35

טל. 03-772032/4

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב

בן-יהודה 12, א'-ה' 08:00-14:00

טל: 03-298877, 284128

ד ר ו ש ו ת

* **מעבדות תמלילים עברית ועברית-אנגלית**
לאזור השרון, הוד-השרון, כפר-סבא, רעננה, הרצליה ורמת-השרון. למתאימות תינתן השתלמות חינם במערכות נוספות.
* **קלדניות מסוף**
מנוסות בהזרמת חומר של המחשב, ל-6 שעות עבודה לפחות.

שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק.

פנו למנפאואר בהקדם – זה משתלם!

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית. המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

יחצ"ן/ית מוכשר/ת

למח' יחסי ציבור של מיטל הפרסום

טל. 03-281188

לחברה מסחרית בתל-אביב

ד ר ו ש ה

מזכירה

למחלקת גזברות

הכשורים הדרושים:
* הדפסה בשפות עברית/אנגלית.
* ידיעת השפה האנגלית.
* נסיון בעבודה על מעבד תמלילים.
* ידע בהנהלת חשבונות – יתרון.

העבודה במשרה מלאה בין השעות 07.30–17.00, 5 ימים בשבוע, עם נכונות לעבוד שעות נוספות לפי הצורך.

המעוניינות תפנינה בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6460 ת"א.

מועמדות לא מתאימות לא תענינה.

סודיות מובטחת

קופת חולים מכבי

דרושים

פיזיותרפיסט/ית
מקום העבודה: רמת-השרון
לחצי משרה
לפנות לטל: 402470

פיזיותרפיסט/ית
מקום העבודה: פתח-תקוה
לחצי משרה
לפנות לטל: 402470

מרפא/ה בעיסוק
מקום העבודה: פתח-תקוה
למשרה מלאה או חלקית
נא לפנות לטל: 402470

מרפא/ה בדיבור
מקום העבודה: פתח-תקוה
לחצי משרה
נא לפנות לטל: 402470

מרפא/ה בדיבור
מקום העבודה: פתח-תקוה
לחצי משרה
נא לפנות לטל: 402470

מעבדת תמלילים
מקום העבודה: ת"א
למשרה מלאה
נא לפנות לטל: 201599 – לגב' אהובה ברנר

פקידת קבלה — קהל
מקום העבודה: יפו
למשרה מלאה
המשרה מחייבת עבודה בשעות מפוצלות, 3 פעמים בשבוע. נא לפנות לטל: 201599 – לגב' אהובה ברנר

פקידה כללית
מקום העבודה: ת"א
למשרה מלאה
נא לפנות לטל: 201599 – לגב' אהובה ברנר

ציקלון

מוצרי תעופה בע"מ

דרושים/ות

לאגף הנדסה

* **מהנדס אלקטרוני צעיר**
כשורים: * נסיון במערכות מוטסות – קשר וניווט
* יוצא חיל האוויר
* ידיעת השפה האנגלית
* מגורים באזור – חובה

למחלקת מטוסים

* **קשרים**
* **מכונאים**
* **חוטים**

יוצאי חיל האויר במקצועות הנ"ל, רצוי מוסמכים על מטוקים ומטוסים קלים

אגף לוגיסטיקה

* **מחסנאי**
כשורים: * חכרת עבודה במערכות ממוחשבות
* ידיעת השפה האנגלית
* יתרון לבעל נסיון בעבוד במפעל תעשייתי – מתכת

אגף הייצור

* **מבנאים תעופתיים**
עדיפות ליוצאי חיל האויר ובוגרי ביה"ס מקצועיים בתחום הנ"ל
* **עובדי פלסטיקה**
בעלי נסיון

מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים, כולל עזרה בדיור לבאים ממרכז הארץ. 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מחיפה (רחבי הגליל המערבי)
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית לנוימן אסתי, מדור קליטה
טל: 04-962211

– מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד –

דחף

זמיר

שרותי כח אדם בע"מ

חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670760/1
קרית ביאליק: צומת עבר, טל' 04-709284
תל-אביב: רח' בן יהודה 28, טל' 03-284484
רחובות: רח' הרצל 202, טל' 08-473832
אשדוד: רח' רוגוזין 22, טל. 08-636465
ב"ש: רח' ההסתדרות 73, טל. 057-73116
רמלה: רח' הרצל 100, טל. 08-237866

למחלקה המשרדית דרושים/ות

מזכירה עברית/אנגלית לעבודה מעניינת, נסיון בעיבוד תמלילים, בעלת סיווג בטחוני.

מזכירת יבוא/יצוא מנוסה, שליטה טובה באנגלית ו/או צרפתית, רצוי נסיון בהדפסה וטלקס ממוחשב, (מאיזור פ"ת והסביבה).

מזכירה לעבודה משרדית מעניינת, הכרוכה במגע עם קהל, נסיון בעיבוד תמלילים, שעות עבודה: 10:00 – 19:00 בתל-אביב.

מעבדת תמלילים עב/אנ מנוסה למשרה חלקית או מלאה בעלת סיווג בטחוני (אפשרות לעבודה קבלנית).

למתאימות תנאים טובים ושכר גבוה • נא לפנות לסניף הקרוב

לאיר בחרת-ביטוח מנהלים הרווחת

"קווי שיווק לישראל"
למערך שיווקי חדיש דרושים:

1). **מנהל שיווק**
2). **מזכירה**
3). **גרפיקאי/ת**
4). **פרסומאי/ת**

מועמדים רציניים ומנוסים מוזמנים לפנות בכתב לת.ד. 17174 ת"א. ולפרט: התפקיד המבוקש, ההשכלה, הידע, הנסיון והיכולת האישית.

דרוש איש שיוק
למוצר יהודי בענף הריהוט
בעלי רכב יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 345 אור יהודה.

לחברה תעשייתית גדולה בגליל המערבי
דרוש

חשב - מנהח"ש ראשי

(משרה 2420)

לניהול ואחריות על מערכת הנהלת החשבונות הכוללת של הקונצרן
* בעל ידע ונסיון מוכח - רצוי רו"ח
* בעל יכולת ניהול והפעלת צוות עובדים
* מגורים באיזור ובקירבתו

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110.
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים

תיל
תחנת ייעוץ לנושאי כח אדם בע"מ

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
פקידה
לעבודות משרדיות טלפונים + הדפסות למשרה מלאה.
03-204497 03-299936

לרשת חנויות עלית
מנהל חנות בת"א
* נסיון במכירות
* הופעה נאה
ת.ד. 45289 ת"א

דרושים
למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
מבקר
עם 3 שנות נסיון לפחות
טל: 03-621704

לחברת אשר רובוטק
דרושים
ספקים
לאספקת רכיבים אלקטרוניים ומחברים.
לקבלת פרטים, נא לפנות טלפונית לרחל
03-498251

לאיגוד סוכני המכס בת"א דרושה פקידה / קלדנית + נסיון בי.ב.מ. פי.סי. והדפסה במכונה חשמלית
03-204661-2

המרכז הרפואי בלינסון
היחידה להשתלת איברים

מעוניינת בצירוף

קופת חולים

אחיות מוסמכות

לצוותה במשרות מלאות וחלקיות
העבודה ביחידה מהווה אתגר להתמודדות עם נושא יחודי וחדשני ביה"ת מבטיח עורא בדיוד והסעות. האחיות תעבורנה השתלמות בתחום ספציפי זה. ניתן להתקשר יום יום בשעות 07:00-15:00
03-9229678 03-9268206

חוק ההזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנידונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

לקופ"ח הכללית מעלה אפרים – בקעת הירדן
דרוש/ה **רופא**
עם ערכים, ציוני ללא מרכאות. מגורים במקום הכרחי
טל' מועצה פועלים (מוקה) 02-941161, 942093 מועצה מקומית (צ"ש) 02-941221/3

לחברה לשרותי כח אדם
דרוש/ה
איש מכירות והשמה
עדיפות לבעלי נסיון קודם בחברה לכח אדם. – רכב חובה.
לפנות מיום א' ל-IMSI זלטופולסקי 24 ת"א
03-245222/3

זר הילה בע"מ

שרותי כח אדם

דרושים

למחלקה הטכנית:

א. **נהגי אוטובוס**
לעבודה בגוש דן, אפשרי מועמדים שמקום מגוריהם מחוץ לגוש דן
ב. **מכונאי מטוסים**
ג. **מכונאי אביזרים תעופתיים**
ד. **עובדות משק בית**
לעבודה עם לינה במקום
ה. **עובדים/ות ייצור**
לאזור חולון (אפשרי עובדים מאזורים ת"א חולון, ראשל"צ, רמלה) תנאים טובים למתאימים.
ו. **מסגר/רתך**
לאזור ת"א
ז. **פחח רכב**
לאזור ת"א

למחלקה המשרדית:

א. **מעבדות תמלילים לוורדמיל ולוונג**
לאזור ת"א
ב. **כתבניות עברית אנגלית**
רצוי נסיון, לאזור ת"א
ג. **מועמדים/ות בעלי תעודת בגרות**
לעבודה מפוצלת בבנק
ד. **לקריירה בבנק – בעלי רקע כלכלי/פיננסי**
(תיאורטי או מעשי) רצוי דתיים/מסורתיים
אפשרות קידום למתאימים
ה. **משוחררי/ות צה"ל**
הצעות מעשיות לעבודה

לפרטים נא לפנות: רח' דיזנגוף 117 ת"א
טל. 03-5448328/9

תשלובת כיתן בע"מ
לחנות תשלובת בבאר-שבע
דרוש/ה

מנהל / ת חנות.

בעל נסיון במכירות רצוי בענף ההלבשה.
כושר ארגוני כולל ניהול צוות עובדים כושר ניהול משא ומתן עם לקוחות ומוסדות.
נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים למחלקת תנאי שירות. ת.ד. 2147 ת"א מיקוד 61020
סודיות מובטחת.

ORS שרותי כח אדם

לסניפנו בתל-אביב ובנתניה
דרושים/ות

1. **מזכירות מנכ"ל**
– הדפסות בעברית ובאנגלית על מעבד תמלילים א-ב
– משרה מלאה
– 5 ימי עבודה בשבוע
– העבודות באזור הרצליה, נתניה

2. **מזכירה בעברית**
– הדפסות בעברית הכרחי
– העבודה ½ משרה (בוקר)
– 6 ימי עבודה בשבוע
– העבודה באזור נתניה

3. **מנהל חשבונות סוג 3**
– נסיון על תוכנת חשבשבת
– משרה מלאה
– 5 ימי עבודה בשבוע
– העבודה באזור נתניה

4. **מזכירה עברית אנגלית**
– הדפסות בעברית ובאנגלית
– רצוי ידע על מעבד תמלילים
– משרה מלאה
– 5 ימי עבודה בשבוע

5. **תמלילניות**
– מנוסות בתוכנות: D,C,F/א.ב/ וורדמיל/ וורדסטאר/ איינשטיין/ ואחרות.

תנאים מצויינים למועמדים המתאימים
או.אר.אס. אחרים 134 תל-אביב 03-202460
או.אר.אס. שטמפר 15 נתניה 053-332177

הטובים עובדים קבוע ORS

IMSI
שרותי כח אדם
דרושים:

* **מנהלי משמרת/עבודה**
בעלי נסיון בענף הטכסטיל
* **מסגר מכני**
נסיון רב באחזקה וידע בקריאת שרטוט
* **מכונאי/טכנאי לאחזקת קווי ייצור**
בעלי נסיון לעבודה באזור רחובות
* **מפעילי מכונות לקווי יצור**
בוגרי בי"ס מקצועי ובעלי נסיון לעבודה באיזור רחובות
* **חרט/כרסם C.N.C וקונבנציונלי**
בעלי נסיון וידע בקראת שרטוט
* **מבלטנים** בוגרי בי"ס מקצועי
* **מחווטות** בעלות נסיון לעבודה ברמת השרון

להתקשר מיום א' 03-245222/3 זלטופולסקי 24 ת"א

MANAGEMENT AND MARKETING INSTITUTE
מכון סקר לניהול ושיווק בע"מ

דרוש/ה

מנהל/ת מחלקה

לתפקיד ניהול פרוייקטים והשקעות בתחום הנדל"ן
• נסיון מוכח בתפקיד ניהולי
• גיל מעל 26
שעות העבודה 9–17
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למכון סקר לניהול ושיווק בע"מ. טוסקניני 9 ת"א 64076 בצרוף קורות חיים, נסיון והמלצות.
– סודיות מובטחת –

---

24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

03-611001 דחפון

דורכימיקלים בע"מ

קבוצת דנקנר

דרוש

מכשיר בקרה תעשייתי

לעבודות אחזקה, תכנון, רישום, ומעקב אחזקה
הכישורים הדרושים:
* טכנאי/הנדסאי מכשור ו/או אלקטרוניקה
* נסיון בציוד ובמערכות בקרה תעשייתיים.
* רצוי נסיון במשרד טכני למכשור.

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב זי בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הנ"ל.
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד.

ת.ד. 10036 חיפה, מיקוד 26110

למאפיה תעשייתית באזור ירושלים
דרושים

1. **חשב** – כללי לניהול כספים, חמריה, תקציב, עד שותפים נסיון.
2. **אופה** – קונדיטור, נסיון של 5 שנים לפחות.
3. **שני מחסנאים** מנוסים.
4. **מנהל מחלקת אריזה** מנוסה בהפעלת צוות אנשים

לפנות אל בע"מ 02-384480

המועצה להשגחה ילדי ישראל ירושלים
עובדת עם אתגר ברשת פנימיות ארצית
דרושים:

1. **עובדת סוציאלית**
בבית-ילדים באשדוד.
2. **פסיכולוג**
משרה לבית ילדים בנס-ציונה.
3. **אם בית**
נמלאת מקום לבית הילדים בנס-ציונה.

לפנות בכתב ת.ד. 8350 ירושלים 93108

לחברה בת"א דרושות

דיילות מכירה

לבתי כלבו גדולים
לעבודה במשמרות
כישורים הדרושים:
אוריינות
יוזמה
הופעה נאה

להתקשר 03-659304/5

לפרסום דחף
דרושים

1. **מנהח"ש / קלדנית**
א. סוג 2 בהתחשב
ב. נסיון בחשבשבת הכרחי
2. **קלדנית מנוסה**
הכרת תכנת חשבשבת יתרון.

03-622547 לרקוי בהנהלת חשבונות

משאיר

דרושים

* **מלגזנים**
* **עובדים כלליים**

לעבודת משמרות בתנב"ג
תנאים טובים למועמדים כולל קביעות ונסיעות ארוכות. טל. 03-9711696

בטחון אזרחי

CITIZENS SECURITY SERVICES
אבטחה * שמירה * שרותים מיוחדים

לתפקיד בטחוני מעניין בגמל תעופה בן גוריון
דרושים

בחורים/בחורות

תושבי נתניה-חיפה

המשרד הראשי: חיפה, רח' הנביאים 26
טל' 04-67-20-67

"כפר חילדים"
SOS
אס, או, אס

לנשים

אם את בעלת עניין ורצון לחנך, לגדל ולהיות עם ילדים. אנו נכלכל לספק לך מקום עבודה. כפר הילדים בעוד "מקיים" בית לילדים שהורהם אינם יכולים לטפל בהם. אבלנו תמצאי בית ואהבה.
אנו מעוניינים בנשים לא נשואות בגילאי 25-41 (אפשרי עם ילד מתחת).
כמו כן, דרוש לנו:

עובד סוציאלי

עם רקע פנימייתי טיפולי

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD

דרוש

כרסם מעולה

רצוי בעל נסיון במכונות MAHO

לפנות בכתב לת.ד. 3171 נתניה

למפעל "נשר" הרטוב באזור בית-שמש
דרושים

בוגרי מגמה מכונית בבתי ספר מקצועיים

רצוי נסיון מעשי של 3 שנים לפחות
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב לת.ד. 64 בית-שמש למנהל כח אדם.

דרושים
למוסד כספי
דרושה

מזכירה בכירה

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית (עדיפות להשכלה אקדמאית)
שליטה בעיבוד תמלילים
שליטה בשפה העברית
וידיעה טובה באנגלית
נסיון מוכח בעבודה
הצעות בכתב עם קורות חיים ונסיון קודם לשלוח לת.ד. 31497 בירושלים

למכון רפואי
דרושה

מזכירה

למחלקה הטכנית
עם ידע בהדפסה עברית ואנגלית
משרה מלאה 6 ימים בשבוע
נא לפנות טלפונית 03-5708143

דרושים

טכנאי אלקטרוניקה מוסמכים

לאזור הצפון

לחברת ביטוח ממשלתית
דרוש/ה

משפטן/נית

במשרה מלאה לאגף התביעות והייעוץ המשפטי
נא לפנות לטל. 03-5611351
לרליה

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

בנוצרת עילית מגדל-העמק עפולה וחיפה
דרושים/ות

מנחים/ות

להדרכת מורים בבתי ספר במשרות חלקיות בנושא שימושי מחשב בחינוך

תיאור התפקיד:
* ביקורים במערכות "תואם" באזור
* הדרכה בהפעלת מערכות "תואם" ושילובן בתהליך ההוראה
* מעקב אחר התקדמות והכוונה
* טיפול בבעיות טכניות פשוטות

הכישורים הרצויים:
* תואר אקדמאי
* נסיון בהדרכת מורים
* נסיון בארגון ורכוז השתלמויות
* ותק בהוראה
* ידע במחשבים
* יכולת ונסיון במגע עם אנשים ומוסדות

התחלת העבודה: מיידי

למוסד בנקאי גדול בת"א
דרוש/ה

מחסנאי/ת טכני/ת

ב. לידן יועצים לתעשיה בע"מ
דרושים

טכנאי ייצור

לעבודה באזור חיפה ובאזור אשקלון

לחברה העוסקת בשילוח בינלאומי בת"א דרושים

1. **פקידה למחלקת יצוא**
2. **מנהל / ת חשבונות סוג 3**

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דחף סניפים
ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
ב-דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

מכון לבון

תנובה אקספורט תעסיק בקטיף 100 פורטוגאלים וקפריסאים

מאת אריה אריד
סופר "דבר"

"תנובה אקספורט" תעסיק 100 עובדים זרים בקטיף עד סיום העונה, נודע אמש לסופר "דבר". סיכום על כך הושג ביום ששי ואתמול הוציא שירות התעסוקה את ההיתר הרשמי.

את העובדים תגייס חברת "אי.אם.אס." בפורטוגל ובקפריסין. דובר החברה מנחם שי הבהיר אמש בשיחה עם סופר "דבר", כי ל"אי.אם.אס.", שהיא חברה רב־לאומית, יש היכולת להבטיח שהעובדים הזרים ייצאו מהארץ בתום ההיתר שניתן להעסקתם.

מנכ"ל "תנובה אקספורט" משה רבינוביץ' אמר אמש כי עובדים אלה יקבלו אותו שכר הניתן למקומיים. הוא הדגיש כי ההחלטה להעסיק זרים בקטיף התקבלה לאחר לבטים שנמשכו שש שבועות, שבמהלכם נגרמו נזקים כבדים מאד בפרדסים בשל היעדרם של ערבים. הוא התנה עם "אי.אם.אס." שתספק את העובדים עד יום חמישי הבא, שאם לא כן כבר לא יהיה טעם בהבאתם. מניחים שהחברה תעמוד בתנאי זה.

דובר "אי.אם.אס." מוסיף, כי אתמול ניתנו היתרים להבאת עוד 50 עובדים זרים בענפי המתכת, הטקסטיל, המלונאות והדפוס. אמש לא היה אפשר לאמת את הידיעה הזאת עם החברות הנוגעות בדבר.

עולה מברה"מ מכחיש כתיבת מכתב אנטי־ישראלי לעיתון סובייטי

סולק מבית הכנסת שלו בבאר שבע; קובל על התנכלויות ומהלומות בראשו במוט ברזל

מאת אמיר רוזנבליט
סופר "דבר"

מיכאל גרינברג, בן ה־60, סולק בבושת פנים מבית הכנסת ברחובת הראש בבאר־שבע, בו נהג להתפלל. מכתב בחתימתו רצוף דברי שטנה על ישראל פורסם בעיתון הסובייטי "סובייטסקאיה מולדאוויה" ובשבוע האחרון של פברואר צוטט בעיתון "קרוג" המופיע בישראל בשפה הרוסית.

מאז פרסום המכתב, מיכאל אינו יכול לצאת את פתח ביתו שכן לדבריו השכנים מתנכלים לו ו"יורדים לחייו". להלן תמצית המכתב שעורר את הסערה:

"עשיתי שגיאה שאי־אפשר לתקן אותה. מכרים, אחים, אחיות וכל החברים: אני פונה אליכם: אל תעזבו את המולדת רוסיה. אם תעשו זאת, תשכחו לתמיד את השמחה ואת האושר. פה בישראל לא תהיו יהודים. יקראו לכם זרים או אשכנזים, כמו שקראו לכם ז'יד ברוסיה. אתם הולכים להיות עבדים לעשירים. אני משוכנע כאן אם היו מאפשרים לנו ללכת חזרה לרוסיה, היינו הולכים בלי נעלים (יחפים)."

עוד נאמר במכתב: "לילדיכם כאן לא יהיה עתיד. כדי ללמוד יש לשלם כסף רב. בנותיה נעשות לזונות, כאשר לשקים אותן לצבא הן מוכנות לשכב עם כל אחד, הזול בסכום הכלה בקפיץ כדי שיקבלו חופשה לפחות פעם בחודש. או שהן צריכות לעשות הפלה או להתרפא ממחלות מין".

גרינברג מכחיש כל קשר למכתב זה. בראיון לעיתון "כלבו" בבאר־שבע, המתפרסם היום, הוא אומר: "מאז פורסם המכתב, אני יכול לעזוב את הבית. חיי הפכו לגיהנום. הכל שקר וגלילה, לא אני כתבתי את המכתב. מישהו רצה להתנקם בי וכתב אותו בשמי".

גרינברג עלה ממולדאוויה ב־1976 עם אשתו אסתר. בברה"מ השאיר בת, בלה, הנשואה לכורה דזריאגין. לא יודע, הוא שלח אליהם מכתבים לעיתים ... על רקע ... לנכדי. את המכתב האחרון שלח במאי 1987, אולם גם בו, לדבריו, לא השמיץ את ישראל: "אני אוהב את ישראל, את האדמה הזאת. אותנו לא ... עלה ארצה", הוא אומר בלהט.

אולם שכניו מסרבים להאמין לו.

מיכאל גרינברג (צילום: מוטי בורנבסק)

מאז פרסום המכתב בברה"מ ובישראל, הוא שומע השכם והערב טענות כמו "מי שמסית עולים פוטנציאליים בברה"מ שלא לעלות ארצה – אין לו מקום בין יהודים בישראל". הוא נפגע מאד מהתנגדות. לדבריו אין זה היחס המגיע לו אחרי כל מה שעשה למען האיזור ותושביו.

מספר גרינברג: "בשעת לילה מאוחרת נשמעה דפיקה על דלת ביתי. כשפתחתי, ראיתי שני אנשים לא מוכרים עם מוט ברזל. אחד מהם הלם בראשי. הם אמרו: 'זה מה שמגיע למי שכתב דברי שטנה על ישראל'. אחרי־כך, עזבו את המקום". לדבריו, הוא העדיף לא להגיש תלונה במשטרה. עם זאת, הודה לו מאד כאשר מנסים להדביק לו כינוי של בוגד או מרגל, במיוחד על רקע התדמית השלילית שניסו להדביק לעולי ברה"מ בעקבות פרשת קלמנוביץ'.

"מי יכול היה לכתוב מכתב כזה בשמי", הוא תוהה, "מה עשיתי? קשה לי להבין את המניע של מי שעומד מאחורי כל העניין".

селье.

Здесь, в Израиле, вы становитесь не евреями, вас называют "вуз-вус" — или "ашкенази". Это то же самое, что "жид". Вы станете рабами богатых, в этом я убежден.

Если местные рабочие получают зарплату сто процентов, то вам будут давать семьдесят, а арабам, которые выполняют самую тяжелую работу, платят от тридцати до сорока процентов по сравнению с нами. И если нам во время работы можно покурить и выпить кофе, то арабским рабочим нельзя ничего. Мы все время чувствуем себя униженными и

пожить хорошо. А тут даже надежды такой нет и не будет никогда. Вы и ваши дети всегда будете воевать с арабами, потому что если не будет войны, то богатые люди Израиля не будут иметь прибыли, а страна не получит от Америки и других стран миллионы долларов — половину на войну, а половину себе. И деньги пересылают в другие страны во все банки мира, чтоб не строить здесь заводы, фабрики, чтоб создать еще больше безработных.

У ваших детей здесь нет будущего. Для того, чтобы учиться, надо много платить. Девушки становятся проститутками.

חלק מהמכתב שהובא בעיתון "קרוג" המופץ בישראל. המכתב במלואו פורסם בעיתון "סובייטסקאיה מולדאוויה".

מונו יו"ר לוועדות המכינות את מיזוג קרנות הפנסיה

מתקשות לתפקד עקב ניגוד אינטרסים

מאת חיים ביאור
סופר "דבר"

מנכ"ל "מבטחים" עמוס ערן, היועצת המשפטית של האגף לביטוח סוציאלי עו"ד יהודית נחמן ואקטואר ההסתדרות יעקב אנטלר יעמדו בראש הוועדות המקצועיות שיגבשו את הדרכים למיזוגן של שש קרנות הפנסיה ההסתדרותיות.

ערן ירכז את הוועדה שתעסוק במבנה ובארגון של קרן הפנסיה המאוחדת; עו"ד נחמן תרכז את הוועדה לעניין התקנון וההיבט המשפטי של הקרן המאוחדת ואילו אנטלר ירכז את הוועדה לענייני מחשוב ונכסים.

חרף המינויים לראשות הוועדות, הן מתקשות להתחיל בעבודתן בגלל ניגודי אינטרסים בין נציגי הקרנות המשתתפים בוועדות. רוב הקרנות מתנגדות למתן יצוג מועדף בוועדות ל"מבטחים", שהיא הקרן הגדולה ביותר במערכת, מחשש שבכך תיסלל הדרך להשתלטותה על הקרן המאוחדת.

קרן "מקפת", המסרבת עדיין לתמוך בתוכנית המיזוג, החליטה שלשום להקים ועדה מטעמה שתבחן את סוגיית המיזוג להיבטיה. בוועדה, שבראשה יעמוד אליהו רייף יו"ר "מקפת", צפוי מאבק בין נציגי חברת העובדים, המצדדים במיזוג הקרנות, לבין נציגי המפעלים המבוטחים המסתייגים מהמהלך.

בחירות באגד ביום ה'

מאת אריה אריד
סופר "דבר"

בחירות כלליות באגד ייערכו ביום ה' הבא. מתמודדות שתי סיעות: הסיעה השלטת בקואופרטיב בארבע שנים האחרונות בראשותו של היו"ר שלמה לוין, וסיעת האופוזיציה בראשותו של עמיחי מאור, אליה הצטרף באחרונה יצחק מגנס, שהיה מ"מ יו"ר הקואופרטיב עד שהודח לפני שלושה חודשים.

הבחירות נערכות על רקע הסכם הסובסידיה החדש, שנחתם בדצמבר בעקבות התערבות של ראש הממשלה יצחק שמיר, שגם ערך באחרונה ביקור ממלכתי ראשון של ראש ממשלה באגד.

תוקפו של ההסכם החדש ל־10 שנים והוא מבטיח לקואופרטיב פדיון שנתי של 425 מיליון שקל. כן מבטיח ההסכם הצטיידות רצופה ב־200 אוטובוסים חדשים בשנה. 400 אוטובוסים חדשים מתוצרת מרצדס יתחילו להימסר לקואופרטיב בחודשים הקרובים.

מחלק ההונאות חוקר תלונה על בכיר בקריית ביאליק

מאת יוסי ליבוביץ
סופר "דבר"

מחלק ההונאות של משטרת מרחב חיפה פתח אתמול בחקירת חשדות שיש בהם לכאורה חומר לעבירות פליליות שביצע מנהל המחלקה לתרבות נוער וספורט בעיריית קריית ביאליק שלמה ירושלמי, המכהן גם בתפקיד מנהל מתנ"ס שכונת צור שלום בעיר.

התלונה הוגשה לפני יותר מחודש על ידי ראש עיריית קריית ביאליק דני ז'ק. היא נרשמה במשטרת זבולון, אולם כעבור זמן מה הועברה לחקירת מפלג ההונאות בחיפה. בגלל לחץ עבודה לא טופלה עד כה ורק־עכשיו יחלו החוקרים בבדיקתה.

בתלונה נטען כי בקבלות שהוצאו בשנים האחרונות מהמחלקה לתרבות נוער וספורט לחנויות, בעיקר חנויות ספורט, ולמפעלים, נרשמו פריטים שלא נקנו בעוד שלמעשה נקנו פריטים אחרים.

בבדיקה שערך ראש העירייה עצמו בעזרת שני עובדי העירייה גילה חוסר התאמה בין חשבוניות שהוציאה המחלקה לבין מלאים שנתגלו בעירייה. עוד מתברר כי מחשבוניות קנייה שפוזרו בחנויות לא נמצאו רבים מהמוצרים.

ירושלמי, שעבד בעירייה 25 שנה, הגיש לפני כחודש מכתב התפטרות לראש העירייה מכל תפקידיו. עתה הוא שוקל הגשת תביעת פיצויים לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה נגד העירייה מפני שז'ק מסרב להוציא אותו לפנסיה מוקדמת עם תנאי פרישה מועדפים. ירושלמי ממשיך בעבודתו למרות שבאורח מעשי כמעט אינו עושה דבר.

מועדון בנהריה לאלפי החיילים בצפון

מאת יוסי ליבוביץ
סופר "דבר"

מועדון חדש שישרת אלפי חיילים מכל בסיסי צה"ל באיזור הצפון, ייפתח מחרתיים בנהריה מאחורי תחנת אגד בעיר.

המועדון יהיה פתוח כל יום מ־4 עד 10 בלילה. הוא כולל מקלחות, שירותים, מזנון וחדר טלוויזיה ווידיאו. בקומה השנייה אולם עם 50 מקומות ישיבה.

המועדון, שהוקם ביוזמת האגודה למען החייל בנהריה, נבנה לאחר שהבניין עמד ריק כחצי שנה. באחרונה מונה ראש עיריית נהריה לשעבר, אפרים שריר, כיו"ר האגודה בעיר והוא שדחף את השלמת המועדון.

9,000 טונות הדרים מעזה יישלחו מעקבה

מאת דויד מרטיוב, סופר "דבר" לענייני חקלאות

משרד החקלאות נענה לבקשת קבוצה של כ־40 פרדסנים מרצועת עזה ואישר להם לייצא 9,000 טונה פרי הדר למצרים ולארצות מזרח־אירופה דרך נמל עקבה – מסר סגן שר החקלאות ח"כ אברהם כץ עוז.

לדבריו זו פעם ראשונה שמשרד החקלאות מאפשר לפרדסנים מרצועת עזה לשווק ישירות את הדרים לארצות מזרח־אירופה מנמל עקבה. הוא הביע ספק אם הם יצליחו במשימה זו.

בראש קבוצת הפרדסנים ראש עיריית עזה רשאד א־שוואה.

כן אמר כץ עוז כי 100,000 טונה הדרים מהרצועה מועברים השנה דרך הגדה המערבית וגשרי הירדן לירדן ומשם לכל ארצות המזרח הקרוב.

אוטו דה פה בבני ברק

מאת בת זבולוני
סופר "דבר" בירושלים

בבני ברק החרדית תולשים הקנאים דפים מתוך ספר הלכה עתיק ומעלים אותם באש, רק מפני שאינם מרוצים מחוקרי התלמוד המופיעים במבוא הספר (כאן – עמוד השער).

בירושלים הופיע בימים אלה ספר בשם "שבלי הלקט" מתוך כתב יד שחובר לפני 750 שנה. אחד מגדולי התורה בזמנו, הרב צדקיה בן אברהם הרופא מרומי, ממשפחת הענוים. הספר מהווה יסוד לפסיקה ולידיעת המנהגים בישראל. היה זה הכינוס הראשון באנתולוגיה ל"שולחן ערוך" לתפילה ולמועדים לכל השנה. המחבר חי במאה ה־13 ואת חיבורו כתב בשנת 1260.

הספר יצא מטעם "מכון ירושלים" שבראשו עומדים אישים תורניים שאינם חשודים ח"ו בנטייה לציונות או להשכלה כמו הרב שלמה זלמן אויערבאך מירושלים, הרב הראשי לשעבר עובדיה יוסף, הגאון יצחק קוליץ, הרב אליעזר ... מבני בית הדין הגדול בירושלים, רבה של העדה החרדית יצחק יעקב וייס, והרב שמואל הלוי וואזנר מבני ברק.

הספר החדש "שבלי הלקט" "נפסל" על ידי הקנאים מיד עם הופעתו בגלל המבוא שכתב הרב שמחה חסידה. לדברי הקנאים הוא "אליה וקוץ בה". מחבר המבוא מצטט את חוקרי התלמוד האקדמאים של דורנו כמו: יהושע השיל שור, ליפמן צונץ (1893-1818) שהגיע ... מראשי הרבנים הרפורמיים, ההיסטוריון צבי גרץ, פרופ' בן ציון דינור, ססיל רות ואחרים. שהם בבחינת מוקצה ביהדות החרדית, הם מצוטטים פעמים רבות. כן מוזכר במבוא בית המדרש התיאולוגי הקונסרבטיבי, הלא הוא בית המדרש לרבנים בניו יורק, ומי שעומד בראשו פרופ' פינקלשטיין. כל אלה שנואי נפשם של החרדים, כמו גם חוקרי התלמוד ומי שכיהן כרקטור יונה דוד, מאוניברסיטת תל־אביב, ו־י. תשבי וא.א. אורבך מהאוניברסיטה העברית, הנחשבים כופרים בעיני החרדים.

עם הופעת הספר נערכה התייעצות בבני ברק והוחלט לפנות אל "מכון ירושלים" בבקשה לעכב את הספר עד שיוצא ממנו המבוא. בני הישיבות רכשו ספרים רבים וקרעו את המבוא והשמות, העלו אותם באש.

יצויין כי הרב צדקיה, מחבר הספר, ראה בעיניו את שריפת התלמוד בשנת 1242 ברומא, המאורע מתואר בספרו.

ספר
שבלי הלקט
החלק השני
להר בן קמאי
רבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא מרומי
ממשפחת הענוים
הלכות עבודה זרה, אבלות, איסור והיתר
ריבית, ... נדרים, שבועות
מכון ירושלים • אור המזרח
ירושלים תשמ"ח

"לימדו אותנו לעמוד דום בהנפת הדגל – איך אפשר לא לעשות כלום למראה ערבים השורפים אותו"?

מאת יעל פישביין
מתכתבת "דבר" לענייני חינוך

בכיתה י"א בפנימייה הצבאית אין שום תלמיד שמאלני: התלמידים אומרים "כן המפקד, לא המפקד, שלום המפקד", ומסגלים גינונים צבאיים, על אף שאינם חייבים בכך.

אף שהסגל החינוכי של הפנימייה הצבאית היה מוכן לאפשר לתלמידים הצעירים ללבוש בגדים רגילים, אמרו רוב תלמידי הפנימייה שהם מעדיפים ללבוש מדים. הם מגלים כלפי מפקדיהם יראת כבוד יותר מאשר כלפי מוריהם. פרטים אלה על האווירה בפנימייה הצבאית של חיל האוויר בחיפה מסרו שלושה מפקדיה במסיבת עיתונאים.

עוד מסרו כי חניכי בית הספר נעשים "חיילים טובים יותר" מתלמידי בתי ספר טכנולוגיים אחרים, מפני שכבר מגיל צעיר הם מסתגלים לאווירה הצבאית ומפני שהחינוך מכוון להדגשת ערכי אהבת המולדת וראיית השירות הצבאי בצה"ל כיעד ולא רק כחובה. המפקדים הכחישו שהחינוך הניתן בפנימייה הוא מיליטאריסטי וטענו שבעקבותיהם הפוליטיות של החניכים אינן ימניות יותר משל בני גילם המתחנכים במסגרות לא־צבאיות.

בפגישה שנערכה בין עיתונאים ותלמידי כיתה י"א, שנבחרה באקראי, התברר כי אין שום שמאלן בקרבם. היחס שלהם כלפי הערבים היה שלילי. "אני סולד מהם", אמר אחד.

רובם הביע יחס שלילי לחופש הביטוי בתקשורת ובסיקור האירועים בשטחים. "לימדו אותנו לעמוד דום כשמונף דגל המדינה וכמה דם נשפך על הדגל. אז איך אפשר לא לעשות כלום כשרואים ערבים שורפים דגל ישראלי", שאל תלמיד. אחד המפקדים סיפר כי היה צורך בהתערבות חינוכית כדי למתן יחס שלילי שגילו החניכים כלפי תלמידים שמאלניים.

מכשיר לריסוק אבני כיס מרה בהדסה בבירה

מאת יורם לוי
סופר "דבר" בירושלים

מכשיר חדיש לריסוק אבנים בכיס המרה שפותח בישראל, הוכנס באחרונה לשימוש בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים. הוא פותח על ידי חברת "דירקס" מרמת השרון על בסיס מכשיר דומה שהוכנס לשימוש לפני שנתיים ועד כה טופלו בו כ־400 חולים.

המכשיר פועל על עקרון דומה למכשיר לריסוק אבני כליה, אולם הוא פשוט וקטן יותר. במקום אמבטיית מים שבתוכה שוכב החולה, יש בו בלון נוזלים שדרכו עוברים גלי ההדף המרסקים את האבנים.

הטיפול נעשה בהרדמה מקומית בעיקר כדי למנוע תחושת אי־נוחות או כאב אצל חולים עם אבנים גדולות במיוחד.

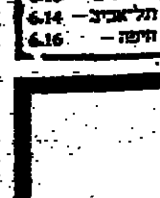
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
פר' כי תשא
ט"ו אדר תשמ"ח

	ער"ש		מוצ"ש
ירושלים	5.01	ירושלים	6.15
תל־אביב	5.19	תל־אביב	6.14
חיפה	5.11	חיפה	6.16

*חריטה על בלוגרף על חשבון קרביץ
KRAVITZ

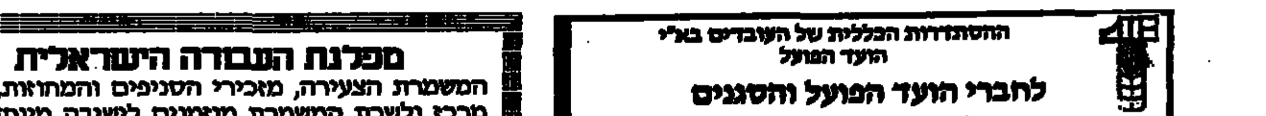

קח 60 בלוגרף + 12 חינם + חריטה על חשבוננו. איך?!
פרסים בחנויות רשת קרביץ, בחנויות מכשירי הכתיבה המובחרות, ובסניפי המשביר לצרכן.
*החריטה מוגבלת לשורה אחת.

האגודה לחינוך תנועתי — מדרשת העבודה לנוער ע"ש יגאל אלון
מפגש נוער
לציון מלאת שמונה שנים למותו של יגאל אלון ז"ל
רב שיח בנושא: עשרים שנה – ומה הלאה?
"תכנית אלון" במבחן העתיד
בהשתתפות: שר הקליטה יעקב צור
חבר הכנסת חיים רמון
שר המשפטים לשעבר חיים צדוק
מנחה: תא"ל (מיל.) ד"ר אפרים סנה
מנכ"ל האגודה לחינוך תנועתי
יום ראשון, י"ז באדר התשמ"ח, 6.3.1988
בשעה 18.00, בבית הסופר, רחוב קפלן 6, תל־אביב
(פינת אבן גבירול, ליד הקריה)

לחנה וינון עזרוני
לרמה וקובי עיני
לתמי ויורם ברקמן
ולכל המשפחה
משתתפים באבלכם הכבד במות האם והסבתא
ז'ניה קרוטקוב
גילה שושנה
ואליהו ברקמן

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו
מרדכי רפופורט
ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולגילוי המצבה
ביום שני י"ח אדר 7.3.88 בשעה 15.00
בבית העלמין בנתניה שעל יד שכון ותיקים.
נפגשים על יד השער.
המשפחה

במלאת תשע שנים לפטירת יקירנו
משה פרנס ז"ל
נעלה לקברו התייחד עם זכרו
ביום ראשון י"ז אדר תשמ"ח, 6.3.88,
נפגשים בכניסה בבית העלמין סגולה פתח תקווה,
בשעה 4.00 אחה"צ.
המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי ואחי היקר
יעקב פודיסוק
ב"ר שמואל אליעזר ז"ל
ההלוויה תתקיים היום יום שישי ט"ו אדר תשמ"ח, 4.3.88, בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים. נפגשים ליד השער החדש.
התהלוכה תצא בשעה 9.30 לפנה"צ מבית המנוח, רחוב השמונאים 18, תל־אביב.
המתאבלים: אשתו: בת־שבע פודיסוק
אחיו: זליג ומשפחתו
וכל בני המשפחה.

אני אבלים על מותו של
שמואל בן אריה
ומשתתפים באבל המשפחה
וקיבוץ שדה נחמיה
הנהלת מפעל הדן המזרחי

אנו מודיעים בצער על פטירתה של
אמא סופיה פיירטג ז"ל
ומשתתפים באבל המשפחה.
הלוויה התקיימה אתמול יום חמישי י"ד באדר תשמ"ח
3.3.88 בשעה 15.00 בכפר סאלד.
בית כפר סאלד

במלאת שלושים יום לפטירתה של חברתנו
בתיה בן־יהודה ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני י"ח אדר תשמ"ח
7.3.88 בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בקיבוצנו
המשפחה
ובית דפנה

מפלגת העבודה הישראלית
המשמרת הצעירה, מזכירי הסניפים והמחוזות, חברי מרכז ולשכת המשמרת מוזמנים לישיבה מיוחדת של מרכז המשמרת הצעירה בהשתתפות שר הבטחון
יצחק רבין
הישיבה תתקיים ביום א' 6.3.88 בשעה 16.00 באולם הישיבות שבבית מרכז המפלגה ברחוב הירקון 110 תל־אביב
בברכה
אפרים זינגר (זיגי)
מזכיר ארצי

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הועד הפועל
לחברי הועד הפועל והסגנים
ישיבת הועד הפועל של ההסתדרות תתקיים ביום א' י"ז אדר תשמ"ח 6.3.88, בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות בקומה 7.
בסדר היום
א. דו"ח "ועדת שישינסקי"
ב. יעדים למדיניות המקצועית של ההסתדרות הכללית לשנים 1989–1988.
ג. שונות
הזמנות נשלחו בנפרד.
חברי הועד הפועל והסגנים מוזמנים.

שר המשטרה
חיים בר־לב
יהיה אורח התכנית "לפני שבת" שתשודר היום בשעה 14.00 בקול השלום.
עורך ומנחה: איתן דנציג.

אֶלְמֶקְס משחת השיניים — יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

תורנות בתי מרקחת ליום ששי 4.3.88

תל־אביב
שדה דב – האחור 3, תכנית ל' – 5412518
מאיר מרקס – יהודה הימית 61, יפו – 822973
ירושלים
אורה – המלך ג'ורג' 27 – 241696
חיפה
קרית אליעזר – ככר מאירהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
חן – ז'בוטינסקי 99 רמת־גן – 7514434
בת־ים – חולון
גבי בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
רחובות
ברק – הרצל 155 – 452154

תורנות בתי־מרקחת ליום שבת 5.3.88

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
סיני – שד' ירושלים 70, יפו – 822993
בני – דיזנגוף 174 – 222386 – מוצ"ש
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993 – מוצ"ש
ירושלים
מרפאת הגיחון – הגיחון 3 – 224173/8
העמקים – יפו 50 – 233081 – מוצ"ש
חיפה
נורדוי – נורדוי 13 – 664039
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874
בת־ים – חולון
מזור – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
רחובות
הנגב – הרצל 196 – 473956

אֶלְמֶקְס — מיוצרת ע"י ... GABA

מודעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03־433300
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' וערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 25.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00

אזור חיפה
רחוב הנביא? 26 קומה ג' – 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 25.00
ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – קו למבוגרים 03־5461111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה – 04־672222/3
בנתניה – 053־335316
קו פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922
קו פתוח לקשיש 02־690685

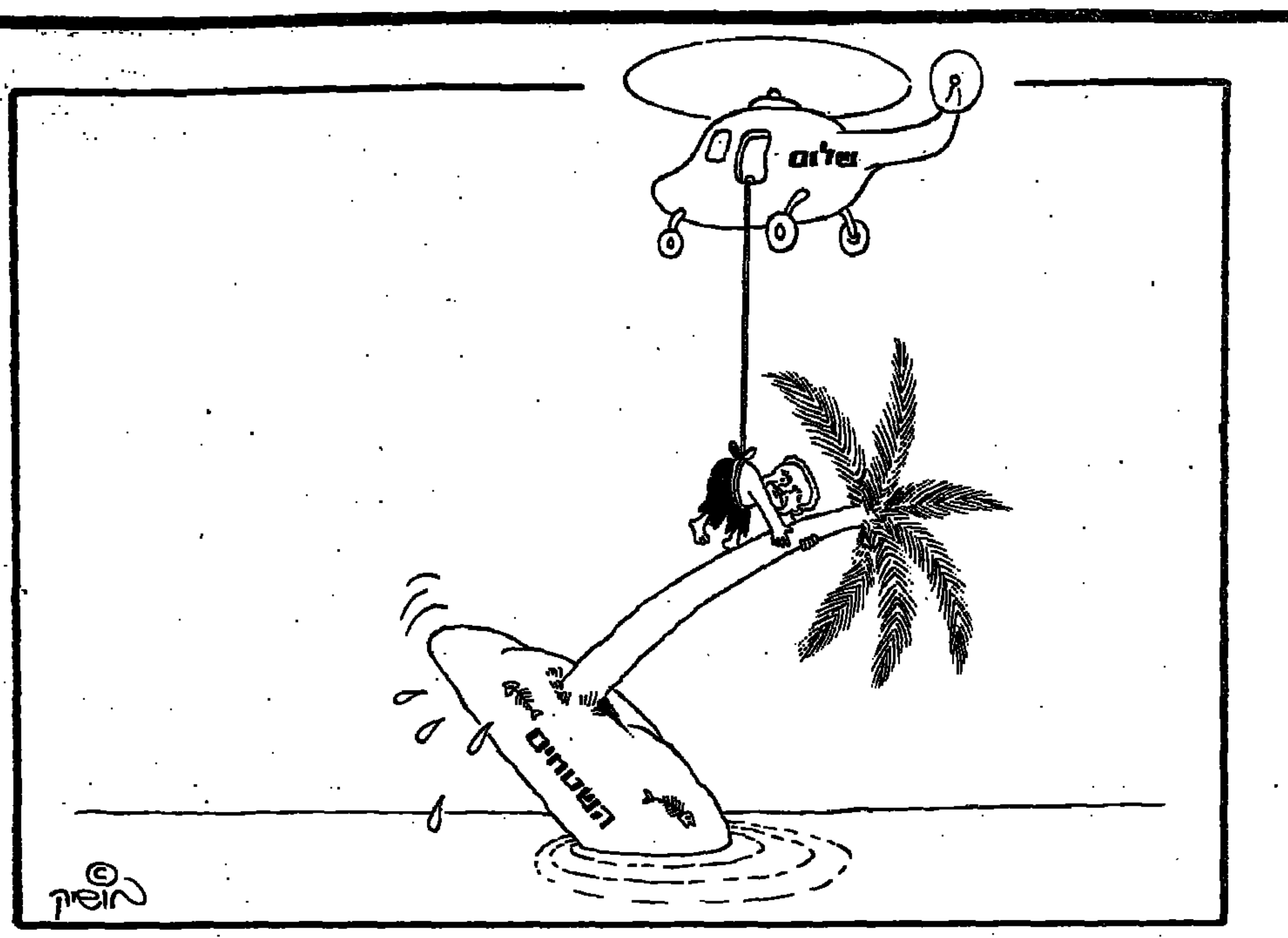

דפים כואבים / יזהר סמילנסקי

גילוי מחנות הפליטים

בימים אלה אלפי ישראלים צעירים רואים פתאום את מחנות הפליטים.

פתאום נזדמן להם, בנסיבות קשות ומרות, לראות מקרוב איך האנשים חיים. איך חיים ככה כבר עשרות שנים. רואים את הדוחק והצפוף, את העזובה והלכלוך, ואת מי הביוב הזוחלים בסימטאות. רואים את קופסת המגורים שכמה דורות מצופפים בה יחד. רואים ילדים עזובים ויחפים, רואים זקנים עלובים בשיבה רעה, רואים פרולטריון בדכדוכו. רואים את היאוש. את היאוש בדרגה שלאחריה בהכרח – התפוצצות.

כעת ראו הישראלים הצעירים מקרוב איך חיים האנשים הללו ששירתו אותם כל הזמן בתחנות הדלק, במסעדות, באתרי הבניין ובכבישי הרחובות. ראו איך הם חיים כל הזמן, ולאן הם שבים הביתה. ופתאום ראו את השאלה הפלשתינאית לפניהם, בהוייתה, כפי שהיא.

מעבר למעשי האיבה, מעבר לאבנים ולאלות, מעבר לדיאלוג ההתכתשות האלימה – פתאום מתגלה עולם, שמעולם לא היה רחוק מבית הישראלי, ושמעולם כלום לא היה רחוק יותר ממנו: רחוק מן העין רחוק מן הלב רחוק מן השכל.

אבל, השאלה הדוחקת היום איננה ההיסטוריה של תולדות מחנות הפליטים. השאלה הדוחקת היא איך פותרים אותה: מה עושים כעת? והשאלה פונה ממש אל כל הישראלים הצעירים שנתגלגלו וראו כעת מה שראו: מה הם מבינים כעת יותר? מה לעשות מכאן ולהבא?

מפני שלפני שנים לא רבות, היה היות פליט כמעט שם נרדף להיות יהודי. וכעת היות פליט הוא עניין הפונה אליכם, אתם היהודים הצעירים. מה אנחנו צריכים לעשות בעניין הפליטים, לאחר שראינו, לאחר שנוכחנו, לאחר שכבר לא נוכל לומר לא ידענו ולא שמענו.

מעבר לכל מחיצות האיבה והמכות והמעצרים והשנאה – במבט אל הימים הבאים: מה צריך לעשות? מה נכון לעשות? מה צודק לעשות?

בסופו של דבר

והלא בסופו של דבר תשבו עם הפלשתינאים לדבר, הלא הכל הולך לקראת זה, למרות כל ההתפתלויות להתחמק, לדחות, להרוויח זמן, ליצור עובדות בשטח, ובכל שאר ההתחכמויות – בסופו של דבר הלא תשבו איתם, כי אין שום מנוס מזה, בסופו של דבר הלא תוכרחו להכיר במה שאפשר היה להכיר מתחילה –

ואם כך, למה צריך היה בכל הסבל הכאב, בכל המתים והפצועים, בכל המכים והמוכים, בכל ההתכתשויות המעצבנות האלה, ולהתבזות לפני כל העולם, ולשחרר בפנים יצרים אפלים, למה צריך היה לסבך את הנוער באלימות, למה צריך היה להתבזות עד כדי כך –

איפה היה השכל של אלה שנתנו לדברים להדרדר ולהסתאב, במקום לתת להם מתחילה לזרום באפיקם הנכון: לשבת יחד ויחד למצוא עצה?

למה צריך היה להוסיף כל־כך הרבה כאב, למה צריך עדיין להוסיף כאב, למה לא מיד, למה לא להתחיל היום?

מחיר הפיגור / חנה זמר

מלכות האמבטיה השלמה

כל המדינה הזאת מתעסקת עם המצב בשטחים. הממשלה ושריה, הכנסת וועדותיה, צה"ל ומשפחות החיילים, המשטרה ומשמר הגבול, המפגינים והמפגינים־שכנגד, המורים והתלמידים, אמצעי התקשורת הכתובים והמשודרים.

בשבועות האחרונים, כאשר הידיעות על כך זורמות מכל הכיוונים, על כל ההיבטים של "ההתגעשות" בשטחים, כל הזמן שאלתי את עצמי מה זה מזכיר לי. לפתע זה בא, וידעתי: זה הזכיר לי את "מלכת האמבטיה", ויאמר הדבר לזכותו של חנוך לוין שחזה את הדברים עוד ב־1969. למי ששכח, היה זה מערכון על משפחה שהחליטה למנוע מבן־דוד שבו איתה את הגישה לאמבטיה ולבית־השימוש. כדי לשמור על השטחים האלה, צריך היה לשבת בהם, כל הזמן, עם כל הכרוך בדבר. לבסוף, הבעל הפסיק לעבוד בפרופסורה, האשה נטשה את הקרמיקה שעסקה בה, הבן – שהיה סטודנט – נעשה לאינסטלטור וישן עם מפתח שוודי, והבת הפסיקה ללמוד. הכל כדי לשמור על מלכות האמבטיה השלמה.

המחזה היה בוטה וגס, ולא יכולנו לשאת אותו, עד שהורד. אבל את המציאות אי־אפשר להוריד מן הבמה, וגם היא בוטה וגסה. ואם נבחן לאלף פעמות. מרוב השטחים האלה – מתעסוקה הרגלי עבודה, ניצול [illegible] עיסוקו של צה"ל לחיל מצב בעל־כורחו – נמצא שכולנו שרברבים הישנים עם מפתח שוודי, ושרוב המרץ הלאומי מוקדש לשמירת מלכות האמבטיה השלמה.

מה מריץ אותו

שאלתי את עצמי גם מה מריץ את ג'ורג' שולץ מוואשינגטון לירושלים וממנה לדמשק וחזור, לרבת־עמון וחזור, לקאהיר וחזור, ללונדון וחזור. מה מביא אותו בערוב כהונתו להעמיד במבחן את יוקרתו במאמץ מתיש הדל־סיכויים. התשובה ידועה ודאי רק לו, אך הנחתי היא כי המניע הוא צירוף של רגש אשמה ותוש אחריות. רגש אשמה, מפני שיש לוואשינגטון חלק נכבד בתסכול וביאוש של אוכלוסיית השטחים שהם תוצאת קפאון חסר־התוחלת, כי נוח היה לו למימשל לשבת ולא לעשות, והמחדל הוא גם מחדל שלו. אך בעיקר זהו תוש אחריות כי המצב שנוצר הוא מסוכן, ויכול לטרוף הרבה קלפים, לא רק בישראל אלא גם במצרים וגם בירדן, ולהגיע תהליכים בלתי־הפיכים שמימשל הגון לא ירצה להוריש לבא אחריו.

ולכן האיש ההגון הזה והידידותי כל־כך, מנסה לבלום הידרדרות וליצור תקווה, ולהציל גם את ישראל מן הבזיון שהיא מתבזה בו יום־יום בדעת הקהל העולמית, ולחלץ גם את היהודים ממבוכתם הנוראה, ולכן כל אחד מאיתנו חייב לתרום את חלקו כדי למנוע את הכשלתו דווקא בידי ישראל. וכל אחד יכול לעשות משהו. אפשר להשתתף בהפגנות ולחתום על עצומות, ולשלוח מכתבים לעתונים ולחברי־הכנסת, ולגייס שכנים ולשכנע ידידים. עדיין אנחנו כדמוקרטיה. בגבולות הקו הירוק, במעט.

עקביות בפיגור

מעניין. עכשיו ראש ממשלתנו תומך בהסכמי קמפ־דייויד. לפתע הוא התאהב בהם, לאחר שהשנים עשו את שלהם ובלי שינוי הם שוב אינם אופרטיביים, לאחר שהנזק נגרם והמחיר שולם. כאשר נחתמו ההסכמים, הוא התנגד להם. והפיגור הזה בהכרה, איננו דבר חדש ומפתיע. הוא הולם את הדגם העקבי של נכונות־הסכמה הבאה מאוחר, שאילו באה במועד, יכלה לחסוך הרבה דם ודמעות.

בקיץ 1970 החליט הליכוד – אז גח"ל – לפרוש מממשלת הליכוד הלאומית. על הפרק עמדה יוזמה אמריקאית שבאה לאפשר הפסקת־אש במלחמת ההתשה. הממשלה קיבלה את היוזמה, הפסקת־האש הושגה, מלחמת ההתשה נפסקה. מדוע החליט בגין, ובעקבותיו מרכזי גח"ל, לדחות את היוזמה האמריקאית שלא היתה כרוכה בנסיגה? משום שמדובר בה בביצוע החלטה 242 ובאותו זמן בגין לא הכיר ב־242 אפילו לגבי סיני.

מאוחר יותר, לאחר ששילמנו מחיר כבד במלחמת יום הכיפורים, ולאחר שבגין עלה לשלטון, הוא לא רק הכיר ב־242, וביצע את העיקרון של "שטחים תמורת שלום" הגלום בו, אלא אף הגדיל לעשות: הוא ביצע את 242 לפי הפירוש הערבי של החלטה, הגורסת "השטחים תמורת שלום" בהא הידיעה – שהרי החזרנו את כל ששים־אלף־פלוס הקילומטרים המרובעים של סיני. מה שבא באיחור, תמיד יקר יותר.

גם על הקפאת הסכמי קמפ־דייוויד שילמנו מחיר. עכשיו שמיר מוכן להחיותם, שוב באיחור, וליטול גם את הסיכון של קרע אפשרי עם מצרים שאת השלום איתה קנינו במחיר יקר כל־כך.

או או, יהיה מוכן לקבל את ההצעות שהביא שולץ עכשיו, אבל יהיה כבר מאוחר. עקביות בפיגור.

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, וושינגטון

ננסי, נורייגה ונקמת המדוכאים

אמריקה הלטינית נוטלת עתה את נקמתן של השנים בהן חברות אמריקאיות קבעו את גורל התושבים שם, כרתו בריתות עם גנראלים מושחתים ועשירים מופלגים והותירו בערות, חולי ומחסור

בשנתיים הראשונות לכהונתו של רונלד רייגן בבית הלבן הוא נישא על גלי אהדה בלתי רגילים, אבל בדיוק ההיפך קרה לרעייתו ננסי. הציבור האמריקאי, התקשורת והקהילה הפוליטית של וושינגטון, כולם תיעבו אותה. היא התהדרה בבגדים יקרים מדי, התרועעה עם מיליונרים בלבד, ערכה התרמות בקרב ידידיה כדי לרכוש עבור הבית הלבן ריהוט חדש ומערכת כלי אוכל יקרה הקרינה תדמית קרירה וריקנית. טובי המוחות של מקצועני התדמית בבית הלבן התגייסו כדי לרקום לה דמות חדשה וההזדמנות שהוחלט עליה היתה הערב השנתי של מועדון ה"גרידירון". זהו המועדון היוקרתי ביותר בוושינגטון, המונה 60 מבכירי העיתונאים בה. פעם בשנה מתכנס המועדון, כדי לארח את אנשי הממשל הבכירים ביותר

ננסי רייגן: הקהל שאג כשהחלה לזמר על תאוותה לבגדים חדשים ויקרים

בערב שכולו עליצות עצמית, ולהשתתף בנאומים משעשעים. מומחי התדמית של הבית הלבן הכינו לננסי רייגן טקסט משעשע של שיר, והיא הפתיעה את כולם כשפרצה לבמה והחלה מזמרת בהיתול על עצמה, מתבדחת על תאוותה לבגדים חדשים ויקרים. הקהל שאג בהפתעה משועשעת, וננסי ויועציה ידעו כי זה הקהל הקובע, ומעתה תוקרן דעתו החיובית החדשה עליה במעגלים הולכים ומתרחבים, עד שתשתנה אט אט הנימה השלילית כלפיה בתקשורת.

אולם הם לא יכלו להסתפק בכך. ננסי, קבעו, צריכה לעשות גם משהו חיובי ומתמשך בקנה־מידה לאומי. היא זקוקה לאיזה מבצע. אחרי דיונים ממושכים הוחלט כי זה יהיה מבצע המלחמה בסמים. הבעיה הזולה נראית חריפה בראשית שנות השמונים. לא עוד היה מדובר בהתנסויות תמימות של צעירים שואפי־מריחואנה, כפי שהיה בשנות השישים או בנטילת סמים על רקע אידאולוגי של הרחבת התודעה מבית מדרשו של תימותי לירי. הסמים החלו חודרים אל בתי־מקדשה של אמריקה החדשה, המשגשגת המצליחנית: קוקאין וקראק הפכו לשעשועים המסובכים של דור היאפיס בלוס אנג'לס ובוול סטריט של ניו־יורק. הבעיה החמירה כשהתברר כי מזרקים מזוהמים של הרואין הם אחד הגורמים העיקריים להידבקות

אפיזודה חד־שנתית? / דרור שרביט

השנה של הבנקים

הבנקים שוב הענף המוביל במשק. ב־1987 הרוויחו כ־300 מיליון דולר, למרות שהפרישו כ־400 מיליון לחובות קשים. אם רווחיות זו תמשך יהיה אפשר לחשוב על פתרון אחר למניות הבנקאיות שבהסדר

החל מהשבוע הבא יחלו הבנקים לפרסם את מאזניהם לשנת 1987. למעשה, מרבית השנה המאזנית כבר נתתמה בפרסומי הבנקים על תוצאותיהם לתשעת החודשים הראשונים בשנה הקודמת. התוצאות השנתיות, אף שטרם נודעו רשמית ניתנות להערכה ולאפיון כבר עתה ומסקנתם אחת: היתה זו השנה של הבנקים.

המסורת העסקית היא שתוצאות טובות אינן טעונות הסבר. המספרים מדברים בעד עצמם. כל מנהל בחברה ציבורית משתוקק לרגע הזה: שהמספרים ידברו במקומו ושלא ייאלץ להסביר ולתרץ את הפסדים. בבנקים מתקיים כלל זה במהופך. מצפים ממנהליהם להרבה יותר הסברים דווקא כאשר הם מצביעים על תוצאות עסקיות טובות. משום מה הם נתפסים כמי שמרוויחים על חשבונו של הכלל, כאילו היו ענף חלופי לשאר הענפים במשק לפי הנוסחה: רווח אצלם פירושו הפסד בענפים אחרים.

בבנקים לא אוהבים צורת הצגה זו. שנת 1987 מהווה עבורם הזדמנות טובה להראות שבעצם הם סקטור משלים לשאר הענפים במשק ומהווים תמונת־ראי לפעילותם, שעל־פי כל האינדיקטורים, עבדו בקצב מוגבר בכל התחומים: הן בצד הייצור והן בצד הצריכה, הן בצד החסכון והן בצד השקעות, וביצוא כמו גם ביבוא. זה הרקע הריאלי המסביר את השנה הטובה שהיתה בבנקים, אף שהוא יוצא מהגדרה של הבנקים כענף משלים, התלוי בשאר הענפים במשק, אינו סותר את הכתרתם גם כענף המוביל בכלכלה הישראלית בשנה החולפת.

בשפת המספרים צפויות חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות להציג רווח של כ־300 מיליון דולר, לעומת 19 מיליון דולר בלבד ב־1986, וזאת למרות גידול נוסף בהפרשה לחובות מסופקים שיגיעו בכל הנראה לכ־400 מיליון דולר, לעומת 355 מיליון דולר ב־1986. הרווח של 1987 הוא הגדול ביותר בכל תולדות הבנקאות הישראלית, גם לעומת השנים בהן מדדו את הרווח במונחים נומינאליים, שגרמו לעיוות אופטי במדידת התוצאות הריאליות של הבנקים. ברצף חמש השנים האחרונות מדובר במהפך ממש: ב־1983, שנת משבר הבנקאות, שחקו הבנקים 220 מיליון דולר מהונם. בשנתיים שלאחר מכן שבו להרוויח בממוצע כ־130 מיליון דולר מדי שנה, בעוד שב־1986, כאמור, בשל משבר הלווים הגדולים והצורך בהפרשות גדולות הרווח במשותף פחות מ־20 מיליון דולר. שנת 1987 בולטת לעומת קודמתה, אף היא יוצאת דופן בתוצאותיה, לעומת חמש השנים האחרונות.

התוצאות הבנקאיות הן טובות גם במונחים של תשואה להון. על הון עצמי של כ־3 מיליארד דולר הניבו הבנקים תשואה ממוצעת של כ־10 אחוזים. זו תשואה שהרבה מהחברות התעשייתיות היו מוכנות לחתום עליה, אך השוואה בין־לאומית מראה שתשואה של כ־15 אחוז איננה תופעה יוצאת דופן בבנקים מערביים, הגם שהמרווח שלהם בפעילות האשראי השוטף אינו גבוה כל־כך.

במונחים של רווח ברוטו, לפני הפרשות למסים, השיגו הבנקים תוצאות מרשימות עוד יותר: 750 מיליון דולר המהווים תשואה של כ־25 אחוז על ההון. אם נוסיף לסכום זה את ההפרשות לחובות קשים, שאינם ספציפיים, אלא תוצאה של מדיניות שמרנית, נמצא שהרווח התפעולי בבנקים מגיע לכמיליארד דולר – סכום שיכול לשרת את בעיית פתרון המניות הבנקאיות לא רק בדרך של פדיון בידי הממשלה.

כדי לקבל תחושה אופקית של התוצאות בסקטור הבנקאי ראוי להשוותן לענף מרכזי אחר במשק, התעשיה. סקטור זה כפי שהוא משתקף בבורסה לניירות ערך, שמספרי החברות בו גלויים, צפוי להרוויח ב־1987 כ־120 מיליון דולר. אבל אם מנכים מסכום זה את "כור", והתעשיות הבטחוניות כמו התעשיה הצבאית, התעשיה האווירית ורפא"ל, נמצא שרווחי התעשיה ב־1987 היו בגבולות האפס, אם לא מתחתיו. אין נתונים כוללים של הרווחיות בענף המסחרי, אך נראה שתוצאותיו דמו יותר במגמתם לאלה של הבנקים מאשר לאלה של היצרנים. השאלה היא אם ניתן יהיה לקיים לאורך זמן משק שרגליו היצרניות צולעות ורק זרועותיו הפיננסיות והמסחריות פועלות כשורה.

ביטויה המיידי של ההתאוששות בפעילות המשקית היה גידול בעסקים הבנקאיים. אבל גידול זה לבדו לא היה בכוחו לגרום למפנה חד ברווחיות, אלמלא שינו הבנקים את גישתם העסקית: העדפת רווח ורווחיות על פני התרחבות וגידול במאזן ומעבר מבנקאות של מפקידים לבנקאות של לווים. שינוי זה בגישה העסקית היה אחד המסקנות העיקריות של התוצאות המאכזבות בשנה הקודמת. קהל היעד לאשראי הורחב מהלווים הגדולים לצרכנים ומשקי הבית. בצד פיזור הסיכון יכלו הבנקים גם לקיים מרווחים נוחים יותר מול הלקוחות הלא־מתוחכמים.

המגזר השקלי, שהתרחב במידה ניכרת בשנת 1987, בעיקר כתוצאה מירידת האינפלציה ועצירת הפיחותים, תרם תרומה מכרעת לתוצאות הטובות של הבנקים. האשראי במגזר זה, שמרווחיו, אף שהיו במגמת ירידה, המשיכו להיות גבוהים יחסית, הוכפל במשך השנה, כך שהגידול פיצה על הירידה במרווח.

אף שהבנקים מרוצים על תוצאות טובות גם בינואר ופברואר השנה, בעיקר בשל פעילותם במגזר השקלי, ברור כיום כי מגמת המרווח בתחום זה נוטה להצטמצם, הן בשל התחרות הקיימת בין הבנקים והן בשל פעולות עקיפות שנוקט בנק ישראל כדי לצמצם את המרווח השקלי. אחת הדרכים הנבחנות עתה היא עידוד חברות במשק להנפיק ניירות ערך מסחריים. ניירות ערך אלה, שיונפקו לתקופות של עד חצי שנה יתחרו בתיווך הפיננסי הבנקאי וילחצו אותו הן מכיוון הפקדונות והן מכיוון האשראי.

מכיוון שבסיס הרווח של הבנקים נשאר עדיין צר יחסית, ברור שהיו תנאי רקע נוספים שתרמו למהפך ברווחיות. הבנקים קצרו ב־1987 את פריין של שלוש שנות התייעלות: צמצום בכוח־אדם, הקטנת ההוצאה לשכר, הגולת נכסים בלתי־מניבים, ביטול עיסוקים בלתי־רווחיים והזהירות בהשקעות חדשות. למהפך סייעו גם השינויים הניהוליים, אם כי תרומתם של שינויים אלה מתבטאת בעיקר ברירוג התוך־בנקאי ובהתרחקות של שני הגדולים – בנק הפועלים ובל"ל – משלושת קבוצות הבנקים הגדולות האחרות במערכת.

למהפך ברווחיות הבנקאית תרמו גם שני גורמים נוספים: הרפורמה בשוק ההון והורדת שיעורי המס על רווחי הבנקים. הרפורמה הגדילה במידה ניכרת את הכספים שלא נספגו בידי הממשלה וגולגלו ככסף חופשי על־ידי הבנקים. מסי החברות ירדו בבנקים מ־66 אחוז ל־52 אחוז והם גם נהנו מהקלת תשלומי הביטוח הלאומי, שהיתה נחלת כל הפירמות במשק.

בין הגורמים שלא בלטו בשנה החולפת בתרומתם להכנסות ולרווח ראוי לציין את פעילותם הבין־לאומית והמט"חית של הבנקים. תרגום תוצאות פושרות של הבנקים בחו"ל למונחים שקליים יצר אפקט כפול: פיגור הפיחות אחר עליית המחירים בארץ מיתן עוד יותר את תרומתם של עסקי חו"ל להגדלת ההון והרווח. כאן ראוי לציין את תרומתם של הבנקים לעסקי חו"ל אחרים. שתיים מהדוגמאות הבולטות ביותר בתקופה האחרונה הן "סאיטקס" ו"אלסינט". אלמלא המטריה הפיננסית שפרסו עליהן הבנקים, ספק אם יכלו להציג התאוששות מרשימה כל־כך.

הבנקים עדיין נשענים על בסיס רווח צר.– הכנסתם מעמלות, למרות ההפשרה החלקית שלהן, עדיין שחוקה ובלתי־רווחית. השאלה היא אם מגמת הירידה הוודאית במרווח השקלי, שלא תפוצה יותר בגידול הפעילות – תופעה שאמנם מתרחשת לאחרונה בשל האטה המשקית – לא תהפוך את הרווח של 1987 לאפיזודה חד־שנתית. התשובה לכך מצויה בעיקר בחדרי הישיבות של משרד האוצר ובנק ישראל. הבנקים ימשיכו להרוויח אם יתמיד האוצר ברפורמה בשוק הכספים וההון ואם בנק ישראל יוכל באמת לבטל את הסגמנטציה בשוק הכספים ויפתח לרווחה את כל הפעילות הבנקאית הפיננסית.

האקדח של שמיר / חגי אשד

בוקר טוב, ג'ורג'

כדי להצליח הפעם יהיה שולץ חייב למצוא מענה לאיום של שמיר בהקדמת הבחירות המכוון לשבש את לוח הזמנים של מזכיר המדינה

אולי היום בבוקר יבין, סוף־סוף, שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ, עם מי יש לו עסק. אולי היום, לאחר פגישתו עם ראש הממשלה יצחק שמיר, אפשר יהיה לומר לה: בוקר טוב, ג'ורג', סוף־סוף תפסת במה מדובר. ואולי לא יהיה זה היום, אלא מחר או מחרתיים, או בעוד שבועיים, כשיבוא שמיר לוושינגטון להיפגש עם הנשיא רייגן. ואז יהיה אפשר לומר: בוקר טוב, רוני. וזה יהיה אותו הדבר. אבל ייתכן שזה יקרה כבר היום בבוקר כשיבין שולץ כי כל כוונתו של שמיר, כל הזמן, היא לגרום לכך שהמלך חוסיין יגיד את ה"לא" המכריע לתהליך השלום באיזור. ואם חוסיין יגיד "כן", או שלא יגיד "לא", ישלוף שמיר משרוולו את קלף הבחירות המוקדמות שיטרפד את לוח הזמנים של תוכנית שולץ וממילא את התוכנית כולה. בכך יאמר שמיר לשולץ כי יש להמתין עד לאחר הבחירות בישראל והרכבת הממשלה החדשה. ובמלים אחרות: תפקידך נגמר, ג'ורג', המשך יבוא כאשר יגיע לכאן שר החוץ הבא לאחר הבחירות בארה"ב. זה התסריט האמיתי של שמיר והגיע הזמן ששולץ יבין אותו.

אולי היום בבוקר יתפוס שולץ, סוף־סוף, את ההבדל בין שמעון פרס וחבריו לבין יצחק שמיר וחבריו. בין מי שמתכוון לעשות עסק, לבין מי שרוצה להרוויח זמן ולא להוציא פרוטה, על מה שלא יהיה. בין מי שרגיל לשאת ולתת על "תן וקח", לבין מי שלא רוצה לתת כלום, וגמרנו, ומה שהוא רוצה באמת זה להסוות את תכסיסי ההשהייה שלו וזה הכל. אולי היום בבוקר יבין שולץ שמומחיותו ביישוב סכסוכי עבודה אינה ישימה במקרה שלפנינו. כאן אין לו עסק עם שני צדדים שמתכוונים לסיים את הסכסוך ביניהם בסופו של דבר. ושניהם יודעים שיש להם אינטרס משותף מכריע להמשיך להיות ולהפעל במשותף. הסכסוך ביניהם נועד לשיפור תנאים הגדלת רווחים של צד זה או אחר. ולא תמיד הם יודעים להעריך נכון את הגבול שמעבר לו המשך הסכסוך מגביר את ההפסדים הודאיים על הרווחים הצפויים.

כאן יש לו עסק עם שני קליינטים שונים לגמרי. יצחק שמיר אינו מוכן לשלם את המחיר הכרוך ביישוב הסכסוך ולכן הוא אינו מעוניין בסיומו. המלך חוסיין חושש מלשלם את המחיר ומחפש כל הזמן בטחונות מפני הסיכונים האפשריים הכרוכים ביישוב הסכסוך. יצחק שמיר אינו מוכן לוותר על אף שעל מיהודה, שומרון ועזה. ולא איכפת לו שלא יהיה שלום כתוצאה מכך. ועל כל פנים – שלא הוא ישלם את מחיר השלום ושיעשה זאת מי שיבוא אחריו. לא הוא. ולעומתו – המלך חוסיין מוכן לשלם את המחיר, אבל לא לבד. הוא זקוק לתמיכה הכספית הסעודית המקיימת את ירדן ואשר תינתן לה רק אם ירדן לא תלך לבדה ולא תחרוג מהסכמה ערבית ובין־לאומית גם יחד. המלך חוסיין לא יעיז לנהל משא־ומתן של קח ותן, גם על חשבון הפלשתינאים, בלי הסכמת אש"ף שתינתן מרצון או מאונס. חוסיין לא מוכן ולא מסוגל לוותר בעצמו על שום דבר והוא מחפש כל הזמן שותפים רבים ככל האפשר, באיזור ובעולם, שיבטחו אותו מפני סיכוני המשא־ומתן והסכם השלום. בעיקר מפני הסיכונים הערביים – מפני הסורים שיאיימו עליו מבחוץ, ומפני הפלשתינאים שיאיימו עליו מבפנים, אם וכאשר ייכללו בממלכתו, או יהיו קשורים איתה בכל צורה שהיא. על אחת כמה וכמה לאחר ההתקוממות הפלשתינאית בשטחים, שגם שמיר וגם שולץ נושאים באחריות עקיפה לפחות לפריצתה, וקשה להתנבא מה יהיו תוצאותיה.

נוכח שני קליינטים כאלה – שמיר וחוסיין – לא יודע ג'ורג' שולץ מה לעשות. הוא לא מצא עד כה את הדרך הנכונה איך לשכנע אותם, ואיך ללחוץ עליהם. אולי הבוקר יתחיל סיפור חדש ואולי יהיה זה רק דף נוסף בסיפור הישן והמוכר. כדי להצליח הפעם יהיה שולץ חייב למצוא קודם כל מענה לאיום של שמיר בהקדמת הבחירות. זהו האקדח שמתכוון שמיר לשלוף ברגע המתאים כדי לשבש את לוח הזמנים של שולץ. שאלה מעניינת היא מה יעשה שולץ כדי למנוע את פיטוריו מתפקידו המזרח־תיכוני על־ידי יצחק שמיר. ושאלה נוספת – האם ימצא שולץ דרך לכינוס הוועידה הבין־לאומית לפי תנאי "הסכם לונדון", כמובן, ולפי לוח הזמנים של תוכניתו, בין אם יסכים לכך יצחק שמיר מראש, בין אם יצטרך להוליכו אם להשלים עם העובדה הקיימת, או לגרום לקרע גלוי ופומבי בין ישראל לארה"ב. מימשלים קודמים בוושינגטון העמידו את ישראל בפני עובדות, למרות רצונה, ולא תמיד לרעתה. ולאו דווקא על־ידי לחץ ישיר של סאנקציות צבאיות וכלכליות. האמת היא שעיקר המלאכה נעשה על־ידי פולמוס ושכנוע פומביים, כאשר גם הנשיא וגם מזכיר המדינה השתדלו לשכנע את דעת הקהל ואת הקונגרס בצידקת מדיניותם כלפי ישראל – גם מבחינת האינטרסים האמריקאיים וגם מבחינתה של ישראל. לא תמיד האמריקאים צדקו ולא תמיד הם הצליחו במלאכת השכנוע הזאת. אבל הם ניסו. הפעם מלאכתם יכולה להיות קלה יותר מאי־פעם בעבר. עכשיו מובטחת למימשל תמיכת הקונגרס ודעת הקהל הכללית וגם היהודית. בכמה תנאים. אם יזכור כי יש למימשל תוכנית שלום רצינית, הוגנת, המתחשבת בצרכים האמיתיים של ישראל והערבים: אם יזכור שהנוהל של המשא־ומתן אינו דוחק את ישראל לפינה ומאפשר לה לשאת ולתת עם ירדן והפלשתינאים בלי לחץ מעצמתי חד־צדדי לטובת הערבים.

בעניין זה נועד למפלגת העבודה תפקיד מפתח. יהיה זה חילוף תפקידים פאראדוקסאלי. במקום ששולץ יהיה המתווך ההוגן בין שמיר לחוסיין, יהיה שמעון פרס המתווך ההוגן בין שמיר לשולץ. מפלגת העבודה הסכימה ליוזמת שולץ, אך לא בהכרח לתוכניתו. בעיקר לא בנושאים המהותיים שטרם הועלו על ידו על הנייר. לא בעניין ירושלים. לא בעניין גבולות הפשרה הטריטוריאלית שגם תוכנית רייגן מכירה בה באורח עקרוני. לא בעניין הסדרי הבטחון ההכרחיים על הקרקע וגם בשמי ישראל ובמרחב האווירי של ארץ ישראל כולה. המטוסים של ימינו ושל שנות התשעים "גומרים" את המרחב הזה ב"סיבוב" אחד. וישנה בעיית ההתנחלויות, שתושביהן מחרפים את מערכות מפלגת העבודה, אבל היא דואגת גם לעתידם. למפלגת העבודה יהיה קל יותר לעמוד בפולמוס העתידי עם המימשל על הצרכים האמיתיים של ישראל, במקום שייכשלו יצחק שמיר וחבריו.

אם הנשיא רייגן וג'ורג' שולץ ירצו לקדם את תוכנית השלום שלהם ברצינות, למרות סרבנותו של שמיר, יש להם הפעם סיכויי הצלחה לא רעים. וכך גם לצורכי השלום והבטחון של ישראל ושכנותיה. בתנאי שג'ורג' שולץ לא יחזור על טעויות העבר. הוא טעה כאשר נכנע ללחצי שמיר ונמנע מליישם את "הסכם לונדון" בין פרס לחוסיין. וטעו גם פקידי הסטייט דיפרטמנט בבחירת איתותי האזהרה כלפי יצחק שמיר בעניין השטחים. ההצבעות נגד ישראל במועצת הבטחון – יותר משהפחידו את שמיר, עודדו את הפלשתינאים להגביר את פעולותיהם בשטחים. הם ראו שיש שכר לפועלם. כך גם גישושי האמריקאים לעבר אש"ף והפגישות אתו. הללו יעודדו עוד יותר את הפעולות של הפלשתינאים בשטחים ובהכרח גם את פעולות צה"ל וכוחות הבטחון נגדם. לקידום השלום זה לא יועיל.

אם יחליט שולץ לא להחמיץ את ההזדמנות האחרונה שנותרה לו לקידום השלום במזרח התיכון עליו לפרסם אותה ולהתייצב בפה מלא ובפומבי למענה. יהיה עליו להעמיד גם את יצחק שמיר וגם את המלך חוסיין בפני עובדות לגבי נוהל המשא־ומתן ולאפשר לישראל לנהל משא־ומתן ישיר והוגן עם משלחת ירדנית־פלשתינאית בראשות חוסיין בהתאם לתוכנית השלום שלו. יהיה לו אז ויכוח גם עם מפלגת העבודה. אבל יהיה זה ויכוח המבוסס על רצון להגיע להסכם השלום הטוב ביותר ולא על רצון לטרפד אותו ויהי מה, כנוסח יצחק שמיר. ג'ורג' שולץ כבר איבד זמן יקר והחמיץ הזדמנויות בעבר. נקווה שהפעם זה לא יקרה. הזמן שנותר הוא קצר מאוד.

אמיתות לבחינה מחודשת / יצחק בן־נר

התנערות מאחריות להתנערות

הוויכוח הוא לא עם רפול, אלא עם דעותיו המייצגות נטיה רחבה בציבור הנבוך, המגלה בבוקר אחד מול עיניו מציאות קשה. במשך עשרים שנה הרגילו אותו להאמין שמה שהעין רואה הוא מה שיש ושיהיה

כל־כך הרבה קורבנות, סבל, שנאה, טורח, איוולת, עיקשות ועזות־פנים דרושים כדי לנסות ולקשור קצוות מתפרעים ולרבע עיגול ולאנוס כמה מנהיגים סרבנים להידבר ביניהם, בשפת ימי־הביניים ובאמצעות מתווכים ומפשרים. כל־כך הרבה ניסוחים ריקים ומסובכים נולדים, כדי לכסות במלים חסרות משמעות על דעות קדומות וטאבו נעורי היגיון, שאנשים קבעו לעצמם – והכל על־מנת שניתן יהיה לצעוד צעד קטן וראשון, קדימה. ובעוד ראש ממשלת ישראל מבטא את תמצית אמיתו הרעיונית העמוקה, במשהו שנשמע כמו „מה כל־כך בוער לכם, שאתם לוחצים לכבות את הדליקה דווקא עכשיו, כשהכל בוער מסביב?", משתלחים כמה משריו ותת־שריו, כראשי כנופיות המתחפשים למנהיגות אותנטית, על מפקדי הצבא, שעליהם הטילו הם, המנהיגים, את האחריות הכבדה לעצור באמצעות הכוח הצבאי, את הסוף שיצרו הרפיון הפוליטי וההתחמקות מהכרעה.

יש כמה אמיתות ראויות לבחינה מחודשת. הנה, בראשית השבוע זרק רפול, חבר־כנסת, לשעבר רמטכ"ל צה"ל, באחת מתקופותיו הלא־מפוארות ביותר, בלשון המעטה, הרבה בוץ בממשלה. זו ראויה אמנם לגינוי – אך עמדת הירי של המטיח (שדיבר, כמדומה, מנהמת ליבו, עד כמה שניתן להיות נעימה זו אצלו, נראית שגויה ומסוכנת, לא פחות ממעשיהם וממחדליהם של אלה שיצא נגדם. עם רפול, כידוע, אין טעם להתווכח. עם הדברים שהוא משמש להם שופר, דברים שאתה שומע בכל מקום, בימי מבוכה אלה, אפשר והבה להתווכח.

ומה אומר רפול? הוא קובע, כמעט בהיסטריה (בראיון מיוחד ביום א' ב„הארץ", דברים שהופיעו בהשמטות בעיתונים אחרים), ש„במקום לרדוף אחרי הערבים עם מקלות – יש לירות בהם בראש. הערבים המנוולים האלה משתלטים עלינו. בשר ההרתעה שלנו יורד מלאים מיום ליום ועלול להביא למלחמה. מי יודע מה יקרה עד הבחירות בנובמבר. לא קיימת ממשלה – והאטומים האלה" (שרי הממשלה, כנראה – י.ב.), „הנותנים הוראות כאלה לצבא, מבקשים שהחיילים יגישו את הלחי השניה לזורקי האבנים... אצלי זה לא היה קורה. אני לא הייתי נותן למצב להידרדר. איזו מין ממשלה היא זו המאפשרת לערבים להשתלט עלינו. הם גומרים אותנו. צה"ל במצוקה נוראה" (יש סיבה לערפאת להתגאות ולהקשות עורף, אם הוא קורא דברים אלה מפיו של הקשוח והקיצוני במפקדי צה"ל בעבר, יאמרו בוודאי אלה שתמיד ערים להשפעת דברים המתפרסמים בתקשורת שלנו על האויב. אליקים העצני, פאפו, אייכם? – י.ב.) „איפה היד החזקה שלנו?... מה קרה לנו? צריך להעיף את כל הממשלה הזאת... צריך לעשות זאת עכשיו ומייד" (איך? להקיף בטנקים את לשכת רה"מ? לערוך פוטש? לבצע הפיכה? – י.ב.) „מי יודע מה יקרה עד נובמבר. אולי עד אז לא תהיה לנו כבר מדינה" (!!! – י.ב.) „...איפה נשמע בעולם דבר כזה, שהתקשורת הגורמת לכל הפרובוקציות הללו, תסתובב בשטח, תדרבן את המתפרעים כדי שיהיה להם מה לצלם. צריך לסגור את השטח מיד. לא להקשיב למה שאומרים בעולם. אז יהיו צעקות יום־יומיים, אז מה. השטח יהיה סגור ונבצע אנו את הפעולות שצריך לעשות על מנת לסיים את העניין אחת ולתמיד".

כאמור, הוויכוח הוא לא עם רפול, אלא עם דעותיו הנחרצות, המבוטאות בבוטות רפולית מוכרת, והמייצגות נטייה רחבה מאוד בציבור המבולבל והנבוך, צבא ואזרחים, המגלה בבוקר בהיר אחד מול עיניו מציאות אחרת וקשה, בעוד שעשרים שנה הרגילו אותו, רפול ואחרים, להאמין שמה שהעין רואה הוא מה שיש ומה שיהיה. רפול, כרבים בציבור הזה, מבטא כמיהה עזה (שכהנא היה ראשון לגלותה ולעשות בה שימוש) לפתרון מהיר, אחת־ולתמיד, מיידי, בלחיצת כפתור, של מצב בלתי־אפשרי; בלתי־אפשרי גם לפתרון פשוט ופשטני.

לכמה ערבים היה רפול יורה בראש, להערכתו, עד שהכל היה נרגע? כמאה פלשתינאים כבר נהרגו בירייות עד עכשיו והדליקה עוד לא כבתה. האם צריך להרוג 1000 נוספים, או 10,000 או 100,000 איש, כדי שתשקוט הארץ? ואיך נמנעים מלהגיע לכך, בהיסח הדעת או בשכרון חושים, למה שמכנים יפי־הנפש „רצח עם"? כלומר, איפה כאן, אם בכלל, הקו האדום? ואם תשקוט הארץ, אחרי יישום ה„מדיניות" הזאת, לכמה זמן תשקוט? ומי יערוב לנו שאחרי רגיעה של 40 יום או 40 שבועות או 40 חודשים לא יתפרץ הכל מחדש? וכמה צריך „לגרש באופן מאסיבי", כדי להביא לפתרון? מאות? אלפים? מאות־אלפים? ואלה שישרדו מן הירי? ולאן לגרש המונים רבים כל כך? ומה ייעשה למי שיסרב לקבל אותם, כפשוטו? ובכמה קורבנות משלנו נשלם על כך? והאם אפשר לבצע דברים מן הסוג הזה, באמת, מבלי „להקשיב למה שאומרים בעולם", כאילו אנחנו פועלים בחלל ריק? האם העולם, צבוע ככל שהוא, יעבור על כך לסדר היום? האם אנחנו יכולים לעמוד גם בחרם ובנידוי כלכלי תרבותי ומדיני מצד העולם או חלקים ממנו?

מה שהשתנה מאז תקופת ה„מאורעות", מלחמת השחרור והפידאיון – תקופות שבהן כנראה עוצבה מחשבתו המדינית־בטחונית של רפול, המאפיינת, בעקיפין או במישרין, רבים מ„האנשים החושבים" בארץ הזאת – היא העובדה שאנחנו מעומתים ראש־בראש עם אומה מתהווה ומתגבשת, שיש בה כל הלהט, הקנאות, ההקרבה, השכנוע העצמי, העיוורון והחזון שהיו בנו, כאשר לחמנו בכנופיות ובבריטים ובצבאות ערב לעצמאותנו.

אקסיומה: אי־אפשר לחסל ואי־אפשר לגרש ואי־אפשר לאטום ואי־אפשר לדכא ולנצח מיליון וחצי ערבים שהוליכו שהם עם ושמגיעה להם ארץ ושהם ראויים לזהות לאומית ולעצמאות. כך גם אי־אפשר להעניק להם שוויון זכויות וחובות מלא, נוסח שרון, בגבולות ובבתונים הקיימים, מבלי להפוך במהירות למדינה דו־לאומית ולהיכנס לתהליך של לבנוניזציה, שבו יהיו היהודים בעתיד למיעוט.

וזה לא יעזור לרפול ולאחרים. תמיד יהיו כאן, כחברה אנושית מתקדמת או כביטוי להומאני שביהדות, יפי־נפש שיתקוממו נגד הברוטליזציה ונגד ההינתקות מעקרונות מוסריים. מול שלושה חיילים שמתעללים באויביהם בסאדיזם שיש לו, אולי, סיבה, אך אין לו הצדקה, תמיד יקומו שני חיילים שיבקשו למנוע את ההתעללות, בכוח או בבכי. אנחנו כאלה. מה לעשות. זה בגנים שלנו, כנראה. רפול ואחרים, הסולדים מגילויים כאלה, לא יוכלו לשנות אותנו. תמיד יהיו יהודים שיתקוממו מול מה שנראה בעיניהם עוול, אי־צדק, אכזריות, מישגה או טירוף. מי שחושב שיוכל לשנות אותנו בדרך האלימינציה, ימצא שכמו במקרה של הנסיון לחסל התעוררות לאומית, גם פגע זה ישוב ויבצבץ מחדש. אולי אפילו בתוך ביתו־שלו. ונטיות אלה, בניגוד למה שרפול ורפולאים אחרים חושבים, מן הסתם, אינן עושות אותנו חלשים ורכרוכיים יותר. הנה: אנחנו לא סוברים כמותם, עכשיו כבמלחמת לבנון, שהמלחמה הזאת היא „על עצם קיומה של מדינת ישראל" ושהגענו אל הנקודה הקריטית של המשך קיומנו, שממנה אין מוצא, אלא דרך נהרות דם. אנחנו חושבים שהיום עדיין יש מוצא – ושאנחנו לוחמים היום על עמדות מדיניות מוטעות.

האחריות למצב מוטלת לא רק על הממשלה, המתנערת מהצורך לראות נכוחה את המצב ולהחליט – אלא על כל אלה שמשלים את העם בפתרונות שהוא מהירים ופשוטים; שמתעקשים להוליך אותנו לאסקלציה קטלנית, ומתעלמים מכך שבסכסוך הזה אין צד שכולו צודק וצד שכולו אשם. אחראים גם הרפולים והגאולה־כהניות, הנאמנים, הוולדמנים, הדרוקמנים, הדניאלות־וייסיות והלווינגרים, לא פחות מהשמירים למיניהם, השרונים והרוידי־לויים, הפאנאטים, האינטרסנטים, הצבועים והפחדנים, שמשלים אותנו באמיתות־כזב שהכוח יפתור הכל, שאפשר לעמוד מול כל העולם, ששום דבר לא בוער, שאי־אפשר להידבר עם אש"ף, כי הוא ארגון מחבלים (עוד מעט יגידו שאי־אפשר לדבר איתנו, משום שאנחנו נוקטים מדיניות טרוריסטית ושהגורם למהומות הוא התקשורת).

התקשורת, אגב, היא בהחלט גורם ממריץ. אבל אלה שרוצים להרחיק אותה מן השטח, צריכים להרהר באלטרנטיבות: השמועות המתרוצצות בלבאנט שלנו ומכפילות את עצמן בין עיירה לכפר, ייהפכו למפלצות. כל ירייה תהיה לצרור. כל ירוי יתורגם מיד לממדים של רצח המוני. החיילים יצטרכו ללחום גם באנשי תקשורת זרים, שינסו להתגנב אל השטחים ובידיהם סיפורים בוטים ותמונות מתגרות. העולם יהיה משוכנע שאנחנו מסתירים דברים איומים. זו אפשרות סבירה. ומה נעשה אז? נשלח את רפול עם מקלע כדי לירות בראשו של כל תקשורתנו עוין בעולם?

אילו רק היה אפשר לשכנע מחצית מן המתלבטים, הנסחפים, והפתאים־המאמינים־לכל־דבר, באי־תקפותן ובאי־נכונותן של ה„אמיתות" האלה, שהמחנה הלאומי שב ומטיח אותן להצדקת עמדותיו, כי אז היה מסולק המכשול הראשון ואפשר היה לעשות את הצעד הראשון. האם יהיה זה עכשיו, בסיועו של ג'ורג' שולץ, הידיד־הלוחץ – או שנצטרך להמתין לכך עד לבחירות ולהמשיך עד אז להקיז את דמנו ואת דמם, עם שארית צדקתנו, בשטחים? בכל מקרה, למרות חששות רפול, המדינה וצה"ל ימשיכו להתקיים. המדינה וצה"ל חזקים יותר מרוב המדברים בשמם לשווא.

לוליינות יהודית / יקיר צור

מקום טוב באמצע המחלוקת

בואם לארץ של ראשי ועידת הנשיאים באמצע מסע הדילוגים של שולץ יצר כאן רושם של לחץ מתואם, אך לאמיתו של דבר דילגו אנשי הממסד היהודי בין העמדות כמעט כמו מזכיר המדינה

ראשי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים הגדולים בארה"ב דמו השבוע לשחקני משנה בהצגה לצדו כשהכוכב הראשי עולה על הבמה. בעוד מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ מדלג בין משרד החוץ לראש הממשלה בירושלים ובין דמשק, רבת עמון ללונדון, נאלצו מייצגי הקונסנזוס היהודי־אמריקאי להסתפק בעימותים מילוליים בין מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן־אהרון ליועצו המדיני של שר החוץ, נמרוד נוביק ובפגישה חשאית למחצה (אפשרות צילום בלבד), עם ראש עיריית בית־לחם אליאס פרייג'.

הממסד היהודי בעולם חרד לא רק לעתידה של ישראל, אלא גם לעתיד הקהילות בחו"ל. ביחוד אמורים הדברים לגבי יהודי אירופה, שבה עוצמת התגובות על התמונות הנשקפות ממרקעי הטלוויזיה חריפות הרבה יותר. ראשי הקונגרס היהודי־האירופי, תיאו קליין מצרפת, ד"ר קופלביץ מבריטניה, טוליה זאבי מאיטליה ואחרים, ששהו בארץ בשבוע שעבר, השתדלו להדגיש את תמיכתה של יהדות אירופה בישראל ואת מאמציהם להתמודד עם אמצעי התקשורת העויינים. אך גם הם התקשו להסתיר את דאגתם מההשלכות האפשריות של כשלון שליחותו של מזכיר המדינה והמשכה של ההתקוממות העממית בשטחים. התקפות על דוכני תוצרת ישראלית בקופנהגן, בעקבות שידור כתבת המכות בשכם, בסוף השבוע, הוכיחו כי דאגתם אינה משוללת בסיס.

אחת ההשלכות האפשריות של כשלון המהלכים האחרונים היא התפרצות גל חדש של אנטישמיות. „האירועים האחרונים העלו על פני השטח גוונים שונים של אנטישמיות. הימין הקיצוני, השמאל והקתולים; כולם אומרים שהשואה עברה ונשכחה והגיע הזמן לשפוט את היהודים על מה שהם ועל מה שהם עושים", אומרת טוליה זאבי, נשיאת איחוד הקהילות היהודיות באיטליה. המצב הנוכחי גרם, לדבריה, פילוג חמור בקהילה היהודית עצמה ויצר מתח שלא היה כמותו אפילו בתקופת מלחמת לבנון. „אנו מודאגים מאוד ומרגישים שהזמן אינו עובד לטובת הכוחות המתונים אלא לטובת הקיצונים בשני הצדדים. אין פתרון מלבד הפתרון הפוליטי ויש להגיע אליו לפני שיהיה מאוחר מדי", אמרה זאבי.

יומיים לאחר צאת האירופאים נחתו בארץ ראשי ועידת הנשיאים. הנשיא מוריס אברם, המנכ"ל מלקולם הונליין ונציגי 51 הארגונים היהודיים המיוצגים בארגון גג זה. עיתוי בואם הנוכחי לישראל בימים סוערים אלו, שנקבע אומנם בטרם מאורעות, כשמאחוריהם תמיכתה המסיבית של הקהילה היהודית־האמריקאית, על כל גווניה, ביוזמת השלום של שולץ – מהקונגרס היהודי־האמריקאי והוועד היהודי־האמריקאי משמאל עד לליגה למניעת השמצה של בני־ברית ואיפא"ק מימין – יצר רושם אופטי של לחץ מתואם. על מידת החשיבות שייחס מזכיר המדינה עצמו לשושביניו אלה למסע הדילוגים, אפשר היה ללמוד מהעובדה שבשובו בתחילת השבוע מפגישתו עם נשיא מצרים, חוסני מובארק, לא התעצל שולץ, ירד לאולם האירועים של מלון „הילטון", כדי להשתתף בקבלת הפנים לכבוד בואם של חברי ועידת הנשיאים ועדכן אותם, בקצרה, על פגישתו עם מובארק. פרט קטן, אך בעל משמעות: ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, כיבד את האורחים בבואו לקבלת הפנים. שמיר העדיף לדחות את פגישתו איתם עד למועד שנקבע בתוכנית, ביום רביעי בלילה, לאחר צאתו של מזכיר המדינה מהאיזור.

בהעדר גישה ממלכתית בממשלת האחדות הישראלית, ניסה יו"ר ועידת הנשיאים, מוריס אברם, לשלב נימה של ממלכתיות ואחדות במסר שהעביר לתושבי ישראל. כעו"ד מיומן הוא הצליח לומר דבר והיפוכו במיקשה אחת. כך למשל, הוא תומך ביוזמת השלום של שולץ, אבל לגבי הנוסחה של „שלום תמורת שטחים" איננו מוכן להביע דעה: „זו החלטה של הממשלה שלכם. אני לא מצביע לכנסת, ילדי אינם מתגוררים כאן ואינני מתכוון לומר לממשלת ישראל מה לעשות". בין האמריקאים היו שהתלבטו רבות כיצד לבצע לוליינות פוליטית כזאת. אחד מהם אף ביקש עצה משמעון פרס. „אנחנו תומכים ביוזמת השלום של שולץ ומבקשים לסייע לקידום תהליך השלום, אבל איננו רוצים להתערב במחלוקת הפוליטית בישראל. מה עלינו לעשות?"

התשובה לשאלה זו תינתן, קרוב לוודאי, בשבועות הקרובים בוואשינגטון, כאשר יגיע לשם ראש הממשלה, יצחק שמיר. השתיקה הרועמת הנשמעת משני בתי הקונגרס האמריקאי, מדאיגה את מנהיגי יהדות ארה"ב יותר ממה שהם מוכנים להודות בפומבי. הווארד סקוואדרון, לשעבר יו"ר ועידת הנשיאים ומראשי הקונגרס היהודי־אמריקאי, סבור כי שולץ נחוש בדעתו להשיג משמיר ויתורים מסוימים. כשלון בשלבים הנוכחיים של שליחות שולץ, יביא בעקבותיו, להערכתו, לחץ כבד על יצחק שמיר בבואו לוואשינגטון. סקוואדרון סבור שיש לקחת בחשבון איומים אפשריים בקיצוץ סיוע החוץ לישראל.

אם יתפס שמיר בעיני הממשל כמי שבחוסר גמישותו תרם לכשלון שליחותו של שולץ, אזי תמצא עצמה הקהילה היהודית באמריקה במלכוד אמיתי. אין ספק שאיום בקיצוץ הסיוע לישראל לא יעבור בשקט אצל היהדות האמריקאית. אולם, מצד שני, יקשה עליהם להושיט לשמיר גב רחב להישען עליו.

מחזה אבסורד / יוני להב

מסעות שולץ

(בבמה: חדרו של ראש הממשלה שמיר. נכנס שולץ. לחיצות ידיים לבביות).

שולץ: שלום לך, ידידי היקר.

שולץ: האו דו יו דו, מיסטר סקרטרי אוף סטייט.

שולץ: בעיתון כתוב שאנחנו מסתדרים נהדר.

שמיר: בהחלט.

שולץ: כתוב שאנחנו מגלים הבנה אינטואיטיבית זה כלפי זה.

שמיר: כמובן.

שולץ: אז לפיכך החלטתי להציע לך ועידה בינלאומית בהשתתפות המעצמות כדי לפתוח במו"מ ישיר בין ישראל לפלשתינאים. מה דעתך?

שמיר: ככה ככה.

שולץ: אז מה ההצעה שלך?

שמיר: ההצעה שלי זה לנהל מו"מ עם אל־סלוהאורוד על בעיית הכושים בניגריה.

שולץ: למה?

שמיר: למה לא?

שולץ: טוב. אני מציע את זה למיסטר מובארק ולמיסטר חוסיין ולמיסטר עראר, זאת אומרת, ולנציג פלשתינאי בלתי תלוי.

שמיר: ברצין.

שולץ: צ'או.

(למחרת, באותו משרד, באותה שעה)

שולץ: הייתי אצל מובארק וחוסיין ומיסטר עראר ועוד מישהו ששמו ברח לי כרגע מהראש, והצעתי שמה את ההצעה שלך.

שמיר: ומה הם אמרו?

שולץ: הם חושבים שזה ככה ככה, ההצעה שלך. אז הצעתי להם שנקיים פתיחה בינלאומית ומו"מ בין ישראל לפלשתינאים חברי המערך.

שמיר: ככה ככה.

שולץ: אז מה ההצעה שלך?

שמיר: פתיחה בינלאומית בהשתתפות ארצות־הברית ו...גניה, מועצה מקומית גליל מערבי, ואחר־כך מו"מ ישיר בין ישראל.

שולץ: בין ישראל למי?

שמיר: בין ישראל.

שולץ: הבנתי, טוב, אז אני טס. להתראות מחר.

(למחרת, אותה שעה, אותו מקום)

שמיר: נו?

שולץ: ככה ככה.

שולץ: הצעה נגדית.

שמיר: קדימה.

שולץ: פתיחה בינלאומית בהשתתפות ארצות־הברית ומועצה מקומית עמק חפר, ואחר־כך מו"מ ישיר בין ישראל ונציג דרוזי מוסמך מדלית אל כרמל, בשם הפלשתינאים.

שמיר: ככה ככה.

שולץ: הצעה?

שמיר: בלי פתיחה בינלאומית. מו"מ ישיר בין ישראל לשרה דורון.

שולץ: אני טס.

(למחרת הבוקר)

שמיר: נו?

שולץ: שרה דורון לא טוב.

שמיר: מי כן?

שולץ: נציג מוסמך יותר.

שמיר: אשמח לקבל עלי את התפקיד.

שולץ: ז"א, מו"מ ישיר בין ישראל לשמיר?

שמיר: נראה לי.

שולץ: תחתום.

(שמיר חותם)

מוסר השכל: וכך הושג סוף־סוף הסכם השלום־המיוחל בין ישראל לשכנותיה, ובעיקר, בין ישראל לפלשתינאים. ושוב הוכח הכלל הוותיק: עדיף לדבר מאשר לירות.

שר חוץ בכוח. ראיון עם ג'ראלד קאופמן / דליה שרון, לונדון

הסדר בצל שמיר

הטרגדיה של ישראל היתה עליית ממשלת הליכוד השוביניסטית, אשר עודדה פונדמנטליזם ישראלי והתיישבות בשטחים. אם שמיר יזכה בבחירות הבאות אני חושש לעתיד ישראל

כאשר מונה ג'ראלד קאופמן לתפקיד שר החוץ של ממשלת הצללים של הלייבור, לא היה לאיש במשרדו של קינוק ספק באשר לכישוריו, אך היו שחששו שיהדותו תפריע לו לנתח את מדיניות החוץ של מפלגתו במצב העדין והמסובך במזרח התיכון. כיום בטוחים הכל, במיוחד אחרי ביקורו בישראל, כי החשש הפך ליתרון, וקאופמן היהודי יכול להרשות לעצמו לומר מה ש„גוי" לא היה מעז לומר, מבלי שיאשימוהו באנטישמיות או באנטי־ישראליות.

מה דעתך על סיכוייו של ג'ורג' שולץ להצליח בשליחותו?

הסיכויים אינם גבוהים. ראשית משום ששמיר אינו מעוניין, ושנית יש כאן סטייה ממה שמוסכם על שמעון פרס, מובארק וחוסיין. פרס קידם בברכה את יוזמת שולץ מכיוון שהוא מקדם בברכה כל יוזמה המנסה לשבור את הקפאון הקיים. אף־על־פי שאני מקווה ששולץ יצליח, אינני רואה סיכוי להתקדמות אלא אם יוסכם על ועידה בינלאומית.

כיצד אתה רואה דרך לפתרון במצב הנוכחי?

שמיר הוא המכשול המפריע לכל תנועה ובכך מונע מישראל סיכוי לשלום. הטרגדיה של ישראל היתה עליית ממשלת הליכוד השוביניסטית, אשר פיתחה גישה תנ"כית לארץ, עודדה פונדמנטליסטים ישראלים, עודדה את ההתיישבות בשטחים והפלתה לרעה את הערבים.

והערבים?

שוחחתי עם כל המשתתפים הפוטנציאליים: חוסיין, שרי ממשלת ירדן, מובארק, שרים בממשלת עיראק, ואישים באש"ף. כולם מוכנים להסדר המבוסס על נסיגה ישראלית עם שלום. אינכם צריכים אישור של אש"ף לזכות קיומה של ישראל. לפני שבועות אחדים אמר ערפאת כי הוא מוכן לקבל את החלטות האו"ם 242 ו־338. עליכם לדבר עם הפלשתינאים ולדעתי אש"ף ייצג את הפלשתינאים במו"מ, היות וצריך הסדר עם אנשים שיכולים לקיים אותו. הם היחידים היכולים לעשות זאת.

וכיצד לדעתך אפשר יהיה להרגיע את המהומות בשטחים?

יש לפקח הרבה יותר על התנהגות החיילים. כיהודי, התביישתי, כאשר ראיתי כיצד מתנהגים חיילים, קיבוצניקים, כששמעתי כיצד קוברים ערבים חיים ותופעות דומות. במקביל יש לשאוף לוועידה בינלאומית. אם ישראל תסכים לכינוס ועידה בינלאומית לא תהיה יותר הצדקה למהומות בשטחים. העולם עוין את ישראל על שהיא מדכאה את ההתפרעויות מבלי שהיא מוכנה לקיום ועידה בינלאומית.

מפלגת הלייבור מרבה לגנות את ישראל אך אינה תורמת, על־ידי ניצול קשריה עם אש"ף, לקידום השלום.

אנו מנצלים את קשרינו עם אש"ף בכל דרך אפשרית. אני עצמי אמרתי לראשי אש"ף, כי אל להם לצפות להשגת כל דרישותיהם, עליהם לצפות להסדר־פשרה במסגרת ועידה בינלאומית. אמרתי להם, כי עליהם להתכחש לטרור בפומבי ולהצהיר על תמיכה בקיום ישראל. הבהרתי להם כי יצטרכו לקבל תיקוני גבול למען בטחון ישראל. אני מאמין כי הם מוכנים להתפשר. ברור כי לפני משא־ומתן חייב כל אחד מהצדדים להתחיל מנקודת מוצא קיצונית־מקסימליסטית.

האם יש אמת בטענה כי יהדותך מקלה עליך להשפיע על עיצוב מדיניות חוץ עויינת לישראל?

מפלגת הלייבור תומכת בישראל, ובכל הזדמנות מרגישים מנהיגי הלייבור כי הם תומכים בישראל כבית־לאומי לעם היהודי ומרגישים מחויבות לבטחון ישראל. השמאל במפלגת הלייבור לא השפיע על מדיניות המפלגה – יש שמאלנים רבים במפלגה שהם ידידי ישראל, ורק השמאל הקיצוני, המהווה מיעוט במפלגה הוא אנטי־ישראלי. יש לנו קשרים חזקים עם מפלגת העבודה בארץ ועם שמעון פרס. הערצתי אותו על הנסיגה מלבנון, ולדעתי חשוב מאוד שמפלגת העבודה תזכה בבחירות הבאות. אמרתי זאת גם למלך חוסיין ולפארוק קדומי. אינני מקבל את מדיניות הממשלה כי אינני מסכים עימה. אינני מסכים גם עם חלק גדול ממדיניות הממשלה הבריטית. אך לצערי, בזמן האחרון קשה לומר דברים רבים בזכות מדיניות ישראל. בניגוד לחברי פרלמנט רבים לא התכחשתי מעולם ליהדותי, ואפילו בבגדאד ביקרתי בבית־כנסת. אך אינני מנצל את יהדותי כדי לבקר את ישראל. הביקורת שלי אינה מבוססת על שנאה עצמית יהודית אלא על מחויבות מוחלטת לקיום מדינת ישראל.

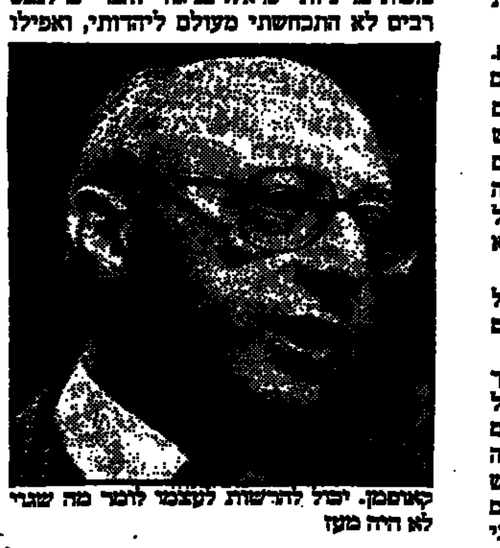

קאופמן. יכול להרשות לעצמו לומר מה שגוי לא היה מעז

בוועידה השנתית של מפלגת הלייבור השווית את ישראל לדרום אפריקה, ואת הפועלים של השטחים לשחורים בסווטו. האם עדיין אתה חושב כך?

אחרי שאמרתי זאת בפגישת ידידי ישראל במפלגת הלייבור, פנו אלי ידידים וביקשו שאפסיק להתבטא כך, ואכן הפסקתי לעשות את ההשוואה. מה שאמרתי שימש כאזהרה, ולצערי, דברי התממשו. לפני שבוע ראינו בפרלמנט את סרטו האחרון של דוד אטנבורו על דרום אפריקה וסצנות הפתיחה דומות מאוד לכתבות הטלוויזיה המצולמות באחרונה בשטחים. כאשר הייתי במחנה בלאטה פגשתי משפחה שאת אחד מבניה רצו להגלות. יומיים אחר־כך, נאסרו שני אנשים נוספים מבני המשפחה. נכון שהסרטים על מסכי הטלוויזיה אינם משקפים את התמונה המלאה, אך ראיתי במו עיני סצנות דומות והמצב עתה מחמיר.

ומה בקשר להשוואה בין ישראל לצפון אירלנד?

אין כל דמיון. בצפון אירלנד לכל אחד יש זכות הצבעה. האי.אר.איי. עושה פעולות טרור, כי אינו מצליח לשכנע את הבוחרים לתמוך בדרישותיו. בשטחים אין לפלשתינאים כל זכויות או דרך לבטא את רצונותיהם. צפון אירלנד היא חלק מהממלכה המאוחדת במשך מאות שנים, לא כחלק כיבוש. השטחים הכבושים אינם שלכם. נכון שגם באירלנד יש מקרים חריגים של מדיניות „ירה לשם הריגה"

אין כל דמיון בין צפון אירלנד לשטחים. האי.אר.איי. נוקט פעולות טרור כי אינו מצליח לשכנע את הבוחרים לתמוך בדרישותיו. נכון שגם באירלנד היו מקרים חריגים של מדיניות „ירי לשם הריגה". הלייבור גינה זאת

של המשטרה נגד תנועת המחתרת, ומפלגת הלייבור מחתה בתוקף נגד מדיניות זו. אך יש לזכור, כי לצפון אירלנד 17 חברי פרלמנט, למיעוט הקתולי יש ארבעה חברי פרלמנט, ואילו היו מאוחדים יותר היה להם ייצוג גדול יותר. הפלשתינאים, אחרי 21 שנות כיבוש צבאי, הם חסרי זכויות לחלוטין.

אתה צופה את חזרת הלייבור לשלטון בבחירות הבאות?

שאלי אותי בעוד שנתיים, לפני הבחירות.

כאשר דיברתי איתך לפני הבחירות הקודמות היית יותר בטוח בעצמך ואופטימי.

כן. נכון.

הכוח של משטרת ישראל / נתן רועי

סיירת מפכ"ל

היחידה המיוחדת של משמר הגבול עסוקה בשבועות האחרונים ב„עבודה שחורה" בשטחים. היחידות המיוחדות שמבקשת המשטרה להקים בימים אלה ישחררו אולי את הימ"מ לתפקיד שלשמו הוקם

משטרת ישראל, בראשותו של רב־ניצב דוד קראוס, היא משטרה הסולדת כלפי חוץ, כאמצעי טאקטי, מהפעלת כוח. העיתונאים מתמקדים בהפעלת כוח – אמר אחד מראשי המשטרה בדיון פנימי – ואסור לנו לספק להם מזון. במהלך דיון פנימי זה דיברו על יחסי ציבור חיוביים של משטרת ישראל, על נטישת כוח הזרוע לטובת התחכום, משולל סיכונים של יחסי ציבור. מאז התיישב קראוס בקומת המפקח הכללי במטה הארצי בשיח ג'ראח בירושלים מתחשבת המשטרה בדעת הקהל. הדיון הפנימי שבו מדובר נערך מזמן והשפעתו מורגשת בכל מחלקות המשטרה.

רב־ניצב דוד קראוס, יהודי פיקח, פועל בימים אלה כשוטר טוב. הוא הפנה כתפיו למוקדי לחץ ושמר על יחסי ציבור טובים. אגף המבצעים שלו פעל למופת: שוטרים ממחוז תל־אביב ומהמרחב השפלה נשלחו לירושלים, לוואדי ערה ולכפרי השומרון. בשטח קיבלו השוטרים הוראה מפורשת: לא להכות מול עדשות המצלמות. „עיני התקשורת נשואות אלינו", כתב המפכ"ל קראוס לשוטריו, אף דאג להפיץ את בשורתו. מאז מאמרו של אמנון דנקנר ב„דבר", „הזוהרמנים של בר־לב", נשמר קראוס מכל משמר. אלף כבאים לא יכבו מכה אחת של שוטר. קראוס יודע שכמה עשרות כתבים ממתינים לו בפינה בעניין זה.

אבל מאחורי הקלעים, בצל, פועלת היחידה למלחמה בטרור. ראשי משטרת ישראל אינם אוהבים לחשוף את היחידה בפני העיתונות הכתובה. בטלוויזיה צפינו בחיילי היחידה באימון ירי. סרט הטלוויזיה של אורי כהן אהרונוב הוא אולי אחד הסרטים הבודדים על היחידה המובחרת של המשטרה, שקראוס שומר קרוב אל החזה. לוחמי היחידה מסתובבים בשטחים בבגדים אזרחיים ובנעלי „פלדיום". בחגורה, מעל הכיס האחורי, מבצבץ האקדח. חיילי היחידה מאבטחים את פעילות המשטרה בשטחים והם מורשי ירי. לפני שלושה שבועות הוקרנה כתבת טלוויזיה קצרה בה נראו לוחמי הימ"מ פועלים באורח נמרץ באחת משכונות מזרח העיר. הצילומים, שנעשו ללא אישור, העלו את חמתם של אנשי היחידה. אך פעילותו של הימ"מ לא הוכתרה תמיד בהצלחה. לפני כמה שבועות נלכד אחד מהם והוכה קשות במסגד בהר הבית לאחר תפילת יום שישי. בתקרית זו הופעל גאז מדמיע, בניגוד להודעת משטרת ירושלים. מאז אותה פעולה החלטה היחידה לפעול ביתר נחישות ובצורה מתוחכמת יותר נגד הפורעים.

לעתים רחוקות מתפרסמת בעיתונים המודעה: „ליחידה מיוחדת ללחימה בטרור (ימ"מ) דרושים קצינים ולוחמים. אם אתה יוצא יחידת חי"ר, בוגר קורס פיקודי (מכ"ים ומעלה), גיל עד 25 ובריאות תקינה. אנו מציעים לך עבודה מעניינת עם צוות צעיר, שכר ותנאי שירות טובים, אפשרויות קידום וקביעות בעבודה. מועמדים העונים לכל הדרישות מוזמנים לוועדות הקבלה בלשכת הגיוס של המשטרה בתל־אביב. מאז נוסדה היחידה המיוחדת של משמר הגבול ללוחמה בטרור בשנת 1976, היא מהווה מוקד לעליה לרגל של משלחות ממשטרות זרות, ממדינות אפריקה, אירופה, דרום־מזרח אסיה, מבקרות ביחידה. בתחילת דרכה של היחידה נשלפו הלוחמים מיחידות שונות של משמר הגבול, הועברו לבסיס היחידה במרכז הארץ, שם הדריכו אותם קציני צנחנים שהתמחו בלוחמה זעירה. הקורס נמשך כמה חודשים ומטרתו, אמרו המדריכים, איננה להרוג מחבלים, אלא לחלץ בשלום בני ערובה. אך בכל פיגועי המיקוח מאז הוקמה היחידה נחסמה דרכה ומלאכתם נעשתה על־ידי הצבא. את תסכולם של כך ששנות האימונים הרבות אינן באות לידי ביטוי פורקים אנשי הימ"מ בסיוע למשטרה בפעילות נגד פשיעה המונית.

בדצמבר 1981 קיבלה משטרת ראשון לציון מידע מודיעיני על קבוצה של טייחים המנסים לכפות את שירותיהם על קבלנים בעיר. במשך ארבעה ימים עבדו כמה מהלוחמים בבניין שבנה אחד הקבלנים המאויימים. לבושים בבגדי טייחים, מכוסים בכתמי סיד, עבדו הלוחמים על הפיגומים. ביום הרביעי לעבודה הגיעה כנופיית הטייחים לאתר הבניה. השוטרים הופתעו מתגובתם התקיפה של הטייחים החשודים למשמע האיומים. הלוחמים המוסווים התגרו באנשי הכנופיה תוך כדי התגרה שהתפתחה הזדהו כאנשי משטרה. הטייחים לא ויתרו בקלות, תקפו בקרשים ואבנים וניהלו מאבק אלים. לאחר כמה דקות היו העבריינים כבולים באזיקים ובחוטי ברזל שהיו באתר הבניה.

לוחמי היחידה מסייעים לזרועות הבטחון בפעולות לא מעטות. מפקדי היחידה עומדים בקשרים הדוקים עם ראשי שירות הבטחון הכללי. אך החיכוכים בין הצבא לבין משמר הגבול עומד בעוכרי יחידת ההשתלטות המעולה הזאת. המחסור בכוח־אדם להשלטת סדר ומסירת „העבודה השחורה" לאנשי היחידה למלחמה בטרור הובילה את ראשי משטרת ישראל למסקנה, כי יש להקים יחידות ארציות שכל יעודן יהיה בהשלטת סדר. כך ייחלצו לוחמי היחידה – המרותקים לכוננות מחבלים – מן הפעילות שהם עושים היום. זה כמה ימים מתפרסמות בעיתונים מודעות הקוראות למתגייסים ליחידה למשימות מיוחדות במשמר הגבול. משמר הגבול עומד להקים שתי יחידות התערבות ארציות, שתעסוקנה בהשלטת סדר ובפיזור הפגנות בצפון הארץ ובדרומה. כל אחת מהיחידות תמנה כ־100 איש אשר יקבלו לרשותם אמצעים חדישים בתחום פיזור ההפגנות.

קרב המגע הזה / חיים גורי

בפעם הראשונה בצה"ל החל משהו שניתן לאפיינו כמרי החיילים הפשוטים ומפקדיהם הזוטרים. הם לא אמרו דבר החורג מהמותר אך היה בהם זעם, העתיד לשחק תפקיד בחיי הארץ

ימים רבים חלפו מאז פורסם, ביום ו' האחרון, חלקה הראשון של רשימתי "בין בית־לחם לטול־כרם". בארץ שבה חל חוק התיישנות על הרגעים אסור לכתוב "המשך יבוא". עד שאתה ממשיך כהבטחתך גונבות התרשות את ההצגה ואתה נותר אי־שם מאחור ואתה "לא מעודכן". בתרבות התקשורת בת־ימינו אין חטא גדול מזה. סיפרתי על סוחר נוצרי שאמר לי ש"ידידיכם יתרחקו מכם משום שיהיו בלתי מוגנים". אני סיפרתי על מוכתר שהחזיר שני אקדחים ברשיון. בעליהם "החוזרים בתשובה" נישאו על כתפי בני כפרם, שחגגו את הדרשה המופגנת. לא ידעתי כי כעבור יום־יומיים תספר לנו התקשורת על הרצח בקבטיה, על תלייתו של "משתף הפעולה" מוחמד אל־עיאד, שלחם על חייו חמש שעות לבדו עד שאזלה תחמושת ה"עוזי" שנמסר לו ברשיון.

הוא מצטרף אל השורה הארוכה של [illegible] השחוטים בידי אחיהם. לא כולם היו "בוגדים" ו"סטינקרים". היו גם סתם מתונים וכאלה שחשבו אחרת ולא קיבלו את מרות "הכנופיות" של המופתי הירושלמי. אני חושב על פכרי נששיבי, אל־זליל טהא, נכבד חיפה, ועל נאסר אדין גאנס אדין, נכבד חברון, ועל קצין המשטרה הבכיר חלים בסטה ועל עוד ועוד הרוגי שנות השלושים וראשית שנות הארבעים. אני חושב על הרוגי ימינו, אלה שנכתבו ברשימה השחורה. ושם השייח' חוזנדר, איש עזה, וזעפר אל מסרי, איש שכם, והגביר ג'נחו, איש רמאללה, אך גם פטריוטים לעילא, אנשי אש"ף, שנמצאו ראויים למות בידי האמנים והמסורים מהם, כמו סעיד חממי ועיסאם סרטאוי. המלך עבדאללה שנרצח בירושלים והנשיא סדאת שחוסל בצרור קלצ'ניקוב בקאהיר.

אומרים שאת האיש מקבטיה ניתן היה להציל. יש המשווים את המקרה לסברה ושאתילה בזעיר אנפין. מישהו נרצח וצה"ל עמד מנגד. ואולי לא ידעו ואולי לא חשו ואולי לא רצו להתערב, כדי לא לאשר בכך את אשמת "שיתוף הפעולה"? מזכרת עוון. באיזור הזה המלא אלימות, הנעדר רחמים, ייזכר הדבר בספר הקלה. אינני יודע במה חטא האיש אך אני יודע שאין הוא האחרון ודמו גם על כפות ישראל.

אני שב לטול־כרם. שומע דברים מפי זאב, מפקד בכיר בגזרה שערך שם ביקור. הוא אומר לי בין השאר: "זה קרב מגע. מיוחד במינו שחיילינו לא התנסו בו לפני כן. אינך יכול להשיב באבנים. אינך יכול לירות. [illegible] ההסתערות. [illegible] האש הגדולים נגד צבאות ערב. הם טובים מאתנו במלחמת התשה, אך כאשר הסתערנו, התגברנו עליהם. כאן ועכשיו זה שונה מאד. אתה נלחם בנערים, אתה מוכרח להגיע למגע, אם הגאז המדמיע אינו מספיק, אתה מוכרח להסתער וגם לעצור את הרגמים אותך בכל הבא ביד ואז אתה רץ קדימה. אך כאשר אתה תופס מישהו אתה מחזיק באדם חי ומפוחד המתחנן לפניך, התופס בידך לבל תכה אותו. הוא אתך. הוא צועק. אתה חש אותו. אתה מריח אותו. הוא פונה אליך, לא פעם, בעברית. רוב החיילים מתנהגים למופת. אך החריגים עושים את הכותרת. זה מתסכל את האנשים. אנחנו צבא. הם לוחמים צעירים ובמשך ימים מקללים אותם ומשפילים אותם ורוגמים אותם ואנחנו אומרים להם להתאפק ולהשתמש רק בכוח סביר ולהיות בביארים..."

והדברים האלה כאילו מתיישנים אל מול הקורות וכאילו מוכחשים על־ידי חזיונות הטלוויזיה שזעזעו תבל ומלואה: ארבעת החיילים שתפסו את שני הרוגמים אותם לאחר מרדף קשה. ראינו וכיסינו פנינו אל מול פרץ החימה הזה והם כבר לכודים, כלומר בניגוד מפורש לפקודה האוסרת מכות כעונש. וכאשר סערה הארץ שמעת חיילים שהיו שם מהתחלה, באוזני הקללה והעשן והאבנים והם כמו גיחכו בינם לבין עצמם והיו שהעידו שהיו אלה בסך־הכל מכות "צמחוניות" בהשוואה לנסיונם שלהם. בפעם הראשונה בצה"ל החל משהו שניתן לאפיינו כמרי החיילים הפשוטים ומפקדיהם הזוטרים. הם לא אמרו דבר החורג מהמותר אך היה בהם זעם, העתיד לשחק תפקיד בחיי הארץ. מהם שאמרו דברם בגלוי לשר הבטחון ולרמטכ"ל ולסגנו ולאלוף מצנע ומהם שהתעטפו בשתיקה. לאחר גל ההלם שפקד את הארץ, עם הוודע שם הנאשמים וביתם ומשפחותיהם ותמונותיהם בעתונים, עברה את המדינה תחושת חמלה וזעם על כי הבנים נקלעו ל"מצב בלתי נסבל כזה" וכי "לא הם אשמים אלא שולחיהם". ואלה השיבו, אנחנו יודעים מה עובר עליכם, אך עליכם לשמור על צלם האדם, "צה"ל אינו פועל כאספסוף". אך נותר ברבים מן הצעירים האלה זעם הנשפטים לכף חובה בידי מי שלא הגיעו למקומותיהם.

ימים רעים כאלה. לא די במה שעובר על החיילים הצעירים האלה בערים הגדושות שנאה, הם לבדם, באין עם שלם בגבם. הם קוראים ושומעים ויודעים הכל. מצבם קשה בהרבה ממצב אחיהם הבוגרים יותר במלחמת לבנון. גם הם סבלו מהמחלוקת האוכלת בעמם אך הם עמדו מול אנשים חמושים שירו בהם מכל עבר או הפעילו נגדם מטעני צד. אלה ניצבים מול נשים מיללות ושבאב אלים הזורק בגבול כוחם, כאשר רבים מבני עמם רואים את עצם היותם ב"שטחים" כפשע היסטורי, תוצאת "הכיבוש".

עדיין לא ידוע מה תהיה תגובתם המאוחרת. בעת שיחתי עם כמה מהם בטול־כרם ראיתי אותם עוברים במהירות יתירה מרפול ליוסי שריד ולהיפך. מג"ד צעיר שאל אותי: איך הגדירו לכם את המטרות של צה"ל. כל כוח לוחם זקוק להגדרת המטרה. אומרים לנו כי עלינו לקיים חוק וסדר עד שיושג הפתרון המדיני, אך כל אחד אומר לך הפה אחר על הפתרון הזה. אנחנו צבא, בסדר. צבא ממלא פקודות. אך לא קל לך לבצע את הפקודות. אתה נזהר. זה לא בית מרקחת שבו מודדים את המינון. הפקודות הן ברורות, אבל כששם אתה נתקל בבעיות נוראות. רוב האנשים שלי בסדר גמור. אני יושב אתם ומשוחח ומסביר להם והם עושים עבודה קשה. הם בני־אדם וחיילים מצויינים. בקרוב נצא מכאן, תודה לאל. נעלה צפונה. הוצא עכשיו לשימוש מכשור חדש ואנחנו צריכים לקלוט אותו. אני סופר את הימים. או אמור לי אתה מה המטרה שלנו?".

והיה שם קצין צעיר שהוסיף: "אני הייתי יוצא מהשטחים האלה אחר־כך, אם היה צורך, הייתי כובש אותם שנית. לא הייתי מטפל בצמיגים ובאבנים והם היו לומדים לקח".

בשעת ארוחת הערב פגשתי עתונאי תל־אביבי ועובד סוציאלי המשמש גם חצי קב"ן לעת מצוא. העתונאי הרצה בפניהם על התקשורת. שמעתי שהרצאתו ריתקה את החיילים. אולי בפעם הראשונה בתולדות הדמוקרטיה הישראלית היה להם הדיון ב"תקשורת" לחלק מנסיונם האישי הקשה כל־כך. בעיני רבים נתפסת "התקשורת" כגורם עוין. ליד השולחן שמעתי סיפורים שלמים על "הצלמים האלה" כמלבי מהומות. "אנגליה היא לא פחות דמוקרטית מאתנו והם לא נתנו לעתונאים להתקרב לשדות הקרב בפוקלנד. אילו היו שם צלמים, העולם כולו היה רואה את רצח השבויים הארגנטינים בידי הקומנדו הבריטי".

מה יצא מכל זה? יש אומרים כי המצב גורם להעמקת הקרע בעם והזהות עם הקצנות. יש

אחר־כך שמענו את הכרזותיהם של כמה מאנשי הליכוד, את ההתקפה על האלוף מצנע. ופתאום נזכרתי בדברי נבואה קודרים מפי בן־גוריון, מה יקרה לישראל אם תשלוט בה תרבות הרחוב

אומרים כי יהיו לכך "ריביזורות" קשות במובן הנפשי. מפקד גייסות השריון סבור לעומת זאת כי החיילים האלה יצאו מחושלים יותר מהמבחן ויתמודדו מוכנים יותר עם הסכנות הגדולות. אך הכל מסכימים שלא היה מאז ששת הימים חשבון נפש פוליטי כזה לגבי דור ישראלי שלם הרואה ועושה וחושב. הם בגרו בבת אחת, שמעתי, הם עוברים נסיון קשה מאין כמוהו וזה מוכרח להשפיע על תודעתם.

ומקרה שכם שנחשף לעיני הארץ והעולם. דברי האלוף מצנע. ההורים המגוננים על בניהם. החיילים המתקשים להפליל את חבריהם לנשק אף שהם מסתייגים מרובם מהתנהגותם. אך אולי הסיפור בהא הידיעה שייך לשני הנערים הרוגמים שנתפסו והוכו. הם יצאו שלמים, לא אושפזו. לעתונאים ישראלים שביקרום בביתם ידעו לספר, כי בעת שהללו הכו בהם, עמדו אחרים ובכו. לו, לפחות, בזכותם של אלה יימנעו פרחחי "הפעולה האנטי־ציונית" בקופנהאגן מלהשחית תוצרת יצוא חקלאית מישראל.

הצברי הזעם שאיש אינו יודע עדיין לאן ילכו וכיצד יתורגמו בקלפי. את שגיא הרפז בן גשר עצרו המצודדים בחדר האוכל, בעת סעודת ערב שבת. קהילה שלמה נדהמה למראה עיניה. שמעתי את דבריה של חברה אחת בקיבוץ. היא אמרה לי במיוחד הבכיה, כי אילו הוצבה שם קלפי אותו ערב היתה תנועת "כך" זוכה במירב הקולות. "אל תיקח אותי ברצינות", הוסיפה, "אנחנו עורכים את החשבון בתוכנו, אך אנשים שואלים מה רוצים מהחיילים האלה ומפנים אצבע מאשימה לעבר שולחיהם. אולי זה לא הוגן כתגובה ראשונה, אבל ככה זה".

עכשיו מכירה ישראל את הרחמים על חייליה ובצד ההשתתפות המובנת במצבם כבר עטים עיטי הדמגוגיה. גם אני ראיתי מעל מרקע הטלוויזיה הישראלית את ישיבת ועדת החוץ והבטחון. מעולם לא הבנתי מדוע ועדה זו, העוסקת ב"קודש הקודשים" של בטחון ישראל, מנהלת כמה מישיבותיה הסוערות ביותר לאור המצלמה. אחר־כך שמענו את הכרזותיהם של כמה מאנשי הליכוד, את ההתקפה על האלוף מצנע, "אלוף פטפוט המרכז" כלשון הזהב של ח"כ דוד מגן. ורשמתי לפני כי משהו ללא תקדים מתרחש לעינינו: הסתה נגד חייל. צה"ל ששמר עצמו מעבר למחלוקת, כצבא עם במדינה דמוקרטית, מותקף בחוצפה כזאת. ופתאום נזכרתי בדברי נבואה קודרים מפי בן־גוריון, מה יקרה לישראל אם תשלוט בה תרבות הרחוב.

הכל הולך ומשתנה לעינינו. קשה לדעת כיצד תסתיים שליחותו של שולץ. אם כך או כך מה שהיה לא יהיה, ואנשים בארץ הזאת ייאלצו להתמודד אחרת עם מצב חדש ולהציע לעם נבוך וזועם מטרה שתתקבל על דעת הרוב הגדול בתוכו, גם למען הצבא הזה שאינו יכול למלא את תפקידו ללא הסכמה לאומית נרחבת על עיקרי הדברים. מרי החיילים הוא רק ראשיתו של הזעם העתיד להשפיע על ישראל בעתיד הקרוב.

למרבה הצער התגלתה המערכת הפוליטית שלנו בכל כשלונה לגבש דרך מוסכמת כלשהי. אולי זה אופי לאומי כזה, "פגם גנטי". אפשר היה להציג עמדה ישראלית משותפת, פחות או יותר, בשלב הזה מול קשיחות ערבית. אפשר היה להוכיח כי ישראל עצמה אינה סרבנית ונכונה לאפשר את המהלכים המדיניים, להעמיד במבחן אמת את מדינות ערב ואת אש"ף. אפשר היה לנסח את עיקרי ה"ייהרג ואל יעבור" של רוב מכריע בעם, מבלי שתואשם המדינה העברית בשער בת רבים כפוגעת בסיכויי ההידברות. זה לא הולך. ובקרוב נלך לבחירות הקשות ביותר שידעה ישראל מאז תש"ח, כאשר יוכח לכל כי עם חצוי אינו יכול להושיע את עצמו, לא להלחם כאיש אחד ולא לכרות שלום, וכי יהיה זה נצחון פירוס לזוכה בקץ על חודו של קול. עדיין לא מאוחר לנסות את התבונה.

תתארו לעצמכם

חיים במציאות אלימה / דני רובינשטיין

מי חריג כאן

חברה שהשקיעה במשך 20 שנה את כל כוחה בביסוס שלטון כוחני בגדה המערבית ובעזה אסור לה לבוא בטענות לארבעת הצנחנים משכם, שעשו פחות או יותר את מה שכולם עושים

אפשר להבין את רגשות התדהמה והכעס של ארבעת החיילים משכם ושל בני משפחותיהם על ששלטונות צה"ל נטפלו אליהם בגלל מצלמת טלוויזיה, שבמקרה תפסה אותם מכים מיידי אבנים. הנהלת הטלוויזיה הישראלית לא איפשרה לצופים בארץ לצפות במקרה במלואו, אבל לא צריך להיות מומחה גדול כדי לדעת שמקרים כאלה ודומים לו הם עניין די שגרתי. כמות הידיעות והשמועות, הזורמות מהשטחים בשבועות האחרונים, על מכות, השפלות והריגים, היא כזאת, שאפילו אם רק חלק קטן מתוכם נכון, אין לבוא בטענות לארבעת הצנחנים. המתח והאלימות בגדה המערבית ובעזה הביאו ב־12 השבועות האחרונים ל־76 הרוגים מירי, ולכ־20 הרוגים בנסיבות אחרות של המהומות שקשה לבדוק (חנק מגאז, מכות ועוד). מאות פצועים, אלפי עצורים, אין סוף של תקריות.

החיילים מגיבים על אלימות נגדם ולא רק הם. גם אזרחים ישראלים, מתנחלים ואחרים, כמו עובדי הדואר שנקלעו להפגנה ליד רמאללה, ירו והרגו צעיר ערבי. שוב ושוב מסבירים שצה"ל עומד במצב בלתי אפשרי אבל לא רק צה"ל – החברה הישראלית כולה, השולטת בכוח הזרוע בשטחים, עומדת במצב כזה כבר שנים ארוכות.

אלימות היא לא רק ירי ומכות. אלימות היא כל המציאות הפוליטית והחברתית של מדינת ישראל בשטחים שנכבשו ב־1967. משטר צבאי נוקשה, תפיסת קרקעות, צנזורה, מניעת חירויות אזרח בסיסיות, שלילת תשלומי ביטוח לאומי, מעצרים מנהליים, גירושים, איסורי בניה; כל אלה הם ביטויי אלימות, שהחיילים בני ה־18 וה־20 נולדו אליה. הם גם יודעים ומבינים שלאלימות הזאת יש הצדקה המלחמות הטרור הערבי הרצחני. הם למדו בבית־הספר את "האמנה הפלשתינאית" ומשמעותה, ושמעו גם על "ג'וקים מסוממים" ו"חיות דו־רגליות". היום הם שומעים על "טרנספרים".

שום פדגוגיה ושום חינוך לערכים ולהומניות לא יכולים להתחרות במציאות, שמאז 1967 רוויה באלימות חברתית ופוליטית, שמביא השלטון בכוח על השטחים. בבית־ספר תיכון בירושלים שמעתי פעם תלמידי י"ב מלגלגים על מורה יפה־נפש שמאלני, שמדבר גבוהה־גבוהה על ערכים, אבל לא שם לב שבמרתף בית־הספר ישנים בתנאים מחפירים כמה ילדים ערבים, פועלים של קבלן ניקיון מקומי. הקבלן המנקה את המוסד מסתיר שם את הילדים הערבים מאימת המשמר האזרחי ופקחי שירות התעסוקה (שבעצם אינם קיימים). מי שגדל ומי שמתרגל למציאות רשמית המביאה אין־סוף צידוקים לאפליה וקיפוח של ערבים (בין שהם נכונים או מגוזמים) לא יבין לעולם מדוע קוראים לחיילים, שמכים פה ושם, בשם חריגים. אם לערבים האלה אין זכויות־אזרח ואם הם תומכי אש"ף והאמנה הפלשתינאית, ועוד מעיזים לזרוק אבנים ובקבוקי־תבערה, אז להרביץ להם זה חריג?

הרי כל הזמן מכים בהם בתקנות שעת חירום ומכים בהם בצווים צבאיים, ואת זה עושים לא אזרחים חריגים, אלא הממשלה, במוצהר ובפומבי: עושה את זה הכלכלה הישראלית המנצלת את השטחים במשטר מעין קולוניאלי. אז מדוע אסור פתאום לתת אגרוף בצלעות למיידה אבן. החיילים הצעירים לא מטומטמים. אם הם ברוטאליים זה רק בגלל שהמציאות הישראלית של כל השנים האחרונות היא מציאות ברוטאלית: המדיניות של שלטון צבאי בשטחים מדיניות ברוטאלית ומי שמנסה להציגה אחרת הוא צבוע ומתחסד.

חברה אזרחית ומערכת בטחון שהשקיעו ב־20 שנה את כל כוחם בביסוס ובהצדקה של שלטון כוחני בגדה המערבית ובעזה אסור להם לבוא בטענות לארבעת הצנחנים משכם, שעשו פחות או יותר את מה שכולם עושים.

אמא, תדעי שזו שיגרה שם / שמעון וייס

תרביצו ותשחררו

"אצלנו כבר תפסו את השיטה. אתה מתלבש על מישהו. כל אחד מתמקד בערבי אחד, 'קולט' אותו ושעה מאוחר יותר או למחרת אתה תופס אותו. במימשל אמרו לחיילים, אל תביאו אותם"

לרן שוורץ, בן העשרים מנצרת־עילית, יש פני "בייבי פייס", וקשה לקשר אותם עם הכאת ערבים ופיזור הפגנות אלימות בשטחים. הוא גם נראה צעיר מגילו, אף־על־פי שהתבגר בשלושת החודשים האחרונים, מאז שהוא וחבריו מנהלים מרדפים נואשים אחרי מיידי אבנים ומתפרעים ערבים בגדה. סמל רן שוורץ נמצא מזה חודש בביתו בעקבות פציעה קשה שספג בשכם. הוא "מת" לחזור אל חבריו, לא מפני שהם בשכם, אלא מפני שרוח היחידה ואחוות החברים אינה מקלה עליו לשבת בבית כשחבריו ליחידה המובחרת נמצאים בעין הסערה הציבורית.

רן הוא חברו הטוב ביותר של שגיא הרפז מקיבוץ גשר. השניים התגייסו יחד ואת כל שירותם הצבאי הם עושים יחד. ביום שישי שעבר, כאשר נעצר שגיא בחדר האוכל של קיבוצו, צפה רן בכתבת הטלוויזיה על המכות בשכם. כבר בתמונה הראשונה זיהה את חברו. מיד מיהר לטלפון והתקשר לחברו בגשר. "עצרו אותי", אמר לו שגיא. "חכה, אחי, אני בא אליך", השיב רן ונטל מאביו את המכונית.

"לשגיא היו דמעות בעיניים", סיפר אחר־כך רן להוריו, "בהתחלה הוא שמח לראות אותי. הוא היה עצבני ומתוח, קילל את כל העולם. הוא ידע שהוא הולך לאכול אותה בגדול".

משך כל אותו לילה ליווה רן את שגיא והוריו בדרכו אל המעצר. לפנות בוקר חזר לביתו, אבל הוריו מעידים שלא היה זה רן שהם מכירים. רוחו סערה והוא לא היה מסוגל לשבת בשקט. כל הזמן טלפונים וחברים ותיאומים. במשך השבוע בילה יותר בגשר מאשר בביתו בנצרת־עילית. השבוע ישן פעמיים בבית משפחת הרפז בגשר.

רן נפצע בצורה קשה מאבן כבדה, עשרים ק"ג, שניחתה עליו מאחד הגגות בסימטא צרה וחשוכה בשכם. קסדת המגן שלו פוצצה לגמרי והוא ספג זעזוע קשה. ראייתו נפגמה, יכולתו לשמור על שיווי משקל אבדה בחלקה, והוא סובל מכאבי ראש תכופים ומעייפות רבה. הרופא ציווה עליו מנוחה מוחלטת ושכיבה במיטה. רן לא מסוגל לעמוד במגבלה זו. הוא גם לא מוכן לקבל את קביעת הרופא שעליו להוריד פרופיל מ־97 הקרבי ל־45 הבלתי־כשיר.

הוריו של רן, רבקה, מחנכת בבית־ספר יסודי וחיים, בעל מפעל מצליח לעיבוד שבבי, משתדלים לפנק את בנם ולהשגיח עליו ככל האפשר. אותות החרדה והחשש מהשפעת הפציעה והאירועים על בנם, ניכרים היטב גם בהורים. גם הם שינו את הסתכלותם על המתרחש. למשפחת שוורץ עוד שני ילדים, אודית, חיילת בת עשרים וניב בן העשר המאזין בשקיקה לסיפורי אחיו, הגם שלא הכל הוא מבין. על רן נאסר, כמובן, להתראיין. הדברים

ראיתי שאין ברירה וירדתי עליו עם כל מה שהיה לי ביד עד שנפל (תצלום: יצחק הררי)

מובאים מפי הוריו. כצפוי, הכל בבית עומד תחת רישום האירוע שעבר על רן לפני כחודש. השבוע דאגו בבית שוורץ לשגיא הרפז, החבר הטוב, לא פחות משדאגו לרן. שגיא הוא בן בית כאן כמו רן בגשר.

"רן חזר באותו בוקר מהבית אחרי חופשה קצרה", מספרת אימו, "הוא סיפר שלא הספיק להגיע מהבית וכבר היה בעימות ברחוב. ממש צלבו אותם באבנים ובקבוקים והכל ברחוב שרוחבו כרוחב משאית. הם היו ממש בתוך מלכודת, מעשר בבוקר עד שמונה בערב. אחרי יום של חיפושים ורק עם צלחת אחת של אורז, רדפו אחר מתפרעים שברחו לתוך סימטה מאיימת. הוא נצמד לקיר אחד הבתים וכנראה שעל הגג ארב לו ערבי אחד או שניים שהנחיתו עליו את הלבנה מגובה של שלוש קומות. רן אמר כי הוא משוכנע שהערבי חיכה לו שם למעלה כמה שעות טובות".

מעוצמת המכה התנפצה הקסדה ורן התמוטט. מה שקרה אחר־כך אין הוא זוכר. חושיו שבו אליו אט־אט, אחרי כמה שעות, כמהלכן ניתן לו טיפול רפואי בתחנת המימשל בשכם, בבתי־החולים בכפר־סבא ובתל־השומר שם נעשו לו צילומי רנטגן. חמישה ימים נותר רן בבית־החולים כשהוא שב לביתו בנצרת־עילית. רק אז פגש בהוריו, לא לפני שאסר על הרופאים לבשר להוריו דבר וחצי דבר. "חכו שאני אתאושש", אמר לרופאים, "ואז אודיע להם. לא צריך סתם להלחיץ אותם".

היום, כחודש לאחר שנטש בעל כורחו את חבריו בשכם, עדיין מתקשה רן שוורץ לתפקד. הוא סובל מסחרחורות, מעייפות ומתחושה של צביטה חופשית, כמו שהסביר לחבריו. גם חושי השמיעה והראייה שלו נפגעו. "שגיא כבר טיפל בזה שזרק את האבן", דיווחו לו חבריו ליחידה. ימים אחדים לאחר הפציעה "נכנסו לביתו ותפסו אותו כמעט על חם". מרגע שרן שוורץ נפגע, ככל הידוע, הוא הנפגע הקשה ביותר עד כה מקרב חיילי צה"ל המשרתים בשטחים, הוחלט על שינוי היערכות בגזרה ועל תיגבור הכוחות והכנסת מדיניות היד הקשה.

חבריו של רן שוורץ ליחידה, שמכונה השבוע בעל כורחה לכותרות, מעידים כי הגיעו לשכם אחרי כמה שבועות בבית־לחם, כשמלווה אותם תחושת השיעמום המבצעי בבית־לחם והיישה המחשבה שקצת "אקשן" לא יזיק. בסך הכל, מדובר ביחידה קרבית שאנשיה מבקשים להוכיח שהם יודעים לא רק להתאמן... עד מהרה הסתבר שה"קצת אקשן", מתגלגל לעימות קשה ומתיש. "כשאתה נמצא בשטח", סיפר רן שוורץ להוריו, "כששורפים דגל ישראל, יורקים, מקללים בעברית וצועקים לך: אמא שלך בת זונה ונדפוק את כל היהודיות בתל־אביב, זה מרתיח אותך. שורף לך את כל הפיוזים במוח".

"ברור שהשיטה שלהם זה לחמם ולברוח, אבל אצלנו כבר תפסו את השיטה. אתה מתלבש על מישהו, קולט אותו וכל אחד מתמקד על ערבי אחד ושעה מאוחר יותר או למחרת אתה תופס אותו. במימשל אמרו לחיילים, אל תביאו אותם. תרביצו ותשחררו.

"יש שיטה. "סטינקרים" מקומיים מזעיקים אמבולנסים למקומות בהם מכים ערבים. אחרי שעוזבים אותם – בא האמבולנס ואוסף אותם לבית־החולים. פעם אחת ערבי חנק חייל ודפק לו את הראש בקיר. זה היה ערבי גדול וחזק. באתי אליו ואחרי שנתן לי בעיטה בביצים, ראיתי שאין ברירה וירדתי עליו עם כל מה שהיה לי ביד עד שנפל. ואיך זה התחיל? בסך הכל ביקשתי ממנו תעודת זהות והוא התחיל לצחוק לי בפרצוף. זה שקר לומר שהחיילים נטפלים סתם ברחוב. אתה לא תופס אדם ברחוב ומכניס לו מכות סתם. את כולם תופסים על חם. זה כתוב בהוראות ובתדריכים. אין יציאה בלי תדריכים.

"הנשים מאוד אלימות. פעם חטפתי בראש ופטה רצינית ולא יכולתי לעשות כלום. אתה דוחף אותן, כי מאתיים מהן באות עליך עם אבנים, ואתה חוטף. אם תנסה להכות אותן, יגידו שאתה אלים. חטפתי אבנים מנשים ומילדים בני ארבע. תכניס לו מכות? זה צחוק מהעבודה".

"זו היתה ממש זוועה", אומרת רבקה בסלון ביתה, על הקטע שהוקרן בטלוויזיה על ארבעת החיילים מיחידתו של רן.

"לא זוועה", ממהר רן להגיב. "הייתי ממש מבסוט. הגיע להם, למסיתים האלה. לא תמצאי היום חייל שיהיה נגד שגיא. אילו הייתי במקומו, הייתי עושה אותו הדבר, אולי אפילו יותר חזק, ולא בגלל שאני טיפוס אלים. אלה

"באתי עם ראש גדול ומרוב גודל ניסו לפוצץ לי אותו", הוא אומר. שגיא כבר טיפל בזה שזרק עליך את האבן, דיווחו לו חבריו ליחידה לאחר פציעתו

ההנחיות. אמא, את אולי מזועזעת, אבל תדעי לך שזו שיגרה שם".

"ככה הוא לא חוזר לצבא", אומרת האם. "הוא מבולבל לגמרי. פעם מדבר כך ופעם מדבר אחרת. פעם חוזר ליחידה, פעם לא חוזר ליחידה".

"עכשיו אני באמת לא יודע אם כשאחזור, לא אשחק ראש קטן – אומר רן שוורץ. ברור שכל זה עובר עלי. גם אצלי המוטיבציה ירדה. באתי עם ראש גדול ומרוב גודל – ניסו לפוצץ לי אותו".

זכרונות הדיפלומט הטוב / שמשון ארד

40 שנה במדבר האו"ם

ארקהארט היה קצין צעיר שהעז להזהיר את מתכנני המבצע שהצנחת הכוחות תמיט אסון. אבל האם נאבק בתוקף? הספק השפיע עליו להתמסר לשליחויות שלום

אחרי ארבעים שנה בשירות הארגון הבינלאומי שהוקם ב־1945, פרש בריאן ארקהארט לפני שנתיים מתפקידו כתת־המזכיר הכללי. פרש – אבל לא פנה עורף. את שירותו באו"ם ראה כשליחות. משסיים פרק זה בחייו, חש צורך פנימי לספר את הסיפור. הוא קרא לספרו "חיים בשלום ומלחמה". הספר יצא לאור בסוף 1987 בהוצאת "הארפר וראו" בארצות־הברית. ישראלים לא מעטים הכירו את בריאן ארקהארט בביקוריו התכופים בארץ, חלקם ממגעים בניו־יורק. אבל לרוב הציבור, לא האיש וגם לא שמו, לא אמרו הרבה. האלמוניות היא תכונה מתכונותיו של הדיפלומט הטוב. פרט לחשיפה עקב אחדים מהאירועים הדרמטיים ביותר בתקופה בה שירת באו"ם, לא דבקו בו הדחפים המוכרים כל־כך מהביוגרפיות של שליחי ציבור אחרים על הבמה הבינלאומית.

הספר לא נועד לפאר ולהאדיר את מחברו; הוא נכתב לא במעט כמחאה על הדימוי הציבורי השלילי שדבק באו"ם. הגורמים לדימוי זה היו, על־פי ארקהארט, אוזלת ידן של המעצמות הגדולות לצד חוסר מנהיגות, שיפוט כושל וחולשה של מנגנון האו"ם. בראיין ארקהארט, שהיה מעורב כמעט בכל המשברים שלאחר מלחמת העולם השניה, מגולל עדות מאלפת הראויה לבדיקה שקדנית של חוקרי דברי הימים ושל מעצבי המדיניות היום.

בראיין ארקהארט נולד באנגליה לאחר מלחמת העולם הראשונה ואופיו נתחשל בצל המלחמה הממשמשת ובאה ובכור ההיתוך של חיל הצנחנים הבריטי, בתוך המלחמה עצמה. אחד הפרקים המרתקים בספר מוקדש לפרשה של צניחת עוצבות הצנחנים הבריטיים בספטמבר 1944 ליד העיר ארנהיים בהולנד. כקצין מודיעין של הקורפוס, היה ארקהארט שותף לתכנון המבצע וכבר בשלב מוקדם היה משוכנע שזוהי תוכנית הרת־אסון. המניע העיקרי למבצע היה לא צבאי אלא פוליטי. הגנרלים הבריטים היו מבויישים לנוכח התקדמותו הארוכה של הגנרל האמריקאי פאטון בראש הארמיה השלישית וכדי להחזיר לבריטניה את כבודה, תוכנן מבצע שהראווה היתה חשובה בו יותר מצילומי האוויר.

ארקהארט היה קצין צעיר שהעז לאמר למתכנני המבצע, כי הצנחת הכוחות תמיט אסון. אבל האם נאבק בתוקף? שאלה זו העסיקה אותו שנים רבות. היא גם הסביעה את ותתמה על חישול אופיו. הוא גמר אומר להקדיש את חייו לארגון עולם שלא יידע עוד מלחמה. בצטטו את דאג המרשילד הוא אומר, ש"האו"ם לא נוצר כדי להביא את האנושות לגן העדן, אלא כדי להצילה מהגיהנום".

הכוהן הגדול שגויים להציל את הגזע האנושי מהגיהנום היה טריגווה לי, פוליטיקאי נורווגי, איש הליכוד, בעל זכויות רבות בהצלת חצי המטמוני הנורווגי מידי הפולש הנאצי. אבל לי חסר בכל הנראה התכונות הארגוניות והכושר האינטלקטואלי הנדרשים כדי להקים מנגנון בינלאומי שיעמוד לשירותו של עניין השלום ולהנהיגו בעת משבר. ארקהארט יודע לספר סיפורים לא מחמיאים על טריגווה לי. לי יוצא בסיפורים אלה אדם קטנוני, חסר תחכום ואכול קנאה. פעם היה נשיא העצרת נשוא קנאתו ופעם היתה זו הגב' רוזוולט, חברת המשלחת האמריקאית לאו"ם. במיוחד קשה היה לטריגווה לי לשאת את הכבוד והתהילה להם זכה ד"ר רלף באנץ', שליח או"ם, שהשכיל לתווך בין מדינות ערב וישראל ולהביאן ב־1949 לחתום על הסכמי שביתת הנשק. בנובמבר 1952 הגיש את התפטרותו ועצרת האו"ם, לאחר המלצת מועצת הבטחון, אישרה את בחירתו של דאג המרשילד השוודי למזכיר הכללי של הארגון. ארקהארט החל לעבוד במחיצתו של ד"ר באנץ' והשלישיה הזאת – המרשילד, באנץ' וארקהארט – חוללה גדולות ונצורות בשנים הבאות. כך, לפחות, לפי גירסתו של ארקהארט. כוחם ותרומתם באו לידי ביטוי מרשים בסתיו 1956 בעת מבצע קדש, הידוע בתולדות או"ם כמשבר סואץ.

אינני חושב שלנו, כישראלים, תהיה הסתייגות רבה לגבי ניתוחו של ארקהארט למצב שקדם למלחמת סיני ב־1956. הניתוח מאזכר את פניית נאצר לרכישת נשק מברית־המועצות, את התקפות הפידאיין ואת חוסר האונים של מנגנוני שביתת הנשק של האו"ם. הוא מציין גם את פעולות התגמול של צה"ל, את ביטול תוכנית המימון של סכר אסואן על־ידי ארה"ב והלאמת תעלת סואץ שבאה בעקבותיו. משהחל המבצע המשותף של ישראל, צרפת ובריטניה, חש עצמו המרשילד מרומה. הוא ניהל, כנראה, משא־ומתן "מבטיח" עם שרי החוץ של אנגליה, צרפת ומצרים והשיחות עמדו להתחדש ב־29 באוקטובר, זה היום בו נפתח המבצע. המרשילד הופיע במועצת הבטחון בנאום פרוגרמטי מרשים שארקהארט מבסס עליו את כל ה"אני מאמין" הפוליטי שלו.

"עקרונות המגילה נשגבים מהארגון שהם מגולמים בו, והמטרות שהם אמורים להבטיח הם קדושים יותר מהמדיניות של כל אחד מן העמים. כמשרתו של הארגון, חייב המזכיר הכללי לשמור על מעמדו תוך הימנעות מנקיטת עמדות פומביות בקונפליקטים בין המדינות החברות, אלא אם מעורבותו עשויה לסייע ליישוב הסכסוך. מכל מקום, הדיפלומטיות ואי־משוא־הפנים בהם חוייב המזכיר הכללי על־ידי אופיה של המטלה המיידית, אסור שידרדרוהו למדיניות של סתגלנות...", מצטט ארקהארט מנאום המרשילד.

נאמנותו של המרשילד לעקרונות מגילת האו"ם ולשליחותו נתאפשרה, כמובן, מפני ששתי המעצמות הגדולות, ארצות־הברית וברית־המועצות, כל אחת וטעמה שלה להפגנה של "צופיות בינלאומית", חברו יחד בגינוי המבצע הישראלי־בריטי־צרפתי ובנקיטת צעדים, במסגרת או"ם ומחוצה לו, כדי לסכל את יעדי המבצע. את הרעיון המקורי להקמת כוח או"ם הגה שר־החוץ הקנדי לסטר פירסון: כאשר האנגלים והצרפתים הודיעו ב־3 בנובמבר 1956 שהם יפסיקו את פעולותם המלחמתית נגד מצרים, אם מצרים וישראל יסכימו להצבתו של כוח או"ם ביניהן, נכנס המרשילד לפעולה.

ארקהארט. הצלחתו של כוח האו"ם עשתה לו מוניטין (תצלום: י.פ.א.א.)

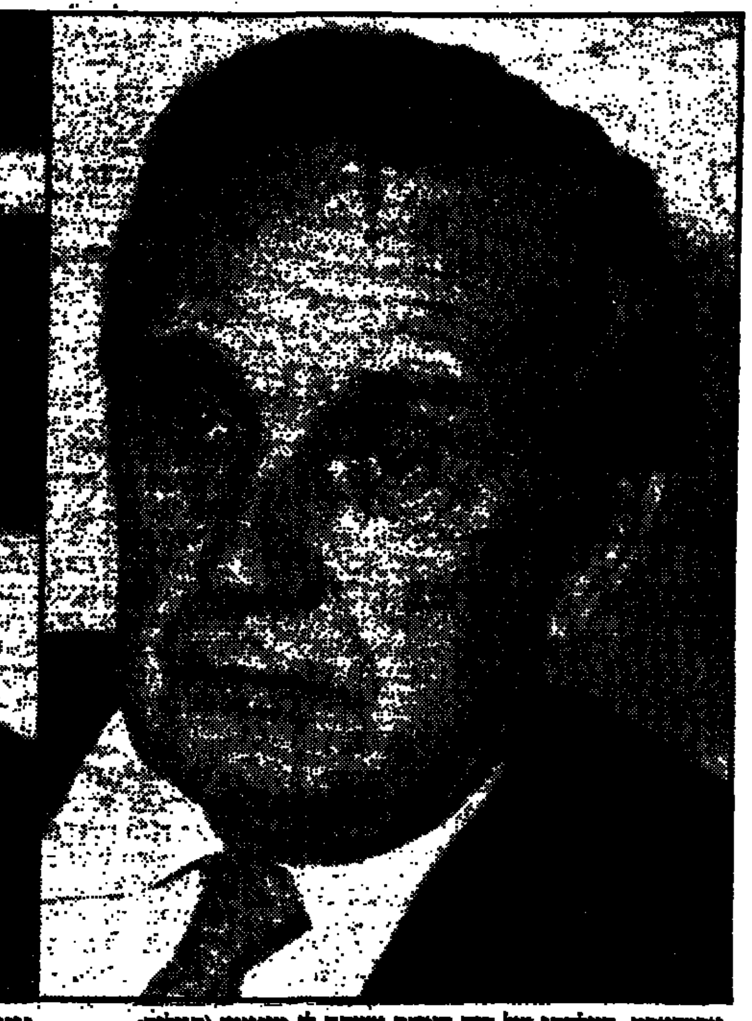

גונאר יארינג. "אני רוצה להיות בטוח שלא יוכלו לקרוא את מלמול שפתי"

ארקהארט היה האיש הבכיר היחיד במזכירות האו"ם שהיה לו נסיון צבאי. מן הנסיון הזה שאב את עיקר תושייתו לארגון כוח או"ם שייצא תוך זמן קצר לסיני. הבריטים והצרפתים החלו בנסיגה וכוח האו"ם תפס את מקומם. יציאת ישראל ממצרים במהדורת 1956 היתה פרשה מסובכת וממושכת הרבה יותר. הפינוי, בסופו של דבר, בא בלחצו הישיר של הנשיא אייזנהאואר ורק לאחר שישראל ידעה להוציא ממנו הבנות והנחות שונות, הן לגבי חופש השיט במפרץ עקבה והן לגבי רצועת עזה. על הפינוי הישראלי אין בפי ארקהארט דברים מחמיאים. הוא מונה את "עוונותיה" של ישראל ומאשימה בהרס כבישים ועקירת מסילת הברזל, בהשארת שדות מוקשים בלתי מסומנים ובניהול מערכת תעמולה ארסית נגד המרשילד ונגד כוח האו"ם בשל משוא פנים כביכול לטובת מצרים.

הצלחתו של הכוח הבינלאומי עשתה לו מוניטין ואפילו שר־החוץ האמריקאי דאלאס הפך למליץ יושר שלו. ארקהארט מצביע על הצלחה זו בניגוד לכשלון או"ם לשים קץ לפלישת ברית־המועצות להונגריה, וזאת, חרף החלטות העצרת שגינו את הפלישה הסובייטית ולמרות הקריאות החוזרות לפנות כוחותיה משם. חוסר האונים של האו"ם נבע, כמובן, לא מחולשתו של המזכיר הכללי, אלא מן העובדה שהיה מדובר במעצמה כברית־המועצות, שהיתה לא בפעם הראשונה או האחרונה, כמי שגמרו אומר להחמיץ כל אוטובוס מזדמן, ובכך, בלי שהתכוונו, לשרת את המטרות והאינטרסים של ישראל". הצעד הקונסטרוקטיבי הבא של או"ם היה ללא ספק בהחלטת מועצת הבטחון 242 מנובמבר 1967. ההחלטה, מציין ארקהארט, דיברה על נסיגה מ"שטחים" ולא "מהשטחים" וההשלכה האופרטיבית היתה שהמזכיר הכללי מינה את גונאר יארינג השוודי כשליחו המיוחד למזרח־התיכון. יארינג שימש בשנות החמישים שגריר שוודיה באו"ם. הוא היה מוכר בהגינותו ובנסיונו הדיפלומטי הרב. ארקהארט מספר, כי כשפגש פעם את יארינג בנמל התעופה קנדי ובסביבה נתקבצו עתונאים רבים שם לב שיארינג מחזיק את ידו על פיו. ארקהארט שאל אותו אם שיניו כואבות ויארינג השיב: "אני רוצה להיות בטוח שאיש לא יוכל לקרוא את מלמול שפתי".

בעת פינוי סיני ב־57', הרסה ישראל כבישים ומסילת ברזל, השאירה שדות מוקשים בלתי מסומנים וניהלה תעמולה ארסית נגד המרשילד וכוח האו"ם

משהוחל המבצע המשותף של ישראל, צרפת ובריטניה חש עצמו המרשילד מרומה. בעת ההיא ניהל כנראה משא־ומתן "מבטיח" עם שרי החוץ של צרפת, בריטניה ומצרים. השיחות עמדו להתחדש ב־29 באוקטובר.

ב־1968 הגיעו ארקהארט ורעייתו לביקור פרטי במזרח־התיכון, כדי לראיין את מכריו של המרשילד, לשם כתיבת ספר לפי בקשת בני משפחת המרשילד. "המרשילד העריך מאוד את ידידותו עם בן־גוריון, יותר מידידותו לאחרים". הם ביקרו אצלו בשדה־בוקר ושהו במחיצתו חמש שעות. "הוא היה אדם נפלא, אחד הידידים הטובים ביותר שהיו לי אי פעם", אמר בן־גוריון. כאן שיסע אותו ארקהארט ואמר: "אבל לפי חליפת המכתבים שביניכם היו לך כנראה לא מעט בעיות עם המרשילד וגם לו היו בעיות אתך". בן־גוריון צחק ואמר: "למי בשלושת אלפי השנים האחרונות לא היו בעיות עם היהודים?"

הפרק האחרון בספרו של ארקהארט הקשור במזרח־התיכון מתמקד בענייני לבנון. בביקור שערך ארקהארט בביירות ב־1981 נפגש עם כמיל שמעון, הנשיא לשעבר ופייר ג'מייל, מנהיג הפלנגות ואביהם של באשיר ושל אמין, הנשיא הנוכחי. בשיחה עם ארקהארט דיבר פייר ג'מייל בחמימות רבה על מוסוליני. בינואר־פברואר 1982 חזר ארקהארט ללבנון ובין השאר הוא מדווח על שיחה עם ערפאת. מנהיג אש"ף אמר לו שהוא מצפה בכל רגע לנסיון סורי לרצחו. הוא ביקש מנציג או"ם להביע [illegible] לפני שנטלו את הנשק בידיהם, לא שעה איש לפלשתינאים. הוא מתחייב לשמור הפסקת האש בדרום לבנון, ולבסוף – הפלשתינאים יקימו את מדינתם בכל חלק של ארץ־ישראל שיפנו הישראלים. אם לא ייעתרו לקבל אותו – את ערפאת – יהיה יורשו הרבה יותר קשה.

הבעיה העיקרית של ערפאת, מעיר ארקהארט, היא בכך שאין כל בטחון שהוא מסוגל לממש את מה שהוא מבטיח. אילו נענו ישראל וארצות־הברית לפנייתו, וראי היה מתחזק מעמדו, אבל בעיני אויביו במחנה הסירוב הפלשתינאי היה נחשב בוגד. דוד קמחי, מנכ"ל משרד החוץ באותה תקופה, יעץ לארקהארט לא למסור את המסר של ערפאת לבגין. ארקהארט לא התחשב בעצת קמחי ודיווח לבגין על דברי ערפאת. "בגין הקשיב לי בעניין", מציין ארקהארט בספרו. לעומת זאת, על שיחתו עם שר־החוץ שמיר מעיר הוא כי "התעלמה מכל נגיעה במימד הפלשתינאי". (בשלב מוקדם יותר של פרשת לבנון, בתקופה שלאחר מבצע ליטני ב־1978, מדבר ארקהארט בהערכה רבה על משה דיין, שבתפקידו כשר־החוץ בממשלתו של בגין גילה הבנה, הגזה ורגישות רבה יותר משאר עמיתיו).

ארקהארט לא התחשב בעצת קמחי ודיווח לבגין על דברי ערפאת. בגין הקשיב לו בעניין. לעומת זאת שר החוץ שמיר התעלם בשיחה ביניהם מן העניין הפלשתינאי

ארקהארט טוען כי בביקורו בישראל בספטמבר 1984 הבהיר לדוד קמחי, כי אם מתכננת הממשלה החדשה נסיגה מלבנון, מוטב שתעשה זאת באורח חד־צדדי ולא תסמוך על הסכמים עם ממשלת לבנון. בשיחה עם שר הבטחון יצחק רבין, שנערכה בביתו של הנשיא הרצוג בהרצליה, גילה לו שר הבטחון את עקרונות התוכנית לפינוי מלבנון וארקהארט שאל את רבין אם הוא רשאי למסור את עיקרי התוכנית לסורים. בעת ביקורו בדמשק נתנו הסורים, לגרסתו, את הסכמתם לעיקרי התוכנית שהיתה בה הבנה, שסוריה לא תזיז כוחות לעבר השטחים שתפנה ישראל.

הסורים, אגב, האמינו שהדיבורים של ישראל על נסיגה מלבנון הם תחבולה. כמנהגו של דבר תחבורי שטעו. את שמעון פרס מצטט ארקהארט כלהלן: "עם סוריה תהיה לנו הסכמה אבל לא משא־ומתן; עם לבנון משא־ומתן אבל לא הסכם". באפריל 1985 ניסה ארקהארט לשכנע את ממשלת ישראל לוותר על רצועת הבטחון בדרום לבנון. הפעם טעה הוא בהערכה: ממשלת ישראל לא ויתרה. לעומת זאת מצא במאמר־הערכה שנתפרסם עליו ב"ג'רוזלם פוסט" עידוד רב. המאמר נתפרסם עם פרישתו מתפקידו כתת־מזכ"ל או"ם. המאמר המליץ לארקהארט לא להרפות ממאמציו להשגת שלום במזרח־התיכון. הספר ההוגן והנבון שכתב הוא ללא ספק תרומה למאמציו.

ננסי, נורייגה ונקמת המדוכאים

(המשך מעמ' 13)

במחלת האיידס ולהתפשטותה המהירה. נאנסי הועמדה בראש מבצע חינוכי לאומי, שהתרכז בעיקר בבני הנוער. היא עברה מעיר לעיר, נאמה בפני תלמידי בתי־ספר, הופיעה בטלויזיה וטבעה את הסיסמה "פשוט אימרו: לא". היו תגובות חיוביות, לפחות מבחינת התקשורת וזה נראה בעצם כל־כך חיובי עד שרונלד רייגן וחברי המפלגה הרפובליקאית לא אבו להניח את העוגה המומבית הזאת לננסי בלבד. ברבע האחרון של 1986 זינק נושא הלוחמה בסמים אל ראש סבלת הבורסה הפוליטית בארה"ב. מסע הבחירות לקונגרס בנובמבר כבר מחוסר נושא ציבורי מרכזי ובמפלגה הרפובליקאית ובבית הלבן החלט שהולכים על זה. כל מועמד לקונגרס תבע תוכניות מרחיקות לכת יותר למלחמה בסמים, תבע הקצבת משאבי ענק, ואכן, הקונגרס והבית הלבן הוליכו בצעד משותף על הקצבת תקציב ענק ללחמה בסמים.

הבחירות עברו, הנושא נשכח, התקציב קוצץ ורק ננסי נשארה לרוץ עם זה, אבל שום דבר לא השתנה באורח ממשי אלא לרעה. מספר המשתמשים עלה בהתמדה, שפע חסר תקדים של סחורה לבנה וקטלנית הציף את רחובות הערים והשוק המפתה המריץ כנופיות של ספקי סמים למאבקים אלימים על נתחים שמנים, והגוויות לא איחרו להופיע ברחובות ובבתים: גוויות של סוחרי סמים וגם של שוטרים.

השוטרים המתים לא היו הבעייה הראשונה במעלה של שלטונות החוק במאבקם בסמים. הבעיה היתה יותר של שוטרים מושחתים. ככל שהלך השוק ותפח וככל שהרווחים שנצברו בו גדלו, כן גבר הפיתוי שעמד בפני אנשי המשטרה הממונים על המאבק בסוחרי הסמים. בשנה האחרונה הוברר לפתע למשטרת מיאמי כי כל מחלק הסמים שלה מורכב מעשירים מופלגים שרכשו בתים מפוארים ומכוניות יוקרתיות ואף ניהלו תיקי השקעה שמנים בבורסה.

עריקתם של השוטרים לשיתוף פעולה עם סוחרי הסמים לא נבעה רק מרדיפת הבצע של אנשי החוק, אלא גם מן המוראל הנמוך שלהם: אחרי הכל הם ראו כי המאמץ שלהם אינו נושא פרי. אחרי כל מעצר של סוחר סמים, צצו שלושה חדשים, החרמות של משלוחי קוקאין אדירים לא ייבשו את השוק, שכן מייד נעשו סידורי חירום של רשתות הסמים הגדולות לאספקה חדשה ובהולה. לפיכך החליטו השוטרים כי "אם אינך יכול להכות אותם – הצטרף אליהם". כדי לכסות את שחיתותם התרכזו במעצרים של משתמשים ושל קמעונאים קטנים, אולם הסיטונאים הונחו לנפשם.

השוק התפתח במידה כזאת עד שכאשר ביקש הנשיא רייגן מנשיא מקסיקו, בפגישתם לפני חודש, כי ייעשה מאמץ לבלימת הברחות הסמים ממדינה זו לארה"ב, השיב לו הנשיא המקסיקאי כי הבעיה של ארה"ב היא בראש וראשונה בעיית הביקוש ולא בעיית ההיצע. אם אנשים יכולים לרכוש באורח חפשי סמים קשים במרחק 20 מטר מגדר הבית הלבן – יש לכם בעיה, אמר.

אולם הממשל האמריקאי העדיף לחפש את הבעיה בחוץ, גם מכיוון שהרבה יותר נוח להאשים גורמים חיצוניים בבעיה אצלך בבית, וגם מפני שבאמת קשה להתמודד רק עם המתנה האחת של תולי הסמים בלי ללכת אחרי השורשים של היבוא. התמונה שנפרשה בחודשים האחרונים בפני הציבור האמריקאי היתה מעוררת דאגה: אמריקה הלטינית ברובה הפכה למפעל ענקי של ייצור, עיבוד ושיווק סמים לשכנה הגדולה מצפון. בדרום אמריקה ואמריקה התיכונה נוצר משולש המוות הענקי המאיים להציף את ארה"ב בסמים קשים. בבסיס של המשולש הוא בברזיל, פרו, אקוודור ובוליביה, שם עוסקים רבבות חקלאים בגידול צמחי־הסם. משם הוא עובר לקולומביה שאינה אלא מעבדה ענקית לעיבוד חומרי הגלם לאבקות הלבנות ומשם עוברים לקודקוד המשולש – בהונדורס, קוסטה ריקה, פנמה, אל סלוודור, מכסיקו, בהאמה והאיטי, המשמשות מערכת רבת־כוח של שיווק, הובלה והלבנת מיליארדי הדולארים שצוברים סוחרי הסמים.

ברוב המדינות האלה התמוטטה כליל מערכת החוק המשפט מול לחצם של סוחרי הסמים אדירי הכוח. בקולומביה, למשל, כשלו כל הנסיונות של המערכת הממלכתית לעקור את הנגע, כשסוחרי הסמים של קבוצת מדאלין, הנקראת כך על־שם העיר השניה בגודלה במדינה, החלו נוקטים בצעדים אלימים: הם רצחו שוטרים, תובעים ושופטים, ובשנה שעברה רצחו אף את שר המשפטים של קולומביה. כל הנסיונות של השלטון המרכזי עלו בתוהו, גם מכיוון שסוחרי הסמים נהנים מתמיכה גדולה

ננסי, קבעו, מעצבי התדמית, צריכה לעשות גם משהו חיובי ומתמשך בקנה־מידה לאומי. היא זקוקה לאיזה מבצע. אחרי דיונים ממושכים הוחלט כי זה יהיה מבצע המלחמה בסמים

בקרב הציבור. אחרי הכל באיזורים מוכי עוני, ההבדל בין עבודה חקלאית רגילה לבין גידול סמים על־ידי האיכרים הוא ההבדל בין חיים של מחסור ורעב לבין חיי רווחה יחסית. סוחרי הסמים משקיעים, ממש כפוליטיקאים, בכספים רבים בשיפור רמת החיים באיזורים הכפריים: הם בונים שיכונים זולים, בתי־ספר ומרפאות, וזוכים בתמיכה רחבה של שכבות המצוקה המהוות את עיקר אוכלוסייתן של מדינות אלה. תושבי אמריקה הלטינית מתייחסים בשוויון נפש למצוקה שהם גורמים לארה"ב. אחרי הכל, הם אומרים, ארה"ב, ניצלה ועשקה במשך מאתיים שנה את מדינותינו ועכשיו היא מקבלת כגמולה. ואכן אמריקה הלטינית נוטלת עתה את נקמתן של שנות השיעבוד הכלכלי, השנים בהן חברות אמריקאיות קבעו את גורל התושבים שם, כרתו בריתות עם גנרלים משחיתים ועם שכבה דקה וריאקציונרית של עשירים מופלגים והותירו את אמריקה הלטינית בבערות, חולי ומחסור. החובות הענקיים של מדינות אמריקה הלטינית מאיימים על יציבותה של מערכת הבנקאות האמריקאית. מאות־אלפי מהגרים בלתי חוקיים מאמריקה הלטינית מציפים את ארה"ב ומאיימים לשנות את המאזן הדמוגרפי

נורייגה. עם קאסטרו האדמנה

במדינות הדרום ובקליפורניה. ארה"ב מציעה למדינות אלה, בעיקר למקסיקו ולקולומביה, שיתוף פעולה משטרתי וצבאי כדי לייבש את שדות גידול הסם וכדי ללכוד את הסוחרים הגדולים. אלה מסרבות, לא רק בשל לחץ הסוחרים, אלא גם בשל חששן ההיסטורי מהכנסת כוחות אמריקאיים למדינותיהם, העלולה להביא, כפי שהביאה פעמים רבות בעבר, לאובדן עצמאותן.

פתאום הסתבר לוושינגטון כי בעוד היא זועקת עד לב השמים בחשש המוגזם, אם לא מופרך נגד התפשטות קומוניסטית באמריקה התיכונה, הולכת ומתפשטת באיזור סכנה אמיתית וגדולה בהרבה של ממשלים המשמשים ככסות למשטר של סוחרי סמים. קולומביה כבר נחשבת למדינה שאותה מנהלים הסוחרים, וגם במקסיקו יש סימנים גוברים והולכים של העלמות סמכותו של השלטון לטובת עוצמתם האמיתית של סוחרי הסמים. כך גם בהונדורס ובהאיטי, שם התגלה כי האיש החזק בשלטון, הגנראל ז'אן קלוד פול, הוא בעליה של רשת שיווק אדירה של קוקאין. מתוך נסיון לכרוך שתי רעות, החל ממשל רייגן לטעון כי הקומוניסטים של קובה וניקרגואה – אותם הוא מתעקש למצוא מאחורי כל בעיה – הם הזוממים העיקריים של התפשטות הסמים באמריקה התיכונה. אולם עדויות שנצברו בשנתיים האחרונות בוועדה מיוחדת של הקונגרס, העלו כי ברוך־כלל ההיפך הוא הנכון: מכיוון שממשל רייגן שיעבד את מדיניותו באיזור לרצון הפוליטי להפיל את המשטרים הקומוניסטיים בניקרגואה ובקובה, הוא שיתף פעולה באורח הדוק עם כל כוח באיזור שניאות לעזור במאמץ, ולא בדק בציציותיו. הסתבר כי פעולות רבות של סוכנות הביון המרכזית באמריקה התיכונה, נעשו תוך שיתוף פעולה עם סוחרי סמים שהשתמשו בקשריהם החדשים כדי להקל על פעולות ההברחה שלהם לארה"ב.

כשהיה האיש החזק של פנמה, הגנראל נורייגה, משתף פעולה עם ארה"ב בפעולותיה נגד ניקרגואה, הוא היה הבן היקיר של ממשל רייגן ואף קיבל מכתבי הערכה רבים על פעולותיו המשותפות עם מנהל המלחמה בסמים של ארה"ב. אולם כשהסתבר כי מאחורי גבם של האמריקאים הוא רוקם יחסי ידידות עם פידל קאסטרו ועם דניאל אורטגה, החל ממשל רייגן פועל להפלתו, ואף הוגש נגדו כתב אישום במיאמי, באשמת ניהול רשת סמים. אל ועדת הקונגרס הגיע יועצו לשעבר של נורייגה, אשר גילה כי שליטה של פנמה הפך את מדינתו לעסק סמים ענקי והרוויח אישית מיליארדי דולרים בשנה. הנשיא האזרחי של פנמה נקרא להתייעצות עם סגן מזכיר המדינה לענייני אמריקה הלטינית, אליוט אברמס, וזה דחק בו להדיח את נורייגה והבטיח תמיכה אמריקאית. הנשיא דלבלייה עשה מה שהתבקש לעשות, אולם במקום להישמע לו, הדיח אותו נורייגה והאסיפה הלאומית של פנמה בחרה נשיא חדש. התמיכה האמריקאית המובטחת בוששה לבוא ודלבלייה המק למחבוא וקרא לעמו לשבות שביתת מסחר נגד נורייגה. אולם השביתה נכשלה. הסוחרים העשירים ואנשי המעמד הבינוני המשגשג הצטרפו לשביתה, אך בני העם העניים תמכו בנורייגה, בן שכונת עוני שעלה לגדולה ומפזר כספים רבים להטבת מצבם של בני השכונות והכפריים. להם לא אכפת אם הכסף הזה בא מעיסקות סמים המציפות את ארה"ב במטען קטלני. בעיניהם הוא איש טוב ומיטיב, ושומר על עצמאות פנמה מול האמריקאים הנראים כמתחרטים על ההסכם שחתם קרטר עם פנמה, על פיו תעבור השליטה המלאה בתעלת פנמה למדינה זו ב־1999.

עם נורייגה או בלי נורייגה ימשיכו הסמים לזרום לארה"ב מאמריקה הלטינית, ולהגביר את רמת הפשיעה, השחיתות ושאר הבעיות החברתיות. רבים בארה"ב נואשו כל־כך מהמצב, עד ששוב עולה קריאה לבטל את החוקים האוסרים על שימוש בסמים. קריאה כזאת היתה פופולארית בקרב הליברלים של שנות ה־60, אולם היום היא עולה דווקא מכיוונם של ההוגים השמרניים ביותר. הכוונה מאחורי הצעות אלה, אינה לאפשר חירות לכל אזרח לנהוג בגופו כרצונו, ולהתנסות בכל נסיון העולה על דעתו. הכוונה הפעם היא להכות את סוחרי הסמים בכיסם ולגרום בכך למפלצת להיעלם. הגיון המציעים הוא שכאשר יהיו הסמים ניתנים לרכישה חפשית ובלתי מוגבלת, ירדו מחיריהם במאות אחוזים, הסחר בסמים לא יהיה עוד עסק מכניס ואפשר יהיה לפקח על אוכלוסיית המשתמשים ולעזור לה. אין זה המצב הרצוי, אומרים המציעים, אולם זה יהיה טוב בהרבה מן המצב הנוכחי.

סוחרי הסמים במרכז אמריקה משקיעים, ממש כפוליטיקאים, כספים רבים בשיפור רמת החיים של שכבות המצוקה: הם בונים שיכונים זולים, בתי־ספר ומרפאות

האומנם סכסוך טראגי?

מאת מרטין בובר

— — לעתים קרובות שומעים אנו את הדעה, שלבעיה היהודית־ערבית בארץ־ז נודע אופי של דילמה, של „מבוי סתום", ושאין לה כלל פתרון אמיתי המבשיר מצב בלתי־מסופק. אפשר היה אפילו לשמוע מכלל הבריות של כמה מחברי ועדת החקירה את החשש שכך הוא. טענה פאטאלית זו נקטה בכך, שדרישות החיים נתחשו בלוך ונעשו סתירות, מעיני המעוניינים על־ידי דרישת הפוליטיקה.

בין כל הקבוצות בעולם, והיות בכפישה אחת, קבוצות לאומיות, דתיות, כלכליות, חברתיות, יש סכסוכי־אינטרסים, (שהם) ריאליים במידה מסוימת. כל עוד מטפלים בסכסוכים אלה בתחום החיים עצמם, טיפול זה מסולל פתרונות ממש, בין בצורת פשרה שלילית בלבד, כדרך צמצום תביעות שני הצדדים, ובין בצורת פשרה חיובית, סינתטית, יוצרת, כדרך הקמת תנאי־חיים חדשים, המאפשרים לרודפים שיתוף פעולה. שונה הדבר, אם הסכסוכים עוברים מתחום החיים לתחום הפוליטיקה, ושונה הוא בה במידה, שהפוליטיקה מתגברת על החיים. כי עתה מתהווה דבר, שאני מכנה אותו בשם עודף־הסכסוך הפוליטי. הפוליטיקה בבחינה זו, הרוצה לעמוד על מרותה לגבי החיים, יש לה עניין לנהוג באינטרסים של הקבוצות השונות כבאלה שאין להשלים ביניהם. וכיוון שלמעשה אינם כך, צריכה היא לעשותם לכך. ואת זאת היא משיגה, עד שהיא מחריפה את סכסוך האינטרסים הריאלי לבלתי־ריאלי, שאמנם מבצבץ הוא בכל עוצמתה האיומה של אשליה פוליטית. פוליטיקה של איזו־קבוצה מולידה ברוחות תבערה תחושה של סכסוך, שמידותו עוברת בהרבה על מידת הסכסוך הריאלי, ואף גם נודע לו אופי אחר מלסכסוך הריאלי, אופי מוחלט, כביכול. ההפרש בין הסכסוך הריאלי ובין הסכסוך המדומה ובעל העוצם הפוליטי הוא מה שכיניתי בשם עודף־הסכסוך הפוליטי. עודף זה אמנם אינו משפיע השפעה חיובית אלא על נפשו של חלק הקבוצה הפעיל פעילות פוליטית, אבל התעמולה מביאה באמצעיה השונים לידי הגמוניה גמורה של חלק זה על השאר, לשון אחר: מרותה של הפוליטיקה על החיים.

מתוך התפתחות ממין זה בשני המחנות נולד המצב היהודי־ערבי הנוכחי שהוא נטול מוצא לכאורה. כשעליתי ארצה לפני שמונה שנים, ציין סוחר ערבי גדול בשיחה אתי את המצב בביטוי נאיבי בסקפת אבל נבון ביסודו: „שנינו", אמר, „ראיך ראני, יכולים היינו לבוא לידי הסכם, כי אנחנו רוצים לפתח ארץ זו לדברינו. אבל יש אצלנו אנשים ויש אצלכם אנשים המעוניינים למנוע הסכם כזה. אלה הם הפוליטיקאים. ומי יודע, שמא יביאו עד לידי כך, שלא נוכל עוד אפילו לדבר זה עם זה כמו שמדברים אנו עתה." ובאמת הביאו במהרה לידי כך.

מה עלינו לעשות, עלינו שמכירים את המצב ושואפים לשנותו? כלום עלינו לוותר על עבודה פוליטית היות וכך טיבה של פעולה פוליטית בעולם? דבר זה משמעו להפקיר לגמרי את החיים בידי הפוליטיקה. לא, עלינו לפתוח בפוליטיקה של ריפוליטיזציה. עלינו לעבוד עבודה פוליטית, כדי לגרום להבראת היחס החולני של עכשיו בין החיים והפוליטיקה. עלינו להילחם בגידול המשטר של הפוליטיקה. עלינו להילחם בו מבפנים, כשעומדים אנו בתוך התחום הפוליטי. מטרתנו לסלק את עודף הסכסוך הפוליטי, הרמיוני, לעשות את האינטרסים הריאליים [illegible] הגבולות האמיתיים של סכסוכי האינטרסים [illegible] אמנם. [illegible] שלא [illegible] הסכרה [illegible] אינה [illegible] חוקה לבטל את. מפעל־המשאלה הפוליטי[illegible] ולשכוך את כוחה הסוגסטיבי של האשליה. אין תקנה אלא על ידי הקמת מוסדות, המשווים לדרישות החיים מרות על דרישות הפוליטיקה הנותנים מתוך כך בסיס ממשי גדול להסכרת האמת. על מוסדות כאלה רמז ד"ר מאגנס. בדרך זו אפשר יהיה להגיע לפשרה חיובית, סינתטית, יוצרת.

עודדו אותי בימים אלה דברים שנאמרו בפי מנהיג עובדי־הדואר, ערבי, ביחס לשביתה: „הלאה כל מי שמבקש לתכנים עניינים פוליטיים". הנה רגש בריא, הנה פתח להתגברות החיים על הפוליטיקה. יוכלו אמנם לטעון: מידי מי מצפים אתם להקמת מוסדות כאלה הלא אלה, שאינם פונים אליהם. הם עצמם נציגיהן של מעצמות פוליטיות הם, נציגיהן של קבוצות פוליטיות ענקיות, שמנהיגיהן, אם גם שלא ביודעין, משחקים אותו המשחק הפוליטי, משחק הגורם בהתמדה ליצירת עודף־סכסוך פוליטי! איך יוכלו הללו להיות מסוגלים לפרוץ בנקודה אחת רווקא את מעגל הקסמים?

על טענה זו – שאם באה מתוך הכרה אמתית וכנה, מקפלת היא את כל מעצמות תבל כולן – אין לי־לעתי אלא תשובה אחת. תשובה זו אמנם מיוסדת היא על תקוה בלבד, אבל בלעדי תקווה זו עלולים אנו להתייאש מעתידו של המין האנושי. היא התקווה, שבקרב אותן מעצמות מצויים אישים, אנשי השפעה ואחריות, הרואים כמונו, כי ההגמוניה של הפוליטיקה מוליכה אל אבדון, המתמסרים כמונו למונעו. הם הם שאנו פונים אליהם בקריאתנו ליתן גם כאן לחיים את המגיע להם. בהזדמנות שכלכם תלוי היום, כמו גורלם של הארצות הקטנים בכלל, כן גם גורלם של ארץ זו ועם זה. התקווה שאנו תולים בהם ובקשרים עמנו תסייע בידנו למצוא כוח וכיוון לצעדנו הבא.

מאי 1946

(מתוך „ארץ לשני עמים", אסופת מאמרים ונאומים של מרטין בובר, בעריכת פול מנדס פלור, הוצאת „שוקן", תשמ"ח)

עמשא

לספרות, אמנות ועיון

בשדה עיון

רב בר־ניר

השלום ניתן לחלוקה

„מדינת ישראל וארץ־ישראל", עורך: אורם ווזרוין, הוצאת בית ברל; 1988; 576 עמ'.

אודה התייחסתי תחילה לאנתולוגיה זאת במעין חשד. חששתי שמא טוחנת היא קמח טחון, מעלה גירה סוגיות שנלעסו עד לעייפה. אותיות־הענק של הרפוס הרתיעו אותי. לא אהבתי את תמונת השער שראיתה לי מיושנת. אם כבר מונה אני את רתיעותי (תיכף יתברר עד כמה טעיתי) אמנה בגלריית האישים את אלה שחסרו לי, בקשת הדעות המיוצגת בקובץ: פנחס לבון, יצחק בן־אהרן, יעקב חזן – שלושתם אישים (שהעורך מתנצל מאוסר מקום, על העדרם) שביטאו בהחלט דעות ייחודיות מאוד, בשם עצמם, והאחרון – בשם מפלגתו. והרי אם – כדברי העורך – „הפשרה הראשונה שהוצגה לאחר מלחמת ששת הימים (קיץ 1967) היתה זו של יגאל אלון ז"ל ונקראה תוכנית אלון", פותח מתחדש ימים לאחר מכן פורסמה תוכנית השלום של מפ"ם, שלדעת לא מעטים לא קיפחה את אקטואליותה עד עצם היום הזה. עד כאן, כמה הערות מוקדמות שאין בהן כדי לפגום כהוא־זה מתחושת ההפתעה החיובית, המרשימה, שהיתה לי למקרא הקובץ כולו, המחולק לשני חלקים: דברי הגות, „סדיים" לדוב, של משתתפים מן המחנה הדולני והזרחי, ולאחר מכן, „מקראות": אוסף נאומים, מאמרים ותעודות אחרות, או קטעים מספרים, שבאו לביטוי ציבורי לפני זמן רב, שלא בהקשר לקובץ הנוכחי. הקיצור: זו אנתולוגיה טובה מאוד, וגם מי ש„בלאה" אפילו מן הוויכוח הכרוני סביב ארץ־ישראל השלמה, או תוכניות הפשרה למיניהן בין ישראל והעם השכן, ימצא בה עניין רב.

★

ארץ־ישראל היא הארץ המובטחת, אך בעיני רבים – דתיים או מה שקרוי „מסורתיים" – היא גם ארץ ההבטחות. הנה ההבטחה האלוהית הזאת, כפי שמופיעה לראשונה (והיא תחזור ארבע פעמים) בספר בראשית: „לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים ועד הנהר הגדול נהר פרת". והרי זו אימפריה ממש שלא אכלוס, אגב, לעולם, בתקופה היסטורית כלשהי, כולה או ברובה המכריע, בידי בני העם היהודי. היה פרק זמן אחד בלבד כאשר הבטחה עצומת גבולות זו התקרבה למציאות עברית־שלטונית: בימי דוד ושלמה. על כך אומר יוסף גינצה (לא אוכיר תארים אקדמאיים במאמר זה, בשל ריבויים): „מעניין וחשוב לדעת כי למרות שלטונם של דוד ושלמה על אימפריה כה נרחבת לא כונו מעולם תחומי אימפריה זו – מנחל מצרים ועד הפרת – ארץ־ישראל. לעומת זאת, אף בימי דוד ושלמה, כאשר הללו התכוונו לארץ־ישראל של ממש, הגדרתם היתה צנועה פי כמה: „מדן ועד באר־שבע". כנאמר, למשל, בספר מלכים: „וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר־שבע כל ימי שלמה". לשם קורית פיקאנטי אפשר גם להביא את דברי משה אל בני שבט ראובן, גד וחצי מנשה, בהתעקשם להתנחל בעבר־הירדן מזרחה, והוא נוזף בהם בזו הלשון: „למה תניאון את לב בני־ישראל מעבור אל הארץ אשר נתן להם ה'... ולמען הרגיע הרגשתי ... לפתחך ... לא התכוון אלוהים בקיום הבטחתו לעמו אמר משה, בעומדו על הר נבו: „ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון ואת הנגב ואת הככר בקעת יריחו עיר התמרים עד צער ויאמר ה' אליו: זאת הארץ אשר

נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב אמר לזרעך אתננה". כל אלה במרום כיבוש הארץ, או קרביה. ברם, גם יהושע איננו מטשטש את דבר יישום ההבטחה האלוהית והוא מכריז ללא כחל ושרק: „וירשתם בכל לבבכם ובכל נפשכם כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דיבר ה' אליכם עליהם, הכל באו לכם ולא נפל דבר ממנו דבר אחד". הקיצור: אומר פנחס להימן, מוסמך לרבנות אצל הרב סולובייצ'יק: „אין גבולות קבועים אבסולוטיים בספרות ההלכה (גם בספרות ההלכ") –" ד"ר ב. עמרת, „גוש אמונים" מבקשת כעיקר על מקורות דרשניים שאינם מכבותיים לקביעת הלכה".

עד כאן – המקורות, ופרשני הלכה מוסמכים. אך הציונות המודרנית לא כיסתה את הלכתה על הלכה הכתובה ועל המדרשים. מקס נורדאו חידד מאוד את ההכרל הזה עוד בשחר התנועה הציונית: „הציונות החדשה, זו הקרויה ציונות מדינית, נבדלת מן הישנה, הדתית, המשיחית, בכמה שהיא רוחה כל מסתורין, אינה מודה עוד עם המשיחיות, מצפה לשיבה ציון לא בדרך נס נפלא, אלא רוצה להכינה באמצעיה־היא". בוודאי ובוודאי שאינה תואמת במטאלמטאפיה ואינה כוונה טירות באספמיה, נוסח „מהר מצרים ועד הנהר הגדול פרת". והרי, אפילו היהדות הדתית, אפילו „גוש אמונים", „קיצרו את חזית" ההבטחה עד לאיזה מינימום הכרחי. אומר א.ב. יהושע בבירור: „העברתה של המטנה הדולי בלי יוצא מן הכלל מוכן לוותר מבחינה מעשית הפוליטית על יותר מ־98% מגבולות ההבטחה האלוהית מראה שעניין ההבטחה לגבי גבולות הארץ נחשב יותר כחזון לאחרית הימים מאשר כמצווה שחייבים למלאה, במסגרת המצוות הקונקרטיות". והרגו איפוא מאגרא־רמא לבירא עמיקתא – כלומר, לא"י השלמה „המצומצמת" מן הים עד הירדן.

★

היה זמן ומן המתנה הרוויזיוניסטי בקעה הקריאה הנרגשת: „ברם ואש יהודה נפלה – ברם ואש יהודה תקום" (ומבכי „הרם האש" פרצו וזינקו מן ההגנה והפלמ"ח דווקא, במאבק עם הבריטים, במלחמת השיחרור, בהריפת שלושה צבאות ערב, ולארץ־דווקא מכבה פטולוהדראוה של אצ"ל ולח"י) – אך נשאלת בגן שאלה אחרת, ואפילו במחנה הרתי שמתוך ל„גוש אמונים": האם כיבוש, האם הכנעת א"י השלמה מצריכות את הציווי: „יהורג ואל יעבור"? אומר על כך איש חקר המקרא, יוסי גינצה: „התורה עצמה, המלאה חוקים ומצוות, אין בה מצווה אחת והקשורה לגבולות ארץ־ישראל ... הנביאים, להוציא הזון יחזקאל... אף אחד מהם לא נשא דברים בזכות גבולות אלה או אחרים". עד כאן – חקר וציוני המקרא, אך מה כיחס לציוני המסורת? אומר הרב יהודה עמיטל: „המאבק על יהודה ושומרון מוביל למלחמות בלי סוף... הם שוכחים כי תורת ישראל, דבריה „דברי נועם וכל נתיבותיה שלום"". עד כאן, מעין גישה כנסימנטנטאליסטית, אך הרב עוזיאל יוסף מביא את הדברים עד להדגיש שאין תורה מצוה: „אילו היתה כאה שאלה לפנינו שאם על־ידי קרבן של אדם אחד מישראל יבוא המשיח, ולא יומת אדם מישראל, שהרי פיקוח נפש דוחה כל מצווה שבתורה, ובכלל זה – אף המשיח והגאולה, כך מדבר ציוני, אך כיצד מדבר אגודי־ציוני: התולה את כל תקוותיו בבוא המשיח: הרי דבריה „ויותר שיעשה רק למען השלום איננו ויתור... ואינני מהסס לקבוע שלפי ההלכה אין כל מניעה לוותר על חלק מארץ ישראל למען השלום" (דברי הרב מנחם שך). מה נותר, לאחר כל אלה, מטענת „גוש אמונים", החל

בגבולות ההבטחה ועד למצות „ירחם ויעבור" למען שלימות הארץ, כ„אתחלתא דגאולה"?

נוכל לשוח עתה בין חילונים, בין אנשים מן הישוב, שורשם איננה נקבעת על־ידי גורלים עתיקים, אלא על־ידי צרכי הקיום, צרכי הבטחון, צרכי דרהקיום, במוקדם או במאוחר, עם שכנינו הערבים, ובמיוחד הפלשתינים. איננו יודע על שום מה הקדיש העורך 90 עמודים שלמים למסה אנטי־דיינית ופרדאלית, מפרי עטו הסגנן מאוד של יגאל הגבר. מאמרי איננו מאמר פוליטי, אך לא אגלה סוד כמוס לקורא אם יתגלה לו שבין משה דיין ויגאל אלון „בוחר" אני בשני, על משנתו המדינית. כאן, במאמר מוסגר, אבכים לרגע את אוריה שלו, תת־אלוף (מיל) בצה"ל, והחולק על „תוכנית אלון" הידועה, באומרו: „תוכנית אלון יכולה לענות על צרכי ההגנה מול מתקפה בהפתעה... אך מבחינה פוליטית אין היא יכולה, לדעתי, לשמש בסיס אפשרי למשא־ומתן עם ירדן והפלשתינים, כי משמעותה היא סיפוח רבע משטח הגדה המערבית לישראל, וכמעט הפרדה בינה לבין ירדן". אוסיף מצידי שלאחר מלחמת השיחרור נתחרר בחלק הערבי (או הפלשתיני) של הארץ 22% בלבד של איי המערבית. מעבר לתיקוני גבולות הכרחיים, אך צנועים, קשה להעלות על הדעת שאפילו בשעת רצון בירורה ביותר יסכימו הערבים לקיצוץ „אלוני" כזה של „כבשת הרש" שנותרה בסמכותם הטריטוריאלית.

נחזור עתה ליגאל וגבר. סבור הוא בצדק, כי משה דיין לא רצה בשום פשרה טריטוריאלית, אלא לכל היותר בפשרה פונקציונאלית, כלומר במעין קונדומיניון ישראלי־ירדני על השטחים, עם (מוסיף אני) מעין מראית־עין של „אוטונומיה" לתושבי השטחים, תחת העין הפקוחה של ישראל וירדן כאחד. יגאל אלון, לעומתו, היה נבון לפשרה טריטוריאלית, והוא אף הקדיש את הפשרה הפונקציונאלית, הזוכה בימים אלה ל„פריחה" מחודשת, בזו הלשון: „(זהו) בחינת רעיון מזור, שנשלח לאחרונה לחלל עלמנו... רעיון־נפל... הצעה המבקשת להעניק לנו שלטון־קבע בשטחי הגדה הרצועה, אך כביכול – מפתח הבעייה הדימוגראפית, פותר מבדרק בהחלט – למנוע אזרחות ישראלית מתושבי שטחים אלה". עדיין לא העלה אלון על דעתו צירוף שתי ההצעות, שהוא, דומני, עתה בפי שמעון פרס, כלומר: פשרה פונקציונאלית בדרך לפשרה טריטוריאלית. גם רעת מוכיר הסדינה שלך דומות לכך. לרגע אשאל את הקורא (תוך הבעת ספקות פוליטית מצידי) אם לא איתרנו את רכבת האוטונומיה, לנוכח המהומות בשטחים שאם מבטאות הן משהו, הרי זו תביעה לפתרון ישרי, ולא פתרונות־ביניים, לקראת הפתרון היסודי המיוחל, שגם הוא, כמובן, שנוי במחלוקת עד כה בין הצדדים.

מכל מקום, לשם הצגת הדברים כהווייתם, הובה לומר, כי דיין אמנם אמר, באי רצונו לשלום שיש בו ויתורים טריטוריאליים, כי „טוב שארם בלי שלום מאשר שלום בלי שארם", אך לאחר מכן, באחד מאדריכלי הסכם קמפ־דייוויד, אמר, עשה וחתם על האמירה ההפוכה: „טוב שלום בלי שארם־אשייך מאשר שארם־אשייך בלי שלום". את זאת חייבים אנו (וגם הגבר) לזכור.

לעומת זאת, גם השגות אלון ז"ל חלו בהן שינויים, ואף התפוכות. הנה קורא אני ב„ראשי־הפרקים לתוכנית מדינית־אסטרטגית", באותו קובץ, מעין תורה לפשרה פונקציונאלית, באומרו, כי עלינו לעודד את מנהיגי השטחים „להקים מסגרת אוטונומית בשטחים שלא תהיה תחת ריבונות ישראלית. המסגרת האוטונומית תוכל להיות קשורה בישראל". כן אין הוא נראה מוותר, כמו גם משה דיין, מתחוה, על א"י השלמה, שכן אם מרבית השטחים יועברו, לאחר הסכם שלום עם ירדן, לידי ירדן עצמה, הפגם ברבר יהיה ש„יקרין הקץ על תקוות שלמותה של הארץ". אך מה אלון על יגאל אלון: מי בקהלנו לא ג'ישש, לעתים כסומא בארובה, באפילה, לקראת פתרון הנשמט מידינו, משום ש„יוקנו שת עם עצמנו", משום שכביות בתוכנו אורחות „היפנגו" אותנו ממש, ואולי אף משום שחסר לנו הפז לחתוך את הקשר הגורדי, נוסח „שניים אוחזים בטלית", באשר המוצא היחיד תנאי בזורו זו.

כאן אביא כמה תרומות נוספות לוויכוח בינינו. הראשונה היא מפי אריה שלו שצליל מאוד אקטואלי בשמע ממנה „האוטונומיה על־ידי קמפ־דייוויד... מכלל שיוגדר מראש הפתרון המלא שיבוא לאחר מכן, אינה מהווה אופציה ריאלית, לה יסכימו ירדן והפלשתינים". אולי זו הסיבה – האירונית, או העילגת – שיצחק שמיר דבק בה: משום שיודע הוא שאין לה שחר.

ועוד קטעים בקובץ הראויים לקריאה נאמנה. אברהם וולפנזון מזכיר את הנשכחים של מנחם בגין שבהיפתח מלחמת השיחרור רצה להקים צבא מקביל לצה"ל בירושלים, כביכול לשם שיחרורה, ולמעשה

הוסיף לסלק את צבא ההגנה לישראל בימי חירום טראגיים ביותר. כן מוסר וולפנזון גם לנו על סטייתו של שמואל תמיר ז"ל מאימרת הכנף של א"י השלמה, כאשר, עוד בשנת 1974, הכריז כי „המאבק הוא על קיומה של מדינת ישראל, ולא על גושים אן מסמר מרובע זה או אחר" – וזאת, עד לפילוג מפלגתו הקטנה, „המרכז החופשי", סביב תפודתמריכה זו.

ראוי לציון הוא מאמרו של בנימין נויברגר שבו מתואר תיאור זוועה מה יקרה כאשר תקום – אם תקום וכאשר תקום – א"י השלמה: יקום גוש פלשתיני־פרלמנטארי שיחד עם ערביי ישראל יהווה כמחצית הכנסת (אם יקבלו את האזרחות הישראלית – או זו תוענק להם). היהודים לא יוכלו לוותר על חוק השבות חופש העלייה; הערבים לא יוותרו על זכות השיבה של פליטיהם, המפוזרים בכל רחבי המזרח־התיכון. כן הערבים גם לא יסכימו להימנון „התקווה", לא לראיית ישראל כמדינת העם היהודי, לא לאופי היהודי, או הערבי, של התרבות, ותחל לבנוניזאציה של המדינה שתוליך לבלפאסט, קריסה ושסעה, ולמלחמת אזרחים מתמרת – ויש להתפלא על עיוורונם המחולט של אנשי גוש אמונים, כאשר אין הם רואים כלל את הפלצות הזוועתית הזאת.

★

פרק מעניין מוקדש לדברי דוד בן־גוריון. אקטיביסט סוער זה, ריאליסט מפוכח זה, ידע היטב את גבולות כוחנו. הנה אומר הוא ב־1968 (ביזובנו על אי־קליטת אזרחות עשרים שנים יקרות): „אילו היו עומדים לפתרון: הגבולות שלפני מלחמת ששת הימים ושלום – או ארץ־ישראל השלמה בלי שלום – אני הייתי בוחר בארץ־ישראל הקטנה שלפני מלחמת ששת הימים". הוא חולק הנועז והמפוכח – וכידוע, בתוספת ירושלים המאוחדת ועמדה קדמית ברמת הגולן. או אפילו אמר: „אם סוריה תסכים לחתום אתנו ברית שלום ותתחייב למנוע כל התקפה על הישובים הישראליים... נסכה את הרמה הסורית שבידינו". הוא הדין בשלום עם מצרים (בעוד שכולם־כולם רנו ודשו בשאלת „העומק האסטרטגי" הדרוש לנו ויהיימה לשם הרחקת האיום המצרי מגבולנו): „אם מצרים תסכים לכרות ברית שלום עם ישראל – ותתחייב על חופש השיט שלנו, לא רק במצרי אילת אלא גם בתעלת סואץ – בויה מוכנים לפנות מרמני סיני מיד, לאחר חתימת ברית השלום" (כל אלה עשרים שנה לפני בואו של סאדאת לירושלים וכריתות הסכם־שלום עמו, על בסיס הגבול הבינלאומי בין שתי המדינות).

ואחרון – משהו שאך באורח עקיף שייך לקובץ המעניין שניסינו לציירה: דבר הנוגע לראש ממשלה אחד, ושמו מנחם בגין, והוא נוסח־נמלט מן הזירה המדינית בלילות האפילה ממש. דומני שאין תקדים בהיסטוריה לראש ממשלה שנזדערק מתפקידו הרם ללא מלה אחת של הסבר לעמו. יכול היה האיש לטעון טענת בריאות, או כל טענה, או אליבי אחר. אך כך ללכת, לאחר שהתייצב במשך כל השנים, כאלטראמטיבה חיה, ל־29 שנות מחזל של המערך", ועוד חטאים קודמים נוספים אך הערתי המסיימת שייכת לאי־ההבנה היסודית, השורשית, של מנחם בגין, לדרכים ההיסטוריות שהרכן קם המפעל הציוני בפועל. כיצד יכול היה איש זה, שהגיע לארץ בשנת 1942, דומני, לטעון שמאז ומעולם הלך המפעל הציוני־ההתיישבותי ללב הישוב הערבי? אומר בן־גוריון: „והלא דבר הוא – שכל הנסיונות שנעשו במשך מאות בשנים הם בדור האחרון להתיישב בתוך ישובים ערביים – עלו בתוהו... כשהתחלנו חובבי יסוד את פתח־תקווה – ייסוד „מדינה יהודית", אבל כשהיהודים התיישבו בחברון – השיטה נקודה חרשה לתפוצות, לגולה בתוך ארץ ישראל. ה„גולה" הזרבה – ו„המדינה" התקיימה והתפתחה". די לנו באלה כדי להעביד של חרבה, מעין פרשת־מים, בין מתיישבים אמיתיים לבין המתנחלים בימינו.

אסיים בעוד אימרה בן־גוריונית, אולי משום שמרבים לדבר, באחרונה, על קשר פדראטיבי, או קונפדראטיבי – פעם בין ירדן ויהודה, שומרון ועזה, ופעם אפילו בינינו לבינם כולם. יום אולי יבוא ושני העמים יתפכחו מן הסיוט שבהם חיו וחיים (והאשמה ביניהם איננה „סימטרית" אלא פרגה, אולי עד לממשלת הליכוד והלומות האספמיה שלה, בעיקר לצד הערבי־פלשתיני של המיתרס). אומר על כך בן־גוריון – כאשר הוא מבטא גם את כותב טורים אלה: „מי יודע? יתכן שמתוך הבנה והסכמה הדדית תיווצר התמיזה המלאכותית אשר הקימה תוכנית החלוקה בין שתי המדינות, והארץ המפולגת תתאחד שוב בגבולותיה ההיסטוריים, ושני העמים השמיים יעבדו שכם אחד לתחיית המזרח התיכון מתוך הארמוניה והסכם של עמים שווי־זכויות ושווי־ערכים" (הדברים נכתבו בשנת 1937). אמן סלה!

במכנסי התעלמות

מאת אברהם הגורני

ישראל המאירי, „אוכלי האבטיחים", סידרת „עמודים לספרות עברית", ומורה ביתן, מוציאים לאור; 1988; 225 עמ'.

עוז הצעירה תחילה הגיעה בנקודות הכואבות של הבדידות, הכיעור, הדויה, הרס העצמי, ההתבגרות המיוסרת – באצבעות הסיפור. אחר כך הרומאנים המיומנים. רפורטז'ות משכללות. אח"כ הנבואות. העמידה בשער. ואולי הדרכת העם במאמרים קצרצרים. ארץ האפשרויות הספרותיות. ההצצאות הקסות והנפלות ומתאחרות ונפרדות. ארץ הפרדסים והפרסים הספרותיים.

איפשם, יעקב רבינוביץ, תוהה על התהוותם של חיינו ושל ספרותנו בארץ ישראל. קודם יתפתחו כראוי החיים. אח"כ קום תקום גם הספרות היפה להם. צפה בחיים וציפה לסופרים הצעירים שיבואו וישקפו את חיינו. גם פתח להם אכסניה. קטן היה הישוב העברי. לא היתה לו ממשלה משלו. לא ראש ממשלה. לא פרסים ספרותיים. אבל היתה אמונה שבכאן יקום מרכז ספרותי השוב. עברי. ועתה, בעקבות החיים, נכתבת ספרות. אבל את המסיבה העוספת את השיגרה מיישירים החיים עצמם. ופתע נחשפת האימה ורבים מהגילויים הספרותיים מתגמדים. אל יקבע איפוא הקורא עמדתו עפ"י מובאות העטיפה מנימוקי ועדת השופטים לפרס ראש הממשלה. הספר ראוי לעמוד למשפט הקורא גם ללא נופך הרמטיות.

אירונא, סממני הרמטאטיות בסיפורון „מנוחה", למשל, המעלים באשפתע את נהג האמבולנס המילואימניק משום שלא האמין שבנקודה הנידחת עתיד מישהו לנחות – סממנים אלה אינם חושפים שום אמת קיומית ואינם משביחים שום צד בכתיבתו של המאירי. גם הנסיון המאולץ להסביר את התנהגותו של הרופא הצבאי התמהוני ב„מאבטם" מאטורי בחוויות השואה שלו הוא כושל למדי. עירא החובש משתק את הארטיסט משום שאינו רוצה להישלח ללבנון ולכן הוא מביים התאבדות. הסמל אמנון על סיפול במקרים מסוג זה תאין לבצע את משימתו. הרופא ממשש בעירא הצעיר מה שביקש להלל בגופו שעה שניצל בעל כורחו ממוטה המוות. הקישורים בדולים מבות הסיפור לשאתם.

המאירי מבתיר את השני בסיפורי הקובץ הנוכחי כשם „עונה קשה", דרמטי מאוד הסיום. המשטרה הגיעה למושב הנידח, הצפוני חושפה במטבח הבית את הסם. במקוד המושבה. עניין ניתן לילדי המושב לענות בו. קשה לסיים סיפורים ב„פאנסה". גם אם הידה מתוקנת מן הקיבוץ אל המושב. כוחו של המחבר נעוץ בהתבוננות. ולא בכדי הוא מביא כמוטו בית מישראל פנקס שראשיתו בהסתכלות וסופו בכתמים. את הכתמים אנו רואים. הרדמה איננה דרמטית אם ניתן לומר כן.

מבחינה מסוימת זו כולנו, החיים בארץ ימתוכנית זו, יכולים להימנות עם אוכלי האבטיח. השאלה היא מה טיבו של האבטיח שם מבקשים להאכיל אותנו מפריסי הפרסים ועורכי סדרות הספרות העברית בהוצאות הספרים. בסיפור, שעל שמו קרוי הקובץ הנוכחי והוא עיקרו, אין לקפה גם את אוכלי הארנב. אולם לא אוכלי האבטיח ולא המאורבים עשויים להביא גאולה לגאולה הגלילית. האישה הצעירה המבקשת להרחיב את ביתה במושב לקראת הולדת ילדה. רבות מחשבות בלב אישה אך עצת המחבר היא תקום. בבאי ערבי נוצרי יתחיל.

בבאי ערבי מוסלמי לא יסייע. הנוצרי ישוב וסיום מלאכת הבניין לא יראהו לעין גם כתום יותר מ־130 עמודי הסיפור.

מי שכושר התבוננות בו יבחין, כי הסיפור מתחיל ומסתיים בפס צהוב המרוח על הגדר המולידה שבין הקיצים. מעין סימן ל„נאמן רגעי, שהוסח מרי הנקמע" (136). גאולה מוטרדת מסימן משונה זה לתמונת המקום שנקבעה בתודעתה בביקוריה במושב קודם שהשתקעה בו. אין צריך לומר שמחבר הפותח ומסיים סיפור בסימן מעין זה חושה עליו שהוא מבקש להעביר לקורא מסר כלשהו על מהותו של המקום ועל מהותו של המפעל הציוני שהיה למשחק לנחמותיהם של בנאים ערבים המודמנים לכפר העברי הקרוי „מושב". ההמחזה הגנוזה הזאת של „פועל שעבר פה ברוכו אל הכפר עם מברשת ושארית צבע" היא מעין תגובה מאוחרת למסר סיפורו של עגנון „מאויב לאוהב". ושמא גלגול מגילגולי „הארנבת הרחוקה". הן בולוס המבקש לישון בבניין שהוא בונה כדי להיות עם גאולה, שיוסף בעלה נקרא למילואים, בולוס זה יכול, לרגעים, לראות את עצמו גם כבעל הבית. לאחר כבלות הכל אילו סימנים למהצקת הבעלות היהודית מתבאים אנו במקום. כלום יוסף עובד את הקרקע בזיעת אפיו? במו ידיו בונה את ביתו ושמא בעל ממון הוא, שרשאי לשכור פועלים הכל מבוסס על הלוואה מתמהמהות. כטיב התשלום שהוא משלם – טיב

ישראל המאירי

הבנייה. עולם פורח באוויר. קוצים. עזובה. ילד מפגר מגישואין קודמים. הלודה. בחילה. התפוררות. מחלה. אנמיה. כינויה.

בכל הבניין, שבנייתו מתמשכת בעצלתיים, צצים תגובלים מאוויים. בולוס, שראשית הופעתו רכוב על טרקטור ונגרר עגלת אבטיחים ולעת פרידה חסר־כל חולה, הבריח את בתו־יורדתו אשר אהב את ג'והינה, אל

מגור באיטליה. כדי שתתחנך שם כאמונתה ולא תרע גבר וטומאת חיים. כדי להגשים חלומותיו זה דרוש היה לו הכסף. לכן שלח ידו בכל, לרבות במלאכת הבניין. עאוף המוסלמי בה חשק. בנערה. המצפה לו תוריו, בהוויתו, מאחורי וילונות החדר. בולוס סבר אותו שיוסיף לבנות ליהודים את הרחובה לביתם. אבל עאוף ומשפחתו עסוקים בבנייה בלתי חוקית של ביתם הם. „פלונטר" גלילי.

בעידן הסלים ניתן היה למשוך הקבלות מתסבכת זו למצבנו העכשווי. אבל סידרת „עמודים לספרות עברית" איננה מבקשת להתייחד בהמשכיות של עגנון דווקא. מאחורי האבטיח אין אלא אבטיח. ויוסף אבי־יעקב המכונה יעקי איננו אפילו מישל־מיכאל סוחו נוסח עוז. „רשמית, החזיק בתיק הביטוח־תובנות, במועצה האזורית, אבל את מרבית זמנו הקדיש לעסקי תיווך שונים" (21). די לו בגאולה הצעירה שהשיאו לו לאחר שנתאלמן מאשתו. אין הוא מתיימר להביא את הגואל או לגאול גבעות חשופות ב„שטחים". לפי מהלך העניינים המתואר חוקה עליו, כי לא זו בלבד שלא יוכיח לערבים מי הם האדונים בגליל אלא ישמיט גם את קרקעות היהודים מתחת לרגליהם. „גאולה ביקשה לחטוף את הגליון מתחת לאצבעות הערבי המשוסטות בבוחת בחדר האורחים הלבן שלה, אך במקום זאת נטלה לה פלח מן האבטיח הפרוש על הסס" (22) ויסלח לי על שהשמטתי פסיק אחד מיותר מן המובאה. הכל לא כפי שצריך היה להיות. רק האבטיח מתגלגל וחוזר. הוא עגול. קליפתו ירוקה ותוכו אדום ועסיסי. כבקש הוא שתינעץ סכין בקרבו. המיומנים יודעים לפלוח אותו לפלחים שווים. לאחר מאפשר הוא לפרוק, אולי, יצר אלימות שטבוע בו. לאחר הוא סתם פרי. לשלישי הוא מקור השראה לנובלה. אלא שהנובלה עצמה לא הישרתה עלי התרוממות רוח. לא האירה באור חדש את המציאות. כדי להפוך חייהם של אנשים רגילים ליצירה גדולה אין די בתיאורי הווי. ואם במסמך־של־תעודה לכשלונו של מושב העולים מדובר, כי אז ההצצה היא חיצונית גרידא. בוודאי ובוודאי שאין בנובלה זו כדי להכניסנו לעולמם של יהודים, מוסלמים ונוצרים המתחבכים אלה באלה.

יש בנובלה זו מעין הבטחה או רמיזה למשהו שאיננו מצוי בה. אין היא מסתפקת בתיאור ההווי גרידא. ב„הבוקי־עוד" היא מבקשת לארגן את המציאות הסיפורית. לשוות לריאליה הזאת חוקיות. לקשור בין הדמויות. להמשיך, למשל, נעיצת הרסום נעל בטורבר של דמות אחת בנעיצת נעלה של דמות אחרת. לשלב התגלות מתוך המשך הלום או הדהוד. לארוג שתי וערב את כל הפרטים ליקום שיש לו משמעות. הרמזים, כאמור, פזורים במקומות הדרושים אך אינם מצמיחים את המיוחל. אמנם מביניהם, דרך משל, שבולוס איננו רק קבלן־בניין לעת־מצוא, שבלהיטותו להטיס את בתו אל מעבר לים זקוק נואשות לכסף אלא שהוא גם אדם נוצרי־ערבי־ישראלי מורכב. אדם שיש לו רגעים של נפילה ורגעים של עלייה. אדם, נאמר, שמסוגל לתרום דם ולהעיד אותו לגאולה האגמית העריינת אותו למן היקרותו הראשונה לפניה. ושוב, דווקא משום שבכל האפיזודות הללו צפונה הבטחה לקשר של משמעות – גדולה האכזבה המצטברת. דווקא משום שפה ושם סממנים של מתח בלשי שלים – צר על הכובת.

ישראל המאירי הוא מספר צעיר, שפועל. בהקשר ספרותי מעניין מאוד. בהקשר חברתי־מדיני־תרבותי מורכב. כל כך מורכב, שמובן מדוע אותה אישה שנקרתה לדפי הזרה, בסיפור האחרון „סימני דרך", בקרון הרכבת בקו חיפה־תל־אביב, נאלצת לברוח מדי פעם, כדבריה, למגנה. „מבודדים הם המקום היחידי בארץ הזאת שאפשר לברוח אליו. בין איים כאלה, שלוחים, מוגנים, אוויר אחר, רגיל, שקט כזה, אתה יודע. עולם אחר. אפשר לחשוב. לעבוד. באמת, אושר" (224). הצורך בנסיגה אל איים מבודדים ונעלמים של אושר גובר נוכח דברים

שמתרחשים כאן ללא הרף. ומשום כך יש להעריך את האשנבים ששוחה לפנינו המאירי אל מציאות טרופת מערכות זו. אשנבים בהחלט לא שגרתיים. מחוץ למלל של מנהיגינו שאינם מצליחים למצוא לשון משותפת בינם לבין עצמם ומנסים להידבר ביניהם באמצעות מתווכים בינלאומיים, מחוץ לסוג זה של תקשורת, ישנם בני אדם המצאים לקשר ומנסים להידבר ביניהם. עוברים הם למחייתם במיני מלאכות. למן תרגום לצורך תסכיתים ברדיו ועד תיווך בין מוכרי פירות וירקות בגרה, לבין סיטונאי בשוק תל־אביבי. מניהול מכבסה ועד לחיים במושב. מתיקון מקררים ועד לסחר בסמים. תמיד תמיד נמצא או נמצאת מי שכותב או כותבת שירים. מחברי יומנים. כותבי סיפורים. מציאות סמנטית. מהממת. רק התבונן היטב ושאבת מלא החפניים. המויות. ריוחות. קלות. לכאורה, הכל מפורטל. מכנסי התעמלות ופלג גוף עליון עירום. חשוף. הכל על פני השטח. אבל

(המשך בעמוד הבא)

נתן יונתן

אהבה מאוחרת

★★★

שָׁנִים חָיִינוּ כָּךְ, בְּלִי לְהַגִּיד מִלָּה
בְּלִי רִיב מַכְאִיב וּמְקָרֵב. הַשִּׂיחָה קָר
שֶׁל שְׁנֵי גְּבָרִים אִלְּמִים, אֲנִי וְהוּא
עַכְשָׁו, בְּאוֹר רַב הִתְחַלְתִּי לְשַׁעֵר
אֶת כֹּבֶד הַגּוֹרָל שֶׁהֶעְמִיס עַל צַוָּארוֹ
גְּבוּלוֹת וּמֶרְחַקִּים שֶׁהוּא קָרַע בְּצַעֲדָיו
בְּרִית אַהֲבָה חֲשׁוּכַת מַרְפֵּא לָאֲדָמָה
קָשָׁה בְּלִי נְהָרוֹת, בְּלִי אֲשֵׁדוֹת, בְּלִי
הִינוּמַת שְׁלָגִים. פַּת לֶחֶם חֲרֵבָה שֶׁל
אַהֲבָה עִם שְׁנוֹת עָמָל אֲשֶׁר מִנּוּ לוֹ
הַחַיִּים. יְמֵי שְׂכִיר הַזְּיָקִים עַל
אֲדָמוֹת. עַכְשָׁו יֵשְׁנוֹ אַבָּא שְׁנַת עוֹלָמִים
בֵּין אֶשְׁלִים וְחוֹל, רָחוֹק מֵהַשְּׁלָגִים
מִקֶּבֶר אֲבוֹתָיו מֵחֲלוֹמוֹת הַנְּעוּרִים
פָּטוּר מִסִּיּוּטֵי הַחוֹלִי הַמְּמָאֵר
וְאָנֹכִי, בְּאוֹר מַכְאִיב מְנַסֶּה
לֶאֱהֹב אוֹתוֹ כְּשׁוֹרֵד.

★★★

פַּעַם אַחַת בְּחַיָּיו רָאִיתִי אוֹתוֹ בּוֹכֶה
זֶה קָרָה בַּקַּיִץ בּוֹ מֵתָה אִמּוֹ. יָמִים
רַבִּים כְּבָר הָיְתָה גּוּפָתָהּ הַקְּטַנָּה קוֹפֵאת
בְּשָׁחוֹר אַדְמָתָהּ הַחֲרֵפִית שֶׁל אוּקְרָאִינָה
כְּשֶׁהִגִּיעָה אֵלָיו הַבְּשׂוֹרָה, כְּמַצַּר מְצָאָה אוֹתוֹ
מַשְׁקֶה אֶת עֲצֵי־הַלִּימוֹן. שָׁכַח לִסְגֹּר אֶת
הַבֶּרֶז וְהַמַּיִם הוֹסִיפוּ לִזְרֹם וְלִזְרֹם
בְּדָדִים מְלֵאוֹת אֲדָמָה הוּא הֵלִיט אֶת פָּנָיו
וְנָסַע חֲמוּר־רֹאשׁ אֶל בֵּיתוֹ שָׁם לְיַד הַשֻּׁלְחָן
הִתְמוֹטֵט וְנִשְׁבַּר וּבְכִי גָּאָה. כָּךְ רָאִיתִי אוֹתוֹ
מִבַּעַד הַדֶּלֶת כְּמוֹ יֶלֶד יָתוֹם שֶׁהִפְקִיד אֶת
בִּכְיוֹ לְרַחֲמֵי הָעוֹלָם. כְּמַרְמֵנִי רַק אָז
הִתְחַלְתִּי לְהָבִין מַהוּ זֶה לִהְיוֹת
יֶלֶד וְגַם לִהְיוֹת אָב
וְזֶה טַעַם הַבְּכִי
שֶׁאֲנִי בְּאַהֲבָה זוֹכֵר מִמֶּנּוּ עַכְשָׁו.

אהרן קומם

חמש סונטות אקטואליות

1

מָשָׁל רַלְוַנְטִי מְאֹד: הָיֹה הָיְתָה שַׁחְקָנִית,
שֶׁהִתְרָה עַל תַּפְקִיד, עַל תֵּיאַטְרוֹן וְעַל כָּל הָעוֹנָה.
אֲפִלּוּ נִפְלָא הַמַּחֲזֶה – אָמְרָה הָאַרְגְּבָנִית,
לֹא אַצִּיג אֶת הַזּוֹנָה.

הַקּוֹמִיסָרִים וַעֲמָם: זֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי.
כָּל הַשּׁוֹמֵעַ לָנוּ יִצְחַק.
תֵּיאַטְרוֹן, כְּמוֹ צָבָא, אֵינוֹ סוֹבֵל פְּשָׁרָה.
זוֹנָה, אוֹ מַלְכָּה – מִשְׁמַעַת הוּא שֵׁם הַמִּשְׂחָק.

הָאָמָּנוּת מֵעַל הַכֹּל. גַּם הַמְּדִינָה.
הַמִּפְלָגָה. הָעָם. וְגַם וְגַם.
בְּלִי עֶקְרוֹנוֹת לְאָן יַגִּיעַ הָעוֹלָם?

אַךְ כָּל מְדִינַאי, וְאֻמָּה, כָּל אָדָם,
יֵיטִיב אִם יַכִּיר, כְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה,
בַּשַּׂחְקָנִית הַהִיא, שֶׁלֹּא בָּגְדָה בְּזוֹנָה.

2

הַמָּה בְּמַקְלוֹת וּבָאֲבָנִים.
הַנֶּשֶׁק הַפְּרִימִיטִיבִי בְּיוֹתֵר, שֶׁעוֹבֵר.
טַנְקִים, תּוֹתָחִים, מַקְלְעִים, אֲוִירוֹנִים
לֹא יַנִּיסוּ וְכוֹכָב שׁוֹדֵד.

אָסוּר לָנוּ לִהְיוֹת גָּלוּת.
זוֹהִי יִתְרוֹנָהּ הַבְּרוּרָה שֶׁל הַגָּלוּת –
בִּגְלַל בִּלְבַד לִהְיוֹת דָוִד, לְבִלְתִּי חַת:
כִּי חֶרֶב לְדָוִד בַּלַּהַט לַמַּלְכוּת.

אַךְ לֹא לְשִׁלְטוֹן ה' בְּתֻרְתָּנוּ. לֹא נִרְדָּה
בְּנָשִׁים וִילָדִים, בִּשְׂפָתָם וְסִפְרֵיהֶם
שֶׁל מִי שֶׁהֵם עַם אַחֵר, אַף כִּי נִזְכְּרוּ מְאֹחָר.

יְהִי לָהֶם אֲשֶׁר לָהֶם. כְּפָרֵיהֶם
וְעָרֵיהֶם הֲדָרֵיהֶם וּבְרִיאוּתָם וְתַרְבּוּתָם.
יִגְאֲלוּ הֵם אֶת עַצְמָם, וַאֲנוּ אֶת עַצְמֵנוּ נִפְדֶּה.

3

לֹא הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא יִדֹּם.
יִדְּמוּ הָרוֹבִים. הָאֲבָנִים. וְהָאַלּוֹת.
יִדְּמוּ הָעֲשָׁשׁוֹת. הַהִתְנַשְּׂאוּת. הָאַשְׁלָיוֹת.
יְהִי כָּל עַם לְגוֹרָלוֹ אָדוֹן.

וְכוֹלְמִים שֶׁבְּתוֹךְ שְׂרִידֵינוּ מִתְכַּנֵּס
בְּחֶרֶב וְכִבּוּד גְּבוּלֵנוּ נִבְצַר.
שָׁם אִישׁ אֶת צְעִירֵנוּ לֹא יוּכַל לְהֵצַר.
שִׁלְטוֹן עַצְמִי יְהִי לָנוּ לְנֵס.

כִּי סִפַּחַת לֹא תְּכַסֶּה. זוֹ מַחֲלָה אֲנוּשָׁה,
חֲשׁוּכַת מַרְפֵּא.
רַק דִּיֵּטָה חֲרִישָׁה תַּעֲלֶה לָהּ אֲרוּכָה.

וְהַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא לֹא יִרְפֶּה
עַד כִּי תִּהְפֹּךְ אֵלֶּה לִבְרָכָה
וְאֶבֶן נְגִיעָה לְאֶבֶן הָרֹאשָׁה.

4

כְּשֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ נָשִׁיל בְּכָל הָאֻמּוֹת:
הֵן יָבִיאוּ לָנוּ זָהָב וּמַרְגָּלִיּוֹת.
כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ נָבִיא יוּכַל לִהְיוֹת,
אוֹ מֶלֶךְ עַל אִי, יַבָּשָׁה, אוֹ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת.

נִלְמַדִים מוּסָר. וְצֶדֶק. אוּלַי בְּחִנָּם
וְאוּלַם בִּינָה וְדַעַת דָּת יִשְׂרָאֵל.
כִּי עִמָּנוּ גַּבְרִיאֵל וּמִיכָאֵל וּרְפָאֵל
וְשׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינֶנּוּ נָם.

הַחֲלוֹם הַזֶּה קָם שְׁנוֹת דוֹר וָדוֹר.
מָתוֹק טַעְמוֹ וְעָרֵב שִׁבְרוֹ.
קָרוֹב עֲתִידוֹ שֶׁבְּעָתַיִם מֵעֲבָרוֹ –
כְּבָר צְלִילֵי לְרְוָחָן וְאִמְּרֵי הַשּׁוֹר.

אַךְ עַד אָז, בִּמְחִילָה, נִתְאַזֵּר בְּסַבְלָנוּת.
מָשִׁיחַ לֹא בָא, כְּמוֹ יְשִׁיבָה, בְּקַבְּלָנוּת.

5

חַיָּל בֶּן 19 מוּל יְלָדִים וַאֲבָנִים.
לוֹ אֲנִי בִּמְקוֹמוֹ. אֵיךְ פָּנַי אֵלָיו לָשֵׂאת.
לֹא לַאֲבָנִים גִּדַּלְנוּ אֶת אֵלֶּה הַבָּנִים.
חַיָּבִים מִתְעַנּוֹת. מִצְּוֹם מַקְדִּיר. בְּטֶרֶם עֵת.

יְהִי לַצֶּדֶק שֶׁלָּנוּ שְׁתֵּי גְּדוֹת:
אַלְפַּיִם שָׁנָה עָלָיו לֹא יָכְלוּ לְאֻמִּים.
הוּא מַסְפִּיק חָזָק כְּדֵי לְהוֹדוֹת
שֶׁגַּם צֶדֶק אַחֵר יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם.

זֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי, וְזֶה: שֶׁלִּי כֻּלָּהּ.
נַחֲלֹק בָּרִיא. בְּלִי דָם וּמִלְחָמָה.
יוֹנִים בְּשָׂדוֹתֵינוּ, לֹא בָּזִים וַעֲיִטִים.

וְנָאִיר אֶת הַמִּזְרָח בְּמַשּׂוּאָה גְּדוֹלָה
שֶׁל דַּעַת וְקִדְמָה,
לִהְיוֹת מוֹפֵת לְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים.

(חמש הסונטות לא נכללו בספר הסונטות „סוס ועורב", שיראה אור בקרוב בהוצאת „מקור", בשיתוף עם זמורה־ביתן)

מחברות מחקר ועיון של מכון ישראל גלילי

ה„התפוטרות" („מדוע נמנע ממפקדי הפלמ"ח להשתלב בפיקוד צה"ל ב־1949") מאת אורי ברנר, מחברת מחקר י"ז, ראתה אור בהוצאת מכון ישראל גלילי לחקר כוח המגן ב„יד טבנקין".

המחבר, חבר קיבוץ מעוזרחיים מראשיתו, היה סגן מפקד הפלמ"ח בשלבים האחרונים עד לפירוק.

בעקבות ימי עיון שנערכו ע"י המרכז לתולדות כוח המגן „ההגנה" ע"ש ישראל גלילי, ראו אור החוברות הבאות:

★ „הזנבת והתנגדבות לצבא הבריטי" – בהשתתפות: גרשון ריבלין, אלחנן אורן, נחום גולן, מרדכי מוריקס, יאיר דואר, מאיר זורע, יחזקאל סהר, מאיר בר־רב האי, ישראל כרמל, צבי גרמן, גץ קרייזר, ברוך קמין, יואל דיו, צבי שילוח, מאיר כהן, יעקב מינד, משה כרמל, יואב גלבר, ישראל טל, מאיר פעיל, יוסף טבנקין, משה גרשוני, מולה כהן.

★ „מאורעות תרצ"ו־תרצ"ט (1936־1939)" – בהשתתפות גרשון ריבלין, צבי אל־פלג, אלחנן אורן, זאב צור, מאיר פעיל.

★ „מאבק ופורו" – בהשתתפות משה כרמל, מאיר פעיל, דוד ניב, זאב איבינסקי, פנחס עופר, יוסף טבנקין.

התחפושת המסורתית

מאת מנחם פרומן

במסיבת פורים תפסני שיכור מסוכם. בידו האחת החזיק בקבוק, ובידו השניה אחז בכנף־מעילי ובמפס שקרעה. בקול ניחר קרא: יהודי דתי אתה, מה
– אפשר, עניתי בקול צנוע.
– ובכן רציתי לומר לך, שאתם צודקים אבל אינכם יודעים זאת.
– מה אין אנו יודעים?
– בעצם שום דבר. כי הכלל הראשון של הדעת הוא: דע את עצמך; ואתם אינכם רואים איך אתם נראים. יודעים אתם רק למשוך בתלם כמו שור לעול וכמו חמור למשוי. הולכים קדימה כמו הגולם של הרב מפראג, בלי אור. לא תהיה נסיגה, ואם כן לא תהיה הפרה.
– אבל הרי אנחנו דווקא עושים יום־יום חשבון־נפש.
– הוא הדבר. מנסים אתם לתפוס את [illegible] הנפש ברשת החשבון: כמה טוב, כמה רע, מה אסור, ומה מותר. כמה מדירה הגסות שלכם.
– דווקא מקפידים אצלנו, שלא יהא רבב על הבגד.
– הנה, זה הדבר. בכל עת בגדיכם לבנים, ושמן זית על ראשכם לא יחסר. הכל מגוהץ. הלבוש תמיד כשחור הלבן.
– האם לא נכון לשאוף לבהירות?
– הבהירות שלכם היא הבריחה מן המימד השלישי. אתם אנשי־השטחים. כל הוויות צרות. כל הקוים ישרים.
– האם אין עלינו לרצות ביושר?
– היושר שלכם עושה מרובעים, סוגר על האדם כמו חומות יריחו. מפורסם לכל, שאתם רוצים לכבוש את עולמכם, אבל גרוע מזה – שכבר שיעבדתם את עצמכם.
– התופש הוא הנקודה שלך; הרי אנחנו מכירים את היציאה מעבדות לחירות פעמים בכל יום.
– הוא הדבר אשר אמרתי. בוא ואומר לך מהי בעיני רוחבה: לקחת את המחודש ביותר ולהפוך אותו לשיגרה. למרוח באותיות של קידוש לבנה את המילים הערינות ביותר על גבי כרזות של־הפגנה.
– רגע, אדוני היקר, הרי דבריך הם מליצות שגרתיות ושטחיות. כבר נלעסו בפי כל הנמשות. רק נקודה אחת של חידוש מצאתי אצלך: הרי אמרת שאנחנו צודקים.
– הנה, לכך נמשכת כמו זבוב אל הבשר ובהרגש. כמה פרועה היא התאווה להיות תמיד בצד הנכון. הנה כבר עולה על פניך החיוך המביעה, צחוק הצדיק התמים. אף־על־פי־כן האמת אתכם. אכן צודקים אתם.
– אחרי כל זאת האמת אתנו?
– אמנם כן, כי מסורת אביכם הוא בידכם. הולכים אתם בדרך ישראל סבא. אמו של יעקב לימדה אותנו, את הדרך לקבל את הברכה: להתעטף בבגדים כאים שאינם שלו, להלבוש את חלקת־הפנים בשער־העיזים הארוך. להיראות כחיה.
– האם כלפני ירוח, אדם, [illegible] זה, שאנחנו נראים כחיות?
– כרגיל. כבר דורות רבים מתחפשים בני־יעקב לעשורים. כבר דורות עוטים כל הכוחות למשימה הנשגבה איך להסתיר את הקול מגלה־הסוד.
– פתאום רואה אני עליך התפעלות של־ממש. מה שם אתה מוצא בדרך של מרמה והעתוקים?
– השגב רחוק מבינתך. הרי זאת דרך הדרות. רק כך. כמו הביטוי הנביא עליכם. רק כך. לקואול, אפשר לגמות לחיות. לחת לשואול את החרש שלו, וכשכל הערצים מופנות אל הגיבורים־האסדיים – יכול, רחוק משם, במקום המכוסה ביותר, להפציע ריח־תורה חוסאי.
– מבין אני, שאתה רוצה לעבודת הקטורת של [illegible] בשרי־הקדשים. אבל מה בעצם אתה רוצה ללמוד?
– ברור שאינך מבין, ולעתים נדמה לי, שהברורי הוא שלא תבין. הרי זאת הכמה־הנסתר. אסור לסור שיתגלה. אם תגלה שמחורי־התחפושת מתבצבצת נקודה אחת כזו – אולי יעבור הגלגל. אם נפלה עין־אל עין־הסתרה – אולי נהפוך את היש לאין. מי שפתח את פי הבקבוק לנקום מתלונת הפני – עשוי החולל לקום עליו בריקנות־ענק.
– אתה, נראה הבריחה שאתה מציב לפנינו: או השיער הארוך של החיה – או הקרחות הלהראגושית. או המימות המיוחדת – או הכפור.
– אכן מי פילל. קרה הגם נגע הדבר בלבך. יתן לספר [illegible] אולי יש תקוה. מה יש לי בידי שהלבינה כשלגו לא נתגמם להתם בשר. בקבוק ייש בידי, שותי הנשמה. שתה פורים היום. באו חרב ביתנו פורים־כיפורים. מנוח אין – [illegible] התהפכות. בוא נרקוד הלהם עמה במעגל הסובב. הנה יום־האבדן עצמו נהפך לנו ליום־טוב.
– בא יינך בבשרי כשיקרי בעצמותי. אבל האם לא תתגלה השכרות הקדושה? האם לא נהפך לנו כל יום לשורים?

– הנה את הכרית. עכשיו נבנה הגשר. אני־אתה. פה אל פה ישחק – במראה ולא בחידות. אכן, שוב צריכת מבני כמעט שוקאתי את יין. כמעט יצא מדי ברכתי. עוד בפשע היה הקול מקלקל את הכל. אך על רוב פשעים תכסה האהבה. בחשכת־הליל נישמר [illegible] הלילה הזה. [illegible] לגאולה ולשירה. עין בעין נראה בעמדנו יחד בתוך השירה אשר ריח מכוה.

גיוס אמנותי

מאת טליה רפפורט

מאות צלמים, ציירים ופסלים חברו בהתארגנות רחבה ומהירה למחאה [illegible] שמונה גלריות תל־אביביות לוקחות ביוזמה [illegible] אלה חלק במיבצע [illegible] האמנותי הזה, שכולל, מלבד תצוגות מיוחדות גם אירועים שונים [illegible] גלריה [illegible] בשבת שעברה ובשבת זו.

[illegible] של מרמה [illegible] גדולה, [illegible] עם הפלסטינאים. חלקם הגדול גם מציג עבודות שמפסקפקות ברוח [illegible] לנושא הפוליטי.

המוקד המרכזי, הן מבחינת האירועים והן מבחינת [illegible] התצוגות, הוא גלריה "רגע" [illegible] "רגעי" דגלה באז ומתקיד בתערוכות הכותיות־פוליטיות. [illegible] ציוריהם רגש על הקשר למורה, למביבה [illegible] אידיאולוגיה [illegible] לא רק באמצעות [illegible] מסורתיות [illegible] ולהביע את דעתם ביום לבעיה הכושית.

על קירות גלריה "רגע" בדרום תל־אביב תלויות בצפיפות כמאה עבודות [illegible] מבקר [illegible] המסמדה [illegible] על הקירות [illegible] של הכבות, אלא גם מעין תחושה [illegible] בעזות כוח אמנותיות.

[illegible] ראשון הקשה העצומה הזו נראית כשעטנו עמוס ומבלבל של [illegible] רבים ושונים, אך בתערוכה מסוג זה הקריטריונים, מסבע הדברים, שונים מהרגיל ואין זה המקום להקפיד על עריכה סלקטיבית או [illegible] תליה מרווחת. מה שחשוב במבצע כזה הוא דווקא הנוכחות הבאפיוית, האמירה עצמה ונגוון דרכי הביטוי.

בדיקת המבטאי מראה שחלק מהאמנים שלחו עבה את רגילות שלהם של הזורות, ולעתים, בנויה כמן במילוי התייחסות מפריימת לנושא. אחרים הכינו עבודות מיוחדות, לאירוע זה והן עוסקות בנושא באופן ישיר ומפוקד יותר, מבטאת קוצר הרוח, אהליך להמביר רק שמץ ודמעאות מתוך השפע הזה. הדריסים ביותר הם הצלמים, שאחרים בהם הכינו כרזות רחוב אקספרסיביות מאוד, שלא יותירו איש אדיש – וזו בדיוק המטרה.

מיכה קירשנר מציג בדיה בכבעי שחור־לבן־אדום. שכראשה מתנוססות בעברית ובערבית הכתובות: "אנחנו יורים גם בילדים" במרכז ניבטות אלינו ישירות זוג עיניים שחורות מתוך צילום של פני נער עוטפת בכאפיה.

דוד פרשקובר מציג אף הוא כרזה ובה שתי דמויות מצולמות, אחת של חייל צוחה רובה ולצידו אשה ערביה. הכתובת "אמא" מקנה לצילום רגיל למרי, אם בו־רכיבות, היכט אנושי המדבר לכל לב.

גם שוקה גלוטמן עיצב כרזה מצולמת, שהיא אולי פחות ישירה, אך לא פחות מרשימה. נראה בה עלה צבר גדול יחסי מסכה ברוסקסית, שורק על הרקע, מבצילום משה אווירה אימתנית פחות.

בישוי צילומי דרמטי נוסף מצוי בארבעה צילומי שחור־לבן גדולים של בחורי וקני וכחם יד אוחזת מקל וקשורה בחבלים.

בתחום הציור יש לציין את עבודות חברי "רגע" שלא התקשו לביים את מגגנים הקבוע לסוגת המסר הספציפי הגדרש בחזותם קרובים לנושא פלכתהולה.

בציור של דוד וקשטין מופיעה רמות של ערבי בכאפיה בתוך פיצוץ צבעוני אינטנסיבי.

אמר פוי קורא לעבודה שלו בשם "ארה, בכאפיה רס"י ומשלב בה ציור אקספרסיוניסטי שותת דם עם פרזי העיר שעליו מנח גוש עץ מלבני דמוי צריח מתים.

יוסף גטניו (גלריה שלוש)

יורם קופרמינץ משלשל בתוך הציור שלו כתובת באותיות ערביות ואילו בעבודה של אבישי איל נוצרת תחושה אינטנסיבית של אלימות ברוטאלית באמצעות הנושא המיתולוגי של תאומים המכה אלהו על המינוטאור. הריקע ריהום הרגמים בצבעוניות סמיכה ואטומה של שחור וזהב, תורם לאווירה הטעונה.

ארנון בן דוד עיצב מעין כרזה אופ־ארט בשחור־לבן ובתוך מסגרת הרגמים, על גבי מבוך קווים שיוצר אשליית חלל גסוג פנימה, כתובת באנגלית שקוראת ל"הפגש לאשרים פוליטיים".

התרומה של לאורי אבריסמן לתערוכה: א. רוחקה. מרחוק רם. מציוריו הממברים והיא פתולת. כירה מן המותן, הוא מגביר לאחד מעמודי הגלריה ענף עץ ארוך, שנמקי שחור חבה של רוטבסקה נגחת בין שתים מדרעותיו.

כיבל נאמן שלוחה אף היא לתערוכה א. ציור קטן ומפתיע בשחור־לבן שאינו דומה כבטאמה לעבודותיה הרגילות. היא מתייחסת לדור העתיד ולסיכויי החיים שלו ודושבת את המילים "קורבן העיר תרש" לצד ציור של עגלת תינוקת (בגוסח הפרט השפני "תינוקה של דוגרית"). העגלה ניצבת על תל ומוקפת בבתי רחמי שבגואים על הדך הגולד שבתוכה.

מבריכת פנחי מציגה עבודה גדולה, אפלה ואקספרסיבית מאוד, דומה לאלו שהציגה בזמנו בגלריה גבעון ושהתייחסו למלחמת לבנון. בתוך שפת המופשט העשקה שלה, בין כתמים שחורים כבדים ודינמיים, אפשר לאתר גם [illegible] ומילים כמו "לילה", "לידה", "מוות".

לעומת עבודה עזה־מבע כזו, מעניין לראות את הביטוי המאופק והמתנכר של [illegible]. על אף "רלות" אבנעין [illegible] "קיר" אפורי, מכתם ושורטו הוא מצליח ליצור אווירה חנוקה ועגומה של בית־סוהר.

ביטוי המבלאי־נוקב אף הוא צנוע ומינורי באמצעיו, אך אפקטיבי מאוד. כמה שהוא מסור, הוא הרישום של שוקי בורקובסקי, שעושה וריאציה אקטואלית על עבודה מוקדמת ישנה של משה גרשוני. גרשוני כתב אז את המילים "אך עגוור" על־ידי הרשת קווים על גבי דף חשבון. בורקובסקי ממשיך עתה את הכתובת הפיוטית הזו מהלקמה משיר. (ומוסיף לה רבה) ביטויים, שחלקם יוצרים משחקי מילים, חרוזה והיסוד אותיות. על אף האמצעים המינימליסטיים מאוד של הדף הזה, רבה המילים יוצר אמירה מוקפדת: "יד ענוגה, יד חזקה, יד קשה, יד אטומה, יד רכה, יד מכה, יד רוצחת, יד רוחמת, יד מגואלת, יד רופאת, יד רוצצת". המספר המרוחים בין התוכן לצורה, כלומר בין הביטויים האלימים ל"אריסות" של משכבות החשכת, קוי העיפרון ה"שלווים" והשפר המרובע, המכונה ה"שפוי" של הדף כולו, יוצר מתח עצום.

★

בגלריית הקיבוץ מוצג, בלי קשר להתארגנות הפוליטית, פיסול של נפתלי נחמני. בחלל הקדמי שורה של חמישה מבנים גבוהים הבנויים עשויים גושי עצים, שבתוך כל אחד מהם תלויה כתכל אבן בולת גדולה. בחלק השני של הגלריה מתאם פיסול מעין זה להלל הספציפי ומתקני העץ עם האבנים התלויות מחוברים לתקרה, אך בעזרת חבלים ארוכים. האבנים התלויות ממוקמות בסמוך לרצפה. השימוש הזה בחומרי טבע ראשוניים, והעיסוק ביצירת מתחים בין כבד לקלות, בין מטה להלל, ובין צורות, חומרים שותקים לפני. עם זאת, ניכר כאן חוש טוב לעיצוב סביבתי והפסלים יושבים יפה בחלל הגלריה.

עם התארגנות מחאת האמנים הצטרפה גלריית הקיבוץ לאירוע ומאחר שפסליו של נחמני תופסים רק את מרכז הגלריה, "הולבשו" ציורים אחרים על הקירות הפנויים. אלו הם חברי "המשותף קיבוץ" – מגמת שהציגה לפני שנים תערוכות קבוצתיות. בין העבודות המוצגות כאן אפשר לראות עבודה ענקית בשחור־לבן של הב' אוריינר, שבה מתמבגים ראש גדול ודיוקנאות נוספים בעלי סממנים לקסאליים בתוך בליל רווח צורות תלויות סמנות שיזרות אפשר רואה המעיק.

יובל דניאלי מציג ארבע עבודות קטנות ומפגבנות עם פרצופי גלגלות גרוטסקיים ודמויות שמניעות רגלים ותרבות ומקפצות במשל שונים. הממגר והרקלים שברקע קישוטים את העבודות המשעשות האלה לריקע מקמי שמקפה להן ולהאנטיות כלשהי לאירוע, אך לא יותר מזה.

מיכה צ. מציגה ציורים גדולים ופרועים בדושי קשקשים ותריסות כבבע שבוק משתולת דמויות במטרה אלימה.

אלו הן, כאמור, רק מעט מהעבודות שנכללות במבצע רחב־היקף זה. מובן שלא הכל איכותי ומוצלח בו. יש גם הרבה מוצגים סתמיים נרקוים, אך מה שחשוב יותר, במקרה זה, הוא עצם האירוע והמסר שהוא נושא.

במקרה זו יהיה והאי ארוה ביניקש — או ריאליסט — שישאל את עצמו מה בכלל כוחה השפעתה של האמנות על החיים ועל הפוליטיקה. על השאלה הבוחת והמתסכלת הזו אין לאיש תשובה משכנעת. ובכל זאת, גם אם זה נשמע נאיבי, הגיוס האמנותי הזה, ללא הבדלי דור, קבוצה או סגנון – חשוב בשלעצמו.

מהומה מרשימה

יוסף גטניו, גלריה שלוש, רח' שלוש 14, נווה־צדק, ת"א.

יוסף גטניו מתרגם את רשמיו מהומת רחוב דיזנגוף למהומה ציורית עשירה ועזת צבע. קטעי רחוב, חנויות, שלטים, בתי־קפה, אנשים – כל אלה עוברים תהליכי מריחה ופישוט בלוא תנועה. הציורים נעשים בדימות כתמיות אופקיות, ובדינמיקה אלכסונית של מריחה פנימה והחוצה, והסבביקה האינטנסיבית יוצרת מקבבים שונים בכל התמונה. גם הצבעוניות, מצב הרוח והדרגת־ההפשטה משתנות ממקרה למקרה. יש שהדמויות מובנות וברורות ויש, שהן נבלעות ומתמוססות בסביבה ובאווירה, יש שהכתמים גדולים ומוארכים ויש שהם מתפרקים למעין פסיפסים קטנים של נגיעות צבע רוססות, יש שהתמונות להתקת בזרמים ובתומים סמיכים ויש שהן אפרוריות־ירוקות ומתננות יותר. כך או אחרת, התערוכה יוצרת חוויה מרובת מנונות ומרתקת.

לקט

האריסטוקראט של שתי תרבויות

מאת י. קרוא

הספר ברבוני לדבר על ספר אנגלי שאינו ידוע, הרבה מחוץ להתומי אנגליה, וגם באנגליה עצמה הוא מפורסם מאוד, כאשר ביוון. למרות זאת שהוא בן למשפחה אצילה, שהיה פעיל בחיי המדינה: כוונתי היא לאחד המוסמכים הגדולים ביותר בדורנו להיסטוריה של יוון החדשה, מן התקופה הביזנטית ועד לימינו [illegible] כריסטופר מונטגיו וודהאוס. ספר [illegible] הקהה מבריכת [illegible] שניתן לתרגם את הכתובת האנגלית, שהיא רבת משמעויות) יצא בלונדון לפני כשנתיים, ומספר עליהם ומכלתם של הקולונלים היוונים, שיצא לאור מחדשים אלה; הוא אולי הספר [illegible] ביותר על סבע [illegible] בתולדות יוון החדשה.

[illegible] הוא בנו השני של הלורד השלישי [illegible] הוא קיבל חינוך קלאסי – בעיקר יוונית, לאטינית, היסטוריה, פילוסופיה ובמה לשונות מודרניות – בבית הספר היוקרתי של וינצ'סטר. משם הלך לאוקספורד, והתמחה, כמובן, בלאטינית וביוונית, בה קיבל שני תארים בהצטיינות. חלום חייו היו להיות מורה ליוונית ולאטינית באחת האוניברסיטאות – אבל, כשהוא בן 22 סיים את לימודיו, באה מלחמת העולם השניה והראתה לו "סיפ הרבה דברים בשמים ובארץ שלא חלם עליהם בפילוסופיה שלו". הוא גילה בחיי המעשה הפסבים, ומעניינים, לפחות בשבילו, לא פחות מחיי העיון. מבאו ויצא בפרישתו מן הפוליטיקה בגיל שישים ועולה, חי חיי מעשה מלאים ומרתקים, מבלי להזניח ממגעתו אף לרגע.

התחיל מולו של וודהאוס, וכאשר גוייס לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, נעלה תוך זמן קצר כאחד מקציני בעלות הברית שסייעו לצבא היווני להילחם בפולשים האיטלקים והגרמנים, ונשאר שם כקצין בריטי המקשר לכוחות הגרילה היווניות להילחם בצבא הכובש. יוונית עתיקה ידע כבר על בוריה משנות לימודיו האתונאיות, ותוך זמן קצר שלט ביוונית חדשה – התאוהב ביוון החדשה ותושביה כמו [illegible] מפקדי המחתרת היוונית [illegible] לידידיו, והאקראות שכתבו לו על צילומים המוסיפים בספר זה נוגעות ללב.

לאחר תום המלחמה, הדפסת וודהאוס במקף שנים לקצין קישור בין משרד־החוץ הבריטי לבין הממשלות השונות של יוון. הוא הכיר מקרוב את קונסטנטינוס קרמנליס [illegible] להעלות את יוון על דרך [illegible] לדמוקרטיה ולהתערות [illegible] האירופה המערבית. ספרו קרמנליס [illegible] הוא אולי הספר הטוב והמאוזן ביותר על מדינאי גדול זה, ואחת ממעלותיו של וודהאוס היא שהיהדות לא קילקלה את הסורה, ובמקום שיש צורך לבקר, הוא מבקר.

לאחר שנים של עבודה בקשרי יוון, [illegible] וודהאוס [illegible] המקצועי הבריטי [illegible] לשפה הלאומית [illegible] הוא מוכן לשכון את ספלגת העבודה של איטליה בגוסח המאה הי"ח, התנגה מסעם תנציה לאחר מהוועצים של הרפובליקה האוטונומית שיצרה [illegible] בקורפו ובשישה איים אחרים שהיו אז תחת שלטונה. קאפודיסטריה ראה ברפובליקה זו אוטונומית [illegible] צעד ראשון בכיוון לשחרור יוון כולה מעול הכיבוש התורכי – עד שבאו צבאותיו של נפוליאון וכבשו את האיים האלה. התגמל מולו של קאפודיסטריה, והוא נקרא לשרת בשירות הדיפלומטי הרוסי בשנת [illegible] הצאר אלכסנדר הראשון, אחד השליטים המעטים של אותה תקופה שרעיונותיו על מדיניות נאורה בין־לאומית [illegible] לאומית, אלו בקנה אחד עם רעיונותיו של קאפודיסטריה. במשך כל אותו זמן, הוא עמד בקשר עם מנהיגי המחתרת היוונית בארצות שונות. כאשר החלה מלחמת השחרור של יוון בשנת 1821, הגיש קאפודיסטריה [illegible] [illegible] קשריו האמיצים ליוון וחירותה. הספר יותר אחר המקוסכים הקלאסים של המאה הי"ח. מכאן ואילך, היה קאפודיסטריה, הנשיא בדרך של המדינה בדרך, וניצל את קשריו הדיפלומאטיים העצמים ליצירת המיכה מדינית, פוסרית והצבאית מצד המעצמות הגדולות ביוון המשתחררת. כאשר הוכה יוון בשנת 1827 למדינה עצמאית, מונה קאפודיסטריה פרזידנט לנשיא הראשון של יוון. כאן מתחילה הטרגדיה. קאפודיסטריה, חניך העולם המערבי ובעל הנסיון הדיפלומאטי, היה מדינאי פיכח, ומעשי הרבה יותר מכמה וכמה מן המנהיגים ה"בריאסטיים" של מלחמת השחרור היוונית. הוא הבין שבשלב ספציים יש להזהר על שטחים המנחת שלום עם תורכיה, והכבים להשאיר בידי תורכיה תקופת לפי שעה את השליטה על כל אסיה הקטנה וצפון יוון, בתנאי שרודס יוון (כולל אתונה, הפלשתים הרבה האיים) ישארו עצמאיים. הוא היה גם מדינאי בעל רעיונות ליבראליים, שלא עלו בקנה אחד עם הקנאות הלאומית המוזגת של כמה מן המנהיגים ה"מקסימים". פרט מעניין במיוחד הוא סירובו של קאפודיסטריה להחקק חוקה ליוון החדשה – בעיקר משום שחשש, שרעיונות גמשלים וקנאיים יכנסו בחוכה לחוקה זאת. כבשיא, הקדיש את זמנו, מבצו וחלק ניכר מרכושו לפיתוח הכלכלה, התרבות והחינוך – בעצם, להדרכת העם היווני־הפרשתו, לאחר שנים של סבל והרס תחת שלטון התורכים, לעם מערבי מודרני. על כל אלה, שילם בחייו, וביום ראשון אחד בבוקר, נרצח בכניסתו לכנסיה על־ידי שני מתנגדים פוליטיים.

במאה הקודמת, נכתבו כמה ספרים על קאפודיסטריה (ואגב, הספר הרציני הראשון נכתב בגרמנית, על־ידי קארל־מנדלסון־בירתולדי, בנו של המוסיקאי הגדול ופרופסור להיסטוריה חדשה בהיידלברג). אך רוב המחברים עד כה כתבו כאקדמאים או כלאומנים יוונים, ולא הבינו הרבה מן הצדדים באישיותו המקסימה והמסובכת של אותו אריסטוקראט מתוסכל, שוודהאוס רואה בו, בריגאי על־לאומי שנולד בטרם זמן. דווקא האריסטוקראט האנגלי, חבר הסלגה השמרנית ובעל עמדות לא שמרניות, שהוא בן בית גם בפוליטיקה האנגלית והבין־לאומית וגם בתולדות יוון החדשה, הצליח, לדעתי, להפגש הרבה יותר מאישיותו המרגשת והמוזהרה של אחד מגדולי המאה הי"ט. ספרו הוא אחד הדוגמים הרציניים של ההיסטוריה בעשרות השנים האחרונות.

[illegible] השיאו המקצועי של וודהאוס [illegible] היא הביוגרפיה הגדולה והמעולה [illegible] הבריטי [illegible] הבריטית והאנגלית מגיונת [illegible] לא פחות מהאוטוביוגרפיה הפוליטית [illegible] של יוון [illegible] הבריטית [illegible] הכלל [illegible] שלא [illegible] ניצחון הדמוקרטיה היוונית. [illegible] עברו את מלחמת האזרחים, שהבריטים והיוונים [illegible].

השיאו המקצועי של וודהאוס [illegible] הבריטית והאנגלית מגיונת הבריטים והאמריקאים [illegible] שמצליח בספריו [illegible].

המוצרת והיא נזיף [illegible].

עם פרישתו מן הפוליטיקה, התחיל וודהאוס לפרסם סדרה של ספרים על יוון החדשה, שהעשירו את ידיעותינו והבנתנו בתולדותיו של עם עתיק וחדש זה במשך הדורות. אחד מספריו הראשונים עוסק ב"פילהלנים" – אותם אנגלים, גרמנים, צרפתים ועוד שסייעו ליוונים במלחמת השחרור שלהם בשנות העשרים של המאה הקודמת, ורבים מהם נשארו ביוון לאחר עצמאותה. הידוע בין אותם "פילהלנים" הוא, כמובן, המשורר ביירון, שנהרג באחד מן הקרבות לשחרור יוון. וודהאוס עצמו הוא "פילהלן" מובהק באותו יחס, ופעילותו הפוליטית (והצבאית בזמן המלחמה) למען חירותה של יוון והדמוקרטיה היוונית זיכתו לו, עוד בשנות השישים, תואר ב"משרד הצבאי" של יוון.

שניים מספריו האחרים של וודהאוס נולא אמנה את כולם, גם הם ראויים לעיון ולקריאה. בשנת 1972, פירסמה הוצאת אוכספורד את ספרו הגדול "קאפודיסטריה". מנו של יוהאנס קאפודיסטריה, שנרצח על־ידי מתנגדים פוליטיים בשנת 1831, בנעט ולא היה יודע מחוץ ליוון, וזאת במסורת הספר היא להוכיר לעולם מדינאי גדול זה. קאפודיסטריה, יליד קורפו והונציאנית היה יווני, בן למשפחה שהאיטלקים הנניקו לה תואר אצולה.

וודהאוס הוא טיפוס שהיה פעם שכיח יותר בספרות האנגלית. ההיסטוריון שהגיע לעסוק בהיסטוריה מתוך חיי מעשה בשיחות המדינה והפעילות הפוליטית. קלאריבדון, יום, ומקולי שייכים כולם לסוג זה של היסטוריונים. לאחר שנים של שירות פוליטי ודיפלומטי הקשור ליוון החדשה, שנים שבהן לא חגית וודהאוס מעלם את קריאתו, לימודיו, הביא לנו סידרה שלמה של ספרים על צדדים שונים בתולדות יוון. ספרו הפופולארי ביותר הוא, ללא ספק, ההיסטוריה קצרה של יוון החדשה. ספר זה, שיצא לאור לראשונה בשנת 1962, התפרסם כאן בכמה מהדורות בכריכת נייר, כאשר כל מהדורה מעדכנת את קודמתה; המהדורה האחרונה, משנת 1986, מביאה היסטוריה זאת עד לבחירתו של הנשיא הנוכחי, סרטזאקיס, לנשיאות יוון, והיא מבריקת בנוסף על המגמות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא היה [illegible] הספר עם עלייתו העצמאות הגדול, ומסכם ב־350 עמודים 1600 שנים של תולדות יוון. יש ספרים אחרים מסוגים שונים על תולדות יוון החדשה, וכמה מהם מפורטים יותר. אך אילו נשאלתי, איזה מן המבואות הכלליים לתולדות יוון החדשה כדאי לתרגם לעברית, הייתי מצביע ללא היסוס על ספרו של וודהאוס. הספר מצליח לדחוס לעמודים אלה כמות עצומה של אינפורמציה מכל הסוגים – היסטוריה פוליטית, כלכלית, וצבאית, בעיות דת, כנסיה, יחסים בין־לאומיים, לשון, גנע תרבות – וכל זה מבלי להקשות על הקורא אף לרגע אחד. כמו שכספריו הגדולים יותר מקיגל וודהאוס לצייר במכחול גדול על יריעה רחבה, כך הוא מסוגל כאן להתמצת ולתת לנו כרעש המחזיק את המרובה. אך לא די בזה. הספר הוא תוצאה של מעורבות אישית, של אהבה – אך לעולם לא אהבה עיוורת – ליוון החדשה ותרבותה, ושל מחשבה מעמיקה של אדם שבכילי הפוליטיקה הבין־לאומית והכלכלה המודרנית בהירים לו כשבילי לונדון או אתונה. גם מי שרגיל בתולדות ביזנטיום ויוון החדשה מבצא כאן טוב הטוב הערקות והערות נבאמרות, כדרך כלל, בלשון פשוטה והמרת כל ריטוריקה. לכל היותר, באירוניה מעודנת ומשעשת לאדם בעל תרבות של מצוא שלא צימה להן ולא חשב עליהן, עד שבא המחבר וגילה את עיניו.

וודהאוס זכה, בשנים האחרונות, להכרה מסויימת. הוא שימש כפרופסור־אורח להיסטוריה יוונית חדשה באוכספורד ובלונדון, ונבחר כחבר האקדמיה הבריטית. כרגע הוא גם נשיא "החברה המלכותית לספרות", שהיא אגודת הסופרים המכובדת בבריטניה, ונשיא כבוד של "המכון היווני של אנגליה" בלונדון. לכוחות זאת, הונג הכללי של כתיבתו הוא נגמך, מתוך, צנוע מבלי להיות בנעוע, ומלא אירוניה שובת לב והומור אנושי. לפניו היסטוריון בעל תרבות עצומה, המספר, בשפה שקבהמה [illegible] [illegible] את מיטב המסורת המפוארת של ההיסטוריונים־הסופרים של אנגליה. תולדות יוון החדשה אינו שמו שווה להמוני קוראים מחוץ ליוון עצמה ולחוגים המצומצמים של "פילהלנים" מסורים ליוון. אך בכתיבה היסטורית כוכת עצמה, נראה לי סיפורתו של וודהאוס עד כה מעמידה אותו בשורות הראשונות של ההיסטוריונים האנגלים בני זמננו. מי שמעוניין, לא רק בתולדות יוון, אלא בכתיבה היסטורית מעמיקה ותרבותית, ימשיך לקרוא את בתביו – ואני מקוה שיהיו עוד כתבים רבים – בתענוג.

וודהאוס

במכבסי התעמלות

(המשך מהעמוד הקודם)

מאחרי הקמטין ורון הויצה והקסקים יש גם שכבות של עוסק. תמסכות, לעתים, נראות יותר כמכבסת מן האוכרים המתוהים האלה. המגרים־הומרים לצורך כלשהו, לא כדור עיוני, של שיפוט. הכל נראה כל כך ארצי ואמני והדיוקים. בהתוחות, בהשתנות מתנות. בוי"ל, ומספק, מגבר אחר האורגים הגדולים. הבין־לאומיים. מגבר שני קטנות הימים: בין לבין. המוסר המבאירי מבקש להאיר את הצג האחר. תוך כדי שימוש בכלים פלשתיים שמוכר כאן. יש אומרים ביותר עוצמה מימי יעקב שבתאי הולך. המשפטים בנוף, "הוההמה שהתירה מן הכבלים הקודמים, הז צאיב, שאחרי שהתגברו להם העוגות הנולד את הלל־ומכרו את הבית – שהספיקו להגדיל כעש ולהתפיל־לו מרבסת – וכול, למולם של מוריו, ועוסד עם ילדיהם־להיפה, הפיח והשומם, סביב הכירה והולוית, כבר יסגרה אין עוד בכוחה לקרבת, משל אם היא מכוחה כדמה" (140) משפטים שבתאים, כך אומרים עכשיו.

משפטים אלה מיטיבים למסור את ההשתנות. את הורימה. את התלופה הבעלים משתנים. הכתם כבר ישאר על הקיר. פעם משורר גלהם בכל כוחו לקרוע אותו. לאגרת, לנרות. עכשיו זקנה וקליפה. יותר על כן, ספק אם מבינים בכתם. גיטשטשה הראייה. אבדה תורת האבחנה בין כתם לבין נקיון.

המבאירי, אמנם, עושה סימוש ב"מכתאות" הלשנית הזאת אם נות להחתיל משכתאי מה שמכר לנו ביותר. והמפרות אי אפשר בכל שני המישר לתרם ולהיות מקורי דווקא. נחוצים גם מסמכים. לכסס את הריסנים, לקבוע אותם כתורעה, להפיק מהם את הניגוניםה הפשוטים בקרבם. אצל שבתאי היה זה הישראלי התולה, שבטפוגגוהורהו. הריצה במקישה לסיכה. השיסים האינטופוסי מרובות בעיר המשתנה. המבאירי, בכמכבסי התעמלות קמוטים מכריקים מכיג את שבתי, חיקנים, מכונות־כביסה וכו'. הוא אינגו מנוקר בתל אביב דווקא. משבתאי לשבתי, קפת תיקנים, קפת בכיסה, קפה קירור במקדר משעמעם. יד שנייה. יד שלישית.

הנה התקאמרה לבפל הגיבור "במירוחה הצר שבין קיר ותגזת המתרצה, בין עיתונים, ספלים עם משקע־קפה קולט, קנקן מפויח, מבצבץ קן, המכוות, מיגריות מגורות ומתחות, מחוזת ובכבוקים ריקים, פטריות, קפוסים, ישן שבתי עיזום" (163). הכתיבה של המבאירי מתמקדת במירוחה הצר הזה. קמאלוג העצמים המסרים את הרמות האנושית היושבה משקף את המות המנוחה להפצים. יש בהם נשמה ברוממים הללו. הם מיטיבים לשקף גם את הרמות האנושית המשוקעת בהם. רמות כזאת, רק תפסה את עיניה, כמובן, בעקבות התערבות, היצנית. כלשוף, והמשפט הראשון שלה יוהיה: "מה תאמתינסי" עיניות. כזאת. ארץ־ישראלית. סתן זה מפריע לו כלל למתעורר, כי הפונה אליו אינגו מכבר אף קיר וכי הוא עקמו עיזום מוטל בוידעו על המות המוזחה, אין לו מה להפתיר. לכשיואיל לקום ימשוך עליו את מבנסי התעמלות הוכחים. וכבר יהיה נכון לכל עבודה מזדמנת. גם למשימות אחרות מודמנות. "השחיל רגליו מבתור המכנסים האחריקים ומשך את המכבסיים, תוך גיע כותניים, אבנט מתגורר, לה הכבד; עד שלוסה הזורע כבר המבוחק" (164). נכון הוא שיטא גם למשימות מודמנות אחרות. אחד מסיפורי הארם היסודיים המהודים את הפסים הישראלי. הרוחק כך הכוונות. בחלל הצר שבין לבין. משם הולך המבאירי את גיבוריו.

לעיכומי. הנסיון הוא. אבל, וזה מה שמסקרינ לי, היזוניה לקשור את הדברים עם אבות־טיפוסים. עם מעסקים. עם פורע ובלתי מורע. על כך כתבו כבר קונוגרפות של־עוז. בין אל לחיה. הדיתיות שבארעה חתן.

וכך אנו מגיעים אל חשב הקדומני. השוב מגדל את ילדתו על ביפורי במפולוגיה של גבורה. הילדה באה לחפש את התגלמותה ברוחתו של אחד הגיבורים הנושנים, בשרות, סמוך. הוא לא רצה ולא יכול להתגבר. כשאי בכולא ארם הקרטון. שם, כבר הכביש הישן לירושלים. בעל סבבה בסוקה. בין הבוקי הזה של פלסטיק ורשמי קולני. שם הילדה, ספק בחלום ספק בבגיאות, מסילה עצמה אל חיקו של הפרא. גלגול של גוזדים תפש. אבות של ימינו ולורייתיהם. ה"א של פאוריות על העמודים של "עמודים לספרות עברית". בין כך ובין כך בהתבגרות המיסורה יבואו הרומאנים המיוחסים, הראשונות הספרותיות. אחר כך הנבואות. בגיאות במכבסי התעמלות.

על "בה"ל וסחר הנשק אצל אלתרמן", שמעון לוד על "ספר הכיבוש". דיון על אותו נושא ברכישה בהשתתפות: תא"ל נחמיה דגן, אל"מ ד"ר משה קסלר, אל"מ אפרים לאור, סא"ל מיכה סופר, יעקב בסר.

שיחת הנודש עם פרופ' שמאן. בגדור הביקורת: יוסף אורן על "הקסמת שחרה" דיל אבריאל על יצירתו של יורם קניוק; יוסף הלדי על מרדכי סביב. בגדור התיאטרון: על "מים שמים ותיבה" ועל "סנדרום ירושלים".

שירים מאת: אריה סט, שלום רצבי, ארנון ביתנה, דן לוי, פנחס יסקוד, ארבל גלעד, מרים איתן, פני שפר.

סיפורים מאת: אהרן אלמוג, יוסף זיסמן, אביגדור שמן, גיב גלבוע, יובל שחין.

★

לרגל גליון ה־100 של "עתון 77", מודיעה מערכת העתון בשיתוף עם מבללת ביתבריב על יסוד שני פרסים ספרותיים שנתיים בסך של 4000 ש"ח כל אחד, לשיפור שירים (ולא פחות מ־100 שורות) ולסיפור קצר (לא פחות מ־2500 מלה ולא יותר מ־5000 מלה).

ביצירות הזוכות יפורסמו מבין אלה שהופיעו, או יופיעו ב"עתון 77" בכרוזת השנה האחרונה שלפני מתן הפרס. ולגבי שנת 87/88 מוזכר על יצירות שיופיעו מ"גליון חושף – מם. 84־85, "נואר־פברואר" 87, ועד גליון ה־100 – מאי־יוני 88 – כולל.

המועד האחרון להגשת החומר לשנה זו – 1.4.88

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

היסטוריה

הרופא הנוח

אוגוסטוס – נצחונה של [illegible] / 344 ע'.

במאה הראשונה לפני הספירה תמה הרפובליקה הרומית לגווע. יוליוס קיסר לא הצליח למצוא פתרון למבוך שנוצר. הרומאים, כך אומר לנו יעבץ, בספר קודם ובפתח ספרו זה, העדיפו לקבל את התרופה המרה מידיו של רופא נוח יותר. זה נמבאו להם בדמות בנו המאומץ של קיסר, אוקטוויאנוס שנעשה לאוגוסטוס ובן לטיבקיפוס ולאימפראטור, האיש שביסס את שלטון היחיד ברומא ופתח בכך שלב חדש וחשוב בקורותיה. שלושה חלקים אמורים לתת בידינו את סוד כוחו וגדולתו, שעיקרם מתינות, סבלנות, פשרה וטאקט (וגם אכזריות כל אימת שנתבקשה לדעתו). תחילה אנו לומדים על "שליט שמת במיסתור" ומשמע על דרכו לראש הפירמידה ועל התבססותו במקום ההוא. אחריכך בא דיון במבדה האוגוסטאית לרבדיה השונים (מן הצבא והפלבס ועד העבדים והפרובינקיות). בשלישית אנו מתוודעים אל "שליט ותדמיתו" (בכלל זה עליפי האוטוביוגרפיה שלו ויצירות זמנו). חלק נכבד מן החומר ההיסטורי העובר לשורת נספחים כדי להקל על הקורא. צורת הספר מעודדת את העיון כמה שיש בו.

סיפור קצר ועור שלא גובלות שכל אחד מהם כבר ראה אור (הגבלות, כספר בהוצאת "ספרית פועלים"). "חיילים שקטים" הוא סיפורו של מיכה. גם התרומה שלו, לפי פקודתו של הפסיכיאטור הצבאי המחוזי: הוא לו בשביל זה שעתיים בכל יום בפקודה, על חשבון משמרת, ובפיקוח". ההתרחשויות מתחילות בסיני של ערב מלחמת יום הכיפורים ונגמרות על איבה בלב ים ויש בהן לא מעט קטעים משעשעים. "קייץ איינזאצי או פמלה" מתרחש על רקע מלחמת לבנון ועניינו משיכה־דחיה בין מודיע התיירים גר ובין מי שכבר כנעה והנה היא אשה בחשקה המולשת לזירה משפחתית. "לואי מרגולים גוסע לזוגאמ' משיקגו ושם מתרחש בו "מעשה" שאינו מסתבר מבחינת אורח וגויל, אך מסתבר היטב מבחינות אחרות. ושוב דבר ...הנה "ברורים" שם אפילו יכולה מוצת לזולים להביאם ללילה אגני, ... הוא מכחש [illegible] עצמו אל זה שעשה הרבה אלי. "אני איני רוצה כך".

חברה

אוהלי קדר

הבדווים במדבר־סיני / מאת שבתאי לוי / שוקן / 435 ע'.

ארבע־עשרה שנים שלטה ישראל בסיני ובכל אותו מקן עשה שבתאי לוי המכונה שבא, איש בית־השיטה, כמה תרשים, לקרב הברוים של הגיינאי. ליותר מזוק, שלוש שנים רצופות מתוך אלו עבור עליו בישיבת קבע שם, בשפתם, הבה, מפיהם אבל, בסתר אוהלים לו ולכו התורע אליהם לפני ולפנים והיה בידו להעלות על ספר את כל מסכת חייהם. ולכך יש חשיבות רבה גם משום שבכלל, אין הבדוי מושיב את העשירר ההיסטורי, שחרי כל מקויים נתונים להבשאת הקיום בהווה ובעתיד". כדי לתת על קצה המזלג [illegible] הספר: אוני שבטי, דרום־סיני, עקרונות ההתנחלות, החברה, הבדויות, המשפחה הבדוית, הלבוש, המשפט הבדוי, כרום־סיני, הרפואה וההיגיינה, מגורי הבדוים בדרום־סיני, משק הכלכלה, האמונה והפולחן, מפות, תרשימים וצילומי צבע לא יחסרו.

חקר הספרות

מחקר ו"סמרטוטים"

קובץ דבורה בארון / המתכונת הראשונה / מאת נורית גוברין, שרשיות מוקדמות / מאת דבורה בארון / מוסד ביאליק / 704 ע'.

שניים שנורשו יחדיו: ראשית, מחקר של נורית גוברין שעניינו ב"מתכונת הראשונה הבלתי־ידועה" של חייה של הסופרת דבורה בארון על שני מסלוליה המקבילים והכמעט חופפים: הביוגראפי שכיוונו ממציאות לאגדה והספרותי שמהלכו מגילוי לכיסוי". שנית, אסופה של שישים סיפורים קצרים מפרי עטה של דבורה בארון שנדפסו בשנים 1902–1921 בכתב־עת בעברית וביידיש ונראו לה עצמה כ"סמרטוטים" שאינם ראויים לכינוס. על מוקדה של נורית גוברין יאמר שהוא מקיף את חיי הסופרת מאז לידתה (1888) ועד שסיימה את תקופת פעילותה התרבותית ומעורבותה הציבורית והסתגרה בביתה פנימה (ב־1923) כ"אגרה חיה, אגרת בת־המלכה הכלואה מרצונה בביתה". עיונו של המחקר הזה, בין השאר, בתקופת הלימודים והנדודים ברוסיה, במקומה ובהתקשרויותיה כסופרת־אשה בתוך החברה הגברית של הספרות העברית בארץ, בבעיות משפחתיות ובמה שהוליך לפרישה ולהתנתקות של הסופרת השנייה. על הסיפורים המכונסים עצמם אנו לומדים מן הקדמה שהם "תופעים יסודות באופייה של המחברת, ביצירה וכהשקפת־עולמה, שהוסתרו או הוסו לאחר־מכן. בין השאר – יסוד ארוטי חזק ומתאר נשית".

ארכיאולוגיה

מערכות מסתור

מערכות־המסתור בשפלת יהודה / מאת עמוס קלונר ויגאל טפר / הקיבוץ המאוחד / 428 ע'.

מרד בר־כוכבא התיר אחריו לא רק נהרי נחלי דם ואגדות עם מיתוסים אלא גם מערכות־מסתור תת־קרקעיות בשפלות שהגם בארץ שטבן מצויים החל להתגבר רק בשנים האחרונות. יותר מ־100 אתרים ובהם יותר מ־300 מערכת כאלו נגלו בשפלת יהודה, רובן בסביבות בית גוברין, והממצאים הקשורים בהן נידונים בספר זה במפורט. שקדיו ארבעה מבואות (ובכלל זה על שפלת יהודה ועל מערכות המסתור). בכלל מערכות־המסתור ואחת לאחת ובכלל זה גם על מערכת מפלט במרכז יהודה ועל מסתורים תת־קרקעיים בגליל. דיונים (ובתוכם הקביעה כי "מערכות־המסתור" שימשו את האוכלוסיה בשלב הלוחמה האחרון בתחום. השלטון של אנשי בר־כוכבא בספרים. הספר עצמו בנוי מאמרים מאמרים שרובם נכתבו בידי שני בעלי הספר ומיעוטם בידי משתתפים אחרים במחקר.

מסורת

ראשית האהבה

חיי אדם – ברית מילה + זברית לנקבה / מאת שאול מייזליש / מרץ / 116 + 154 ע'.

שני כרכים מהודרים (בהפקתה של רות אילת, העיצוב משל סמדר תור) הבאים להודיע את הקורא אל מה שמקובל לנהוג בראשית ובאחרית. הכרך הראשון בפתח בהלכות ברית מילה (ושם מציגו כי "מיקום המילה הוא דווקא באיבר־המין מפני שאיבר זה יכול להוביל ולגרור לחטא") אבל יש בו גם מעט על הולדת בת ובכן על פריה ורביה ומניעת הריון (למשל, על "סכא דעקרתא" התלמודי") וכיוצא באלה. הכרך השני פותח בנוף ורות, מפרש את סדרי הלוויה ואת מנהגי האבלות, מסביר שיש פוסקים המתירים לבנות לומר קדיש ולשם "מה מקימים מצבה. בשני הכרכים תמונות לרוב (חלקן בצבעוניות) בהדפסה מעולה.

אמרות

ביכורים ועוללות

דרך הקודש / מאת גאלה גורי / הקיבוץ המאוחד / 95 ע'.

מהדורה שנייה לספר שכן המתגרת, חיים גורי, מעיד עליו כי "הוא ביטוי מפתיע לחיים שלמים, להכמתם ולעצבונם... בנוגד ביכורים ועוללות גם יחד". בין האמרות השובות את העין בראייה ראשונה: "שניים מקרבים על הגשר: הראשה לראותו כולו וכרי הרואה אותו כולו חייב"; "אין אנו עושים אלא כשעה שאין אנו רוצים דבר"; "בצהלי היקום בקראת הזורה, יש הסוכה על גנו הזולף"; "כל מבוזה או עבירה בגוחנא נעשית בתלהבות כפולה"; "אנו מחולקים לדלי־רוח ולקרועי־נפש". אחרון אחרון: "אין יאוש בנקם".

שירה

מה יעשה?

מי ממתר משירים ומממימים / מאת מיכל סנונית / כתר / 261 ע'.

לאחר כמה ספרים של מיכל סנונית, וכהם "שפתיים לעשות רבש" ו"פנטסיה קיבוצית", באה שעתה של מעין אסופה ובה שירים חדשים לצד שירים שכבר ראו אור. השם בא לומר ששירי הקובץ לא נכפפו לאופנות וגם עמדו לרעת המשודדות במבחן הזמן. מקצת טעמו נמה הוא ב"מה יעשה מי שלשיר נולד": "מה יעשה מי שלשיר נולד באין חרב בידו/ מה יעשה מי שגוצות הסוס תלויות על גבי סוסו/ ולחשו כפעמון על קצות הכוכבים/ ומעשיו כמו רוחצים את העלים/ מה יעשה מי שישר נולד וחרב לצווארו/ והוא אינו חבוש שריון וקשקשים אין לו/ והוא שוטף לים כנהרות/ ולילותיו גואים בחלומות/ מי שנולד רק חרוזים לקשור/ אלי הטוב שמרהו כי אין לאיש מסתור".

סיפורת

שלוש ואחד

חיילים שקטים אנשים לא כל כך / מאת מישקה בן־דוד / זמורה, ביתן / 193 ע'.

אם פלשתינאית – שמרי ילדייך בבית

מאת רחל אורי

סלחי לי, אמא פלשתינאית, אם לא אתייחס בתשובתי לסבל העובר עלייך בגופך. מובן שהסבל הזה הוא איום, ואני מודעת לנוראות הדם הנשפך, מסכנות לשון שבלי התקשורת מלאים בהם ומאפשרים לרובנו לעבור לסדר יומו הרגיל, ולאחר שביטא אותם הופכים מיד לקרש קפיצה רטורי.

לא תחשדי בי שאינני יודעת מה זה סבל. גם כשאני עוברת לצד השני של המטבע, כלומר אלינו, אליי, אל העם היהודי בישראל, לא אתחיל ב„מניין הסבל". אצלנו הוא עתיק עד כדי כך, שהתרבות שלנו עסקה בתיעודו כל הזמן. הפסוק על מניין של כל האסונות ותיקונו ל"א ידח ממנו נדח", דווקא, לפני הרבה הרבה שנים. לא אצטט את הפסוק כיוון ששכחי דברי חולין האלה דברי עירה קדושים — לא במובן של פולחן דת, אלא במובן של אמת.

אם כן, איזה חשבון אנחנו יכולות לעשות בכנות, כדבר אשה אל רעותה, את מה שהיה בין עמינו של 1948 ואל 1967 כאל שנים שמהן באו ה„כובשים", וגירשו אמהות מביתם ומנחלתם. האם עליי להתנצל לך על כך, ועל מה לחמנו ב־1948, הכמות האם לא קמו כל בני עמך — הפלשתינאים והלאום הערבי כולו, לשמש ולהשליך לים את היישוב הזה. לא אני המצאתי אותם כמה מאות אלפים הלוחמים, שהפכו מדבר לארץ נושבת?

אי־אפשר לעשות פה את החשבון הפוליטי ולא אנחנו אתך חשבון, את פונה אל „האשה הישראלית, האמא הישראלית". זה מחייב להישאר על רמה של כנות מוחלטת. הרשי לי להגיד לך, גם את נכנסת לחשבון היסטורי — כפי שאת אכן עושה — איך יכולה לדבר אליי ועליי, לא ב־1948 ולא ב־1967, כ„כובשת" ו„גוזלת", ולא אחרת.

גם עכשיו, באקטואליה האקטואלית ביותר, אני רוצה להגיד לך שאכן התורקה כבר הרבה אלוה קטנה.

ולשאלתך אם אני עוקבת, אכן — אני עוקבת בהעקבות, גם בעתונים וגם בטלוויזיה ערב ערב, ורואה את המראה המטורף של הילדים שלכם המתרוצצים ברחובות כשאבנים בידיהם. ואת החיילים שלנו נושאי הנשק, באופן פרדוקסאלי, חשופים לגמרי, גם לסכנה לחייהם, וגם לתקשורת של כל העולם כולו, כ„הישראלי הרע", „הכובש" „הגולה", „האלים". איזה אבסורד!

סמיחה סלאמה חליל, אני פונה אלייך עכשיו באופן כי עיינתי מחדש, ברגע זה, באיגרת שלך. את אשה חכמה מאוד, ואת אשה פוליטית. גם לפי מכתבך, וגם לפי האינפורמציה שאני קוראת עלייך בתוספת הקטנה לאיגרתך. אני לא, אינני אשה פוליטית במובן הפורמלי של המלה, אינני עומדת בראש ארגון פוליטי כלשהו כמוך. אבל במובן הלא־פורמלי, מי זה יכול שלא להיות אדם פוליטי בארץ הזאת, לעת כזאת?

ובכן, סמיחה סלאמה חליל, אגיד לך ישירות ובפשטות, כן, אני מאלה המצדדים במדינה פלשתינאית ובכל צורה חופש המביאים למימוש זכויותיה המלאות של כל אדם, אם כמשפחתי ללאום, ואם כפרט. אבל עליי להגיד לך עוד דבר: אני בעד השלום ונגד מלחמה עכשיו, אבל לא רק עכשיו. ואיך אתו האם גם את בעד השלום ונגד מלחמה כמוני? עכשיו, ולא רק עכשיו?

אני מוכנה להרחיק לכת בשיתופנו האישית ולספר לך סיפור קטן: כאשר סאדאת הגיע לארץ והופיע בכנסת הייתי מאלה שדיברו בשבחו בהתלהבות. כמובן, על אומץ ליבו להציג את השלום כצורת הפתרון האפשרית היחידה. כשהתרביתי לדבר בשבחו ובחשיבות הצעד שעשה, וכשהתרביתי לצייר לעצמי את העתיד בצבעים ורודים, אמר לי בעלי: „הם ירצחו אותו". באותו רגע של התלהבות היה הדבר כסטירת לחי. ודווקא: הדבר הנורא אכן כך קרה.

על עימאם טרטאני לא אני צריכה לספר לך. סמיחה סלאמה חליל, כיוון שאני מעריכה בשיחה אתך, הלו גם מעל דפי עיתון — את רואה, בלי הרבה תחכום גיליתי לך אישה אני, באופן כללי, בקשת הפוליטית — אני עוקבת, באיגרתך, כל מה שעשוי להסית אותנו, אישית, אותי ואותך, מהמטרה העיקרית: מניעת סבל, זכות לכל אדם להיות אדם, מלאו קומתו, זכות לכל לאום זכות לכל הטוב והיפה.

יש פיסקה אחת שאינני יכולה לעקוף. הפיסקה שבה את פונה אליי, ואומרת: „אם מנהיגותכם לא תיזום..." וכו'. „עלול עמכם להיות המפסיד הראשון במשוואה זו, דבר שפירושו הוא שממשלתכם עומדת להוביל את דורותיכם הבאים לגורל הנופל".

סמיחה סלאמה חליל, אני לא אוהבת שמאיימים עליי. „האשה הישראלית, האם הישראלית" שאליה את פונה נעשית או גיבורה, ואת הראי גם כן גיבורה, ואני לא מבינה לעלות „על הקרשים" על הקרשים זה רק, כבר אמרתי לך, אני רוצה שלום.

את יודעת מה יש לשני העמים שלנו להציע זה לזה עכשיו וברורות הבאים אבל, בגבוב את זה, זה כבר לא ייכנס לאותה האיגרת.

אחזור, אם כן, לנימה האישית כבר שהתחלת את, ושוב אספר לך דבר בימים הוותיקים, בשנת 1938, הלך אחי הקטן לאיבוד. ילד בן שנתיים, ביום קיץ חם ולוהט. חיפשנוהו, אנחנו וכל שכנינו והילד איננו. היינו מודאגים מאוד, כרגע ליד ישוב ערבי, ואני לא צריכה לספר לך — אדם יהודי הנכנס לאזור מיושבים אז — את רתת עד שאנו מחפשים בו לקראתנו איש ערבי, הילד הקטן בזרועותיו, בשתכאופה שלו, הכלבה, מכסה את ראשו הוא ומוסיף כך שתנן על ראש התינוק מהשמש הקופחת.

אני צריכה לספר לך על התרגשותנו איך רצינו להודות לאיש הטוב הזה. ממש לא ידענו איך להביע את תודתנו. והאיש הטוב פנים הטוב לב, הניח את ידו אל לבו ואל מצחו — תנועת השלום היפה שלכם — אמר „מע סלאמה" והלך לדרכו.

כבר אמרתי לך, סמיחה סלאמה חליל, את אשה חכמה ובוודאי לא תחשבי שמתוך תמימות או חוסר התמצאות אני מספרת לך את הסיפורים האלה. גם את וגם אני יודעות שיכולתי לספר לך סיפורים אחרים.

נכנסת לרצף ההיסטורי באיגרת שלך, המופנית משם אל אם, ואני מפעילה על עצמי הרבה כדי שלא לעשות זאת כך. את מדברת גם על פניה אל מנהיגים ואל שלטון, אל השלטון הרע לדעתך, הישראלי כמובן, ואני רק אומרת לך תארי לך שבאותה נקודה ברצף ההיסטורי כשהמנהיגים שלך ראו אותנו כ„גלאור אל מות" — לו או הם היו קוראים את המפה, פשוט, ביותר ריאליות וביותר חכמה, ולא היו מנסים לנצחון בה על שלכם, שלהם, ולהתבוסס בה מוקצת שלנו „בני המוות" — כמה היה טוב.

אבל אני שומעת מאנשים חכמים וטובים, שגם ה„לו" אין בו תועלת, וגם האיומים אין בהם תועלת. יש תועלת רק בדבר אחד: הבנת עקרונות ולמידתם. הבנת הרצף ההיסטורי והבנת כוונות. קריאת כיוון נכונה והליכה אל הכיוון הנכון, הטוב.

דבר אחד אינני קוראת באיגרתך, ולא הייתי אומרת לך זאת, לולא העלית את הפרספקטיבה של עבר, הווה ועתיד, אינני קוראת על מנהיגייך שלך בתוך הרצף ההיסטורי, על החלטותיהם ועל חלקן של החלטות אלה במצב שבו כולנו נמצאים עתה. גם אתם וגם אנחנו.

בימינו אין ברירה אלא להשתמש במחשבה מתוחכמת, יותר מאשר סטריאוטיפים כמו: „הכובש הרע", ו„לוחם החירות הטוב", הכובש הברוטלי, הנגעני, והקרבן הנכבש שנפש ילדיו הולכת ומושחתת תחת ידו העריצה של הכובש. הסטריאוטיפים האלה אינם מצלמים את המציאות היום, כשם שסיפור האיש הטוב שהחזיר לנו את אחי הקטן אינו מצלם את המצב ששרר ב־1938 בינינו. אני בחרתי לספר את הסיפור הזה בכוונה ולא סיפורים אחרים, שכפי שגם את יודעת אינם עוסקים כלל בהצלת ילדים.

אני מוכנה להרחיק לכת ולומר לך שאני רואה את מצבי, מצבנו, כ„כובשים", כשגיאה היסטורית, אבל לו אני הייתי הנכבשת, לו היינו אנחנו הנכבשים, היתה זאת שגיאה היסטורית בלתי־הפיכה.

האם אני צריכה להסביר? האם אני צריכה לפרש? איני חושבת כך.

אסיים עתה, כמו שהתחלת את — בקריאה: אמהות פלשתינאיות, למה אתן נותנות לילדים קטנים להסתובב עם אבנים ביד, ילדים בני 10, ואפילו בני 7 — סקופ יוצא מן־הכלל לצלמי הטלוויזיה. אמהות פלשתינאיות, שמורנה על ילדיכן הקטנים בביתן.

(מעין מיכאל)

מפלגת העבודה: 20 שנה

מאת עמנואל ויסמן

לפני כ־20 שנה, ביום ראשון, 21.1.68, נערכה בירושלים ועידת האיחוד של מפלגת העבודה ונחתמה אמנת היסוד שלה. בזה זה שלב של התעלות ורוממות רוח לאחר שנות פירוד רבות שאופיינו במאבקים מרים. שנה אחרי כך (19.1.69) נחתם הסכם הקמת המערך עם מפ"ם.

האיחוד הראשון היה איחוד שיוקלו לו רבים מחברי המפלגות, המגדירות עצמן כחלק מתנועת העבודה. במיוחד היה בבך משום הגשמת משאת נפשם של מאות אלפי חברים מן השורה, הפעילים באיגוד המקצועי, בהתיישבות, בהתיישבות העובדת ובשאר ענפי התנועה.

מאז הפילוג שחל במפא"י ופרישת סיעה ב' (1944), שהקימה את „לאחדות העבודה" (שלאחר מכן התאחדה עם פועלי ציון שמאל), ידעה תנועת העבודה פילוגים מכאיבים. גם בשנת 1965, עת הוקם המערך הראשון של מפא"י ולאחדות העבודה־פועלי ציון, היה הדבר לאחר מאבק פנימי שלווה בפרישת קבוצה של מנהיגים [illegible].

עם לוועידת האיחוד, שהתכנסה כאמור בינואר 1968, קדמו ויכוחים אשר ניהלו אישים מרכזיים במפלגות המתאחדות. הדים לוויכוח זה, שנערך על פני תחומים המדיני והחברתי, הביעו להעריך את הרגשות המשותפות על ביטויי המחלוקות השונים. כגון במבוא בנאומו של ישראל גלילי שנכתב כי „השורה באווירתנו אווירה של חברות על אף חילוקי הדעות, בלא לקחת את [illegible]". ארן, שר החינוך והתרבות אז, והעמכם בספונן גלוי יותר, כדרכו: „שעה רבה זו מלאות תקווה ובתקווה משום שלפתח האיחוד רובץ אשר צה שבו לחושות עדיין גחלי עבר... שעת רבון זו מלאה בתקווה, שבגבר המצוות המשותפת תיכוף תנועת פועלים ישראלית, שתהיה זכאית להביא ישר בעיניה של של האומה". במיוחד הדגיש ארן כי המפלגה המאוחדת חייבת „להיערך היערכות חדשה, רבת מבט ותבונה בתוך החברה הישראלית, להגן את חבריה לאידיאלים שיבואו לביטוי בקשבות בגדולות, בדרך לחברה מתוקנת ולפדות המאמר, והרי זו תמצית הציונות הסוציאליסטית..."

הרחיק ראות שמעון פרס, שהדגיש כבר אז את הצורך בהנהגת דמוקרטיזציה פנימית במפלגת העבודה: „את הדיון הפנימיים של המפלגה יש לבסס על מגע מתמיד עם אנשי השורה, על מגוון מתחרים, על בחירות בהצבעה חשאית ובמועדים קבועים... תהיה זו תנועת התחדשות, השואפת לתקן את מה שעוות במשך הזמן".

לא היתה זו תחושה של איחוד ארגוני בלבד, אלא שנתמלאה גם הדרך לבניין חברה על יסודות דמוקרטיים־סוציאליסטיים, בהנהגתה המהולכת של תנועת העבודה, לראשונה מאז הקמת מדינת ישראל. מפלגת העבודה היתה נאמנה לדרך שהתוותה באמנת האיחוד. בצד סעיפים המוקדשים להבעת משאלות לב (חידוש תנועת החלוציות) והמשאלות לב שנבצר מאיתנו להפעין עם הפסד השלטון בשנת 1977 בבירור מעמדה של מדינת ישראל בעולם, התיישבות, אכלוס ואיחוד של שטחים בלתי מיושבים במרחבי ארץ ישראל, היתה אמנה זו בסיס מוצק למדיניות המפלגה בשלבי פעילותה השונים. סעיפי אמנה זו מבטאים חיזוק וביסוס גם בוועידות המפלגה לאחר שכך הם במצעי המפלגה השונים שנכתבו והופקעו לקראת הבחירות לכנסת.

הבסיס הכלכלי של מצעי המפלגה התבסס מתחילה בשנים, שנקשר מאוד לרעיון [illegible] המלכוא בחשבון שיקולים דמוגרפיים ובטחוניים גם יחד.

לעומת זאת בתחום החברתי היתה למפלגה משנה ברורה, שבאה לידי ביטוי כבר הדיון באמנת האיחוד, בפרק הדן בדמות החברה באמנה: „עיצוב דמות החברתית לישראל כמדינת עליה, קליטה ופיתוח, בעלת רמת חיים הוגנת וקידמה מדעית, הקפדה על טוהר מידות, שקידה על עקרונות השוויון וזכויות האדם ללא הבדל מוצא, דת, עדה ומין, חלוקה צודקת של ההכנסה הלאומית, צמצום הפער הכלכלי, המקצועי, ההשכלתי והחברתי בין השכבות השונות, חיסול משכנות העוני, מיזוג עדות הגלות לעם עובד אחד והשכבות שיכולתם להשתלבות מלאה במשק, בחברה, בתרבות, במינהל הציבורי ובביטחון הממלכתי".

כאשר אנו שואלים היום את עצמנו האם פעלה מפלגת העבודה על פי העקרונות הללו, אין ספק שהתשובה תהיה חיובית. ואף אם התגלו בפרוצת השנים תקלות וחולשות בדרך הגשמה, הנה ברור שמפלגת העבודה עמדה במבחן התחייה להגשמת מטרותיה. דא עקא, שבהתחכותנו את התחלות החולשות, אין אנו יכולים להימנע מבחינתה של המדיניות החברתית־כלכלית שנוקטת מפלגתנו. בשפתו טבע משה דיין את האמרה כי איננו יכולים לשאת ברכה שני רגלים, הבטחוני והחברתי. תנועת העבודה מעולם לא קיבלה תפיסה משטנית זו. אירועים רבים שהלו בשנים האחרונות לימדו אותנו ששני הרגלים הללו — תוזן אחד ומשותף להם.

תנועת העבודה השכילה לבנות מערכת מפוארת של מפעלים ומוסדות לעזרה הדדית, התיישבות עובדת שאין דוגמתה בעולם, חברת עובדים שלה הישגים גדולים.

שילוב נכון בין צורכי המשק והמדינה לבין המחויבות והמגמות לעשות לשיפור מצבן של השכבות החלשות, בעת שנוהלה המדינה על ידי תנועת העבודה, הביא לעלייה הדרגתית ברמת החיים ולהישגים חברתיים שאין דוגמתם בעולם הרחב. שבע שנות שלטון הליכוד הרסו את עלילות הדמוקרטיה הסוציאליסטית שבנה מדינה. בתקופה זו הסתמנה נסיגה חמורה וקשה בכל התחומים וגם בתחום החברתי: „הכלכלה הנכונה" של שר האוצר הרחיבה את הפערים בחברה הישראלית והעמיקה אותם. השכבות החלשות נפגעו קשה. הם לא היו כבר תרי הפיה לעת בחירות, שיגור זכיתי שישראל לא [illegible].

[redacted]

בראשותו של שמעון פרס, את המדינה אל שפיות הדעת, הכלכלית, המדינית, החברתית והכלכלית. בשיתוף פעולה עם ההסתדרות הכללית התייצבה הכלכלה, המשק יצא מלכבות, הפחתנו [illegible] הישגים מדיניים בעלי משמעות, שפרצו את מעגל הבידוד בו היתה נתונה מדינת ישראל. תקופה זו היתה קצרה מכדי לבסס הישגים אלה ולהסכים לתמורה של ממש בדרכה של המדינה אל עתיד טוב יותר. המפנה השלם יהיה אך ורק אם תחזור לעצמה מפלגת העבודה את אמונו של רוב העם בבחירות הקרובות.

על שני המדינה מקיבים ביום האירועים הקשים בשטחים. שוב מוכח כי רק במשנתה הבטחונית־מדינית של מפלגת העבודה מצוי פתרון־אמת לשאלת יחסינו עם מדינות ערב ועם התושבים בשטחים. כשניגשנו אל הציבור הרחב, לקראת מערכת הבחירות הקרובה, עלינו להדגיש כי רק בתפיסתה החברתית־מדינית של מפלגת העבודה מצויה התשובה לשאלות היסוד של מדינת ישראל.

במקביל לוויכוח בינינו לבין הליכוד, עלינו לעשות מאמץ הסברתי מיוחד כדי ששוב יתבהר כי „הדרך לשלום, לביסוס היציבה של מדינת ישראל" בשנות הרצנציה הראשונות, בתחום הבטחוני ובתחום החברתי, היא דרכה של מפלגת העבודה, אותה דרך שהתוותה ועידת האיחוד לפני 20 שנה ואשר תנועתנו עקבית באימוצה במשך כל השנים הללו.

להתחיל מהסוף

מאת משה צחר

מהדקסם, בקרושת הסכמי קמפ־דייוויד, הסדר האוטונומיה קרקה ראש הממשלה להדגיש כי האוטונומיה מכוונת כהסדר זמני. הוא מתעלם מהעובדה האמור, שלאחר תום מועד ההסדר הזמני צריך לבוא הסדר קבע הקובע את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני. אם יוסף ראש הממשלה כלקסיקה, ספק אם ימצא שותפים של המפנה הזכויות לגיטימיות של עם זהו להיות משלט על ידי עם אחר. אבל כבר ספק רציני כי אין משטר ומאחר בתורה תרנין לאשר את המושרים ולהפקיים את הנאמר. ואת ניתן לעשות גם בקרישת תורת קמפ־דייוויד ולאשר מבוזרים הדברים הבאים.

כשהדיונים על הסדר האוטונומיה הזמנית עלו על שרטון, העליתי לפגישות עם ראשי המפלגה ובדיונים הגדיים שלמשרי חלק בהם במזכירות, במרכז המפלגה ובוועדה המדינית ב־1986, שהכינה את מצע המפלגה לבחירות לכנסת, את הרעיון להתחיל את ביצוע הסכמי קמפ־דייוויד מהסוף, כלומר להקדים את המשא ומתן על ההסדר הסופי, וכאשר האם יושג הסכם עליו, לא יהיה כל קושי לקבוע את תוכן ההסדר הזמני, הסדר המעבר אל ההסדר הסופי.

בשיחה עם שר המשפטים לשעבר חיים צדוק שאלתיו אם ידוע לו בהסדרים הבינלאומיים על מקרה של אוטונומיה כהסדר זמני בלי לדעת מה יהיה הסדר הקבע שלאחר מכן. כשאמר לי כי היה תקדים לאחר מלחמת העולם הראשונה בחבל הסאר, אמרתי לו: נכון, אבל במקרה זה נקבע לפני כן כי בתום מועד האוטונומיה יוכרע גורל השטח במשאל עם. לא נראה לאיש ספק איך יופעל הכרעה במשאל העם כשהרוב המכריע של התושבים יהיה בני העם הערבי.

המשא ומתן על הסדר סופי של השטחים יכול להכיל לאחד משלוש האפשרויות: א. כל השטחים ייהפכו לחלק בלתי נפרד של מדינת ישראל; ב. בשטחים תוקם מדינה פלשתינית בגבולות שייקבעו בהסכם; ג. השטחים יצורפו לממלכת ירדן. בכל אחת מאפשרויות אלה יהיה להסדר הזמני תוכן שונה לחלוטין.

האם צריך להסביר כי אין כל דמיון בין המעשים שיש לעשותם בשטחים בתקופת המעבר עד הקמת מדינה פלשתינית, לבין המעשים שיש לעשותם עד צירוף השטחים למדינת ישראל או לממלכת ירדן? הוא הדין לגבי תקופת המעבר.

נדמה לי שהצעות שולץ צופות אפשרות שהמו"מ על אוטונומיה זמנית לא יצמיח תוצאות, לכן הן קובעות מועד קרוב למו"מ על הסדר קבע גם בלי הסדר זמני וביצועו לפני כן. למשא ומתן מיידי על הסדר קבע תהיה היענות חיובית מהצד הערבי ויזכה לתמיכה בינלאומית כללית.

אם יתברר במהלך המשא והמתן שיש סיכוי להסדר ורק חילוקי הדעות בתוך ישראל מהווים גורם מעכב את הסיום החיובי שלו, ייקרא העם להחליט בבחירות לחיוב או לשלילה.

הימים גורליים לישראל. כל בזבוז זמן מחמיר את המצב ומקשה על הסיכוי להגיע לשלום ובתנאים שנוכל לעמוד בהם.

מפלגת עבודה דתית

מאת אלי סרן

הבחירות הקרובות לכנסת אקטואליות לעתיד תנועת העבודה. אם מפלגת העבודה לא תזכה בקירוב ל־50 מנדטים לכנסת, ספק גדול הוא אם שמעון פרס יעמוד בראש הממשלה בשנים 1988־1992.

אם כך יהיה, צפויה מפלגת העבודה לעידן של קיפאון פוליטי עגומי ובידולי אשר את תוצאותיו לא ניתן לחזות.

המסקנה ההגיונית נוטה קביעה זו שעל מנהיגי המפלגה ומטה הבחירות לכנסת לעשות כל מאמץ פוליטי והסברתי כדי להרחיב את בסיסי התמיכה בקרב ציבורי הבוחרים. אחת האפשרויות הריאליות והמעשיות ביותר בכיוון זה היא הקמת תנועת עבודה דתית שתרוץ יד ביד בבחירות הקרובות לצד מפלגת העבודה.

בראש התנועה ניתן להציב אישים דתיים הפועלים במפלגה כגון ח"כ הרב מנחם הכהן, הרב מנחם עזרא, הרב שלמה רידר, יו"ר המחלקה הדתית בהסתדרות, ואחרים.

אני מאמין שתנועת עבודה דתית תוכל לזכות, אם תרוץ ברשימה עצמאית לכנסת, בשניים עד שלושה מנדטים. משמעות הקמתה של תנועת עבודה דתית היא מרחיקה לכת ורחבה: היא מעמיק את הברית ההיסטורית בין תנועת העבודה והמתנה הדתית. שיתוף פעולה בין של מפלגת העבודה ותנועת העבודה הדתית, היא האלטרנטיבה הנכונה והתשובה המתאימה במציאות האלקטוראלית העכשווית לפירוק המערך על ידי מפ"ם. במלים אחרות: על מפלגת העבודה לפעול להקמת מערך פוליטי חדש שיאפשר לה להרחיב את בסיס התמיכה בה.

יש לציין כי עליית הליכוד היא בין השאר תוצאה מכך שציבור גדול של דתיים העביר תמיכתו מהמפד"ל לליכוד ולתחיה וכתוצאה ממגמה זו ירד כוחה של המפד"ל עד שכיום מי שחושב על חידוש הברית ההיסטורית עם מפלגה זו, לוקה בקוצר ראות פוליטי. יש להדגיש: חידוש הברית אין בכוחו להבטיח למפלגת העבודה את כס ראשות הממשלה.

על כן הקמתה של תנועת עבודה דתית צריכה להיות מהלך שיהיו שותפים לה כל חלקי מפלגת העבודה תוך קונסנזוס רחב במפלגה ומחוצה לה כדי למנוע חיכוכים ומחלוקות מיותרים. להקמתה של תנועת עבודה דתית יהיו השלכות אידיאולוגיות וערכיות על דרכה ודמותה של מפלגת העבודה כולה, על ההסתדרות הכללית ואף על ההתיישבות העובדת.

תנועת העבודה הדתית תבטא ותמחיש לכל תבליט את הבטים היהודיים־ערכיים של תנועת העבודה, דבר שטושטש בשנים האחרונות והיווה סיבה חשובה להתרופפות הברית בין העבודה לציבור הדתי ששיאו בפרישת המפד"ל מהממשלה ב־1977. מאליו מובן שתנועת העבודה הדתית תבטא ותשמש כמסגרת וכתובת פוליטית להמוני בוחרים דתיים המצדדים בדרכה המדינית של מפלגת העבודה לשלום ומתקשים להזדהות עמה בשל דמותה הלא ברורה מנקודת ראות יהודית דתית.

לסיום וסיכום: הקמת תנועת עבודה דתית תהווה ציון דרך רב־משמעותי ומרחיק־לכת בחיים הפוליטיים והמפלגתיים במדינת ישראל שכן יוזמה זו פירושה המעשי שמפלגת העבודה איננה סומכת יותר על המפלגות הדתיות הקיימות מבחינת סיכוייה להרכיב את הממשלה הבאה ומתמודדת עם אתגר הציבור הדתי במשאבים ובכוחות דתיים הקשורים עימה.

החוקה – חינוך לאנטי־דמוקרטיה

מאת צוריאל שיזף

את הצעת החוקה שהגיש צוות מאוניברסיטת תל־אביב יש לבחון, ראשית, במספר הרעיונות שבה, שנית, במידת המקצועיות שלה. נראה כי משתי הבחינות הללו, הרעיונית והמקצועית, מוטב היה אילולא הוצגה ההצעה לציבור.

החשד מתעורר, קודם־כל, בשל השימוש המופרז בתיבה „דמוקרטיה". החשד הולך וגובר בשל ההסתמכות היתירה, המתועדת בדברי המחברים, על המסמך האמריקאי המבוסס והוכשר אותו, לפחות, בעניין החוקה לישראל המוקמת באוניברסיטה זילזו.

המבחן הדמוקרטי נזכר בהצעה פעמים, לפחות, ויסודו הוא „הערכים הדמוקרטיים עליהם מושתתת מדינת ישראל". המנסחים הניחו כנראה כי המושג „ערכים דמוקרטיים" ברור ומוסכם על הכל. אך נניח לכך. כנגד הערכים הדמוקרטיים, ובשמם, אסור להתארגן ולהתאגד, אסור לארגן אסיפה, תהלוכה והפגנה, אסור להגביל את זכויות האדם, אפשר לאסור ייסוד מפלגה או שיתוף מפלגה בבחירות. אין כמעט בשדה הפעילות הציבורית שאינו מכוסה במטריה הדמוקרטית.

הכל, פרט לאחד. אחד שהוא יסוד הכל — החינוך. בכל הקשור לחינוך נעלמה מלת הקסם הדמוקרטיות כלא היתה. בסעיף 32 מדובר ב„תכניות לימודים", אשר „תיקבע, במידת האפשר, תוך התחשבות בשפתי ההורים ובהשקפותיהם הדתיות והתרבותיות" (השקפותיהם „התרבותיות" — מה זה אם הכוונה היא למיעוט הערבי, צריך היה לציין זאת במפורש ולא כל חשש, שכן החוקה המוצעת קובעת במילא שמדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי).

בסעיף 22, שעניינו חופש הדת והמצפון, נקבע כי המדינה או רשויות ציבוריות רשאיות לתמוך בחינוך הדתי „על בסיס השוויון"(?). חינוך ומשטר של חופש הם שני מושגים קשים ביותר להגדרה, לא כל שכן להסכמה, אולם אין לאיש ספק בקשר הכמעט־סיבתי בין השניים. החוקה בתחום חיוני זה לא מבאו המחלים לכבון להחיב משהו במגבון וחופשי בכל שיהיה של „חינוך על בסיס הערכים הדמוקרטיים שעליהם מושתתת מדינת ישראל", או לפחות לאסור חינוך על השכון המדינה שאינו תואם ערכים כאלה. השמטה זו בהצעת החוקה, שכולה נוטפת דמוקרטיה, הטום מקורה ברשלנות מקצועית או בנסיון אומלל, שאינו במקומו, לפשר בין כוחות פוליטיים שונים.

איש אינו דורש מאנשי אקדמיה לפתור מחלוקות פוליטיות או לפשר בין הכוחות. אדרבא, תפקידם המובהק הוא להורות. החוקה מהם אפשר היה לצפות למאניפסט על העקרונות, שלדעתם צריכים להיות מונחים ביסוד החוקה הישראלית. את הפשרות עושים ממילא הפוליטיקאים — בלחץ הנסיבות וביחסי כוחות נתונים.

אין זה גם הבדוי שאנשי אקדמיה יגמרו ניסוח משפטי. זאת יעשו טוב מהם מומחי משרד המשפטים, לאחר שיקבלו הנחיות בדבר העקרונות ודרכי יישומם. הבחירות יינתנו אם תהיה הכרעה, והכרעה תהיה לאחר עבודה של הכשרת הלבבות — לא בשביל „החוקה" אלא למען עקרונות, שבלעדיהם מוטב שלא תהיה חוקה כתובה שלמה.

בחינוך, יותר מבכל תחום אחר, תלוי הדבר, אם תהיה ישראל מדינה תיאוקראטית לאומנית או מדינה חופש. בעיני מי שדוגל במדינה חופש אין המסמך שיצא מתחת ידי המנסחים ראוי לכבודה של האקדמיה הישראלית.

ולעניין המבנה המוסדי: עיקר הביקורת שהושמה במבנה האורגאני־מוסדי שהציעו מנסחי „החוקה", כוון כלפי שיטת ה„יתרונות והחסרונות". נזהרים בדרך זו אשר לגנוז בלי ספק. וכל אדם הבקיא בנושא יודע כן, כמו בכל שיטה אחרת, יתרונות וחסרונות. נקודת התורפה של ההצעה, במתכונתה, היא בחוסר ההגיון הפנימי שבה. זה בולט במושג „הממשלה". שהצעה לא ברור אם הממשלה היא איש אחד (ראש־הממשלה), שני אנשים (ראש־הממשלה וסגנו) או גוף מחליט לאראשי.

בפרק הדן בממשלה נאמר: „ראש הממשלה רשאי להחליף תפקידים בין השרים, לשנות את חלוקת התפקידים בין השרים, להעביר סמכויות וחובות, אף אם נקבעו בחוק, משר אחד לשר אחר". בפרק הדן בצבא משתנה מושג־הממשלה לחלוטין: „הממשלה תקבע כללים להפעלת סמכויותיה, סמכויות ראש־הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל". במרכז הממשלה „רשאית להסמיך את הרמ"ט לפעול במטעמה בעניינים המתנים לאוטו־יותה" (שם). ההסדרים המוצעים לענייני בטחון והמוציעים, ככל הנראה, לפתור גם את שאלת הנוהל הקובע ליציאה למלחמה, מעידים על כוונה לייחס לממשלה מעמד של מוסד לאראשי, של גוף מקבל החלטות.

מאחר שהשרים, עליהם הוגנה, הם פקידים שממנה ראש־הממשלה, מתקבלת התמונה הבאה: בכל העניינים שאינם בטחון ומלחמה, ה„ממשלה" היא ראש־הממשלה (איש אחד), הרשאי להיעזר בפקידים־שרים שהוא ממנה. כאשר מגיעים לתחום הרגיש והמכריע, צבא ומלחמה, נהפכים ראש־הממשלה ופקידיו לגוף המוסמך לקבוע (כנראה ברוב קולות) את סמכויות ראש־הממשלה וגם להסמיכו בעניינים ספציפיים (בעיקר, כנראה, מלחמה).

קרוב לוודאי שהצעות ברוח מוחשלכות האפשריות של המבנה שהקים בפרק הדן בממשלה, דהיינו: מהבחירה הישירה של ראש־הממשלה, מכך שהממשלה, שהיא ראשה, מוקפת אוטומטית עקב בחירה כזו ומכך שאי־אמון מצד הכנסת בוחנה ברוב מיוחד וכרוך גם בבחירות חדשות. לשיבך, וככל הנראה לשם הגנה על המדינה מפני החלטות ופעולות של איש אחד בענייני צבא ובטחון, יצרו המחברים ענק זעיר מוזר, בדמות ממשלת פקידים המוסמכת לקבוע דברים בשביל זה שמינה אותה ושיכול בכל עת לעשות בה כרצונו. מה היא, אם כן, „הממשלה" לפי ההצעה המוצעת?

אילו היה הצעות מגמת, כבסמת, משרד הרווחה ל„תיקון לעבודת הממשלה", התקף היום במסגר בעל חשיבות חוקתית מדרגה ראשונה, אולי היינו מבינים יותר למה התכוון במושג „ממשלה", ואולי, לחילופין, היה הצעות מעלה בעקבות את חוסר ההגיון הפנימי במבנה שהציע.

משטר קפיטולציות?

מאת אריה באר

ראשית, שאלה היפותטית. מה היה קורה אילו קבוצת ישראלים ממין־המוג היתה מתפרעת בעיר התמימית בניו־יורק או מול מטה או"ם? מה היה קורה אילו זורקים שם בקבוקי תבערה, יידו אבנים בעוברים ושבים וקראו „אל אל ישראל"? התגובה היתה מן הסתם מהירה. שוטרי ניו־יורק, הידועים בנוקשותם ובאכזריותם, היו מנחיתים מכות יהם בישראלים — חובטים בהם באלות, דוחפים אותם ל„פוסטות" הגדולות של המשטרה ומסלקים את ההתפרעות בעודה באיבה.

קשה להעלות על הדעת שממשלת ישראל או הקונסוליה היו מתערבות לטובת האזרחים העצורים. להפך, השגריר והקונסול היו מבהירים מיד, ששמירת החוק והסדר בניו־יורק היא עניין אמריקאי פנימי מובהק, וגם אם מדובר באזרחים ישראלים, אין הם מבינים להתערב.

ומה היה קורה אילו אזרחים אמריקאים היו מתפרעים במוסקווה, בפאריס, בליסבון או באתונה, שם דבר. את האמריקאים הפורעים היו עוצרים והשגרירים האמריקאים היו ממלאים פיהם מים. ומה היה קורה אילו אספסוף משתולל מוכ"ל היה פורץ תוך בבירות השוק המשותף — פאריס, בריסל, לונדון או קופנהגן? ברור לחלוטין, אלמנטרי, כפי שאמר שרלוק הולמס. בפאריס, למשל, היו ה„פליקים" הנוקשים מכים באכזריות בכל מי שפרצה פה ועוצרים כל מי שמגמגם.

בימים אלה קבלה שגרירות ארה"ב בישראל על מכות שספגו אזרחי ארצה משוטרים בישראל. ואילו השגריר עצמו לוחץ, זו הפעם ארוכה, למנוע את גירושו מן הארץ של המסית עוואד, שתוקף אשרת־הכניסה שלו לישראל פקע זה כבר. באותה עת ממש נמנעים שרי־החוץ של מדינות השוק, זו הפעם השנייה, מלאשר הסכם כלכלי טהור, שמאום אין לו עם המתרחש בשטחים. ספק אם היו מעיזים לעשות זאת למדינה אחרת בעולם.

נראה שישראל של שנת 1988 נהפכה, בשל חולשת מנהיגיה ורכותו של משרד־החוץ שלנו, למדינת קפיטולציות, דוגמת תורכיה בסוף המאה שעברה, אשר כל מדינה זרה רשאית היתה להתערב בענייניה הפנימיים, להורות לה מה לעשות ומה לא לעשות בתחומה, ואף לצוות עליה בסנקציות שונות ומשונות.

במקום להשיב בתקיפות למשרד־החוץ האמריקאי, שמשטר הקפיטולציות עבר מן העולם, עונים לו בשפה רפה, אם בכלל. במקום לגרש את מי שתוקף היתר־השהייה שלו פקע, גם אם הוד־מעלתו הוא אזרח ארה"ב, ממלאים את הפה מים. במקום להבהיר בתקיפות לגבירות השוק המשותף שגם אנחנו יכולים לעכב עיסקות יבוא ענקיות ואיננו מדינת חסות של „עשרת הגדולים", פוזזים בחצי פה ומגמגמים.

השלב הבא יהיה בקשה שאזרחי ארה"ב יישפטו בשגרירות שלהם בתל־אביב, ואילו כל שטר מטען של סחורת יצוא ישראלית יהיה תלוי ברצונו הטוב של הוד־מעלתו, נציב השוק המשותף. בעצם, למה לא? הרוח הנושבת מניו־יורק ומאירופה היא, שלגבי ישראל הכל אפשרי. גם לטלל את כבודו בעפר וגם לכונן אצלנו משטר של קפיטולציות, דוגמת תורכיה בסוף המאה התשע־עשרה.

דירות

וילות ובתים

ברחובות בהבטלת קוטג' חדש ומפואר "דירור פלוס" בית־הפועלים 6 רחובות 08-453055 (26143)

בכפר־חרוצים דירה+ מוסך בבנין עם דוגם אדומה 03-9320257 (24100)

סביון/ ריפונית קוטג' 145 מ' מיידין בלעדי "לינסר" 03-346441 (22312)

מגר משפר מצומצם של מגרשים לבניה בשכונת קוטג'ים במסגרת שמורה תמורה חולות ראשל"צ. פרטים: קפלן 6 ראשל"צ (22864) 03-946095

בנות־צדיק 3 יחידות קוטג'ים בבניה ובבלים שונים הבנון בויה ונימור מעלים 03-5101391 (19201)

דירות פאר בפרוייקט מגדלי־קסם, רמת־גן. 03-761779 03-769961 (34207)

במגדלי בר־כוכבא, בהרצליה, 3־ 4 חדרים ק"ז 106 מ"ר 130,000 דולר 03-247730 (9463) 03-345385

ברמלה בבנה־ביתך קוטג' 5 מיפלסים, 08-233848 מסודרת (29661)

חי נכסים 03-471433 מציעה: 03-497914 בית בודד ענק בשיכון דן במחיר מציאה. בית חדש בצהלה $315,000 בהזדמנות $345,000 באפקה. דירות גן וגג: ברמת השרון, שיכון דן, ונאות אפקה. פרויקט יוקרתי בבנייתו (21676)

קוטג'ים מפוארים בבניה בהרצליה־פיתוח ובכפר ברק "בני־השקעות" (21176) 03-723654

קוטג'ים מפוארים בין רעננה לנתניה, החל מ־ $119,500 כולל מע"מ, 052-917111 ביפר: 03-630011, מינוי 31318 (9691)

דירות למכירה

ת"א־יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

קבלנים מציעים

5 בשרת 150 מ"ר בקוה, מטבח אמריקאי, חיממה, מחסן, מעליות, חניה, מחסן (29652) 03-5413436

בהרצליה הצעירה ברחוב קרן־קיימת קוטג'ים מפוארים לכניסה מיידית (23110) 03-492246

להשכרה/ למכירה בנין 3 קומות 650 מ"ר לקומה+ מרתף באזור התעשיה הישן בראשל"צ בנין מיוחד, מתאים לאולמות תצוגה ו/או לחנויות. בדבר פרטים: ת.ד. 797 ראשל"צ (22959)

במגדלי 4 ת"א 3½+ מעלית+ חניות מיידית (21409) 03-249195

"פרל־בינובים" קבלנות בבנין הגבוה ברחוב קליה, בגגון ת"א וגון 4־ 3 חדרים+ בגווונת 5 חדרים 03-967690 03-597344 בערב 9.00 16.00 (13139) 03-459600

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2–2½ חדרים

בהזדמנות בעקיפים 4 +מעלית בחדשה תיוך מן 03-903071 (9439)

וילות ובתים

בפ"ת דירות חדשות 5, 5½, 6, +דירות גג 03-908369 03-910514 (28235)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

בפ"ת בגמות קרקע, ברחוב יקותיאל אדם 3, 6/3 חדרים, ק"א, חדשה, לכניסה מיידית, למהירי החלטה. $50,000 בימים א'-ה' 03-5103651 (28378)

5 חדרים מפוארת בחדרה 80,000 +מע"מ 053-340042 (22013) 053-343796

קרוב לבלינסון 3, חזית, מרווחת וגדולה במיוחד (8504) 03-9233714

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

שרון

דירות למכירה 3–3½ חדרים

חולון־בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2–2½ חדרים

בחולון, 6, מיוחדות 3 שירותים +חניות, לרציניים 03-895205 (29361)

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בנס־ציונה בגבעת־נוף דירות 4 מפוארות וקוטג' מקסים "נוה־שוסטר" (28238) 08-470458

דירות למכירה 3–3½ חדרים

בעליה־הגרום 4 ק"ב חדשה 8 דירות "סיון נכסים" 03-941352 (24555)

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות גג

ראשל"צ +4 גג+ חדר במערב מסודרת "סיון נכסים" 03-941352 (27884)

בנגון תל־אביב דופלקס מפואר וגדול 6 חדרים וגג, כניסה חצי שנה 03-883760 03-867472 (28376)

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות מרוהטות

דירות במושבה

עסקים

למוחו עסק בושקעה לא גדולה בתחום מכשירי כתיבה בכל חלקי הארץ פרטים: דפנה בע"מ תל־אביב אחד־העם 60 טלפון 03-281263 (27906)

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

בק"ה מגות +מוליכה 35,000 ש"ח תיווך מן (9356) 03-905071

למכירה משרדים בבנין לין-בגין. אבזר- בר"נ (28674) 03-746953

במרכז ת"א חדשה. 2 קומות 120 מ"ר. בקומה "מנומפול" 243008 (23594) 244452

בהמתינן ק"ק 240 מ"ר משרדים+ חניה "נ.ת.מ" נכסים" (22953) 03-372169

מעוניינים לשכור לתקופה ארוכה 4-5 חדרי משרד+ שלטים+ חניה

להשכרה על נתיבי איילון 200 מ"ר מפואר "רשף נכסים" (22282) 03-5742777

בבני ברק 4 בת"א להשכרה בהזדמנות 26 חדרי משרד 03-747429 (10782) 03-770391

להשכרה 360 מ"ר אזור התעשייה "הרצליה" מוטי 052-556543 (28317)

מבני תעשיה

להשכרה ביהוד 500 1000 מ"ר. גבוה+ בת (21397) 03-449249

בחולון ק"ק 1000 מ"ר. "נ.ת.מ" נכסים" 03-372169 (22937)

דרוש מבנה בודד כ-150 מ"ר בתל-אביב ובסביבתה לגן. יתכן מגרש. פלוס 03-264625 (29654)

בחדרה להשכרה תעשיה 1700 מ"ר גובה 6. 06-325066 06-325769 (29650)

להשכרה בבני ברק חדש 500 מ"ר ק"א +גלריות לתעשיה קלה "רשף נכסים" (13928) 03-5742777

מגרשים

דרושים מגרשים להשקעה/ בניה בראשל"צ, משרד שיון נכסים 03-941352 (28285)

מגרש 6 דונם במבנה תעשיה, מסחר, 500 מ"ר

ראשון לציון למכירה מגרש בקומבינציה "בני השקעות ונכסים" (28102) 03-722331

הצעות עבודה

"המרכז למשקי שמש" מוכרות לתל-אביב ואילת. ופקידה למשרד 03-5440351 (29137) 03-223934

עובדי ייצור לעבודות מיידיות באזורים גוש-דן, רמלה, לוד, ראשל"צ ופ"ת "כנאל" מודיע 88 ת"א 03-245544 רחובות 03-332266 הרצל 187 08-469383 (28742)

למכון ישראל לליגנון 15 ת"א טלפון 03-660315 דרושים מראיינים (28298)

צעיר/ה דינמי/ת (28288)

בלתי מקצועיים (28273)

נערים/ות לפני הגיוס מאזור פ"ת לעבודות מיידיות "א.ב.א" (28272) 03-451729

ל"אי-אמי" פרדיין דרושה (28245) 03-475100

מסגר/רתך ידע בקריאת שרטוט נסיון מעל שלוש שנים שכר הולם "זהבי" (28107) 03-5101420

משוחררי צ"הל בוגרי בית-ספר מקצועי לעבודות אחזקה בשלוש משמרות מאזור פתח-תקוה או בני-ברק 03-5707420 "זהבי" (28078)

דרושים משוחררי צבא למפעל מוביל בתחום הטובלים, אפשרות להכנסה גבוהה 03-354227 03-359411 (28047)

לצעיר 24 נמרץ ודינמי הזדמנות יוצאת דופן (28030) 03-630236

1500 ש"ח לחודש צעירים/ות (27934)

משוחרר/ת עד גיל 25 03-621387 (27898)

דרושים פקחים לפיקוח עירוני באזור השרון תנאים טובים (23120) 052-910402

מלחימה/ מחווטת (27761) 03-9659733

קופאים/ות לרשתות (27757) 03-286111

ל"קריירה": מחווטים/ות מלחימים/ות מגשים לעבודה באזור גוש-דן 08-4652777 053-338901 (27698) 03-5449848

בעלי כושר פיזי לעבודה במשמרות נמישות בתנאים טובים 03-614211 (22336) 03-625768

מסיק-דרודים (22264) 08-474173

מנהלת סניף לשוכנות (27985) 03-286111

$9000 (21882)

ל"קריירה": צבעים (24175) 053-619345

דרושים אנשי מכירות (23965)

ל"קריירה": מכונאי אחזקה (23950) 03-5449848

(21733)

מלחימות מנוסות (23777)

מרכזניות מנוסות (22722) 03-298877 08.00

פקידים/ות

פקידים/ות בוגרי תיכון לאתר שרות צבאי לתקופות קצרות וממושכות. ליום עבודה מלא. "מנפאואר" בן יהודה 12 ת"א א'-ה' 08.00-14.00 (23647) 03-284128

למפעל המספק מזון פקידה למשרה מלאה 052-544595 (23320) 052-549452

(28268)

אחראית טלקס אנגלית (28267) 371928

גברת (28130) 03-277448

(28087)

מזכירה שפת אם אנגלית (27980) 03-286111

מזכירה (25370) 03-286111

למפעל בטון באזור (25335)

למשרד עו"ד מזכירה (24875) 03-5614636

מזכירה (21465) 03-5440799

(24287) 03-9659733

גזירה תפירה

לנוקס דרוש/ה מדליסט/ית עצמאי/ת (28209) 03-337725

לחברה גדולה ליבוא רכב מזכירה (21440) 03-5440799

עובדי מחשב

עוזרות ומטפלות

הנהלת חשבונות

למפעל תעשייתי בת"א מנה"ח עצמאי 10 שנות נסיון (23925) ת"א

מנהל/ת חשבונות (23693) 03-298877 08.00

טכנאים הנדסאים

טבחים קונדיטורים

ל"קבוצה": הנדסאי/ טכנאי אלקטרוניקה/ מכונות +נסיון שנה (27999) 03-5449848

ל"קריירה": הנדסאי אלקטרוניקה ATE (27593) 08-465277

ל"קריירה": טכנאי אלקטרוניקה RSLM (24166) 03-5449848

דרוש, מתקין מעבות (23144) 052-910402

שרטוט וגרפיקה

דרוש/ה גרפיקאי/ת (28259) 052-27316

(27740) 03-9223862

עובדי דפוס

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי מוסמך +נסיון (26344) 03-286111

מלחימות מנוסות למפעל אלקטרוניקה (21806) 03-344476

עובדי יהלומים

קורס מיון (28811)

ספרים/יות

נגרים

נהגים

ל"קריירה": מלגזנים (27732) 053-338901

(21805)

מחסנאים

מחסנאי (27993) 03-286111

מחסנאי-שכני מנוסה (26224) 03-9659733

מוכרים/ות

סוכנים – מקדמי מכירות

דרוש סוכן עצמאי +רכב (23215) 02-638583

מפעילי ציוד מכני

פועלים/ות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

ל"קריירה": רתכי חשמל CO2/ שירותי/ ארגון/ 03-5449848 נסיון+ (27683)

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר

דבר · ראשון בבוקר

ל"קריירה": מפעילי C.N.C מנוסים לאזור ת"א. פרופיל צבאי גבוה. 08-465277 (27616) 03-5449848

חרש/ כרסם סי.אן.סי מעולה על מאזק/ אקומה לחברה תעשייתית בחולון שכר מצוין 03-372304 (23760)

עובדי מוסך

שומרים

"לקריירה": שומרים למפעלים בטחוניים אחרי שרות צבאי, פרופיל צבאי גבוה מאזורים לוד, רמלה יהוד חולון פ"ת 03-5449848 (27709) 08-465277

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

בקוש עבודה

דירות

בבניה 4 חדרים במבצע, 3 כיווני אויר, סטנדרט גבוה "דירות העיר" (29546) 053-617615

הצעות עבודה

מלחימה —מבקרות ויזואליות נסיון מעל שנתיים לעבודה באזור נתניה שכר הולם "חבר" (28075) 03-5101420

באר שבע והדרום

דירות

אילת

מכוניות

במבצע!! מהמלאי! סיירה 1.6!! אפילו כולל מזגן ואביזרים במחיר!! 03-849729 03-848444 (22331)

1988 מכל הדגמים באירופה +סובארו!!! הספקה מהירה!!! 03-5440104, 03-5440799 (21443) 03-235608

אאודי

אלפא רומיאו

אוטוביאנקי

אמריקאיות

מעיים חדישים במחיר שיפוץ * אולדסמוביל. *שברולט. *פונטיאק. *ביואיק 332519, (23979) .03-332534

אוסטין

אופל

במחיר מציאה! אולדסמוביל אומגה 4) צילינדר) 1981 +כל התוספות האפשריות פול חשמלי במצב מצוין (אפשרות הזלפה לזולה) (21609) 03-887162

ב.מ.וו.

וקסהול

טלבוט

טנדרים

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולבו

במחיר מציאה!!! 244 1978 אוטומטית מפרטי (ש"ח 17.900) (21902) 03-5032811

לנציה

מיני מינור

מסחריות

מרצדס

אחוי!! ,78 SE, 280 אוברול במצב מצוין. 03-5468787 (24594) 03-5412544

סאאב

סובארו

מראשונה! סוף 1983 60,000 1600 קילומטר 03-884163 שמורה (21581)

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

פורד

פיאט

דבר חדש קורא כל יום

אמניר תעשיות מיחזור

להקמת וניהול מפעל חדשני בעפולה

דרוש

מנהל מפעל מחזור

מנוסה ודינמי

הכישורים הדרושים: ★ נסיון בניהול צוות עובדים ★ הבנה טכנית וכלכלית ★ יכולת פיתוח ותהליכים ★ נסיון מסחרי (רצוי גם בנושאים חקלאיים).

תושב עפולה והסביבה.

סודיות מובטחת.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 142 חדרה, 38101 למחלקת כח אדם.

למכון רום — פסיכולוגיה יישומית

דרוש/ה

מאבחנ/ת

בעלת תואר ראשון/ שני (לא סטודנטית)

לקביעת ראיון טל. 03-426503, 03-417756.

עתיד

עתיד בע"מ

שרותי כח־אדם.

* לפרוייקט מיוחד בעסקים דרוש **בוגר בכלכלה או מינהל עסקים** בעל נסיון + רכב.
* דרוש **בוגר קורס למינהל כח אדם** + נסיון + רכב – לתפקיד בכיר.
* ★ **פקידת שכר** + נסיון למשרה מלאה וקבועה.
* ★ **מעבדת תמלילים ע/א** + נסיון בוורדסטאר או על איב למשרה מלאה ולחלקית – תנאים טובים למתאימה.
* ★ **קופאית במזנון** למשרה מלאה – שכר טוב למתאימה.
* ★ **עובדים/ות** בלתי מקצועיים/יות.
* ★ **טכנאית ייצור** + נסיון (מעל גיל 35).
* ★ **חשמלאי** + נסיון להיווט לוחות חשמל.
* ★ **כרסם** + נסיון במכניקה עדינה או בחלקים גדולים.
* ★ **חרט** + נסיון לעבודה על חלקים גדולים, ולעבודה קונבנציונאלית.
* ★ **מסגר רתך** + נסיון באביזרי תעופה ובבניית קונסטרוקציות.

כל העבודות באזור חולון, ראשל"צ, בת־ים, ת"א והסביבה.
אפשרות למשרה קבועה, הסעות, ארוחות, 5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים סוציאליים מלאים ויחס אישי.

"עתיד" שרותי כח־אדם

עבודה היא כוחנו ולעובדים — נתונה חשיבתנו

עתיד – סוקולוב 25 חולון טלפון 03-5031502, 03-5030146

ORS שרותי כח אדם

למחלקה המשרדית בתל־אביב

דרוש

כלכלן

– הכרה טובה של המערכת הבנקאות בארץ
– כושר ניהול משא ומתן
– ידע בחישובי ריבית וקריאת דוחים פיננסיים.
– רצוי נסיון בעבודה על יבמ P.C.
– לעבודה במשרה מלאה, 5 ימים בשבוע.
– העבודה לתקופה של מס' חודשים בתל־אביב.

תנאים טובים למועמד המתאים

או.אר.אס כיכר אתרים 134 תל־אביב 03-202460

שעות הקבלה בימים א–ה 9–16/ ביום ו' 9–12.

הטובים עובדים קבוע ORS

דרוש בדחיפות

מכונאי לאפריקה

בעל ידע מעשי בניהול מוסך קיבוצי, שיפוץ קטנות ונסיון באחזקת מכונות חקלאיות.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בדחיפות לטל. 03-9386463 ליפתח שחם.

דרוש/ה

עובד / ת לעבודה בנתב"ג

לקבלת קבוצות תיירים

שעות עבודה לא סדירות,

הכרחית ידיעת השפות גרמנית ואנגלית.

נא לטלפן 03-225151, לפנות לדינה ה.

דרושים

פי.סי. סופט — תשכבשת.

דרוש **מתכנת אקדמאי**

שהיה נסיון עם I.B.M.-P.C

בשפות פסקל, C, ואסמבלר

לפנות בכתב: דרך פ"ת 65 ת"א 67138

לקפה גן הבירה בית ציוני אמריקה דרושים

★ צעירים/ות בעלי הופעה נאה לתפקידי אירוח ומלצרות
★ קופאי
★ ברמן
★ עוזר טבח
★ עובדי נקיון, לצעירים לפני צבא
★ מסנתריך/נית

טל: 258518, 210037.

למפעל מזון גדול במרכז הארץ

דרוש

מכונאי אחזקה

בעל נסיון וידע בתרסות וכירסום

המעוניינים יפנו טלפונית 03-9373167 בשעות העבודה.

ל"בתיבה מבונדי בוים" דרושים

★ [illegible]
★ בקת די
★ [illegible]

לפנות בטלפון: 03-5342555 למסידה.

לחברה העוסקת ביבוא ושיווק מוצרי חשמל

דרוש/ה

מנהח"ש/ת

* סוג 3 ומעלה.
* נסיון 5 שנים לפחות.
* גיל, עד 35.
* מגורים באיזור ת"א והסביבה הקרובה.

לקבלת פרטים נא לפנות בטלפון או בכתב לשימת בע"מ רח' עין זיתים 4 פינת מלהריאנזק 42 ת"א, טל. 253703 לרבע.

סודיות מובטחת

דרושים

טפסנים

למרכז הארץ, יוצאי צבא.

טלפון: 03-494035

להתקשר החל ממוצ"ש.

לחברה פסחית ב"ב

בנסיאר

לטיפול בגביה מהמשרה, כולל קשר עם בנקים. ל־5–6 שעות

03-7512141

למכירה דרוש

תופר מקצועי

למכונת תפירה אוטומטית

תנאים טובים

03-612344 לחיים

דרוש

מנהל חשבונות עצמאי סוג 3 + נסיון, לחברה תעשייתית.

טלפון 03-338872

לרוזני החל מיום א'

טוב בשופר־סל

לסניפי הרשת דרושים:

1. מחסנאים
למחסן המרכזי
★ נסיון קודם בתחום המזון

2. מחסנאים
לסניפי שופר־סל
★ הכשרה תינתן במקום

3. קופאיות
להיפרכל קניון איילון, ר"ג
לשופר־סל רמת אביב, רח' ברזיל 15
לשופר־סל רעננה, רח' אחוזה 82

4. מנהל מחלקת ירקות
להיפרכל קניון איילון, ר"ג
★ לעבודה במשמרות ערב ולילה

5. עובדי מאפית
לשופר־סל רמת אביב, רח' ברזיל 15
לשופר־סל בן־יהודה 79, ת"א

6. סדרני סחורה
לשופר־סל קסם רח' הירדן 92, ר"ג

7. עובדי מחלקת בשר
לשופר־סל קסם רח' הירדן 92, ר"ג

8. עובדי מחלקת חלב
לשופר־סל ארלוזורוב 57, ת"א

9. עובדות אריזה
למפעל המזון "גידרון"
★ אפשרות משרה חלקית
★ תנאי שכר טובים

10. טבחים ועוזרי טבחים
למפעל המזון "גידרון"

11. עובדי "יצור למחלקת הבשר
למפעל המזון "גידרון"

- מועמדים למשרות 1+2 מתבקשים לפנות אישית למחלקת כח־אדם בית שופר־סל, רח' השילד 79, פתח־תקוה, ביום ראשון, 6.3.88, בין השעות 12.00־15.00.
- מועמדים למשרות 3, 4, 5, 6, 7, 8 מתבקשים לפנות למנהלי הסניפים במקום.
- מועמדים למשרות 9, 10, 11 מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון, 6.3.88, בין השעות 9.00־12.00 ל"גידרון" תעשיות מזון - רח' הכישור 10, חולון. אוטובוסים: דן מס' 1, 3; אגד מס' 4, 94, 96.

שופר־סל

למשרד ממשלתי

דרוש/ה

עורך־דין

● הנתונים הדרושים
★ לאחר שרות צבאי מלא
★ עד גיל 35
★ מגורים באזור המרכז
★ נכונות לעבודה מאומצת גם מעבר לשעות העבודה המקובלות.
● אנו מציעים
★ עבודה מעניינת ובעלת אתגרים
★ קביעות בעבודה
★ רכב צמוד

מעוניינים/ות יפנו בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170.
נא לציין עבור "עורך־דין"
סודיות מובטחת
פונים/ות מתאימים/ות ייענו.

לפרוייקט פירסומי ארצי

דרושים/ות

מקדמי/ות מכירות

★ ניסיון במכירות הכרחי
★ נציגים מכל רחבי הארץ
★ מעל גיל 24
★ רצוי רכב

תנאים מיוחדים למתאימים/ות

בין השעות 09.00–17.00 03-442039.

אורים בנין 1965 בע"מ

לבצוע בניו מגורים יוקרתי בת"א

דרוש

מנהל עבודה

מוסמך מעולה

בעל 10 שנות נסיון לפחות

נא לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 50173 ת"א עבור שרה

לחברה תעשייתית עתירת ידע באיזור התעשיה הרצליה דרושים

מנהל/ת חשבונות

★ מנוסה ועצמאי/ת בעבודה ★ לפחות סוג 3 ★ נסיון מוכח בתעשיה ★ ידע ונסיון בהנהח"ש ממוחשבת ★ נסיון בעריכת דוחות כספיים ★ שליטה באנגלית

פקיד/ת מזכירות

★ השכלה תיכונית ★ סוג 3 בהנהח"ש ★ נסיון בעבודות מזכירות והנהח"ש בחברה תעשייתית ★ נסיון במערכת ממוחשבת ★ שליטה באנגלית.

5 ימי עבודה

נא לפנות בכתב בצרוף השכלה ונסיון בעבודה ת.ד. 18041 ת"א 61180

דרוש שף

בעל נסיון בבתי־מלון ואולמי שמחות, לניהול מטבח.

טל' 03-251995 או בשעות הערב: 03-727255

פיזו

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

בתי"ס לנהיגה

[illegible]

חלפי רכב משומשים

[illegible]

מציע/ה לקניה

[illegible]

וידאו טייפ

[illegible]

מערכות קול

[illegible]

מכונות כתיבה

[illegible]

חיות בית

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

הלוואות

אישורי נמישר 76 ש"ח ל־1280 ש"ח ללא ערבים. "חבות־ בע"מ" תל־אביב אלנבי 37 03-660341 (28392) 06-576335

[illegible]

מכונת לעיבוד פח: בביקפרס" גליוטינה" משורי ביטן צינורות מערגלות פחים ופרופילים (22469) 03-383904

בהזדמנות מכונות מהתעשייה: גליוטינה 2600 /6 מדזייקה "פרינה" מערגלת פרופילים זוית 150*150*18 (22393) 03-383817

חקלאות

[illegible]

טרקטורים

[illegible]

טלוויזיות

[illegible]

סירות

[illegible]

ריפוי והרזיה

[illegible]

רוצים לקנות

[illegible]

רהיטים

[illegible]

נגרית סביון– ריהוט משרדי מעולה לכל תקציב, 10% הנחה אמיתית על כל ההזמנות. א. התעשיה אזור 03-5567711 מסילת–וולפסון 20 ת"א (28294) 03-825683

[illegible]

מקררים

[illegible]

דנו

[illegible]

מכונות שטיפת כלים

[illegible]

מנעולים וכספות

[illegible]

פוליש וניקיון

[illegible]

אסטרולוגיה

[illegible]

מחשבים

[illegible]

ציפוי אמבטיות

[illegible]

צילום

[illegible]

אותיות דביקות

[illegible]

שירותים

[illegible]

בת זוג

[illegible]

בן זוג

[illegible]

הברזיות

[illegible]

שונות

[illegible]

חנויות

מכוניות

אישור

חקלאות

[illegible]

חטף־פתח / ורדה צימרמן

עכשיו כשהילדים גדלו

18 שנים ניהלה אורנה פורת את התיאטרון לילדים ולנוער שייסדה. את הפירות קוטפים התיאטראות האחרים. הרבה כוח כדי לקום וללכת

השולחן מבהיק ומסודר להפליא. הקירות לבנים, נקיים מקישוטים כמעט, את הנוקשות מרככים כתמי הסגול והאדום בארגזיות שעל החלון. אורנה פורת נולדה במזל תאומים והיא בהחלט מאמינה בפיצול האישיות של בני המזל. „אני מרגישה בכך בהופעות, על הבמה וגם בדברים אחרים. אני מגיבה בעת ובעונה אחת באופן רגשי אך גם שכלי. זו גם הסיבה לכך שיש אנשים הסבורים שאני אדם קר מאוד בעוד שאחרים חושבים את ההיפך הגמור". בעוד כמה חודשים היא תפנה את החדר וגם את המשרה. ניהול התיאטרון לילדים ולנוער, שהקימה לפני 18 שנים וניהלה כמעט ללא הפסקה עד היום, יעבור לידי גרי בילו, מי שצמח בעצם מן התיאטרון הזה ושימש אדמיניסטרטור שלו במשך שלוש שנים.

„זו אומנם פרידה, אבל היא באה ביוזמתי. טוב לתיאטרון וגם לי. אני שמחה שיש בי הכוח להינתק ממשהו שיצרתי. כך נהגתי בעצם גם עם ילדי. החלטנו שאחרי השירות הצבאי הם יעזבו את הבית. אני מקווה לשמור על יחסים יפים גם עם התיאטרון. אמשיך להיות חברת הנהלה, אלא אם כן יוחלט אחרת, ואשמור לעצמי את הטיפול ביחסי החוץ שפיתחתי".

באפריל יתחילו החזרות בתיאטרון הקאמרי על „בית ברנרדה אלבה". פורת תהיה שם. היא מקווה גם לחזור ולביים, בתיאטרון לילדים ולנוער או במקום אחר. הפרידה הרשמית מן התיאטרון לנוער נקבעה לחודש יוני, אולם התאריך לא נסגר באופן סופי. ייתכן כי כבר באפריל, עם תחילת החזרות בקאמרי, פורת תפרוש.

אילו היתה יכולה להחזיר את הגלגל לאחור לא היתה משנה הרבה, היא אומרת. רק דבר אחד: „הייתי דורשת קודם כל בניין לתיאטרון ולא מתחילה, מתוך אופטימיות מופרזת, לעשות תיאטרון ולחכות לבמה קבועה". המהלך החלוצי הזה החל ב־1970. אמנם, כבר חמש שנים קודם לכן הפעילה תיאטרון לילדים ב„קאמרי", שהעלה בכל עונה כ־100 הצגות. „שם הבנתי שאי־אפשר להדביק תיאטרון לילדים לתיאטרון למבוגרים. מאה הצגות אינן מספיקות כדי לחנך קהל באופן שיטתי. הגעתי למסקנה שצריך להתעד לכיוון מוסד עצמאי. פניתי ליגאל אלון, אז שר החינוך, אשר בירך על הרעיון, העביר החלטה להקים את התיאטרון במסגרת משרדו והתנה זאת במינויי כמנהלת. פרשתי מן המשחק למבוגרים ושקעתי בהקמת התיאטרון החדש. בזה אחר זה מצאתי אנשים מסורים ונלהבים לרעיון. בעונה הראשונה עבדנו עם צוות אחד והעלינו שלוש הפקות. השנה יש 14 הפקות בעונה ופעילות חינוכית ענפה. כיום התיאטרון לילדים ולנוער הוא התיאטרון הגדול ביותר בארץ מבחינת מספר ההצגות והמופעים. הוא התפתח הרבה מעבר לחלומות שלי".

אורנה פורת. הצלחתי לבנות משהו שיישאר גם אחרי שהמסך יורד (תצלום: קרן)

הגידול לווה בכמה משברים, שהאחרונים בהם העסיקו את התקשורת במידה לא מבוטלת. אחד מהם היה קשור בשוש אביגל, שהתמנתה לפני כשנתיים לממלאת־מקום כאשר פורת ביקשה לצאת לחופשה. עם סיום החופשה התכוונה אורנה פורת לפרוש ולהשאיר את שוש אביגל בכסאה. העניינים התגלגלו אחרת. אורנה פורת חזרה לתיאטרון, אבל אינה ששה לדבר על הפרשה ההיא. „הפרשה האומללה הזאת נגמרה", היא אומרת. גם הגרעון שהצטבר בשנה החולפת העיק על התיאטרון. „אלמלא העזרה שהושיט משרד החינוך היה התיאטרון עלול להתמוטט. מצאתי אוזן קשבת אצל יצחק נבון".

לפני כמה חודשים העביר משרד החינוך את הטיפול בתיאטרון מן המזכירות הפדגוגית לידי אגף התרבות. „מעמדנו עכשיו כמו של כל תיאטרון אחר. וזה בעצם הגיוני. ההשתייכות למזכירות הפדגוגית היתה הגיונית אילו היתה מנצלת את הכלי הזה. אני טוענת שצריך ללמד תיאטרון כמו ציור ומוסיקה. יש לכלול את לימודי התיאטרון בכל תוכנית לימודים. אך כל עוד המזכירות הפדגוגית אינה מטפלת בנושא ברצינות הראויה לו מוטב שנהיה כמו כל תיאטרון אחר".

כמו כל תיאטרון אחר, אלא שישנם הבדלים בין תיאטרון לילדים לתיאטרון למבוגרים. „ההבדל הוא ברפרטואר. ילד יכול אומנם לראות כל הצגה למבוגרים, אבל הוא לא יבין אותה. ישנם שלבים של הבנה והרפרטואר שלנו מותאם לגילאים השונים. כמובן שטקסט לבני חמש עד תשע מחייב גם סגנון משחק מתאים, בימוי אחר ודרך הסתכלות שונה. ההצגה צריכה להיות צבעונית אך בהירה. קשה לילדים לתפוס דברים עדינים ומורכבים.

„את הפרי החשוב ביותר שהצמיח התיאטרון לילדים ולנוער קוטפים התיאטראות האחרים – קהל צעיר. טיפחנו גם מחזאים ובמאים צעירים שעשו את צעדיהם הראשונים אצלנו, ופיתחנו מודעות לחשיבותו של התיאטרון בחינוך אצל קהל המחנכים. בתחילת הדרך נתקלנו בחוסר הבנה לחשיבות הכלי החינוכי הזה. כיום יש יותר ויותר השתלמויות מורים בנושא. יזמנו גם פרסום סדרת מחזות עם מבוא מיוחד למדריך או למורה. הגידול במספר החוגים הדרמטיים בבתי־הספר משלים את העבודה שעושה התיאטרון.

„כשהגעתי ארצה, מתרבות אחרת, שאפתי להיעשות חלק מיצירת המדינה. אבל בחלומות הוורודים ביותר שלי לא הייתי יכולה לתאר, כי לאחר ארבעים שנה אוכל לייסד תיאטרון. זוהי מתנה כבירה. היו רגעים ושעות קשים, מאבקים ומלחמות על תקציב וחוסר הבנה פה ושם. אבל מלבד השערות הלבנות והרבה קמטים שנוספו לי, קיבלתי גם הרבה אושר. בסופו של דבר אנחנו עוסקים במקצוע שבו הכל חולף. משאירים אולי חוויה בלב הצופה, אבל כשהמסך יורד – ההצגה מפסיקה להתקיים. כאן בניתי משהו שיישאר".

עכשיו יהיה לה זמן גם לעיסוקים שהזניחה. לטייל שעות ארוכות יותר עם הכלב, ולעבוד בקרמיקה. החזרה לתיאטרון – חזרות בשעות הבוקר, כשחקנית אולי גם כבמאית, וההופעות בערב – תהיה חזרה לשגרה מוכרת.

אל תניח לעובדות לבלבל אותך / שלמה גינוסר

הוד מעלתו קורא העיתונים

האמונות והפחדים שבכתבות מהשטח אינם נתפסים היום כמשהו מציאותי, אומר קארי. אנשים קוראים עיתונים וצופים בסרטי תעודה בטלוויזיה כאילו היו רומנים או סרטי־פעולה

ספרים על כתבים ועבודת־השדה שלהם היו תמיד פופולריים. חלקם אפילו טובים באמת: „כתבים צבאיים מפורסמים", „ביי־ליין", „חדשות משום־מקום", שלא לדבר על „סקופ", אשר לא מכבר צולם כסרט טלוויזיה משובח והוקרן באנגליה, עם דונאלד פלזנס בתפקיד הראשי (לתשומת ליבו של חיים יבין, שנסע לברייטון עם סל קציות).

השאלה כיצד להבחין בין רפורטז'ה טובה לרפורטז'ה גרועה, נראית, על פניה, כשאלה מיותרת. לכאורה, כל קורא ייתן לך תשובה שונה והבעלים של כל עיתון המבקש למכור את עצמו ייאלץ לסתום את אפו ולומר כי הוד מעלתו קורא־העיתונים צודק איכשהו. שכן, כל בעלים ומו"ל יודע שמוטב להתפרנס מלהיות פרגוג תפרן.

אף־על־פי־כן, ג'והן קארי, באנתולוגיה החדשה והמרתקת שלו „ספר הרפורטז'ה" בהוצאת „פאבר", מנסה בהקדמה לספרו לשרטט כמה כללי־ברזל. קארי טוען, למשל, שמראה־עיניים הוא, ללא ספק, ערובה לעבודת־כתבות טובה יותר. כמובן, שגם עדות ראיה נתונה לתנודות ולאילוצים. קח למשל את כלל־הברזל שהציב לעצמו כתב ה„דיילי מייל" ג'ורג' סטיבנס ב־1898: „אף פעם לא כתבתי על משהו, אלא אם כן ראיתי אותו במו עיני או שמעתי עליו מפי אדם לבן...". האנתולוגיה של קארי גדושה, איפוא, בעדויות ממקור ראשון. לכן, בעלי הרפורטז'ות שאת „יצירותיהם" הוא ליקט אינם, בהכרח, כתבים מקצועיים, אלא גם „כתבי" עובר־אורח, טיילים, לוחמים, רוצחים וקורבנות.

קח, למשל, את התיאור על הוצאתה להורג של מרי, מלכת הסקוטים. שום כתב מקצועי לא היה מיטיב לתאר כיצד שתי מהלומות גרזן לא הצליחו להפריד לחלוטין בין ראשה לבין כתפיה של המלכה המסכנה. ובוודאי ששום כתב מקצועי לא היה מדייק יותר מאותו עד ראיה שנכח בהוצאה להורג, בתיאור כיצד שפתיה של המלכה מרי המשיכו לנוע חמש עשרה דקות תמימות לאחר שסוף־סוף לא היה מה שיחבר בין ראשה לבין גופה. קארי מעדיף, איפוא, „כתבות" שהן בבחינת דוגמה מובהקת למה שהוא מגדיר „הרמת מסך מעל המציאות". אם להאמין לקארי (וכינינו, לא כל־כך קשה להאמין), לא תמיד ולא בהכרח, הכתבים המקצועיים הם שמדווחים דיווח מושלם. הכתבים שקארי מתייחס אליהם שונים לחלוטין מאותם כתבים שאליהם מתייחס טד הארימן בספר חדש אחר בשם „הכתבן: אמת פנימית על חדשות חוץ". עצם השם „כתבן" (באנגלית: Hack), מלה שאינה מחמיאה במיוחד למקצוע השני העתיק ביותר בעולם, מרמזת על נקודת המוצא של הארימן.

כנגד האשראי (המסויג, אמנם) שג'והן קארי מעניק לרגישותם ולחדירות־ראייתם של ה„רפורטרים" שלו, הארימן מציב את הגורמים המתגרים תחת יסודותיה של העיתונות הטובה: בורותם של כתבים, הדעות הקדומות שלהם ושל העורכים שלהם, הליכי הסלקציה העריכתית, אמונתה של תעשיית העיתונות שקורא־העיתונים מעוניין בראש וראשונה בבידור וכו'. עיתונאים נשלחים לכל מיני אירועים קטסטרופליים ומאבקים פוליטיים מעבר לים כשהם מצווים לשלוח כתבות מקיפות, והעיקר – מהר. אלה שלא ממלאים אחר ההוראות הללו, לא יישלחו שוב לחו"ל. לא חשוב כמה מבריקות יהיו הכתבות שהם ישגרו לעיתונותיהם – מה שידפס בסופו של דבר יהיה מה שעורכי העיתונים יאמינו שהקורא יבין. הצרות מתחילות, כותב הארימן, כאשר מצבים נראים תחילה מורים, ואחר־כך שונים מאוד ממה שעורכי העיתונים מוכנים לתאר לעצמם ומה שצופי הטלוויזיה וקוראי העיתונים תורגלו להניח. פרק שלם בספרו של הארימן מוקדש לדעות קדומות שגרמו לעיתונות האנגלית, ובמיוחד ל„טיימס", להטעות את הציבור האנגלי על כוחו של השאה לעומת כוחה של האופוזיציה באיראן.

על־פי ההשוואה בין שני הספרים, ברור בעליל שבעלי הכתבות באנתולוגיה של קארי לא היו יכולים למעוד וליפול בפח יקוש כזה. הם אינם תמימים, למרות שהעין שלהם פתוחה מקצועית מעינם של הרפורטרים של הארימן. „כתביו" של קארי תמיד מחפשים את האמת שמאחורי הפסאדה הגלויה לעין. לא פלא שה„כתב" הפותח את האנתולוגיה של קארי הוא לא פחות ולא יותר מאשר תוקידידס, המדווח על המגיפה באתונה בשנת 430 לפני הספירה, והכתב הנועל את האנתולוגיה המרתקת הזאת הוא ג'יימס פנטון, המדווח על הפלת משטרו של מרקוס בפיליפינים בפברואר 1986.

עוד באנתולוגיה הזאת: כתב הולנדי מדווח על לידה טבעית בהודו ב־1583 (!), אשה מתארת ניתוח בו נכרת השד שלה ב־1810, כתב ה„טיימס" נגדוד אבר מתלווה לכוחותיו של גאריבלדי המשחררים את פאלרמו, סופראג'יסטית שובתת־רעב מתארת כיצד מזינים אותה בכוח בבית־כלא בליברפול, ג'ק לונדון מתאר את רעידת־האדמה שהרסה את סן־פרנציסקו, ספטון דלמר עומד מול הרייכסטאג הבוער ורושם מפיו של היטלר את המלים הבאות: „זהו אות משמים. אם יתברר שדליקה זאת היא, כפי שאני מאמין, מעשה ידיהם של קומוניסטים, אזי דבר לא יעצור אותנו מלמחוץ את כינת־הרצח הזאת באגרוף ברזל".

יש באנתולוגיה של קארי לא פחות מ־20 כתבות על מלחמת העולם הראשונה (ביניהן, כתבה של המשורר רוברט גרייבס על טוראי ראשון בקסטר זוכה בעיטור גבורה) ויותר מ־50 כתבות על מלחמת העולם השניה (ביניהן תיאור מרגש של חייל יפאני אלמוני על הוצאתו להורג של קצין מודיעין אנגלי).

אף־על־פי שג'והן קארי וטד הארימן מתבוננים על עבודת השדה של הכתב מנקודות־ראות שונות המובילות אותם להערכות שונות, ואף סותרות, על טיבה של העיתונות, שניהם מסכימים לפחות בנקודה אחת: הסכנות הצפויות לעיתונות בעתיד. הארימן סבור שאם כתבי העיתונות הכתובה והאלקטרונית ימשיכו להשתמש בשפה המבקשת לרבע את עיגולי המציאות, כדי להתאים אותם לשאננות הנוחה שבה מתעטפים עורכיהם ובעליהם של כלי התקשורת, אזי תחדל העיתונות להיות רלוונטית לחיינו.

קארי אף מרחיק לכת. הוא טוען שכבר עכשיו, רוב הקוראים והצופים מתייחסים לכתבות־אמת מהשטח כאילו היו סיפורים או סרטים דמיוניים. „האמונות והפחדים שבכתבות אלה אינם משפיעים עליהם כמשהו מציאותי, אלא כמשהו השייך לעולם־צללים, שאין לו קשר לדאגות האקטואליות והמעיקות שלהם", אומר קארי. כבר היום, הוא אומר, מסתבר כי אנשים קוראים עיתונים וצופים בסרטי־תעודה בטלוויזיה כאילו היו רומנים או סרטי־פעולה או אימה.

אם הערכתו של ג'והן קארי נכונה, ייתכן שחזונו של ההומוריסטן והמחזאי האנגלי מייקל פראיין אינו סוריאליסטי כל־כך כפי שהוא נשמע. ב„איש הפוך" מתאר פראיין מחשב המתוכנת על־פי תוצאותיו של חקר־שווקים. התוכנה של אותו מחשב מסייעת לייצר עיתון ש„תפור" על־פי מה שהקוראים רוצים שיתרחש ולא על־פי מה שמתרחש במציאות. כל מה שבעליו של עיתון זה צריך לחזוא הוא: בכמה תאונות־אוויר בשבוע מעוניין הקורא? מי צריך להיות קורבן של רצח? האם גופת הקורבן נמצאה לבושה או עירומה? מה צריכה אלמנתו של חייל שנהרג במלחמת פולקלנד לומר למיקרופון וכיוצא באלה משאלות־לב.

כל מי שיצליח לענות על שאלות ומשאלות אלה, יוכל בנקל להריץ עיתונים ורשתות טלוויזיה פופולריות (ורווחיות) ללא שום חשש וללא הגבלה של זמן, מבלי להניח לעובדות לבלבל אותו או את קהל צרכניו.

ברווזים במצוד וחמדת ימים / „אקונומיסט"

זכות הציבור לזמן שיא

ביום הולדתה ה־20 ניצבת הטלוויזיה הציבורית בארה"ב על פרשת דרכים: האם לנוח בצל חברות החסות או לפרוש חסות על הצופים

הטלוויזיה הציבורית האמריקאית אינה עוד קרוב עני של שלושת הרשתות המרכזיות: זו תעשיה של מיליארד דולר, שתגיע בשנת 1991 לשווי של 2.5 מיליארד. אף־על־פי־כן נשמרות בה כמה ממכשלות העוני. אף כי איננה צריכה יותר להתחנן לטובות אצל שועי וואשינגטון, היא עדיין עומדת בתור לסיוע פדרלי. נתח זה בתקציבה, שעלה בקביעות במשך שלוש השנים האחרונות, מסתכם ב־214 מיליון דולר. הליך חקיקה העומד על סדר היום של הקונגרס יגדיל את התקציב לשני אחוז מסך המכירות של הטלוויזיה המסחרית ותחנות הרדיו – כ־300 מיליון דולר לשנה.

אולם המרכיב הפדרלי בתקציב מהווה 15 אחוז מהכנסתן של 317 תחנות הטלוויזיה הציבוריות. השאר בא ממקורות חוץ שונים, בעיקר קרנות. 22 אחוז מגוייסים אצל הצופים עצמם. לעתים קרובות מזכירים לצופים את חלקם זה, בערבים המוקדשים לגיוס כספים. בערבים כאלה מוקרן סרט מושך קהל, שהקרנתו מופסקת לעתים תדירות בפרסומת הקוראת לצופים לפתוח את כיסיהם. בעת האחרונה נכשלים מבצעי ההתרמה. התרומות לתחנה הציבורית של בוסטון – השניה בגודלה ובעושרה באמריקה לאחר זו של ניו־יורק – החטיאו את המטרה שקבעו מנהליה ב־2.5 מיליון דולר. רבים ממנהלי התחנות מגדירים בפשטות את הבעיה: הצופים אינם מרוצים מהתוכניות.

הטלוויזיה הציבורית לא נהנתה מעולם מהנהגה חזקה או ממבנה מוצק. תקנת רשות השידור הציבורית משנת 1967 איחדה פדרציות מפוזרות של רשתות טלוויזיה חינוכית של שני אירגונים לאומיים בוואשינגטון. השיטה תוכננה עם מבנה אמריקאי כלכלי אופייני של כספים ומאזנים, כדי למנוע ריכוזיות יתר של כוח תרבותי. בסופו של דבר, אומרים המלעיזים, חסרה השיטה עקרון מנחה.

עד 1972 היה טמון הכוח האמיתי בהשפעתן של התחנות הגדולות בניו־יורק, בוסטון וואשינגטון. היה זה הנשיא ניקסון שזעם על „מימונם של פרשנים תבוסתנים ושמאלנים", והכריח את התאחדות שירותי השידור הציבוריים לארגן מחדש את חלוקת הכספים לכל 317 התחנות ברחבי המדינה, בתקווה נכונה שהתחנות הקטנות לא יוכלו לעולם למתוח ביקורת משותפת. אך השינוי הזה במדיניות השפיע בצורה נוספת: מנהלי התחנות הקטנות צברו כוח ועמדו על כך שהצופים המקומיים יקבלו על מסכיהם מה שהם מבקשים לראות.

מאז אמצע שנות השבעים הראו הסקרים שיותר ממחצית התוכניות המוקרנות ברוב האיזורים בזמן שיא הצפיה היו הפקות בריטיות. הפקות אלו („היהלום שבכתר" ו„חמדת ימים" נמנים בין ההצלחות האחרונות) נחשבו החלק הטוב ביותר בטלוויזיה הציבורית, אך היה בהן שמץ מרמה. הן היו הדרך היחידה שאיפשרה לטלוויזיה להעמיד פנים יוקרתיות.

בעבר הלא־רחוק נחשבו הקרנות חוזרות של סדרות אמריקאיות זולות למעשה לא רצוי. היום השתנו פני הדברים. כמה תחנות רכשו לאחרונה סדרות כמו „לאסי" ו„השאירו זאת לביבר", פשוט כדי לרצות את הצופים. על־פי הדירוגים שעושה שבועון הטלוויזיה „טי.וי. גייד", 71 תחנות מקרינות בקביעות תוכניות המופצות דרך ההתאחדות וזו ככל הנראה הערכת מינימום. הרכש האחרון מהבי.בי.סי היה ה„איסט־אנדרס", סדרה פולקלוריסטית על הקוקנים של ה„איסט אנד" בלונדון. לא בדיוק מצרך אינטלקטואלי.

מתוך „חמדת ימים", סדרה בריטית, אחד מיהלומי הכתר של הרשת האמריקאית

במאבק בין צפיה במכשיר כתרופה לבין צפיה כמזון, יש מה ללמוד מן הסיפור של ביל מויירס. מויירס, עיתונאי מכובד שעבד בעבר בסי.בי.אס. מאמין שלטלוויזיה הציבורית יש משימה: עליה להפיק תוכניות לטעמם של מיעוטים וחומר לימודי טוב שאין למצוא במקום אחר. על הטלוויזיה הציבורית להתעלם מרשימות הדירוג והפופולריות.

בהמשך לקו מחשבה זה הפיק מויירס סדרה בת 11 חלקים על החוקה האמריקאית במלאת לה מאתיים שנה. אלא שמויירס גילה גם שאין ביכולתו לשכנע את מנהלי התחנות, אפילו בפילדלפיה (שם נחתמה החוקה), לשדר אותה בזמן שיא. מנהל התחנה בפילדלפיה העדיף להקרין במקום זה סרט על מחקרים התת־מימיים של ז'אק קוסטו. כאשר הגיעו תוצאות סקרי הצפיה (שהטלוויזיה הציבורית אמורה להתעלם מהן) הסתבר שהדירוג הממוצע של הסידרה של מויירס היה נמוך בהרבה מזה של סרט הטבע „ברווזים במצוד".

סרטי טבע, בין אם הם עוסקים בברווזים, צרצרים, מדבריות או בנושאים אקולוגיים כלליים יותר, תופסים עדיין מקום מרכזי בשידורי הטלוויזיה הציבורית. אף פעם אין בעיה בהקרנתם בזמני־שיא. הם עונים על הקריטריונים הישנים והחדשים: הם חינוכיים והצופים אוהבים אותם. העובדה שההפקה הטלוויזיונית נצמדת לתוכניות משעממות ולא שנויות במחלוקת מוסברת בכך שהתחנות רוצות להבטיח את המימון הזורם אליהן מהחברות הגדולות – מקור המימון השלישי בגודלו לאחר הציבור והממשל. כמעט בכל שש התחנות המפיקות הגדולות מסתכמת חסות החברות בכשליש מההכנסות. פרוייקטים שאינם מפיקים את רצון החברות נוטים להיעלם. זו הסיבה שהטלוויזיה הציבורית באמריקה אינה יכולה לנהוג כמו, למשל, ערוץ 4 בבריטניה. גם מפיקים מצליחים נזקקים לעתים לגיוס המימון להפקותיהם מ־40 מקורות שונים.

אף־על־פי שתרומות החברות או התאגידים לטלוויזיה לא עלו מאז 1985, למדו התחנות להיזהר מסיכוניהם. ב־1985 איבדה התחנה הניו־יורקית את קשריה עם חברת „גולף ווסטרן" כתוצאה מהקרנת סרט דוקומנטרי בשם „הרעב לרווח", הדן בחברות ענק הרוכשות שטחים בעולם השלישי. אחד ממנהלי התאגיד כתב למנהלי התחנה כי פעולותיהם „לא היו ידידותיות", וכי „הרעב לרווח" יצא נגד עולם העסקים בצורה ארסית, ואפשר שהיה גם אנטי־אמריקאי. רוב האנשים מאמינים שתחנה זו לא תחזור שנית על „משגה" כזה.

נראה שהטלוויזיה הציבורית „דחקה עצמה לפינה", היא נכשלה בעשיית טלוויזיה איכותית ופופולרית וברכישת נאמנותם של הצופים מן השורה. עכשיו היא מאבדת גם את התמיכה של האינטלקטואלים־הליברלים. רק אם מתוך המשבר הזה תפרוץ מהפכה, אשר תפנה מקום לתכנון אמיץ יותר, תוכל הרשת הציבורית להמריא מחדש.